

T.C.
CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

YENİ PROGRAM 6. SINIF TÜRKÇE DERS KİTABINDAKİ METİNLERİN
KELİME SERVETİ VE GÜÇLÜK SEVİYESİ

HAZIRLAYAN:
NALAN BALDAN

DANIŞMAN:
YRD. DOÇ. DR. RASİH ERKUL

MANİSA
2009

**YÜKSEKÖĞRETİM KURULU TEZ DOKÜMANTASYON MERKEZİ
TEZ VERİ FORMU**

Tez No:

Konu:

Üniv. Kodu:

Not: Bu bölüm merkezimiz tarafından doldurulacaktır.

Tezin yazarının

Soyadı: BALDAN

Adı: NALAN

Tezin Türkçe adı: YENİ PROGRAM 6. SINIF TÜRKÇE DERS KİTABINDAKİ METİNLERİN KELİME SERVETİ VE GÜÇLÜK SEVİYESİ

Tezin Yabancı adı: VOCABULARY CAPACITY AND DIFFICULTY LEVEL OF TEXTS IN TURKISH TEXTBOOKS OF NEW TURKISH EDUCATION CURRICULUM MEB 6.TH CLASS

Tezin yapıldığı

Üniversite: CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ **Enstitü:** SOSYAL BİLİMLER E.
Yılı: 2009

Diğer Kuruluşlar:

Tezin Türü: 1- Yüksek Lisans
2- Doktora
3- Tıpta Uzmanlık
4- Sanatta Yeterlilik

Dili: TÜRKÇE
Sayfa Sayısı: 238
Referans Sayısı: 78

Tez Danışmanlarının

Ünvanı: Yrd. Doç. Dr.

Adı: RASİH

Soyadı: ERKUL

Ünvanı:

Adı:

Soyadı:

Türkçe anahtar kelimeler:

- 1- Türkçe öğretimi
- 2- Kelime serveti
- 3- Söz dağarcığı
- 4-
- 5-

İngilizce anahtar kelimeler:

- 1- Study of Turkish language
- 2- The vocabulary capacity
- 3- Vocabulary
- 4-
- 5-

Tarih:

İmza :

**YÜKSEKÖĞRETİM KURULU TEZ DOKÜMANTASYON MERKEZİ
TEZ VERİ FORMU**

Tez No:

Konu:

Üniv. Kodu:

Not: Bu bölüm merkezimiz tarafından doldurulacaktır.

Tezin yazarının

Soyadı: BALDAN

Adı: NALAN

Tezin Türkçe adı: YENİ PROGRAM 6. SINIF TÜRKÇE DERS KİTABINDAKİ METİNLERİN KELİME SERVETİ VE GÜÇLÜK SEVİYESİ

Tezin Yabancı adı: VOCABULARY CAPACITY AND DIFFICULTY LEVEL OF TEXTS IN TURKISH TEXTBOOKS OF NEW TURKISH EDUCATION CURRICULUM MEB 6.TH CLASS

Tezin yapıldığı

Üniversite:CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ **Enstitü:**SOSYAL BİLİMLER E.
Yılı: 2009

Diğer Kuruluşlar:

Tezin Türü: 1- Yüksek Lisans
2- Doktora
3- Tıpta Uzmanlık
4- Sanatta Yeterlilik

Dili: TÜRKÇE
Sayfa Sayısı: 238
Referans Sayısı: 78

Tez Danışmanlarının

Ünvanı: Yrd. Doç. Dr.

Adı: RASİH

Soyadı: ERKUL

Ünvanı:

Adı:

Soyadı:

Türkçe anahtar kelimeler:

- 1- Türkçe öğretimi
- 2- Kelime serveti
- 3- Söz dağarcığı
- 4-
- 5-

İngilizce anahtar kelimeler:

- 1- Study of Turkish language
- 2- The vocabulary capacity
- 3- Vocabulary
- 4-
- 5-

Tarih:

İmza :

ÖZET

Ders kitapları, Türkçe öğretiminde en önemli ders araçlarıdır. Öğrencilerin çoğu, birçok kelimeyi özellikle yeni kelimeleri ilk defa ders kitapları yoluyla öğrenirler. Bu yüzden, ders kitaplarındaki metinlerin, öğrencilerin kelime servetinin gelişmesindeki rolü çoktur. Buna göre, metinler önemlidir ve seçimine önem verilmelidir.

Yaptığımız çalışmada 6. sınıf Türkçe ders kitabının kelime serveti incelenmiştir. “2006 yılında hazırlanan yeni Türkçe Öğretimi Programına göre ilköğretim 6. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinler, kelime serveti açısından ne gibi özellikler göstermektedir?” sorusu çalışmanın problem cümlesini oluşturmaktadır.

Birinci bölümde, dilin tanımı, dil öğretiminde ders kitapları ve metinlerin önemi, kelime servetinin tanımı, kelime servetinin önemi, kelime serveti açısından Türkçe öğretim programı, kelime servetini geliştirmeye yönelik etkinlikler, problem durumu, araştırmanın amacı ve önemi, problem cümlesi, sınırlılıklar, evren, örneklem, varsayımlar yer almaktadır.

İkinci bölümde, kelime serveti alanında yapılan çalışmalara değinilmiştir.

Üçüncü bölümde, çalışmada kullanılan yöntemler, elde edilen bulgular ve bunların değerlendirilmeleri yer almıştır.

Dördüncü bölümde ise araştırma sonuçları ortaya konulmuş ve öneriler sunulmuştur.

Araştırmada, Milli Eğitim Bakanlığı'nın yayınladığı yeni program (2006 basım) 6. sınıf Türkçe ders kitabı esas alınmıştır.

Anahtar kelimeler: Türkçe öğretimi, kelime serveti, söz dağarcığı

SUMMARY

Textbooks of Turkish courses are the main materials for teaching Turkish language. Most of the students are learning the new Turkish vocabulary by Turkish textbooks. So, text of textbooks are very important for the students enrich their vocabulary capacity. Due to this, the text is very important.

Our study investigates the vocabulary capacity of MEB 6.th class Turkish textbooks. “What kind of features does the texts, existent in Turkish textbooks of new Turkish Education Curriculum MEB 6.th class, in terms of vocabulary capacity?” This is the problem topic that leads this study.

In the first section, the description of the language, the importance of the textbooks and text for the language learning, the description of the vocabulary capacity, the importance of the vocabulary capacity, vocabulary capacity according to Turkish language curriculum, techniques and methods for improving the vocabulary capacity, the state of the problem, purpose of the research, importance of the research, the problem sentence, limitations, assumptions, universe, sampling are mentioned.

In the second section, research related with the vocabulary capacity are mentioned.

In the third section, displays the methods of the research, the findings and the evaluations.

In the fourth section, presents the results of our research and the suggestions.

This research is based on the Turkish textbooks published by MEB for 6.th class (in 2006) of elementary education.

Key words: Study of Turkish Language, The Vocabulary Capacity, vocabulary

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Yeni Program 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Metinlerin Kelime Serveti ve Güçlük Seviyesi” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin bibliyografyada gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih
.../.../2009

Adı Soyadı

NALAN BALDAN

TEZ SAVUNMA SINAV TUTANAĞI

Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü / / tarih ve sayılı toplantısında oluşturulan jürimiz tarafından Lisans Üstü Öğretim Yönetmeliği'nin 8. Maddesi gereğince Enstitümüz İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Programı öğrencisi Nalan BALDAN "YENİ PROGRAM 6. SINIF TÜRKÇE DERS KİTABINDAKİ METİNLERİN KELİME SERVETİ VE GÜÇLÜK SEVİYESİ" Konulu tezi incelenmiş ve aday / / tarihinde saat 'da/de jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini savunmasından sonra dakikalık süre içinde gerek tez konusu, gerekse tezin dayanağı olan anabilim dallarından jüri üyelerine sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin,

BAŞARILI olduğuna	☐	<u>OY BİRLİĞİ</u>
DÜZELTME yapılmasına	*	<u>OY ÇOKLUĞU</u>
RED edilmesine	**	ile karar verilmiştir.

* Bu halde adaya 3 ay süre verilir.

** Bu halde adayın kaydı silinir.

BAŞKAN

ÜYE

ÜYE

Evet

Hayır

*** Tez, burs, ödül veya Teşvik prog. (Tüba, Fullbright vb.) aday olabilir.

Tez, mutlaka basılmalıdır.

Tez, mevcut haliyle basılmalıdır.

Tez, gözden geçirildikten sonra basılmalıdır.

Tez, basımı gereksizdir.

ÖNSÖZ

Türkçe öğretiminde, ders kitapları önemli bir kaynaktır. Öğrenciler kelimeleri öğrenirken, özellikle yeni kelimelerde ders kitaplarını kullanırlar. Bu yüzden, ders kitaplarında yer alan metinlerin, öğrencilerin kelime servetinin gelişmesindeki rolü çoktur. Buna bağlı olarak, ders kitaplarında olması gereken metinlere ve bunların seçimine özen gösterilmelidir.

Bu çalışma, 6. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan metinlerin kelime servetinin incelenmesi ile ilgilidir. Çalışmada, 2006 yılı yeni Türkçe Öğretimi Programına göre hazırlanmış ilköğretim 6. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin kelime servetinin ne gibi özellikler gösterdiği incelenmiştir.

Çalışmalarım boyunca her türlü desteğini esirgemeyen değerli hocam ve danışmanım Yard. Doç. Dr. Rasih ERKUL'a, eşim Mustafa BALDAN'a ve aileme teşekkürü bir borç biliyorum.

NALAN BALDAN

/ /

İÇİNDEKİLER

	SAYFA NO
TEZ VERİ GİRİŞ FORMU-----	ii
ÖZET-----	iii
SUMMARY-----	iv
YEMİN METNİ-----	v
TUTANAK-----	vi
ÖNSÖZ-----	ivi
İÇİNDEKİLER-----	viii
KISALTMALAR-----	xii
TABLolar CETVELİ-----	xiii
BİRİNCİ BÖLÜM-----	1
DİL VE KELİME SERVETİ-----	1
I. DİLİN TANIMI-----	1
A. DİL ÖĞRETİMİ VE DERS KİTAPLARI-----	4
B. DERS KİTAPLARINDAKİ METİNLER-----	6
1. Yazınsal Metin Türleri-----	7
2. Bilgilendirici Metin Türleri-----	7
C. DİL ÖĞRETİMİNDE DERS KİTAPLARI VE METİNLERİN ÖNEMİ-----	10
II. KELİME SERVETİ-----	13
A. KELİME SERVETİ TANIMI, KAPSAMI-----	13
B. KELİME SERVETİNİN İÇERDİĞİ ÖĞELER-----	14
1. Kelime-----	15
2. Deyimler-----	16
3. Atasözleri-----	17
4. Kalıplaşmış Sözler-----	17
5. Terimler-----	17
6. Yabancı Sözcükler-----	18
7. Kalıp Sözler (Konuşma Diline Ait Sözler)-----	18
C. KELİME SERVETİNİN ÖNEMİ-----	18
D. ÇOCUKTA KELİME SERVETİ GELİŞİMİ-----	20

E. KELİME SERVETİ AÇISINDAN TÜRKÇE ÖĞRETİM PROGRAMI VE TÜRKÇE DERS KİTAPLARI-----	23
1. TÜRKÇE ÖĞRETİM PROGRAMINA GÖRE KELİME SERVETİ-----	23
a. 1981 Tarihli Türkçe Öğretim Programına Göre Türkçe Dersinin Genel Amaçları-----	23
b. 1981 Türkçe Öğretim Programına Göre Sözcük Öğretimi-----	24
1. Milli Eğitim Bakanlığı Türkçe Dersi Öğretim Programında Açıklamalar Bölümünde Sözcük Öğretimi ile İlgili Açıklamalar-----	24
c. Türkçe Dersi Programında Yer Alan A) Anlama, B) Anlatım, C) Dilbilgisi'ne İlişkin Özel Amaçlar Arasında 6. Sınıflar İçin Öngörülen Sözcük Öğrenimi ile İlgili Maddeler:-----	25
3. 2005 Tarihli Türkçe Öğretim Programına Göre Türkçe Dersinin Genel Amaçları-----	27
4. 2005 Tarihli Türkçe Öğretim Programına Göre Sözcük Öğretimi-----	28
a. 6. Sınıfta Sözcük Öğrenimi İle İlgili Kazanımlar-----	28
5. 1981 Türkçe Öğretim Programı İle 2005 Türkçe Öğretim Programının Karşılaştırılması-----	31
F. KELİME SERVETİNİ GELİŞTİRMEYE YÖNELİK ETKİNLİKLER-----	33
III. PROBLEM DURUMU-----	39
IV. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ-----	41
V. PROBLEM CÜMLESİ-----	42
İKİNCİ BÖLÜM-----	43
LİTERATÜR TARAMASI-----	43
I. KELİME SERVETİ ALANINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR-----	43
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM-----	49
YÖNTEM-----	49
I. ARAŞTIRMA MODELİ-----	49
A. EVREN VE ÖRNEKLEM-----	55
B. SAYILTILAR-----	55
C. SINIRLILIKLAR-----	55
II. BULGULAR-----	56
A.6. SINIF TÜRKÇE DERS KİTABINDAKİ METİNLERİN DİZİNİ-----	56

C.6. SINIF TÜRKÇE DERS KİTABINDAKİ KELİMELERİN SIKLIK DİZİNİ-----	136
C.6. SINIF TÜRKÇE DERS KİTABINDAKİ METİNLERİN İÇERDİĞİ ÖĞELER-----	152
III. DEĞERLENDİRME-----	162
A. 6. SINIF TÜRKÇE DERS KİTABINDAKİ METİNLERİN KELİME SERVETLERİNİN SAYISAL OLARAK İNCELENMESİ:-----	162
B. 6. SINIF TÜRKÇE DERS KİTABINDAKİ METİNLERDE GEÇEN KELİMELERİN KULLANILMA SIKLIĞI:-----	164
C. 6. SINIF TÜRKÇE DERS KİTABINDAKİ METİNLERİN GÜÇLÜK SEVİYESİ VE OKUNABİLİRLİK DÜZEYİ: -----	164
D. BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ-----	166
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM-----	169
SONUÇ VE ÖNERİLER-----	169
I. SONUÇLAR-----	169
II. ÖNERİLER-----	169
KAYNAKÇA-----	171
EKLER-----	177
METİN 1- ÇOCUK KİTAPLIĞINDA SABAH TARTIŞMASI-----	178
METİN 2- OKUMA ÜSTÜNE-----	182
METİN 3- EN İYİ ARKADAŞ-----	184
METİN 4- ATATÜRK VE ONUN BÜYÜK ESERİ-----	190
METİN 5- ATATÜRK'TEN ANILAR-----	193
METİN 6- KADININ SOSYAL VE SİYASİ HAKLARINI KAZANMASI-----	195
METİN 7- ATATÜRK VE TARİHİMİZ-----	196
METİN 8- ÖMÜR BOYU MUTLULUK-----	200
METİN 9- MEŞE İLE SAZ-----	203
METİN 10- ÇOCUK VE RESİM-----	205
METİN 11- BİR MEKTUP-----	206
METİN 12- İSTANBUL LİSELİ KÜÇÜK HASAN-----	208
METİN 13- BAYRAK-----	212
METİN 14- BEYPAZARI-----	213

METİN 15- ANADOLU'DA BAHAR-----	215
METİN 16- ZAMANI KAZANMAK VEYA KAYBETMEK-----	217
METİN 17- MAVİSİNİ YİTİRMİŞ YAŞAMAK-----	219
METİN 18- KIRKİKİNDİLER-----	221
METİN 19- CENNET GÖLLER TEK TEK YOK OLUYOR-----	224

KISALTMALAR

1. **akt** : aktaran
2. **Dr** : doktor
3. **TBMM** : Türkiye Büyük Millet Meclisi
4. **TDK** : Türk Dil Kurumu
5. **MEB** : Milli Eğitim Bakanlığı
6. **M.Ö** : Milattan önce
7. **DSİ** : Devlet Su İşleri
8. **Rh** : Kan grubu
9. **vb.** : ve benzeri
10. **vd.** : ve diğerleri

TABLolar CETVELİ	sayfa no:
Tablo 1. 6. Sınıf Ders Kitabında Yer Alan Metinler ve Türleri.....	9
Tablo 2. Değişik Yaşlardaki Çocukların Bildikleri Kelimelerin Ortalamaları.....	21
Tablo 3. Kelime Bilgisi Gelişim Aşamaları.....	22
Tablo 4. Metinlerde Geçen Deyimler.....	152
Tablo 5. Metinlerde Geçen İkilemeler.....	154
Tablo 6. Metinlerde Geçen Önemli Vecizeler.....	155
Tablo7. Metinlerde Geçen Konuşma Diline Ait Kullanımlar ve Ünlemler.....	156
Tablo 8. Metinlerde Kullanılan Kısaltmalar.....	156
Tablo 9. Metinlerde Geçen Özel İsimler	157
Tablo 10. Metinlerde Geçen Yabancı Sözcükler.....	160
Tablo 11. Metinlerde Geçen Sayılar.....	160
Tablo 12. Veriler.....	162
Tablo 13. Oranlar.....	163
Tablo 14. Sözcüklerin Metinlerde Kullanılma Sıklığı.....	164

BİRİNCİ BÖLÜM

DİL VE KELİME SERVETİ

I. DİLİN TANIMI

İnsan sosyal bir varlık olduğu için duygu ve düşüncelerini başkalarına aktarmak ister. Bunu yaparken de dilini kullanır. Dil, insanın duygu, düşünce, hayal ve tasarılarını, amaç ve isteklerini söz veya yazı ile anlatması için daha doğmadan kazanmaya başladığı ve doğduktan sonra da çeşitli çevresel faktörlerin katkısı ile geliştirdiği bir sistemler bütünüdür (Baysal, 2007: 8).

Dil, TDK Türkçe Sözlükte (2005); “İnsanların düşündüklerini ve duyduklarını bildirmek için kelimelerle veya işaretlerle yaptıkları anlaşma, lisan, zeban.” biçiminde tanımlanır. Dili pek çok dilci, edebiyatçı, dilbilimci, yazar farklı bakış açılarıyla tanımlamaya çalışmışlardır.

Ergin (2003: 3) dili, “İnsanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, kendisine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş içtimai bir müessesedir.” şeklinde tanımlamıştır. “Geniş anlamıyla dil, insanların anlaşmalarını çeşitli işaretlerle sağlayan bir sistemdir (Ediskun, 2004: 9).”

Gencan (2001: 21) ise dili; “Duygu ve dilediklerimizi anlatmaya yarayan imlerin -daha çok ses imlerinin- hepsine birden dil denir.” biçiminde tanımlamaktadır.

“Dil, bir anda düşünemeyeceğimiz kadar çok yönlü, değişik açılardan bakınca başka başka nitelikleri beliren, kimi sırlarını bugün de çözemediğimiz büyümlü bir varlıktır. O gerek insan, gerek toplum, gerekse insan ve toplumdan ayrı düşünülemez olan bilim, sanat, teknik gibi bütün alanlarla ilgili bulunan, aynı zamanda onları oluşturan bir kurumdur.” (Aksan, 2000: 11).

“Dil; duygu, düşünce ve isteklerin, bir toplumda ses ve anlam yönünden ortak olan öğeler ve kurallardan yararlanarak başkalarına aktarılmasını sağlayan çok yönlü gelişmiş bir dizgedir.” (Güleryüz, 2001: 3).

“Dil, konuşurken çıkardığımız, duyarak algıladığımız ses örüntüleriyle anlatmak ya da kavrayıp yorumlamak istediğimiz anlam örüntüleri arasındaki ilişkiyi kuran yapısal bir sistemdir.” (Sever, 2003: 27).

Tanımlardan da anlaşılacağı üzere dil, insanlar arasında iletişimi sağlayan ve insanoğlunun ihtiyaçlarını dile getirmek için kullandığı bir araçtır.

Dil, insanların yaşamlarını düzenleyen, onları bir arada tutarak milletleşme çizgisine taşıyan, varlığın ve dış dünyanın algılanışını sağlayarak insanoğluna düşünce oluşturma, anlamlandırma ve anlamlandırdığı şeyleri de aktarma yeteneği kazandıran en etkili araçtır. Bu özellikleri bakımından dil, insanların düşünce dünyalarını, bakış açılarını ve iletişim becerilerini şekillendiren vazgeçilmez bir unsurdur (Yalçın, 2006: 22). Dil, bu özelliklerinden dolayı insan yaşamında önemli bir role sahiptir.

Dil için insanların düşüncelerinin yaratıcısı denilebilir. İnsanlar, var olan ve yeni öğrendikleri bilgileri, başkalarının düşüncelerini dil yoluyla edinir. İnsanlarda düşüncelerini dilde yer alan kelimelerle olgunlaştırır, düşüncelerle dile getirir. Bu düşünceleri de dilini kullanarak başkalarına aktarır. Bu da sürekli olarak düşüncenin dili, dilin de düşünceyi geliştirmesini sağlar (Aksoy, 1975: 11). Buna göre, dil- düşünce arasında bir ilişki vardır. Dil olmadan düşüncenin gelişiminden söz edilemez.

Dil insana özgü bir yetinin her toplumda farklı simgelerle temsil edilmesidir. Bu bakımdan dil, kendi kuralları etrafında birleşen bir dil topluluğunu kurar. Bu toplumda yaşayan bireylerin iletişimde kullandıkları dilleri de toplumun milli bir eğitim anlayışına sahip olduğunu gösterir. Dilin bu yönü, eğitim ve öğretimin milli bir anlayışla yürütülmesinin temelini oluşturur.

Yaşam boyu süren eğitim sürecinde dilin işlevleri genel olarak şöyle sıralanabilir (Yalçın, 2005: 6):

1. En etkili iletişim aracı olan dil, aktarılmak istenenlerin en doğru şekilde aktarılmasını sağlayarak davranış değişikliği süreci olan eğitimi ve bu eğitimin planlı uygulanış şekli olan öğretimi kolaylaştırır.
2. Dil, insanlara yaşadıkları dış dünyayı algılama ve anlamlandırma gücü kazandırarak onlara mükemmel bir anlam evreni yaratır ve onlara bu anlam evreni ekseninde ortak bir düşünce ve bakış açısı kazandırır.
3. Dil, insanlara kazandırdığı ortak düşünce ve anlayış yeteneği ile onları bir yığın olmaktan kurtararak milletleşme sürecine sokar.

4. Dil, en etkili aktarım aracı olma vasfı ile geçmiş bilgilerimizi günümüze, günümüzde oluşturulan bilgileri de geleceğe taşıyarak bilimin, kültürün ve sanatın sürekliliğini sağlar.

Dil eğitiminin temel amacı, kişilerin düşünce ve iletişim becerilerini geliştirmektir. Bütün ülkeler ana dil eğitimine önem vermektedir. Çünkü dil, bireyin kültürünün temel ögesidir ve insanları birbirine yaklaştıran en güçlü araçtır. Dili iyi bilmek ve düzgün kullanma hem okul başarısı için hem de hayatta başarı kazanmak için çok önemlidir (Kavcar, 1988: 253-260 akt: Yıldız ve diğerleri, 2006: 14).

Eğitim ve öğretim dile dayalı olarak gelişir, dil de eğitim-öğretimle gelişir. Bireylerin dil gelişimleri toplumsal gereksinim ve zihinsel gelişimlerine dayalı olarak örgün eğitim kurumlarında yapılmaktadır. Eğitim politikasının en önemli yönü, yetişen çocuk ve gençlere çağdaş uygarlığı, dil ürünleriyle edebiyat, tiyatro etkinliklerinin aktarımı, kuşakların kopmadan gelişmelerine yardımcı olan yazılı ve basılı araçlardır (Baytekin, 1992:3).

İnsanların ihtiyaçlarını gidermek için kullandıkları araç olan dil, bireylerin ana dilidir. İnsanların duygu, düşünce ve fikirlerini anlatabilmesi, iletişim kurabilmesi için ana dillerini yeterli düzeyde öğrenebilmesi ve kullanabilmesi gerekir.

Bilgili, kültürlü, aydın karakterli insanlardan oluşan bir toplum oluşturmanın temel şartının ana dil eğitimi olması, ana dilinin sadece bir dil eğitimi olmadığını aynı zamanda bir düşünce eğitimi olduğunu göstermektedir (Yalçın, 2005: 9).

Eğitim ve öğretim sürecinin en önemli aşamasının ana dili eğitimi ve öğretimi olduğu söylenebilir. Öyle ki ana dil eğitiminin aynı zamanda düşünce eğitimi olmasından ve Türkçe eğitimiyle geliştirilmeye çalışılan dinleme, konuşma, okuma, yazma gibi yaşamsal etkinliklerin, eğitim öğretimin her alanında kullanıldığından yola çıkarak, Türkçe dersinin diğer tüm derslerin temelini oluşturduğu ve diğer derslerdeki öğrenci başarısının, Türkçe dersindeki başarıyla orantılı olduğu, tartışma götürmez bir durumdur (Kurt, 1999:4).

Çocuğun ilk dilini öğrendiği yeri aile ortamı ve çevresi oluşturmaktadır. Çocuğun gelişimiyle birlikte ihtiyaçları çeşitlenip çevresi geliştikçe sahip olduğu söz dağarcığı da genişler. Ancak sistemli ve düzenli bir ana dil eğitimi okullarda verilen eğitimle başlar. Dil becerilerini düzenleyen ana dil eğitimi ve öğretiminin kazandırılmasında Türkçe dersleri önemli bir işleve sahiptir.

Öğrenciler, günlük hayatta karşılaştıkları, çevrelerinden, televizyondan duydukları kelimeleri dağarcıklarına katarlar. İhtiyaçları doğrultusunda başkalarıyla anlaşmak için bunları kullanırlar. Öğrenimleri sırasında karşılaştıkları kelimeler ise onların akademik ve kültürel gelişiminde oldukça etkilidir. Öğrencilerin anlamalarını ve anlatmalarını geliştirdikleri, kelimeleri ve kavramları daha sistemli bir biçimde işledikleri, kelime dağarcığına ekledikleri ders, Türkçe dersi olmalıdır. Çünkü Türkçe, ana dilini iyi bilmelerini, etkili biçimde kullanmalarını sağlayacak derstir (Yıldız ve diğerleri, 2006: 315–316).

Çocukların söz dağarcıkları okula gidince daha da zenginleşir. Onlar, okulda bir yandan, daha önce kullanmadıkları sözcükleri öğrenirken, bir yandan yanlış ve eksik öğrendiklerini dil bilgisi kurallarına göre düzeltir, bir yandan da okumaya ve yazmaya gayret ederler (Kutlu, 2006: 19).

Çocuk, ana dil öğrenimi sırasında yakın çevresinden duymuş olduğu sözcükleri giderek anlamlı bir sırayla bir araya getirmeyi öğrenir. Onların bu sıralama içinde farklı anlamlar kazandığını kavrar. Daha sonra, ana dilindeki sözcüklerin sözlük anlamları dışında da değişik kavramları karşıladığını görerek bunların mecaz, terim, deyim, atasözü ve vecizeler içindeki anlamlarını hissetmeye yönelir. Böylece düşünce dünyası genişler. Dilin sadece somut kavramların karşılığı olan göstergeler dizisi olmadığını hisseder. Duygularını da bunlarla ifade etmeye başlar. Dilin; eşyalar, olaylar, düşünceler ve giderek duygularının anlatımının vazgeçilmez aracı olduğunun bilincine ulaşan çocuk, artık sadece bir kişi olmaktan çıkıp toplumun bir üyesi haline gelmiştir. Çocuğun çevresiyle kurduğu iletişim ve etkileşim onun toplumsallaşma sürecinin bir parçasıdır. Ana dilin önemi de buradan gelebilir(Ağca, 2001: 38; Sever, 2004:2).

A. DİL ÖĞRETİMİ VE DERS KİTAPLARI

Ders kitabı, ders konularına ait bilgileri, sıralı ve doğru bir biçimde öğrenmeleri için kullanılmak üzere, öğretim programlarına uygun biçimde ve özel bir amaç ile hazırlanmış yazılı bir metindir (Hesapçioğlu, 1994: 298).

Ders kitabı, yazılı ve basılı materyaller arasında yer alan ve öğrencinin öğrenme yaşantılarına eşlik eden çalışma araçlarından biri ve eğitsel bir öğretim ortamıdır.

Teknolojik gelişmelere rağmen ana dili öğretiminde ders kitapları öğretim materyali olarak önemli bir yere sahiptir. Öğretmeni ve ailesi dışında öğrencinin gerektiğinde her an başvurabileceği en yakın kaynağı, ona rehberlik edecek ders kitabıdır (Şahin, 1998).

J. J. Rousseau, kitapla yapılan eğitime tepki göstererek, kitapların erdemli çocuklar yetiştirmekten çok, bilgi ve marifet aktarımını hedefledikleri için eleştirmiştir. Çocukların 12 yaşından önce kitap kullanmalarını sakıncalı gördüğünü belirten Rousseau, kitapların faydalı olup olmayışı yerine, salt yazım üslubuna bakılarak değerlendirildiğini söylerken haklıdır. Onun yaşadığı dönemde (18. yüzyıl) öğretim büyük bir çoğunlukla kitapla yapılıyor, doğanın doğrudan doğruya gözlemine izin verilmiyordu. Kitaplar ise öğrencilerin ilgisini çekmekten uzaktı (Küken, 1996: 140–145; Aytaç, 1980:191).

Bugün ise, çağdaş eğitim anlayışları oluşturulmuş bir ders kitabı önemli öğretim araçlarındandır. Öğretmen kitap sayesinde ders yükünü azaltmış olur. Kitabın görsel yönü, öğrencilerin sözel olarak edindiği bilgilerin, izlenimlerin pekişmesini sağlar ve onu pasif bir dinleyici olmaktan çıkararak aktif bir katılımcı olmasını sağlar. Öğrenci, öğretmene ulaşamadığı ortamlarda kitap sayesinde ders materyaline ulaşma imkânı bulur. Çünkü bir ders kitabı, bilginin özünü ve merkezi bilgi toplanmasını sağlar. Ders kitabı, öğrencinin kaynak kullanma becerisini geliştirmede etkin bir rol de oynar. Aynı zamanda içerdiği metinlerle öğrencinin birçok farklı yazar ve görüşle tanışmasını sağlar. Böylece öğrencide zamanla, farklı türlerden kitaplara ilgi artacak ve çocuk kendisi için uygun olanı seçebilecektir (Hesapçioğlu, 1994: 302–303; Şahin ve Yıldırım, 1999: 47).

Öğrencilerin öğrenme düzeyleri, kazandırılmak istenen öğretim hedeflerine ve bilgilerin yapısal niteliklerine bağlıdır. Bu nedenle, öğrencilerde oluşturulması planlanan istendik davranışlar, eğitim programları çerçevesinde belirlenen hedeflerle doğru orantılı olarak öğrencilere kazandırılmalıdır. Eğitim-öğretim sürecinde istenilen hedeflere ulaşmak için öğrencilere öğrenmeyi öğretecek, araştırma yapmayı, eleştirel düşünmeyi, temel kavramları anlamayı ve yorumlamayı sağlayabilecek biçimde hazırlanması gerekmektedir.

Genel olarak bir ders kitabı, eğitim programlarına, öğrencilerin gelişim özelliklerine, ön bilgilerine uygun olmalıdır. Ders kitapları hem eğitim hem de öğretim amacıyla kullanılan temel kaynaklardır. Öğrencinin yaş ve ilgi seviyesine uygun

bilişsel ve duyuşsal becerilerle donatılmış zengin metinlerden oluşan, öğretim programlarının esas aldığı ilkeler doğrultusunda hazırlanan, ihtiva ettiği bilgileri öğrenciye aktaran basılı eğitim ve öğretim materyalleridir (Çiftçi ve Çeçen, 2007: 39).

Anadil öğretiminde, Türkçe derslerinde kullanılan ders kitaplarının da büyük bir önemi vardır. Türkçe öğretiminde ders kitaplarında yer alan metinler Türk dilini, kültürünü, inanışlarını, yaşayışlarını da yansıtmaktadır.

Türkçe öğretimi dersinde kullanılan ders kitaplarının, öğrencilerin dili kazanmasında ve bunu kullanmasında önemli bir yeri vardır. Ders kitabında yer alan metinler aracılığı ile öğrencilerin Türkçenin kurallarını sezmeleri, bunu davranışa dönüştürmeleri ve alışkanlık haline getirmeleri sağlanır. Türk ve Dünya edebiyatından özenle seçilen metinlerin yer aldığı bir Türkçe ders kitabı öğrencilere dinleme, okuma, konuşma ve yazma alanlarında türlü beceriler kazandırır. Öğrencilerin ilgi ve seviyelerine göre hazırlanmasında özen gösterilen ders kitapları, öğretmenin dersi anlatmasında, öğrencilerde başarıyı artırması hususunda önemli kolaylıklar getirmektedir.

B. DERS KİTAPLARINDAKİ METİNLER

Bir sanatçının duygu, düşünce veya hayalini, belirli bir dile, okuyucuya, dinleyiciye ve eleştiriciye göndermesi olan iletişimdeki araç metindir (Erkul, 2004: 80).

Akyol (2003, 49–50), “metin” kavramının sınırlarını biraz genişleterek; resimler, fotoğraflar, filmler, şarkılar, dramalar, grafikler, haritalar, beden dili vb. birer semiotik dil olduğunu belirtmiştir.

“Okuyacağınız yazı ya da kitabın hangi metin öbeğinde yer aldığını bilme; anlayarak okumanın ilk adımı, ilk kuralıdır” (Özdemir, 1983: 39). Bu nedenle metin türlerini bilmek önemlidir.

Genel olarak metin türleri “Bilimsel ve Öğretici Nitelikli” ve “Yazınsal ve Kurmacasal Nitelikli” olmak üzere ikiye ayrılır. “Yazınsal ve Öğretici metin türleri kendi içinde de sınıflandırılabilirler. Öğretici Metinler, Dergi ve Gazete Yazıları (makale, fıkra, röportaj, deneme, eleştiri) ve Gerçek Yaşam Yazıları (günlük, anı, mektup, yaşamöyküsü, öz yaşam öyküsü, gezi) olmak üzere ikiye ayrılırlar. Yazınsal

metinler ise Düz Yazısal türler (öykü, roman, tiyatro, bilimkurgu) ve Şiirsel türler (epik, lirik, dramatik, didaktik, pastoral) olarak ayrılırlar.” (Baraz ve Özdemir, 1991: 47).

Metin türlerini kesin tanıma bağlama, değişmez kuralların kalıbına oturtma olanaksızdır. Ancak, her yazı, aralarında dilsel ve anlamsal ilişkiler, bağlantılar bulunan bir örudür. (Özdemir, 1981: 6–7).

1. Yazınsal Metin Türleri

Kavcar ve Oğuzkan (1999: 23–35) yazınsal metin türlerinden şiir, öykü ve romanı aşağıdaki gibi tanımlamıştır:

Şiir: Zengin hayallerle, ritimli sözlerle, seslerin uyumlu kullanımıyla, ortaya çıkan edebiyat türüdür.

Öykü: İnsan yaşamında değişik kesitler sunan, bunu yere ve zamana bağlı olarak yapan kısa yapı türüdür.

Roman: İnsanların serüvenlerini, iç dünyalarını ya da toplumsal bir olayı, duru ayrıntılarıyla anlatan bir tür olarak tanımlanabilir.

Tiyatro: Tiyatro, hayatta gelip geçmiş veya olabilecek yada tümüyle imgesel olayların belli yerlerde, yetenekli kişilerce (artistlerce) seyirciler önünde canlandırılması sanatıdır. İçinde bu sanatın gösterildiği yapıya tiyatro, burada temsil edilmek üzere hazırlanmış yazıya da tiyatro yapıtı (piyes) denir.

2. Bilgilendirici Metin Türleri

Kavcar ve Oğuzkan (1999: 80–235) bilgilendirici metin türlerinden deneme, fıkra, makale, anı ve geziyi aşağıdaki gibi tanımlamıştır:

Makale: Bir görüşü açıklamak, belirtmek ya da desteklemek için yazılan ve bir bütünlük gösteren yazılardır.

Fıkra: Siyasal ve güncel konular üzerinde yazılmış genellikle gazete ve dergilerde yayımlanan kısa yazılardır.

Deneme: Herhangi bir edebiyat, sanat ya da bilim konusunu yeni ve kişisel görüşlerle ele alarak etkili bir anlatım içinde sunan düz yazılardır.

Eleştiri: Edebiyat ve sanat eserlerini açıklama ve yargılama için yazılan

yazılardır.

Anı: Bir kimsenin başından geçenleri veya tanık olduğu olayları anlattığı eserlerdir.

Gezi: Bir yazarın gezip gördüğü yerlerle ilgili gözlem ve izlenimlerini anlatan yazı türüdür.

Mektup: Başka bir yerde bulunan kişiye ya da kuruma bir bilgi iletmek amacıyla yazılan yazılardır.

Biyografi: Yaşamı yazılan kişinin kendisi tarafından değil, onunla ilgili araştırma yapan, bilgi ve belgelere ulaşan veya onun yaşamına yakından tanıklık etmiş kişiler tarafından kaleme alınan yazı türüdür.

Çalışmamızda incelediğimiz yeni programa göre hazırlanmış İlköğretim 6. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan metinler ve türleri aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 1. 6. Sınıf Ders Kitabında Yer Alan Metinler ve Türleri

Metin No	Metnin Adı	Metnin Türü
1	Çocuk Kitaplığında Sabah Tartışması	Hikâye
2	Okuma Üstüne	Deneme
3	En İyi Arkadaş	Hikâye
4	Atatürk ve Onun Büyük Eseri	Biyografi
5	Atatürk'ten Anılar	Anı
6	Kadının Sosyal ve Siyasi Haklarını Kazanması	Deneme
7	Atatürk ve Tarihimiz	Tiyatro
8	Ömür Boyu Mutluluk	Hikâye
9	Meşe ile Saz	Fabl
10	Çocuk ve Resim	Şiir
11	Bir Mektup	Mektup
12	İstanbul Liseli Küçük Hasan	Hikâye
13	Bayrak	Şiir
14	Bey Pazarı	Gezi yazısı
15	Anadolu'da Bahar	Şiir
16	Zamanı Kaybetmek veya Kazanmak	Deneme
17	Mavisini Yitirmiş Yaşamak	Deneme
18	Kırkikindiler	Gezi Yazısı
19	Cennet Göller Tek Tek Yok Oluyor	Haber

Tabloya bakıldığında 6. sınıf ders kitabında toplam 19 tane metnin yer aldığı, bu metinlerin büyük çoğunluğunu hikâye ve şiir türünde yazıları oluşturduğu görülmektedir. Diğer türler ise bir iki örnekle geçiştirilmiştir.

C. DİL ÖĞRETİMİNDE DERS KİTAPLARININ VE METİNLERİN ÖNEMİ

Türkçe dersi için ders kitabı önemli bir kaynaktır. Çünkü yeterince yazılı materyallerin bulunmadığı ve zengin yaşantılar geçirmiş öğretmenlerden yararlanmanın zorunlu olduğu geleneksel eğitim yaşantılarında bilgiye sahip olanın (öğretmen) merkeze alınması belki de en uygun yoldu. Fakat günümüzde yazılı materyallerin yetersizliği gibi bir durumdan söz etmek mümkün değildir. O halde artık bu noktada tartışılması zorunlu olan konu, eğitimin bilgi aktarıcı bir süreç mi yoksa öğrencinin bilgiye ulaşmasını sağlayan bir süreç mi olması gerektiği değil, hem okul öğrenmelerini destekleyecek hem de okul dışında etkili öğrenmesini mümkün kılacak yazılı materyallerin nasıl düzenlenmesi gerektiğidir (Özbay, 2002: 537).

Ders kitabı, özellikle Türkçe derslerinde öğrencilere temel dil becerilerini kazandırmak için önemli bir işleve sahiptir. Bu işlev, kitaplarda yer alan metinlerden kaynaklanmaktadır. Çünkü Türkçe derslerinde bütün dil becerileri (okuma, yazma, konuşma, dinleme ve dil bilgisi) bu metinlerden hareketle hazırlanan etkinlikler yoluyla kazandırılmaya çalışılmaktadır (Çeçen ve Çiftçi, 2007: 39).

Türkçe ders kitaplarındaki metinler, öğretim hedeflerini gerçekleştirilmesinde etkin rol oynayan kaynaklardır. Bu metinler rasgele bir şekilde değil, öğrenme ilkeleri esas alınarak ders kitaplarına konulduğunda, öğretim etkinlikleri için yararlı olur (Şengül, 2005).

Metinler yoluyla öğrencinin dilin tadına varması, dilin -gerek ses ve kelime gerekse söz dizimi bakımından- en güzel kullanılışlarını görerek dili en iyi şekilde edinmesi beklenir (Çeçen ve Çiftçi, 2007: 40).

Sağır (2002: 45), dilbilgisi öğretimi hakkındaki görüşlerini ifade ederken, dilbilgisi öğretiminde metnin önemli olduğunu şu sözlerle vurgulamıştır. “Metin, dil yönünden yeterli olmalıdır. Çocuk dünyaya gözünü dil ile açar, dünyayı dil ile algılar, kavrar, dünyaya dil ile katkıda bulunur. Dil düşüncenin, düşünce dilin yaratıcısı olduğuna göre, çocuğun kişiliği de dille biçimlenmiş olacaktır. Bu yüzden, çocuğa verilecek metinlerdeki dilin; ana dilin zenginliklerini, olanaklarını yansıtacak yeterlikte olması gerekir. Metin ile ana dilin mecaz gücü, gerçekçi anlatımı, akıcılığı, yalınlığı, deyimleme gücü, düşünce ve duygu değeri tam olarak yansımalıdır. Türkçe gerek yapı

yönünden, gerekse anlatım olanakları yönünden hiçbir dilden aşağı kalmaz. Olanakları zengin bir dildir. Dil yetkinliğinden yoksun, dünyayı çocuğa açmayan kuru metinlerin yerini, ancak; seçkin, yeterli metinler aldığıında çocuğun düşünce, duygu eğitimi gerçekleştirilmiş olacaktır. Bu da çocuğun anlayabileceği, çağdaş yazarların başarılı metinleriyle gerçekleşebilir.

Türkçe dersi kitapları aracılığıyla öğrencilere dilin yapıtaşları olan kelimeler ve kelimelerden oluşan deyim ile tamlama halindeki kelime grubu gibi dil birimleri kazandırılmaya çalışılmaktadır. Ders kitabı hazırlayan ve denetleyen ilgili kurumlar ile kitap yazarlarının ortak ölçütlerinin olup olmadığı, özellikle kitapların ‘sözlük çalışmaları’ kısmında geçen ve öğrencilere kazandırılmaya çalışılan kelimelerin nicelik ve nitelik açısından denklik derecesinin ne ölçüde olduğu, ders kitaplarında hangi tür kelimelerin ne sıklıkta geçtiği, ortak kültür ve dil edindirme politikası açısından son derece önemlidir (Karatay, 2007: 50–51).

Günümüzde metin incelenmesinde yapılan etkinliklerle öğrencilerin kelime servetinin zenginleştirilmesi amaçlanır. Metinlerin kelime yönünden zengin olması, (hedeflere uygun olarak) öğrencilerin kelime servetlerinin artmasına yardımcı olur. Bu nedenle ders kitabına konulan metinler büyük bir önem arz etmektedir (Özer, 2005:8).

Metinler cümle ve kelime sayımlı olmalıdır. Ders kitaplarına alınan metinlerde kullanılan kelimeler, metnin kitaba yerleştirilmesi sırasında periyodik bir artış göstermeli, her okunan yeni metinde yeni kelimelerle karşılaşılmalıdır. Bu tür bir uygulama kelime servetini arttırmak için şarttır (Karakuş, 2000:127). Metinlerin ölçülebilir özelliklerinden olan kelime servetini kazandırmada metinler oldukça etkilidir.

Anadil öğretiminde, öğrencilere kazandırılması hedeflenen kelimeler, kelime grupları, deyimler vb. Türkçe kitabında yer alan metinlerde doğru ve etkili olarak yer almalıdır. Öğretmenler de öğretim sırasında yararlandığı ders kitaplarıyla öğrencilerin bu hedefleri kazanmasını kolaylaştırmaktadır. Bu nedenle, öğretim sürecinde yararlanılacak ders kitapları kelime dağarcığını zenginleştirecek biçimde hazırlanmış olmalıdır.

Öğrencilere kazandırılması gereken kelimeler, kelime grupları, terimler, deyimler vb. onların günlük hayatta karşılaşabilecekleri ve asıl önemlisi, kendi düşüncelerini, duygularını, isteklerini yaş ve düzeylerine göre ayrıntıları ile incelikleri

ile anlatabilme işlerine yarayacak, kullanacakları kelimeler, kelime grupları, deyimler, terimler vb. olmalıdır. Öğretmen Türkçe kitaplarındaki parçalarda bu gruba giren kelimeleri vb.ni önceden saptamalı ve metin incelemelerinde kelime dağarcığını zenginleştirme çalışmalarını asıl bunlar üzerinde yoğunlaştırmalıdır (Türkçe-Yazı Programı, 2002).

Kelime dağarcığını geliştirme bakımından bir metinde olması gereken özellikler ise şu şekilde sıralanabilir (Kutlu, 2006: 83):

- a. Kitapta yer alacak metinler çocuğun en çok kullandığı ve anlamını bildiği 70 sözcükten oluşmalıdır.
- b. Cümle uzunlukları ortalama 7 ile 10 sözcükten ibaret olmalıdır.
- c. Anlatımda çocuğun düzeyine göre, yalın, sade, yer yer Türkçenin güzelliğini sergileyecek benzetmeler ve mecazlara yer verilmelidir.
- d. Bütün fiil zamanları kullanılabilir.
- e. Birleşik cümlelere yer verilebilir.
- f. Metinlerde sık kullanılan sözcüklerin miktarının mümkün olduğu kadar fazla olması gerekir.

Metinlerde yer alan sözcüklerin günlük seviyeleri, kelime dağarcığını geliştirme bakımından önemli bir özelliktir. Erkul (2004: 179)'a göre, metinlerin sözcükler açısından günlük seviyeleri öğrencilerin seviyelerine uygun olmalıdır. Bir metnin günlük seviyesini ölçmede çeşitli formüller uygulanmaktadır: Dale Chall formülüne göre cümle sayısı ile zor sözcük sayısı, Flesch h formülünde sözcüklerin uzunluğu ile cümlelerin uzunluğu, Gunning formülünde ise üç heceli sözcüklerin yüzdesi ile cümlede kullanılan ortalama sözcük sayısı dikkate alınır. Flesch'e göre sözcük sayısına düşen hece sayısı 1'e düştükçe metin kolay, sözcük başına düşen hece sayısı 10'a yükseldikçe metin zor veya cümle başına düşen sözcük sayısı 1'e düştükçe metin kolay, 10'u geçtikten sonra metin zor sayılır.

II. KELİME SERVETİ

A.KELİME SERVETİ TANIMI, KAPSAMI

Literatürde; söz dağarcığı, söz varlığı, kelime hazinesi, kelime serveti terimleri aralarında çok küçük farklılıklar bulunmasına rağmen aynı anlama gelmektedir. Söz varlığı sıklıkla dil için kullanılırken; kelime hazinesi/serveti, söz dağarcığı terimleri bireylerin dili olarak ifade edilmektedir.

Ünalın (2004); söz varlığını “Bir dilin söz varlığı denince, yalnızca, o dilin kelimelerini değil, deyimlerin, kalıp sözlerin, terimlerin ve çeşitli anlatım kalıplarının oluşturduğu bütünü anlıyoruz.” sözleriyle ifade etmiştir.

Bir dilin söz varlığını oluşturan unsurlar yabancı kelimeler, deyimler, atasözleri, ilişki sözleri, kalıplaşmış sözler, terimler, çeviri kelimelerdir (Aksan, 1996: 26–38). Buna göre bir dilin söz varlığı, dilin sahip olduğu kelimelerin tümünü, deyimleri, terimleri kapsamaktadır.

Topaloğlu (1989: 98), kelime hazinesini bir dilde var olan veya bir kişinin, bir topluluğun kullandığı kelimelerin bütünü olarak tanımlarken; Korkmaz (2003: 144) bir dilin bütün kelimeleri, bir kişinin veya bir topluluğun söz dağarcığında yer alan kelimeler toplamı şeklinde ifade etmiştir.

“Çok genel bir bakışla dillerin sahip olduğu sözcüklerin tümüne söz varlığı diyoruz. Bu bağlamda sözcük dağarcığına da bir tür kişisel söz varlığı demek yanlış olmayacaktır.” (Beyreli vd. 2005: 138).

Kelime serveti konusunda da çok çeşitli tanımlar yapılmıştır.

Türk Dil Kurumu sözlüğünde, kelime serveti “söz varlığı” maddesinde “Bir dildeki sözlerin bütünü, söz hazinesi, söz dağarcığı, sözcük hazinesi, vokabüler, kelime hazinesi” biçiminde tarif edilmektedir (TDK Türkçe Sözlük, 2005a: 1130). Söz dağarcığı ise “Bir dilde kullanılan veya bir kimsenin bildiği, kullandığı sözlerin bütünü, söz varlığı, vokabüler, kelime hazinesi” biçiminde tarif edilmektedir (TDK Türkçe Sözlük, 2005a: 1805).

Karakuş (2000: 127), kelime servetini şu sözlerle ifade etmektedir:

“ Bir dilde kullanılan kelimelerin hepsine ve ifade gücüne kelime hazinesi/dağarcığı/ serveti denir. Kelime dağarcığını millî kelimeler, yabancı dillerden alınan

kelimeler, edebî kelimeler, ilmî kelimeler, halk dili kelimeler ve argo kelimeler meydana getirir.”

Karakuş (2000), kişinin yaşamı boyunca kazandığı kelimelerin tümüne birden kelime serveti dendiğini ifade etmiştir.

Tosunoğlu (1999: 71) kelime serveti için “İnsanın doğduğu andan itibaren karşılaştığı ve çevresinde hazır bulduğu kelimeler, bu kelimelerin çağrıştırdığı kavramlar, kelimelerin oluşturduğu kalıplaşmış ifadelerdir.” şeklinde bir tanımlama yapmıştır. Bu tanımlamalardan yola çıkarak kelime servetini bir insanın sahip olduğu aktif ve pasif kelime, deyim, terim olarak tanımlanabilir.

“Bir kişinin okuduğunda ya da duyduğunda ne ifade ettiğini anladığı, konuşurken ve yazarken yerinde kullandığı, doğru seslendirdiği, doğru yazdığı kelimelerin hepsine” kelime serveti denir (Yangın, 1999: 6).

Biz, çalışmamızda kelime servetini, bireyin sahip olduğu her türlü kelime, deyim ve terim şeklinde tanımladık. Çalışmamızda incelediğimiz, Yeni programa göre hazırlanmış 6. sınıf Türkçe ders kitabındaki metinlerde yer alan kelimeleri de, “kelime serveti” olarak incelemeyi uygun bulduk. Kelime serveti denildiğinde sadece o dilde yer alan kelimeler değil, atasözleri, deyimler, terimler, kelime grupları bütün olarak algılanmalıdır.

Bireylerin kelimeleri öğrenmesi yaşamı boyunca sürmektedir. Ancak, kelime servetini kazanmaları ve zengin bir kelime dağarcığına sahip olmaları asıl olarak okulda olmaktadır. Okulda, kelime öğretimi sadece Türkçe derslerinde değil, her derste olmaktadır. Öğrenciler, her gün, her derste yeni kelime öğrenebilir ve kelime servetlerini geliştirebilirler.

B. KELİME SERVETİNİN İÇERDİĞİ ÖGELER

1. Kelime

Bütün olarak dilin bünyesinde yer alan kelimeler, herhangi bir nesnenin veya nesnelere bütünü anlamını soyut ve somut olarak karşılar (Karatay, 2007: 142). Türkçe Sözlük’te (TDK, 2005a:1130), kelime “anlamı olan ses veya ses birliği, söz, sözcük” olarak tanımlanmıştır.

Kelimeler konusunda ses (fonoloji), anlam (semantik), dizim (sentaks) ve biçim yönü ele alınarak çeşitli tanımlamalar yapılmıştır. Biçime göre kelime tanımlarından en yaygını ve en basiti olanı yazıya göre yapılan tanımdır. Buna göre “Sözcük, iki ucuna birer boşluk verilerek yazılan dil birimidir.” (Uzun, 2004: 47). Anlama göre kelimenin tanımı; dildeki bağımsız ve anlamlı her birim olarak kabul edilmektedir. Ergin (1986: 95) ise kelimeyi hem anlam hem de biçim yönünü ele alarak, “Manası veya gramer vazifesi bulunan ve tek başına kullanılan ses veya sesler topluluğudur.” diye tanımlamıştır. Bu tanıma göre kelimeler; manalı kelimeler (isim, fiil) ve görevli kelimeler (edat) olarak ikiye ayrılmaktadır.

Kelimeler kavramların birer sembolüdür ve dil gelişimi açısından önemlidir. Bireylerin okuduklarını doğru olarak anlamalarını, duygu ve düşüncelerini etkili bir biçimde aktarabilmeleri sahip oldukları kelime hazinesine bağlıdır. Günlük hayatta insanlarla iletişimimizde kullandığımız kelimeler, bireylerin anlama ve anlatma yeteneğini etkilemektedir. Bu nedenle, daha fazla kelime bilen öğrencilerin, okuma, yazma, dinleme, konuşma becerilerinin kelime hazinesi bakımından fakir olan öğrencilere göre daha başarılı olması beklenir.

2. Deyimler

Türkçe Sözlük’te (TDK, 2005) deyim, “Genellikle gerçek anlamından az çok ayrı, ilgi çekici bir anlam taşıyan kalıplaşmış söz öbeği, tabir” olarak tanımlanmıştır. Deyim, “En az iki sözcükten kurulan, konuşmada ve yazıda anlatım gücünü artıran, anlam yönünden yer yer mantık dışına taşan bölümleri olabilen, yapısındaki kimi sözcükleri anlam değişmesine uğrayan, kalıplaşmış söz öbeklerine verilen addır.” (Çotuksöken; 1988: 7).

Deyimler kalıplaşmış ifadelerdir. Bazı deyimleri oluşturan sözcükler eş anlamlıları ile değiştirilemez. “Tencere dibin kara, seninki benden kara” deyiminde kara sözcüğü yerine eş anlamlısı kullanılarak “tencere dibin siyah, seninki benden siyah” denilemez.

Deyimler, birden fazla sözcükten oluşabileceği gibi (kara gün dostu), tek sözcükten de (kaşarlanmış) oluşabilir. Deyimlerin farklı türleri vardır. Bunlar aşağıda açıklandığı şekildedir (Aksoy, 1997: c. II, 498–509):

1. Deyimleri oluşturan sözcükler mecaz anlamda kullanılmaktadır: “kan ağlamak”, “abayı yakmak” vb.
2. Bazı deyimler, iki yargıdan oluşur ve kendi içinde kafiyelidir: “Anca beraber, kanca beraber”, “o hacı bu hacı, kim olacak boyacı” vb.
3. Bazı deyimler ise öykü ve konuşma şeklinde olur: “Deveye, boynun eğri, demişler, nerem doğru ki, demiş.” gibi.
4. Bir öyküye yada bir olaya dayalı deyimler de vardır: “Baklayı ağzından çıkarmak”, “Ye kürküm ye.” gibi.
5. Deyimlerin bazıları bir inanış, adet ve gelenekleri belirtir: “Söz kesmek”, “Vebali boynuna” gibi.
6. Bazı deyimler anlatım güzelliği düşünülmeden oluşturulmuştur: “Boğaz tokluğuna”, “o gün bu gün” gibi.
7. Bazı deyimler eksilteli anlatım şeklindedir: “Kan kırmızı” (kan gibi kırmızı), “er geç” (erken ya da geç) gibi.
8. Aynı sözcüğün tekrarlanması dışında ikilemelerin bazıları da kabul edilebilir: “kaba saba”, “konu komşu” gibi.
9. Bir sözcükte yardımcı eylemden oluşan söz grupları, bu sözcükler bir arada kullanıldığında yeni bir anlam ortaya çıktığı için deyim olarak kabul edilir: “damarına basmak”, “çekip gitmek” gibi.

3. Atasözleri

Bir öğüdü, bir fikri mecaz yoluyla kısa ve kesin olarak anlatan, eskiden söylene gelmiş veciz sözlerdir. Atasözleri, söyleyeni belli olmayan (anonim), kısa ve özlü kalıplaşmış, hüküm bildiren vecizelerdir.

Atasözleri, Türkçenin gücünün, güzelliğinin, kıvraklığının en güzel örneği olmakla birlikte içinden çıktığı toplumun görüşü, duyuşu, düşünüşü, eleştirisi ve özlemidir. Geçmiş ile bugün arasında köprüler kurarak kültür aktarımı yapar (Sertel, 2006: 11).

Atasözleri de deyimler gibi kalıplaşmış sözcüklerdir. Atasözlerinin sözcükleri başka sözcüklerle değiştirilemeyeceği gibi, yerleri de değiştirilemez. Örneğin; “Karaya sabun, deliye öğüt neylesin” atasözünde ‘kara’ yerine ‘siyah’ denilemez. “Mart kapıdan

baktırır, kazma kürek yaktırır.” atasözünde de “Kazma kürek yaktırır, mart kapıdan baktırır.” şeklinde sözlerin yerleri değiştirilemez.

Atasözleri, içinde yargı barındıran ve cümle niteliğinde olan sözcüklerdir. “Gelene git denilmez.” gibi. “Aç tavuk kendini buğday ambarında sanır.” atasözünde olduğu gibi atasözleri, bir ulusun uzun yıllar boyunca yaşadığı deneyim ve gözlemlere dayanmaktadır.

Bazı atasözleri yaşanan deneyimlere bağlı kalarak ahlak niteliğinde öğüt verdiği gibi (“Bugünün işini yarına bırakma.” vb.), bilgeliğe dayanarak da yol gösterebilir: “Korkunun ecele faydası yoktur.” gibi. Ayrıca, gelenek (“Deliye her gün bayram.” gibi) ve inanış (“Acele işe şeytan karıştır.” gibi) bildiren atasözleri de vardır.

4. Kalıplaşmış Sözler

Kalıplaşmış sözler, genellikle ünlü kişilerin, sanatçıların bir olay dolayısıyla söyledikleri, dilde yerleşen ve çeşitli dillere çevrilerek genelleşen sözleridir. Bunlar, belli durumlarda önceden yaşanmış bir olayı anımsatarak anlatımı güçlendirmek için kullanılır. Diyojen’in söylediği “Gölge etme, başka ihsan istemez.” Sözü değişik dillerde farklı anlatımlarla kullanılır. Aynı şekilde Sezar’ın “Sende mi Brütüs?”, Shakespeare’nin “Olmak ya da olmamak” ifadeleri de kalıplaşmış kabul edilir (Aksan, 1998: c.III, 37–38).

5. Terimler

Türkçe Sözlük’te (TDK, 2005a: 1959) terim, “Bir bilim, sanat, meslek dalıyla veya bir konu ile ilgili özel ve belirli bir kavramı karşılayan kelime, ıstılah.” olarak tanımlanmaktadır. Genellikle konuşma ve yazı dili dışında kalan özel uğraş alanlarına (bilim dalı, sanat ve iş kolu) yönelik kavramları ifade eder. Terimler, anlam bakımından karmaşık bir içeriğe sahiptir ve mantıkta tek başına anlam taşıyan bir sözcüktür.

6. Yabancı Sözcükler

Toplumlar arasındaki kültür, yaşayış ve sanat ilişkileri toplumların söz varlıkları üzerinde etkili olmakta, bu ilişkilerle de uluslar arasında sözcük alışverişi yapılmaktadır. Bu nedenle, her dilde yabancı sözcüklerle karşılaşmak mümkündür.

Her dilin kendine özgü ses dizimi, sözcük ve cümle yapısı vardır. Bir ulusun diline giren yabancı sözcükler de bu dile uyum sağlamak için bazı değişiklikler gösterebilir. Örneğin Farsça kökenli 'haste' sözcüğü ile Arapça kökenli 'mumkin' sözcüğü, ses uyumuna göre değişikliğe uğrayarak 'hasta' ve 'mümkün' olarak Türkçeye girmiştir.

Yerleşmiş yabancı sözcüklere de Türkçede rastlamak mümkündür. Bu sözcükler, girdikleri dilin söz ve biçim özelliklerine uymuşlardır. Örneğin: televizyon, şampiyon gibi.

Türkçede bulunmayan bazı seslerin yerine farklı sesler kullanılarak dilimize yabancı sözcükler yerleşmiştir: 'extra' kelimesinde 'x' sesi yerine 'ks' sesleri kullanılarak ekstra sözcüğü dilimize yerleşmiştir (Aksan, 1998: c.III, 30-33).

7. Kalıp Sözler (Konuşma Diline Ait Sözler)

Toplumun, günlük hayatta yazılı ya da sözlü iletişimi sırasında kullandığı kalıplaşmış sözlerdir. "Ellerinizden öper.", "Bir yastıkta kocayın." gibi konuşma diline ait kalıplaşmış sözlerdir.

Aksoy (1997, c.I, 54), bir takım dualar (Canı sağolsun.), beddualar (Allah cezasını versin.), sövgüler, bilmece ve tekerlemelerinde kalıp sözler olduğunu belirtmiştir.

C. KELİME SERVETİNİN ÖNEMİ

Araştırmalar, günümüzün 2/3'sini (veya yarından çoğunu) iletişim kurmakla geçirdiğimizi göstermektedir. Herhangi bir şekilde kurulan bu iletişim ortamında/ ağında taraflardan biri olmak durumundayız. Bu iletişim ortamında kişisel kelime servetimiz ne kadar çok ise o ölçüde kazançlı çıkarız; çünkü bir dilin konuşulup

yazıldığı kültür ortamı, ticarî piyasa gibidir. Bu piyasada alışverişler sadece kelimelerle olur. Kelimesi çok olan çok bilgi alır; kelimesi az olan az bilgi alır, az bilgi verir. Bu piyasada edeceğimiz kârın miktarı bildiğimiz kelime sayısına bağlıdır (Demir, 2006: 3).

İnsanlar duygu ve düşüncelerini başkalarına aktarmak, söylenen ve yazılanları anlamak için kelimelere gereksinim duyar. Bu nedenle, insanların kullandığı kelime sayısı arttıkça düşünceleri de gelişir (Karatay, 2007: 143). Kelime hazinesinin zayıf ya da zengin olması, kişinin anlama ve anlatma yeteneğini etkilemektedir.

“Her kelime ve kavramlar silsilesi insan için birikim ve tecrübe demektir. Kazanılan kelimelerin sayısı arttıkça bir servet meydana gelecek ve insanı insan yapan ve onu diğer canlılardan üstün kılan dil ortaya çıkacaktır.” (Tosunoğlu, 1998). Dört temel dil becerisi olan okuma, yazma, konuşma ve dinlemenin bireye kazandırılmasında sözcük dağarcığı önemli bir yer tutmaktadır. Kelime dağarcığı zengin olan bir bireyin dinleme, okuma, konuşma ve yazma becerilerini daha etkin kullanması beklenir. Öğrencilerin, okuduklarını veya dinlediklerini tam ve doğru olarak anlaması; anladıklarını, düşünüp tasarladıklarını söz ve yazıyla etkili biçimde anlatması kelime servetinin zenginliğine (Sever, 2000: 13) bağlıdır. Kişinin yeterli kelime dağarcığına sahip olmaması herhangi bir düşünceyi anlamasını ve anlatmasını engelleyen bir durum olarak ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle, dil gelişimi bakımından kelime kazanımı önemli bir faktördür.

İlk dil eğitimini birey doğduğu andan itibaren kazanmaya başlar. Zaman ilerledikçe çevresinde duyduğu ve dinlediği kelime ve söz kalıplarını kavramaya ve bunları kullanmaya çalışır. Böylece bireyin yaşamı boyunca sahip olduğu/ olacağı bu kelime hazinesi, onların bilgi birikimini ve sosyal çevresiyle olan iletişimini etkilemektedir. “İnsanların kelime hazinelerinin derinliği düşünsel ve sosyal dünyada bireyin statüsünü belirleyen onun insanlarla olan ilişkisinin boyutlarını, bedî zevklerini belirleyen en önemli unsurdur. Bireyin düşünsel gücünün hangi sınırlara dayandırılacağı ve ne ölçüde geliştirilebileceği hususunu kullandığı kelimelerle ölçmek mümkündür. Her toplum kendi düşünce sistemini ve bu sistemin aktarıcısı olan anadilini hangi yaşta ve ne ölçüde öğreteceğini belirlemediği sürece, ileriki nesillerinin düşünce ufğunun genişliği ve derinliğini tahmin etmekte zorlanacaktır. Bu nedenle her toplum ve bu

toplumların eğitimini üstlenen milli eğitim ve akademik birimler bu işe millî bir dava penceresinden bakmakla mükellefdirler.” (Çıplak, 2005: 21).

İnsanların dilini kullanmaktaki başarı ve başarısızlıkları, dil eğitim sürecine etki etmektedir. Düşüncelerin ifade edilme biçimi sahip olunan temel kelime hazinesine bağlıdır. Eğitimde ilk dayanağı dil oluşturduğundan, temel kelime hazinesinin belirlenmesi ve bu kelime hazinesinin ne zaman ve ne şekilde öğretileceğinin bilinmesi eğitim-öğretim sürecinin başarı oranını belirlemektedir. “Ana dili olarak Türkçenin öğretiminde, kelime hazinesini geliştirmek için kişinin yaş grubuna uygun kitaplar okuması tavsiye edilebilir, bulmacalar çözmesinin yardımcı olacağı söylenebilir. Ancak, yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde temel söz varlığının iyi belirlenmemiş olması öğretimde büyük bir sıkıntı yaratmaktadır. Birçok dilde temel söz varlığına ilişkin çalışmalar yapıp ortaya bilimsel veriler konmuştur. Böylece, dil öğretim kitaplarının ana dili öğretimine yönelik olanlarında hangi kelimelerin yer alması gerektiği, yabancı dil olarak öğretimine yönelik olanlarında ise farklı olarak hangi kelimelerin verilmesi veya verilmemesi gerektiği konuları açıklık kazanmıştır.” (Sever, 1997: 21)

Kelime hazinesinin zenginlik ölçütü çok kelime bilmekten geçer. Kelime hazinesi bakımından yoksul olan bir öğrenci; sınırlı kelime dağarcığına sahip olduğundan duygu ve düşüncelerini ifade etmekte ve yazmakta güçlük çeker; düşüncelerini sürekli, aynı ve bildiği kelimelerle yazar. Kelime hazinesi bakımından zengin olan bir öğrenci ise, duygu ve düşüncelerini daha rahat ifade edebilir. Çevresinde ve okulda kazandığı ve öğrendiği yeni kelimeler sayesinde de yazdığı ve okuduğu metinleri doğru ve kolay anlama yeteneği kazanır.

D. ÇOCUKTA KELİME SERVETİ GELİŞİMİ

Çocuk, dünyayı, bildiği kelime sayısı kadar bilir. Bu yüzden çocuğun dünya ile ilgili bilgisi ve aktif anlama kabiliyeti kelime dağarcığı ile ölçülebilir. Kelime dağarcığının anlamsal olarak ve ilişkili kelime ağları şeklinde öğretilmesi gerekir. Bir şekilde hazırda edinilmiş kelimelerle ve geçmiş bilgilerle ilişkilendirilmedikçe kelime dağarcığının gelişemeyeceği ve ilerleyemeyeceğini belirtmek gerekir (Flood, 2003: 936 akt: Yıldız ve diğerleri, 2006: 31).

Bir çocuk ilkokula başladığı zaman, artık kendi dilinin tüm sesletim düzenini ve dil düzeneği kurallarını en yetkin bir biçimde kavramış ve özümsemiş olmaktadır. Fakat sözlük bakımından yaşamı boyunca yeni kelimeleri ve deyimleri dağarcığına depolamak zorundadır. Sesletim düzeneği ve dil düzeneği sınırlı sayıda olup öğrenildikten sonra yenileri gerekmeceği için kapalı halka oluştururlar. Sözlük bakımından ise yaşamı boyunca ekler olacağı için açık halka konumundadır. Ayrıca sesletim düzeneği ve dil düzeneği bakımından bilgi fazla olduğunda kısıtlamaya gidilse de sözlük bakımından bilgi fazlalığı olduğunda böyle bir kısıtlamaya gidilmez; daha da genişlemeye, yeni bilgiler eklemeye gidilir (Yıldız ve diğerleri, 2006).

Çocuklar 10–12 yaşlarında okuma sorununu çözmüş durumdadırlar. Okuma eylemini vakit geçirmek için yapar ve okuduğunu anlatabilirler. Soyut ve somut kelimeler arasındaki farkı görürler. Kelime dağarcığı 3000 ile 6000 arasında değişir (Karakuş, 1997:376–378).

Cole/Morgan'e göre (Aktaran: Yıldız ve diğerleri, 2006: 36) 10–15 yaşlarındaki çocukların bildikleri kelimelerin ortalamaları Tablo 2'de verildiği gibidir.

Tablo 2. Değişik Yaşlardaki Çocukların Bildikleri Kelimelerin Ortalamaları

YAŞ	SÖZCÜK SAYISI		
	KONUŞMA	OKUMA	ANLAMINI VERME
10	5400	3600	4500
11	4900	4500	5400
12	5200	5400	6300
13	5550	6100	7200
14	5900	7100	8100
15	6450	7800	9000

Tablo 2'de görüldüğü gibi, çocuğun yaşı ilerledikçe kullandığı kelime sayısı da artmaktadır. Buna paralel olarak kavram gelişimi de artmaktadır. Bu nedenle, çocukta dil gelişimini oluşturan bütün öğeler birbirini tamamlar niteliktedir.

Çocukların kelime dağarcığını geliştirmek için bilinen kelimelerle oluşturulmuş metinlerin okutulması önemlidir. Yapılan araştırmalara (Akyol, 2005:155–157) göre ilk

yıllarda kelime tanımı üzerinde durulmalı, kelime öğretimi gerçekleştirilirken sesli ve sessiz okumadan faydalanılmalıdır. Okuma sırasında sözcüğü tanımaya fazla zaman ayrıldığında anlam bölüneceği için kelime öğretiminde başarının düşeceği de unutulmamalıdır.

Çocuklarda kelime servetinin ve anlamlarının gelişiminde öğretmenlerin yapması gereken bir takım uygulamalar Tablo 3’de verilmiştir. Bu uygulamalarla çocukların kelime dağarcıklarının gelişimine katkı olacağı düşünülmektedir.

Tablo 3. Kelime Bilgisi Gelişim Aşamaları

Çocuğun Kelime Bilgi Durumu	Öğretmenin Yapacağı İşler
1. Çocuk kelimeyi işitince bilir ancak yazılı formu tanımaz.	Yazılışını öğretiniz.
2. Yazılı ve sözlü olarak kelimeyi bilir ancak kullanamaz.	Kelimenin yazılı ve sözlü dilde kullanımını örneklendiriniz. Anlamları üzerinde durunuz. Çocuğu cesaretlendiriniz ve kelimeyi kullanmaya teşvik ediniz.
3. Kavramı bilir ancak o kavramı karşılayan kelimeyi bilmez. Kavramın etiketini bilmez.	Kavramın etiketini öğretiniz ve kavramla ilişkilendiriniz.
4. Kelimeyle ilgili kısmî bilgiye sahip. Tanımını bilir ama farklı kullanımları bilmez.	Kelimenin farklı ortamlarda kullanımını öğretiniz.
5. Kelimenin etiketini bilir ancak kavramsal bir bilgiye sahip değildir. Kelimenin günlük anlamını bilir ancak teknik anlamını bilmez.	Kelimeyi kavram olarak öğretiniz.
6. Kelime ne etiket ne de kavramsal olarak bilinir.	Kelimenin etiketini ve kavramsal açılımını öğretiniz.

Akyol (2005:154-155)’dan alınmıştır.

E. KELİME SERVETİ AÇISINDAN TÜRKÇE ÖĞRETİM PROGRAMI VE TÜRKÇE DERS KİTAPLARI

1.TÜRKÇE ÖĞRETİM PROGRAMINA GÖRE KELİME SERVETİ

a.1981 Tarihli Türkçe Öğretim Programına Göre Türkçe Dersinin Genel Amaçları

Bugün, ilköğretim okullarında ana dilimizin öğretimi “Türkçe” adı verilen bir dersle gerçekleştirilir. Önceden ilkokul bölümü ile orta okul bölümlerinin Türkçe dersi için farklı amaçlar belirlenmişken, 1982-1983 yılında yürürlüğe giren programla, Türkçe öğretimi 8 yıllık bir eğitim süreci içinde bir bütün olarak görülmüştür. Bu yeni programla öğretim alanının amaçları yeniden düzenlenmiştir (Kutlu, 2006:58).

İlköğretim okullarında öğretilecek Türkçe dersinin amacı, Millî Eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak şu şekildedir:

1. Öğrencilere, görüp izlediklerini, dinlediklerini, okuduklarını tam ve doğru olarak anlama gücü kazandırmak;
2. Onlara, görüp izlediklerini, dinlediklerini, okuduklarını, incelediklerini ve düşündüklerini, tasarladıklarını söz ya da yazı ile doğru ve amaca uygun olarak anlatma beceri ve alışkanlığı kazandırmak;
3. Öğrencilere Türk dilini sevdirmek, kurallarını sezdirmek; onları, Türkçeyi gelişim süreci içinde bilinçle, özenle ve güvenle kullanmaya yöneltmek;
4. Onlara, dinleme, okuma alışkanlık ve zevkini kazandırmak; estetik duygularının gelişmesinde yardımcı olmak;
5. Türlü etkinliklerle kelime dağarcığını zenginleştirmek;
6. Onların ulusal duygusunu ve ulusal coşkusunu güçlendirmede kendi payına düşeni yapmak;
7. Sözlü ve yazılı Türk ve dünya kültür ürünleri yoluyla, Türk kültürünü tanıma ve kazanmalarında; Türk yurdunu ve ulusunu, doğayı, hayatı, insanlığı sevmelerine yardımcı olmak;

8. Onlara bilimsel, eleştirici, doğru, yapıcı ve yaratıcı düşünme yollarını kazandırmada Türkçe dersinin payına düşeni gerçekleştirmektir (Koşar; 2001:104).

b. 1981 Türkçe Öğretim Programına Göre Sözcük Öğretimi

1. Milli Eğitim Bakanlığı Türkçe Dersi Öğretim Programında Açıklamalar Bölümünde Sözcük Öğretimi ile İlgili Açıklamalar

Millî Eğitim Bakanlığı, Türkçe Dersi Öğretim Programında açıklamalar bölümünde Türkçe öğretimi ile ilgili maddeler şu şekilde verilmiştir:

5. madde: İnsan, kelimelerle düşünür. Biz, en önemsiz bir ihtiyacımızdan en karmaşık duygu ve düşüncelerimize kadar başkalarına açıklamak istediklerimizi ancak kelimelerle anlatabiliriz. Çocuğun başlangıçta annesinden öğrendiği dil, ailesinin, yakın çevresinin sosyal ve kültürel düzeyine göre değişmekle birlikte, doğal olarak ancak en ilkel, yalın ihtiyaçlarını karşılayacak durumdadır. Yaşı ilerleyip çevresi genişleyerek ihtiyaçları çeşitlendikçe, çoğaldıkça çocuğun kelime dağarcığı da genişler, zenginleşir. Yalnız, bu gelişme, sistemsizdir ve çevre imkânları ile sınırlıdır. Çocuğun kelime dağarcığı asıl okulda zenginleşir. Özellikle, Türkçe dersinin türlü etkinlikleri, okuma, dinleme, anlama, anlatma çalışmaları, bu zenginleşmeyi hem bir sisteme bağlar, hem de hızlandırır. Öğrenci, okulda duygu ve düşüncelerini, istediklerini daha tam, daha açık ve daha etkili anlatabilmek için kendine mal etmesi gerekli olan kavramları gittikçe çoğaltarak kazandığı gibi, kelimeler arasındaki ince anlam farklarını ve türlü ilişkileri de inceler.

6. madde: Türkçe, bir dilbilgisi dersi değil, bir beceri ve ifade dersidir. Öğrencilerin zihin ve ruh gelişmelerinde iyi bir anadili öğretiminin rolü, başka hiçbir dersle ölçülemeyecek kadar büyüktür. Türkçe dersi öğrencilerin;

6/c. Güzel metinlerin zevkini tadararak, duygusunu ve Türk diline olan sevgisini,

6/ç. Türlü metin incelemeleriyle doğru karar verme yeteneğini, geliştirecektir (Koşar; 2001:107–108).

c. Türkçe Dersi Programında Yer Alan A) Anlama, B) Anlatım, C) Dilbilgisi'ne İlişkin Özel Amaçlar Arasında 6. Sınıflar İçin Öngörülen Sözcük Öğrenimi İle İlgili Maddeler:

Türkçe dersi programında öğrencilere kazandırılması hedeflenen davranışlar arasında 6. sınıflar için öngörülen kelime öğretimi ile ilgili maddeler ise, programdaki sıra numarası ile, aşağıdaki gibidir (Koşar; 2001:116–132).

a. Anlama Gücünü Geliştirme Bakımından Öğrencilere Kazandırılacak Davranışlar

Okuma Tekniği Bakımından

7. *madde*: Sözcükleri doğru söyleyebilmek,

12. *madde*: Kelimeleri doğru söyleyebilmek,

23. *madde*: 200- 300 kelimelik metinleri doğru ve anlamlı olarak (duraklama, vurgu ve tonlama yanlışı yapmadan) okuyabilmek, kelimeleri doğru söyleyebilmek,

32. *madde*: (6.sınıf için) Ortalama 150–200 kelimelik bir fikir yazısını 350–450 kelimelik öykü yazısını anlamlı olarak (duraklama, vurgu ve tonlamalara dikkat ederek) okuyabilmek.

Anlama Tekniği Bakımından

8. *madde*: Bilmediği kelimenin anlamını sözün gelişinden, kelimenin yapısından çıkarabilmek, eş sesli kelimelerin, deyim, terim... vb. anlamını metin içinde kavrayabilmek, kelime dağarcığını zenginleştirme yollarını sezebilmek,

14. *madde*: Bilmediği kelimelerin anlamlarını, eş sesli kelimeleri sözün gelişinden (metin içinde) anlayabilmek, sözlüğe bakarak, kelime türetme yollarını kavrayabilmek, cevaplarıyla kelime dağarcığını zenginleştirme yöntemlerini kazanabilmek,

15. *madde*: Metinlerin belli başlı bölümlerini, paragraflarındaki düşüncelerini, sırasıyla kavrayabilmek,

17. *madde*: Bir yazıdaki kelimelerin gerçek ve mecaz anlamlarını kavrayabilmek, kelime gruplarını, benzetmeleri, atasözlerini çözümleyebilmek,

25. *madde*: Düzeyine uygun anlama metinlerini gerçekleştirirken kelime dağarcığını Türk Dil İnkılâbı doğrultusunda geliştirebilmek.

b. Anlatım Gücünü Geliştirme Bakımından Öğrencilere Kazandırılacak Davranışlar

Sözlü Anlatım Bakımından

42. *madde*: Basit atasözleri ve özdeyişlerin anlamlarını çıkarabilmek,

52. *madde*: Düzeyine uygun kelime grupları, atasözü, özdeyişler ve deyimleri açıklayabilmek.

Yazılı Anlatım Bakımından

36. *madde*: Düzeylerine uygun kelime grupları, atasözü, özdeyiş ve deyimleri açıklayabilmek.

c. Dilbilgisi Gücünü Geliştirme Bakımından Öğrencilere Kazandırılacak Davranışlar

Dilbilgisi Bakımından

2. *madde*: Kelime dağarcığının zenginleştirmek, insan, hayvan, çiçek, meyve adlarını, akrabalık terimleri (anne, baba, kız kardeş, abla, ağabey, dede, nine, amca, dayı, teyze, hala),

a) öğrenebilmek, doğru olarak kullanabilmek, b) gün, ay, mevsim adlarını öğrenebilmek, doğru olarak kullanabilmek,

10. *madde*: Varlıkların özelliklerini, niteliklerini (uzunluk, kısalık, renk vb.)

a) sayılarını bildiren kelimeleri kullanabilmek, b) sıralarını bildiren kelimeleri kullanabilmek

11. *madde*: Varlıkların yaptıkları iş ve eylemleri bildiren kelimeleri kullanabilmek,
24. *madde*: Kelimelerin çağrışım yoluyla eş ve karşıt anlamlarını (olumsuz değil) bulabilmek,
25. *madde*: En yaygın köklerden ve işlek eklerden türetilmiş kelimelerin anlamlarını kavrayabilmek,
26. *madde*: Eş sesli sözcüklerin değişik anlamlarını söz içinde fark edebilmek,
40. *madde*: Kullandığı ve öteki derslerde öğrendiği kelimeleri doğru söyleyebilmek; yazabilmek ve bu amaçla yazım kılavuzunu kullanabilmek,
53. *madde*: Cümle içindeki kelimeleri doğru vurgulayabilmek, sesteş kelimelerin anlamını vurgu ile belirtebilmek, vurgu yoluyla cümlenin türlü anlamlarını gösterebilmek,
54. *madde*: Kelimelerin gerçek, mecaz ve terim anlamlarını kavrayabilmek, kelimeleri bu anlamda kullanabilmek,
56. *madde*: Sesteş, anlamdaş, karşıt anlamlı kelimeleri kullanabilmek, kelime yapılarını ve Türkçede türetme yollarını, en işlek yapım eklerini kavrayabilmek.

3. 2005 Tarihli Türkçe Öğretim Programına Göre Türkçe Dersinin Genel Amaçları

Türkçe Dersi Öğretim Programı ile Türk Millî Eğitiminin genel amaçları ve temel ilkelerine uygun olarak öğrencilerin;

1. Dilimizin, millî birlik ve bütünlüğümüzün temel unsurlarından biri olduğunu benimsemeleri,
2. Duygu, düşünce ve hayallerini sözlü ve yazılı olarak etkili ve anlaşılır bir biçimde ifade etmeleri,
3. Türkçeyi, konuşma ve yazma kurallarına uygun olarak bilinçli, doğru ve özenli kullanmaları,
4. Anlama, sıralama, ilişki kurma, sınıflama, sorgulama, eleştirme, tahmin etme, analiz-sentez yapma, yorumlama ve değerlendirme becerilerini geliştirmeleri,
5. Seviyesine uygun eserleri okuma; bilim, kültür ve sanat eserlerini seçme, dinleme, izleme alışkanlığı ve zevki kazanmaları,

6. Okuduğu, dinlediği ve izlediğinden hareketle, söz varlığını zenginleştiren dil zevki ve bilincine ulaşmaları; duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmeleri,
7. Yapıcı, yaratıcı, akılcı, eleştirel ve doğru düşünme yollarını öğrenebilmeleri, bunları bir alışkanlık haline getirmeleri,
8. Bilgiye ulaşmalarında kitle iletişim araçlarından yararlanmaları, bu araçlardan gelen mesajlara karşı eleştirel bakış açısı kazanmaları ve seçici olmaları,
9. Türk ve dünya kültürüne ait eserler aracılığıyla millî ve evrensel değerleri tanımaları,
10. Hoşgörölü, insan haklarına saygılı, yurt ve dünya sorunlarına duyarlı olmaları ve çözüm üretmeleri,
11. Millî, manevî ve ahlâkî değerlere önem vermeleri ve bu değerle ilgili duygu ve düşüncelerini güçlendirmeleri amaçlanmaktadır (MEB, 2005).

4. 2005 Tarihli Türkçe Öğretim Programına Göre Sözcük Öğretimi

2005 tarihli Türkçe Dersi Öğretim Programı “okuma, dinleme/izleme, konuşma, yazma, dilbilgisi” öğrenme alanlarından oluşmaktadır.

a. 6. Sınıfta Sözcük Öğrenimi İle İlgili Kazanımlar

6. sınıf için öngörülen kazanımlar, programdaki sıra numarası ile, aşağıdaki gibidir:

Öğrenme Alanı: Okuma

2. kazanım: Okuma kurallarını uygulama

3.madde: Kelimeleri doğru telâffuz eder.

3. kazanım: Okuduğu metni anlama ve çözümleme

1. madde: Metnin bağlamından hareketle kelime ve kelime gruplarının anlamını çıkarır.

2. *madde*: Metinde ilk kez karşılaştığı kelime ve deyimleri sözlükten bulur.
8. *madde*: Metindeki olayın ve düşüncenin yönünü değiştiren kelime ve kelime kalıplarını fark eder.

8. kazanım: Söz varlığını zenginleştirme

1. *madde*: Kelime listelerini kullanır.
2. *madde*: Söz ve söz gruplarını anlam özelliklerine göre (eş anlam, zıt anlam, gerçek anlam vb.) farklı bağlamlarda kullanır.
3. *madde*: Terim, deyim, atasözü ve söz kalıplarını anlamlarına uygun olarak kullanır.
4. *madde*: Metindeki kelimeleri, günlük hayattaki bağlamını dikkate alarak cümle içinde kullanır.
5. *madde*: Sözlüklerden yararlanır.

Öğrenme Alanı: Dinleme/İzleme

3. kazanım: Dinleneni/izleneni anlama ve çözümleme

1. *madde*: Dinlenenin/izlenenin bağlamından hareketle kelime gruplarının anlamını çıkarır.
2. *madde*: Dizlediklerindeki/izlediklerindeki anahtar kelimelerin farkına varır.

6. kazanım: Söz varlığını zenginleştirme

1. *madde*: Dizlediklerinden/izlediklerinden hareketle yeni öğrendiği kelimelerden sözlük oluşturur.
2. *madde*: Dinleme/izleme sonrası sözlük kullanır.
3. *madde*: Kelime oyunları oynar.
4. *madde*: Tekerleme, sayısmaca, bilmece ve yanılmaları ezberler/ kullanır.
5. *madde*: Şiir, türkü, şarkı türlerinde metinler ezberler.
6. *madde*: Dinledikleri/izledikleriyle ilgili deyimler ve atasözleri bulur.

Öğrenme Alanı: Konuşma

2. kazanım: Sesini ve beden dilini etkili kullanma

3. *madde*: Kelimeleri doğru telâffuz eder.
4. **kazanım:** Konuşma kurallarını uygulama

6. *madde*: Yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin yerine Türkçelerini kullanır.

22. *madde*: Anlatımında uygun sıfat ve benzetmelere yer verir.

23. *madde*: Kelimeleri anlamına ve bağlamına uygun kullanır.

5. kazanım: Kendini sözlü olarak ifade etme

1. *madde*: Yeni öğrendiği kelime, kavram, atasözü ve deyimleri kullanır.

Öğrenme Alanı: Yazma

2. kazanım: Yazma kurallarını uygulama

11. *madde*: Kelimeleri yerinde ve doğru anlamda kullanır.

13. *madde*: Dilimize yerleşmemiş yabancı kelimelerin yerine Türkçe karşılıklarını kullanır.

3. kazanım: Kendini yazılı olarak ifade etme

1. *madde*: Yeni öğrendiği kelime, kavram, atasözü ve deyimleri kullanır.

5. kazanım: Olay yazıları yazma

8. *madde*: Kalıplaşmış sözler, tekerlemeler ve söz oyunlarından yararlanır.

Öğrenme Alanı: Dilbilgisi

2. kazanım: Kelime ve kelime gruplarının anlam özellikleriyle ilgili bilgi ve kuralları uygulama

1. *madde*: Kelimelerin temel, yan, mecaz ve terim anlamlarıyla kullanımlarını kavrar.

2. *madde*: Atasözü, deyim ve özdeyişler ile mecazlı ifadelerin anlatımlarda kazandığı anlam özelliklerini kavrar, bunarlı uygun durumlarda kullanır.

3. kazanım: Kelimeleri anlam bakımından ilişkilendirme

1. *madde*: Kelimeler arasındaki eş anlamlılık ilişkisini kavrar.

2. *madde*: Kelimeler arasındaki zıtlık ilişkilerini kavrar.

3. *madde*: Türkçede olumsuz anlamı ve zıt anlamı kavrar.

4. *madde*: Türkçe kelimeler arasındaki eş seslilik ilişkisini kavrar ve eş sesli kelimeleri farklı anlamlarıyla kullanır.

5. *madde*: Kelimeler arasındaki yakın anlamlılık ilişkisini fark eder/uygular (MEB, 2005).

5. 1981 Türkçe Öğretim Programı İle 2005 Türkçe Öğretim Programının Karşılaştırılması

Yangın (2005; 481–497), Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 22.09.1981 tarih ve 172 sayılı kararı ile kabul edilmiş, 16.07.1981 tarihli ve 2098 sayılı Tebliğler Dergisi’nde yayınlanmış, 2005 yılında da birinci-beşinci sınıflar için ayrı ayrı basılmış olan “Türkçe Programı” ile 2004 yılında taslak olarak hazırlanan ve 2005 yılında son hâli verilerek basılan “İlköğretim Türkçe Öğretim Programı ve Kılavuzu” nu şu açılardan karşılaştırmıştır:

- 1981 programından farklı olarak 2005 programında, temel alınan yaklaşım tarzları açık olarak ifade edilmiştir. 2005 programında bu yaklaşımların belirlenme gereği; geleneksel eğitim tarzlarının yetersiz kalması, çoklu zekâ ve yapılandırıcı eğitim yaklaşımlarının ön plana çıkması, eğitim sürecinde öğrenci merkezli anlayışla öğrencilerin zihinsel becerilerini geliştirmeye ve bilgiyi yapılandırmaya ağırlık verilmesi olarak gösterilmiştir.

- “Eğitim yaklaşımlarında köklü bir değişim yapma zorunluluğu” düşüncesinden yola çıkılarak hazırlanan yeni programda, öncekinde de vurgulanan pek çok özellik benimsenmiştir. 2005 programında temele alındığı belirlenen yapılandırıcı yaklaşımında vurgulanan bazı özellikleri, önceki programda da vurgulanmıştır. Farklı olarak bu yeni program, çoklu zekâ yaklaşımını benimsemektedir.

- Her iki programda da öğrencilerin dil becerileriyle zihinsel becerilerinin gelişmelerinin yanında kültürel gelişimleri de amaç edinmiştir.

- Önceki programın amaçlarında “bilimsel düşünme” olarak ifade edilen beceri, yeni programda “sıralama, sınıflandırma, sorgulama, ilişki kurma, eleştirme, tahmin etme, analiz- sentez yapma, değerlendirme, problem çözme” olarak ayrıntılı bir şekilde ifade edilmiştir.

- 2005 programında, programın hangi öğrenme alanları üzerine yapılandırıldığı ilgili başlıklar altında, gerekçesiyle birlikte belli bir düzen içinde ele alınmıştır. Önceki programda ise bununla ilgili herhangi bir açıklama yapılmamış, gerekçe belirtilmeden

ve düzen kaygısı güdülmeye, dinleme, okuma, konuşma, yazma, dilbilgisi ve sözcük dağarcığı ile ilgili açıklamalar yapmıştır.

- Yeni programın çatısında “Görsel Okuma ve Görsel Sunum” yer alırken, önceki programın çatısında yer almamıştır.

- Yeni programın çatısında “Söz Varlığını Geliştirme” yer alırken, önceki programda ilgili maddeler “Dilbilgisi”nin içinde yer almıştır.

- Dili oluşturan dört temel beceri (dinleme, okuma, yazma, konuşma) her iki programın çatısında da yer almıştır.

- Önceki programın çatısında “Dilbilgisi” yer alırken yeni programda bu bölüm, “Dinleme”, “Konuşma”, “Okuma”, “Yazma”nın içinde yer almıştır.

- Yeni programda öğrencilere kazandırılması düşünülen beceriler ayrı başlık altında listelenmişken, önceki programda ayrı başlık altında bu usul kullanılmamıştır.

- Türkçeyi doğru kullanma; bilimsel, eleştirel ve yaratıcı düşünme her iki programda da öğrencilerin kazanmaları ya da öğrencilere kazandırılması beklenen ortak becerilerdir.

- Yeni programda “öğrenme süreci içinde planlanmış ve düzenlenmiş yaşantılar sayesinde öğrencilerde görülmesi beklenen bilgi, beceri, tutum ve değerler” “kazanım” olarak adlandırılırken, eski programda “öğrencilere kazandırılacak bilgi, beceri ve alışkanlıklar” “davranış” olarak adlandırılmıştır.

- 2005 programında hem öğrenme- öğretme durumuyla ilgili ayrıntılı açıklamalar yapılmış hem de etkinlik örnekleri verilmişken, önceki programda bu iki unsur yer almamıştır.

- 2005 programında ölçme ve değerlendirme ile ilgili yeterince açıklama yapılmış ve örnek verilmiştir. Öğrencinin kendini değerlendirmesi ve öğretmenin öğrencinin öğrenme sürecini değerlendirmesi özellikleri de programın yeniliklerindedir. Önceki programda ise ölçme ve değerlendirme konusuna hiç değinilmemiştir.

- Yeni programda amaç ayrıntılı olarak ortaya konulmuş, yeni programda ise amaç üzerinde yeterince durulmamıştır.

- ‘Metin işleme’ konusu önceki programda kavram olarak yer almazken anlam olarak bulunmaktaydı. Yeni programda da metin işleme konusunda pek bir farklılık görülmemektedir. Metinlerin teması konusunda ise, 2005 programında da önceki programda olduğu üzere zorunlu ve seçmeli temalar söz konusudur.

F. KELİME SERVETİNİ GELİŞTİRMEYE YÖNELİK ETKİNLİKLER

Bireyin kelime serveti, doğumla başlayan bir süreçtir. Okul öncesi dönemde birey çevresinden ve ailesinden öğrendiği kelimelerle iletişimini sağlamaktadır. Okul döneminde ise planlı ve programlı bir şekilde verilen öğretimle kelime öğrenimleri daha hızlı olmakta, kelime servetleri genişlemektedir.

Özellikle temel dil becerileri üzerine kurulan Türkçe dersi, öğrencilerin kelime servetlerinin düzenli ve sistemli bir şekilde gelişmesine önem vermelidir. Bu derste uygulanacak etkinliklerle kelime hazineleri programlı bir şekilde gelişebilmektedir.

Kelime servetinin kazandırılmasına ve geliştirilmesine yönelik etkinlik örnekleri aşağıda verilmiştir. Öğretmenler, bu etkinliklerden yola çıkarak öğrencilerin düzeyine uygun etkinlikleri de uygulamaya koyabilirler.

İzgören'in (2003) "Oyunlarla Dil Öğretimi" adlı kitabında çeşitli eğitim kademelerindeki öğrencilere uygulanmak üzere birçok oyun verilmiştir. Bu oyunlardan kelime öğretimi ve kelime hazinesi ile ilgili olanlardan bazıları aşağıda verilmiştir:

- **Son Harf**

Bu oyunda, öğrenci bir önceki öğrencinin söylediği kelimenin son harfiyle başlayan bir kelime söylemeye çalışır.

Örneğin, öğrenci "kitap" kelimesini kullanırsa, bir sonraki öğrenci "p" harfiyle başlayan bir kelime örneğin "papatya" kelimesini söyleyebilir. Verilen zamanı geçiren, yanlış bir kelime kullanan ve aynı kelimeyi ikinci kere kullanan öğrenciler oyun dışı bırakıldığında oyun gittikçe hızlanır ve birinci öğrenci seçilir.

- **Nerede Ne Yapalım?**

İlk öğrenci "a" ile başlayan bir yere gittiğini belirtir ve bir sonraki öğrenciye orada ne yapacağını sorar. Soru sorulan öğrenci "a" ile başlayan bir fiille cevap verir. Örneğin; "Ben bu hafta Amerika'ya gidiyorum, orada ne yapacağım?" diye sorulduğunda, diğer öğrenci "Orada balık Avlayacaksın." diye bir cevap verebilir ve

devam eder, “Ben bu hafta **B**ursa’ya gidiyorum, orada ne yapacağım?” diye bir sonraki öğrenci “Orada okula **B**aşlayacaksın.” der ve oyun **C** harfiyle devam eder.

Bu oyunda öğrenci sırası geldiğinde aynı harfle başlayan bir fiil, bir de yer ismi bulmak zorundadır.

- **Baş Harfleri Birleştir**

Amaç, sizin verdiğiniz kelimeye başka kelimelerin baş harflerini birleştirerek ulaşmaktır.

Sınıf iki gruba ayrılır. Grubun seçtiği sözcü sizin verdiğiniz ve grubun bilmediği kelimeyi, örneğin “silah” kelimesini sırasıyla saat, ip, lamba, at, hasta kelimelerini hiç konuşmadan sadece mimiklerle anlatır. Gruptakiler bu kelimelerin baş harflerini birleştirerek asıl kelimeye ulaşırlar.

- **Kelime Tombalası**

Bu oyun için karton ya da kâğıttan tombala kartı gibi kartlar hazırlanır, tombala oyunu gibi oynanır. Ancak her kâğıda ayrı kelimeler yazdırılmalıdır.

- **Son Hece**

Oyunu başlatan öğrenci bir kelime söyler, bir sonraki öğrenci bu kelimenin son hecesiyle başlayan bir kelime bulmaya çalışır. Oyunu öğrencilerin sırayla yapmasından çok, yazarak uygulamak daha verimli olur.

- **Kelime Türetme**

Tahtaya bir kelimenin harflerinin sıralarını değiştirerek yazın. Örneğin; “kütüphane” kelimesi. Örneğin “p, a, n, h, t, k, t, ü, ü, e” şeklinde yazınız. Öğrenciler bu harflerden belirlenen süre içerisinde üretebildikleri kadar kelime yazmaya çalışacaklardır. Süre sonunda bulunan her kelime için bir puan, orijinal kelime için yani “kütüphane” için beş puan verebilirsiniz.

- **Cümle Tamamlama**

Öğrencilere içinde boşluklar bulunan kalıp birkaç cümle verilir. Öğrenciler bu boşlukları aynı harflerle başlayan kelimelerle doldurmaya çalışırlar. Örneğin; adında bir insan tanıyorum..... da yaşıyor ve çok birisi.

Öğrenciye “B” harfini verdiğimizde, cümleyi “Bengü adında bir insan tanıyorum, Bursa’da yaşıyor ve çok bonkör birisi.”

- **Aşağı-Yukarı**

Verdiğiniz kelimeyi öğrencilerin defterine yukarıdan aşağıya doğru ve tam karşısına gelecek şekilde aşağıdan yukarıya doğru yazdırın. Daha sonra, öğrenciler karşı karşıya gelen harflerin arasını doldurarak kelimeler oluşturmaya çalışacaklardır. Örneğin, kelitemiz “karton” olsun.

- **Atasözlerini Birleştirme**

Sınıftaki öğrenci sayısı kadar atasözünü uzunlamasına kâğıtlara yazılır. “Sakla samanı gelir zamanı” ya da “Damlaya damlaya göl olur.” gibi. Daha sonra bu kâğıtları uygun göreceğiniz yerden ikiye kesin. Bütün atasözlerinin birinci bölümlerini bir elinize ikinci bölümlerini diğer elinize alın. Öğrenciler, sırayla her iki elinden birer kâğıt alsınlar. Şimdi öğrencilerin elinde “Damlaya damlaya gelir zamanı” veya “Sakla samanı göl olur.” gibi atasözleri olacaktır. Tüm öğrencileri sınıfın ortasına getirin. Öğrenciler kâğıtları birbirleriyle değiştirerek ellerindeki atasözlerini tamamlamaya çalışsınlar. Atasözlerini tamamlayan öğrenci hemen yerine geçerek otursun. Ayakta kalan son öğrenci oyunu kaybetmiş olur.

- **Piramit**

Tahtaya bir harf yazın. Öğrenciler kendi kâğıtlarına bu harfle her seferinde bir harf ekleyerek yeni bir kelime türetmeyi hedeflesinler. Bu kelimeleri alt alta

yazdıklarında bir piramit oluşmaya başlayacaktır. En çok katlı piramidi oluşturan öğrenci oyunu kazanır.

A
A K
T A K
T A K I
T A K I M

Sever, Kaya ve Aslan (2006)'ın "Etkinliklerle Türkçe Öğretimi" adlı kitabı, zevk aldığı etkinliklere isteyerek katılan öğrencilerin dil becerilerinin gelişmesinin yanında dil bilinci ve duyarlılığı kazanmalarının amaçlanarak hazırlanmıştır. Bu amaçla kitapta çeşitli eğitim kademelerindeki öğrencilere uygulanmak üzere değişik etkinlikler verilmiştir. Bu etkinliklerden söz varlığını geliştirme, kelime öğretimi ve kelime serveti/hazinesi ile ilgili olanlardan bazıları aşağıda verilmiştir:

- **Sözcük Ailesi Oluşturma**

Öğretmen bir kök sözcük vererek ya da tahtaya yazarak, "Bu sözcük yalnız kalmış. Yakınlarını, ailesini yitirmiş. Siz ailesini bulup onların bir araya gelmesini sağlar mısınız?" vb. bir sözle oyunu başlatır. Öğrenciler verilen kökten türeyen sözcükleri bularak defterlerine yazarlar. Bu etkinlik kişi ya da küme çalışması olarak yapılabilir. Belirlenen sürede daha çok sayıda sözcük bulan öğrenci ya da küme yarışmayı kazanır. Bu etkinlikte temel amaç öğrencilerin sözcüğün yapısını kavraması, Türkçenin sözcük türetme gücünü sezmesini sağlamaktır.

Örnek Etkinlik: Öğretmen, "seç-" sözcüğünü tahtaya yazar ve uygulamayı başlatır. Öğrencilerin aşağıda örneklendirilen sözcükleri ya da bazılarını bulmaları beklenir:

Seçenek, seçik, seçilmek, seçim, seçki, seçkin, seçkinci, seçkincilik, seçkinlik, seçme, seçmece, seçmeli, seçmen, seçmenlik, seçtirmek.

- **Sözlükten, Yazım Kılavuzundan Sözcük Bulma**

Türkçe sözlük ve Yazım kılavuzu, Türkçe öğretiminin temel araçlarıdır. Yazım kılavuzundan yararlanabilmek için değişik oyunlar geliştirilebilir. Bundan biri şöyle örneklendirilebilir:

Öğretmen, tahtaya değişik harflerle başlayan beş sözcük yazar. Öğrencilerden, bunların üstündeki ve altındaki sözcükleri yazım kılavuzundan bulmalarını ve defterlerine yazmalarını ister. Sözcükleri doğru biçimde defterine yazan ilk üç öğrenci saptanır; diğer öğrencilerinde çalışmayı bitirdiği anlaşıldığında, ilk üç öğrenciye pekiştirme verilir ve birinci gelen öğrencinin bu sözcükleri tahtaya yazması istenir. Bu sırada, sözcüklerin doğru bulunup tahtaya doğru yazılıp yazılmadığı sınıfça denetlenir. Öğretmen gerekli görürse, bu sözcüklerle cümle kurma çalışmaları da yaptırılabilir.

Örnek Uygulama

Öğretmen, “başarı”, “çekingen”, “esinti”, “ışımak”, “yazma” sözcüklerini tahtaya yazarak uygulamayı başlatır. Öğrencilerin, “başarı-başarılı, çekince-çekingenlik, esinlenmek-esintili, ışıltı-ışın, yazlık-yazmacı” sözcüklerini bulup defterlerine yazmaları beklenir. Çalışmayı önce bitiren öğrenci, sözcükleri tahtaya yazar. Anlamları bilinmeyen sözcüklerin Türkçe sözlükten anlamları bulunabilir. Sözcükler, çeşitli cümlelerde kullanılabilir.

• Sözlü Öykü Oluşturma

Öğrencilere, öğretmen tarafından öykünün başlangıç (ilk) cümlesi ya da cümleleri verilir. Öğrencilerden, ilk cümleyle ya da cümlelerle anlamsal ilişkisi olan yeni cümleler kurarak söylemeleri ve bir öykü oluşturmaları istenir. Öğrenciler, öncekilerle anlamsal bağ oluşturan cümlelerini sırayla söyler. Öykünün olduğu düşünüldüğünde çalışma sonlandırılır ve en az üç öğrenciye, arkadaşlarının oluşturduğu öykü anlatılır. Bu çalışmada temel amaç, nitelikli bir öykü oluşturmaktan çok, öğrencilerin cümleler arasındaki anlam ilişkisini kavraması ve bu ilişkiyi sözlü biçimde aktarmasıdır. Özellikle, demokratik bir hava yaratılarak öğrencileri toplum içinde konuşmaya isteklendirmektir.

Örnek Uygulama

Öğrencilere, “Serin bir ilkbahar akşamıydı. Radyodan, “Çocuk Tiyatrosu” saatinde, “Büyük Yarış” adlı oyunu heyecanla dinliyordu.” cümleleri verilir, kısa bir düşünme süresinden sonra, öğrencilerin bu cümlelerden yola çıkarak bir öykü oluşturmaları istenir.

Örnek Uygulama

Öğrencilere, “Yiğit, Duygu, Taylan saatler süren yolculuktan sonra okuldaki başarılarından dolayı kendilerine ödül olarak verilen beş günlük tatili geçirmek üzere kıyı kentine ulaştılar.” cümlesi verilir, kısa bir düşünme süresinden sonra, öğrencilerin bu cümlelerden yola çıkarak bir öykü oluşturmaları istenir.

• Sözcük Oluşturma, Sözcük Dizme

Bu etkinlik küme ve ya bireysel çalışma olarak yapılabilir. Öğretmen, tahtaya sınıf düzeyini gözeterek 5–10 harf yazar. Öğrencilere, birinci aşamada yalnızca bu harfleri kullanarak sözcük/sözcükler oluşturmalarını ve bunları defterlerine yazmalarını söyler. Çalışmanın ikinci aşamasında, verilen harflerin dışında, her sözcük için tahtaya yazılanlara istedikleri “yardımcı” bir harfi ekleyerek yeni sözcükler oluşturabileceklerini söyler. Üçüncü aşamada ise, öğrenciler ilk ve ikinci aşamada oluşturdukları sözcükleri, sözlük sırasına göre dizerler. En çok sözcük oluşturan ve bunların tümünü doğru biçimde sözlük sırasına göre dizen öğrenciye/kümeye sınıf tarafından alınan kitap/kitaplar armağan edilir.

Bu çalışmada, (varsa) anlamı bilinmeyen sözcükler öğrenciler tarafından Türkçe sözlükten bulunarak birer cümlede kullanılır. Cümle kurmada düşünülen yanlışların öğrenciler tarafından düzeltilmesi sağlanır.

Örnek Uygulama

Öğretmen tahtaya “d”, “a”, “k”, “o” ve “l” harflerini yazarak uygulamayı başlatır. Öğrenciler, birinci aşamada, örneğin; “dolak”, “odak”, “kola”, “dal”, “oda”, “dol”, “ak”, “ok”, “ad” vb. sözcükleri oluşturabilirler. İkinci aşamada, verilen harflerin yanında istedikleri bir harfi de kullanarak yeni sözcükler oluşturabilirler. Örneğin; “yolak”, “adak”, “kolay”, “solak”, “okul”, “akıl”, “kolan”, “ocak”, “koza” vb. sözcükleri bulabilirler.

Üçüncü aşamada ise, bulunan sözcükler sözcük sırasına göre dizilir, gerekirse cümle kurma çalışmasına geçilir.

III. PROBLEM DURUMU

Literatürde; söz varlığı, söz dağarcığı, kelime hazinesi, kelime serveti gibi kavramlar hemen hemen aynı anlamı karşılamaktadır. Söz varlığı terimi dili temsil ederken, kelime hazinesi/serveti ise bireylerin sahip olduğu dili göstermektedir.

Biz, çalışmamızda kelime servetini, bireyin sahip olduğu her türlü kelime, deyim ve terim şeklinde tanımladık. Çalışmamızda incelediğimiz, Yeni programa göre hazırlanmış 6. sınıf Türkçe ders kitabındaki metinlerde yer alan kelimeleri de, “kelime serveti” olarak incelemeyi uygun bulduk. Bireyin kelime servetini oluşturan unsurlar sadece kelimelerden oluşmaz, öğrenme ortamında karşılaşılan kelime grupları, atasözleri, deyim, terim vb. içermektedir.

Duygu ve düşüncelerin karşıdaki insanlara aktarımı kelimelerle olur. İnsanlar okuduklarını anlamlandırmak, düşüncelerini bir başkasına anlatmak ve aktarmak için kelimelere ihtiyaç duyar. Bu nedenle, kelime hazinesinin/ servetinin geniş olması bireyin anlama ve anlatma temel dil becerilerini etkilemektedir.

Bireylerin kelimeleri öğrenmesi yaşamı boyunca sürmektedir. Ancak, kelime servetini kazanmaları ve zengin bir kelime dağarcığına sahip olmaları asıl olarak okulda olmaktadır. Okulda, kelime öğretimi sadece Türkçe derslerinde değil, her derste olmaktadır. Öğrenciler, her gün, her derste yeni kelime öğrenebilir ve kelime servetlerini geliştirebilirler.

“Her kelime ve kavram silsilesi insan için bir birikim ve tecrübe demektir. Kazanılan kelimelerin sayısı arttıkça bir servet meydana gelecek ve insanı insan yapan ve onu diğer canlılardan üstün kılan bir dil ortaya çıkacaktır. (Tosunoğlu, 1998)”.

“Sözlü ve yazılı iletişimde özellikle anlama ve anlatma temel dil becerilerinden olan okuma ve yazmayı, hatta dinleme ve konuşma alt dil becerilerini de etkileyen faktörler arasında kelime servetinin önemli bir yeri vardır. Anlama ve anlatma temel dil becerilerinin etkin kullanımı kelime servetine bağlıdır. Bu bağlamda öğrencilere kelime kazandırma, hem ana dili edindirme hem de onu etkin kullanmada önemli bir yere sahiptir (Karatay, 2007: 50).”

Anadil öğretimi sistemli olarak okullarımızda “Türkçe” adı verilen dersle öğretilir. 2005 Türkçe Öğretimi Programında yer alan genel amaçlar da kelime servetinin kazanılmasının önemli olduğuna işaret etmektedir:

1. Duygu, düşünce ve hayallerini sözlü ve yazılı olarak etkili ve anlaşılır bir biçimde ifade etmeleri,
2. Türkçeyi, konuşma ve yazma kurallarına uygun olarak bilinçli, doğru ve özenli kullanmaları,
3. Seviyesine uygun eserleri okuma; bilim, kültür ve sanat eserlerini seçme, dinleme, izleme alışkanlığı ve zevki kazanmaları,
4. Okuduğu, dinlediği ve izlediğinden hareketle, söz varlığını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşmaları; duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmeleri,
5. Yapıcı, yaratıcı, akılcı, eleştirel ve doğru düşünme yollarını öğrenebilmeleri, bunları bir alışkanlık haline getirmeleri (MEB, 2005).

Bireyler, doğduktan sonra ilk olarak ailesinden dili öğrenir. Daha sonra, okul hayatına kadar çevresiyle kurduğu iletişim sonucunda sistemsiz bir şekilde yeni kelimeler edinir. Ancak, bireylerin bu süreçte kelime öğrenmesi sistemsizdir ve bir takım eksikliklere neden olabilir. Kelime hazinesinin asıl kazanıldığı ve geliştirildiği yer okullardır. Türkçe derslerinde anadil becerilerinde yer alan etkinlikler sayesinde bireylerin kelime hazineleri daha sistemli bir şekilde zenginleşir. Böylece bireyler, duygu ve düşüncelerini aktarırken, kelimeleri doğru ve yerinde kullanarak etkili bir iletişim kurmuş olurlar.

Eğitim ortamlarının en önemli kaynağı olarak ders kitapları gösterilmektedir. “Özellikle ülkemizde ders araç ve gereçlerinin sınırlı olması, sağlıklı bir öğretmen eğitiminin olmaması sebebiyle yazılan ders kitapları önemini korumaya halen devam etmektedir” (Yalçın, 1996: 24). Anadil öğretiminde, Türkçe derslerinde kullanılan ders kitaplarının da büyük bir önemi vardır. Türkçe öğretiminde ders kitaplarında yer alan metinler Türk dilini, kültürünü, inanışlarını, yaşayışlarını da yansıtmaktadır.

Türkçe dersi kitapları aracılığıyla öğrencilere dilin yapıtaşları olan kelimeler ve kelimelerden oluşan deyim ile tamlama halindeki kelime grubu gibi dil birimleri kazandırılmaya çalışılmaktadır. Ders kitabı hazırlayan ve denetleyen ilgili kurumlar ile kitap yazarlarının ortak ölçütlerinin olup olmadığı, özellikle kitapların ‘sözlük çalışmaları’ kısmında geçen ve öğrencilere kazandırılmaya çalışılan kelimelerin nicelik ve nitelik açısından denklik derecesinin ne ölçüde olduğu, ders kitaplarında hangi tür

kelimelerin ne sıklıkta geçtiği, ortak kültür ve dil edindirme politikası açısından son derece önemlidir (Karatay, 2007: 50–51).

Bu bakımdan, Türkçe ders kitabı metnlerinin kelime serveti bakımından değerlendirilmesi ve güçlük seviyesinin tespit edilmesi, yeni programa göre hazırlanmış Türkçe ders kitabının (6. sınıf) etkililiği hakkında bilgi verecek, diğer sınıflar içinde belirlenen ölçütlere göre çalışma yapılmasını sağlayacak bir kaynak olacaktır.

IV. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Yeni Program MEB ilköğretim 6. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin kelime servetlerinin;

1. Kelimelerin dizinini oluşturmak,
2. Genel kelime sayılarını belirlemek,
3. Kelimelerin kullanılma sıklıklarını belirlemek,
4. İçerdiği söz varlığı (kelimeleri, kelime gruplarını, atasözlerini, deyimleri, terimleri vb.) unsurlarını belirlemek,
5. Bu öğelere göre metinlerin kelime servetini değerlendirmek,
6. Metinlerdeki kelime servetinin güçlük seviyesini tespit etmek,
7. Bu değerlere göre ders kitabının genel bir değerlendirmesini yapmak

amaçlanmıştır.

Böylece, bu değerlendirmeler sonucunda; kelime serveti hakkında bilgi vermek, kelime serveti ile ilgili araştırmalara kaynaklık etmek, ilköğretim 6. sınıf öğrencilerin kelime serveti düzeyi hakkında bilgi vermek, Türkçe öğretiminde ders kitapları hakkında bilgi vermek, yeni programa göre mevcut olan kitaplar hakkında yapılacak çalışmalara kaynaklık etmek de amaçlanmıştır.

Taşıdığı büyük öneme rağmen kelime hazinesi araştırmalarında Türkiye’de henüz yeterli bir alan literatürü oluşmamıştır. “Dilin kazanımı ve dil öğretimi açısından bakıldığında aktif kelime serveti konusunda (birkaç araştırma dışında) ilmî çalışmaların ihmal edildiği görülmektedir. Oysa batı ülkelerinde ana dili öğretiminde kazandırılması plânlanan kelimelerin hangileri olduğunu gösteren “temel kelime listeleri” hususunda sürekli ve çok ciddi çalışmalar yapılmaktadır. Bizim “Temel Kelime Serveti” olarak adlandırmayı uygun bulduğumuz bu listeler, konuyla görevli kurumlar tarafından – ki

bu kurumların çoğu özerktir ve çalışmaları gizlidir- her seviye için çağın ilmî, fikrî, sosyolojik ve teknolojik yapısı dikkate alınarak hazırlanmakta ve çalışmaların sürekliliğine de özen gösterip önem vermektedir. Çünkü dil, bir milletin geleceğini şekillendiren en önemli husustur. Bireylere çocukluklarından itibaren kazandırılacak kelime ve kavramlar; onların düşünce dünyalarını oluşturacak, yaşayış tarzlarını sağlayacaktır. Bu bakımdan ilerlemiş ülkelerde dil çalışmaları, millî politika olarak görülmektedir. İstenilen insan tipi ile plânlanan milleti oluşturacak unsurları dil yoluyla kazandırmak üzere dil öğretimi akademik çalışmalar yapan kurumlar tarafından yönlendirilmektedir.” (Tosunoğlu, 1999: 72).

Ayrıca Tosunoğlu (1999: 73); ülkemizde dil konusunda yapılan araştırmaların çoğunun dilin kazanımı ve kullanımı ile ilgili olduğunu belirtmiştir. Bu araştırmaların çoğunun kelime servetinin tespitine katkıda bulunduğunu, ancak bunların kelime listeleri oluşturulmasında yeterli olmadığını ifade etmiştir. Kelime listesi veren araştırmaların ülkemizde, Batı’da yapılan çalışmalara nazaran daha az olduğunu belirterek, araştırmacıların yaşa göre kelime listeleri hazırlamasının önemi üzerinde durmuştur.

Türkçe öğretiminde, öğrencilerin başvurabileceği en yakın kaynak ders kitabıdır. Bu nedenle, ders kitabının öğrencilerin zengin kelime dağarcığına sahip olmasındaki rolü büyüktür. Bu bakımdan, çalışma sonucunda elde edeceğimiz verilerle; yeni program ilköğretim 6. sınıf MEB Türkçe ders kitabında yer alan metinlerin kelime serveti ortaya çıkarılacak, bu metinlerde yer alan kelimeler ve kelime öbekleri tespit edilecek, kelime öğretiminde ve kelime servetinin kazanılmasında ders kitaplarında yer alan metinlerin etkililiği hakkında fikir edinilecektir. Böylece yeni yazılacak Türkçe ders kitapları için kaynak niteliği taşıyacaktır.

V. PROBLEM CÜMLESİ

2006 yılında hazırlanan yeni Türkçe Öğretimi Programına göre ilköğretim 6. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinler, kelime serveti açısından ne gibi özellikler göstermektedir?

İKİNCİ BÖLÜM

LİTERATÜR TARAMASI

I. KELİME SERVETİ ALANINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR

Anadil öğretiminin temelini oluşturan kelimeler ve kelime serveti hakkında yurt içinde ve dışında birçok çalışma yapılmıştır. Yapılan çalışmalar genellikle, insanların duygu ve düşüncelerini aktarmalarında ve iletişim kurmalarında etkili olan kelime hazinesi/ servetini, sahip oldukları söz varlığını ve kelime öğretimini içermektedir. Bu alana yönelik yapılan çalışmalar şöyle özetlenebilir:

Pars ve Pars (1954) ilkokul birinci sınıfta öğretilecek kelimeleri belirlemek amacıyla 698 kelimedenden oluşan bir liste oluşturmuşlardır. Bu çalışmada yöntem olarak; eser taraması ve gözleme dayalı tahmin ile mukayese yolunu kullanmışlardır. Öncelikle ilk okuma kitaplarındaki kelimeleri tespit eden araştırmacılar, bu kelimelere Hayat Bilgisi ve Aritmetik derslerinde kullanılan kelimeleri de ilave ettiklerini belirtiyorlar. İkinci aşamada, evde günlük yaşayışta kullanılan kelimeler, gözlem ve tahmin yoluyla belirlenerek listeye dâhil edilmiştir. Son aşamada ise araştırmacılar, kendi hazırladıkları listeyi Thorndike ve Gates'in kelime listeleri ile karşılaştırmışlar ve listeye son şeklini vermişlerdir.

Harit (1972), "Samsun ve Ankara İllerinin 6-7 Yaş Çocuklarında Kelime Hazinesi Araştırması" adlı çalışmasında, adı geçen illerdeki ilkokulları buldukları bölgelerin sosyo-ekonomik durumlarına göre gruplandırarak, "Kelime Hatırlatma Oyunu" yöntemiyle, toplam 9351 öğrenciden materyal toplamış ve elde ettiği kelimeleri frekanslarına göre iki gruba ayırarak alfabetik sıraya göre bir liste halinde vermiştir.

Davaslıgil (1985), "Farklı Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Çevreden Gelen Birinci Sınıf Çocuklarının Dil Gelişimine Okulun Etkisi" adlı basılmış doktora çalışmasında, birden fazla yöntem uygulayarak daha farklı bir yol takip etmiştir. Dört farklı testin tatbikinden meydana gelen yöntem (1- Andrew Rey'in Resim Testi, 2- Descoudres'in Dil Testi, 3- N. Limbosch ve C. Volf Tarafından Düzenlenen Lügatçe ve Dil Testi, 4- Objelere Sözlü Tepki Testi) tanıma- hatırlama ve adlandırmaya dayanmaktadır.

Davaslıgil (1985), "Bizim bu çalışmada problemimiz, şanslı ve şanssız sosyo-ekonomik ve kültürel çevreden gelen her iki grup deneğimizin birinci sınıfın başında lügatçelerini nitelik ve nicelik bakımından incelemek, kelime türlerinin kullanılma

oranlarını ve cümledeki işlevlerini belirlemektir.” şeklinde ifade ettiği çalışmasının sonunda kelimeleri gramatikal yönden de mukayese etmiştir.

Bilgen (1988) tarafından yapılan kelime serveti konusundaki çalışma, ilkokulun ilk üç sınıfında kullanılan dile yöneliktir. Bilgen çalışmasında, eser taraması yöntemini kullanmıştır. İlkokulun birinci, ikinci, üçüncü sınıflarında okutulan ve ders kitabı niteliği taşıyan Türkçe, Matematik ve Hayat Bilgisi kitaplarındaki kelimeleri sayıp bir kelime listesi oluşturmuştur. Yazarların “Çocukların bu kelimeleri ve bu ifade kalıplarını kullanıyorlar.” tahmini ile hazırladıkları kitapların kelimelerini içeren bu çalışmada kelimelerin kullanım sıklıkları da verilmiştir.

Aksarı ve Köksal (1988) (akt: Tosunoğlu 1999: 72) Almanya’da öğrenim gören birinci ve beşinci sınıflarda eğitim ve öğretim gören Türk çocuklarının temel kelime servetleri ile öğrenimleri için gerekli olan kelimelere yönelik bir araştırma yapmışlardır. Araştırmacılar; ses kaydı yoluyla elde ettikleri 2180 kelimeyi müfredat programında yer alan ünitelere göre tasnif etmişler, gramatikal olarak ta (fiil, sıfat ve edat) gibi bölümlendirmeler yapmışlardır. Ünitelere göre kelime hazinesini ve temel hazinesini ihtiva eden faydalı bir kitapçık hazırlamışlardır.

Çiftçi (1991), “Bir Grup Üniversite Öğrencisi Üzerinde Kelime Serveti Araştırması” adlı bir çalışmada fakülte son sınıf öğrencilerinden 102 adet yazılı doküman (otobiyografi ve kompozisyon) istemiştir. Bu dokümanlar, kelime bilgisi, cümle bilgisi, imlâ ve noktalama bilgisi ve fikir üretme yönlerinden incelenmiştir. Bu dokümanlardaki kelimelerin frekanslarını belirlemek amacıyla “aktif kelime listesi” oluşturulmuştur. Çalışmanın sonucunda toplam 60095 adet kelime kullanıldığı, kullanılan 3916 çeşit kelimenin de 2571’inin otobiyografilerde, 2904’ünün de kompozisyonlarda bulunduğu tespit edilmiştir.

Arı (2003) tarafından üç ders kitabındaki kelimeler üzerinde bir sıklık araştırması yapılmıştır. “İlköğretim Altıncı Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Kelimeler ve Bu Kelimelerin Kullanılabilirliği” adlı çalışmada, altıncı sınıf Türkçe ders kitaplarındaki kelimelerin dizini oluşturulmuştur. Kitaplarda en çok geçen 100 sözcüğün günlük hayatta sık kullanılan kelimeler olduğu tespit edilmiştir. Buna göre; üç ders kitabında en çok geçen sözcük “bir”dir. Sıklığı yüksek olan ikinci kelime “olmak” tır.

Özer (2005), “İlköğretim 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Kelime Serveti Bakımından Değerlendirilmesi” adlı tezinde ders kitabında bulunan metinler kelime serveti yönünden incelenmiştir. Değerlendirmeler kelimeler yerine kavramlar üzerinde yapılmıştır ve kavramlar semantik yönden incelenmiştir. Kitaptaki 36 adet metin incelenerek değerlendirilip kavramlar sıralanmıştır. Kelime ve öbeklerin kaçınıcı anlamda kullanıldığı, özel isimler, deyimler, mecazlar ile toplam kavram sayısı, yinelenen kavram sayısı, çeşit olarak kullanılan kavram sayısı ve oranları belirlenerek tablolarla gösterilmiştir. Verilerin analizinde metinlerin tamamında 7911 kelime, 7208 kavram bulunmuştur. Sonuç olarak ders kitabının öğrencilerin kelime servetini artırma konusunda yeterli olmadığı görülmüştür.

İpekçi (2005), “İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerin Kelime Serveti Üzerine Bir Araştırma” adlı çalışmasında ilköğretim 7. sınıf öğrencilerin aktif olarak kullandıkları kelimeleri belirlemeyi ve kelime serveti ile sosyo-ekonomik durum ilişkisini ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Bunun için 7. sınıf öğrencilerine değişik zamanlarda serbest konulu iki kompozisyon yazdırmıştır. Kompozisyonlar incelenerek kelime listesi oluşturulmuştur. Öğrencilerin 2414 cümle ve 16.378 kelime kullandığı tespit edilmiştir. Çalışmada kelime serveti ile sosyo-ekonomik düzey arasındaki ilişkiye bakıldığında; anne- babaların öğrenim düzeyinin, çocukların kelime servetini ve kullandıkları kelime ve cümle sayısını etkilediği belirlenmiştir.

Yalçın (2005) tarafından yapılan “İlköğretim 1. ve 5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Söz Varlığı Unsurlarının Eğitsel Açıdan Değerlendirilmesi” isimli tez çalışmasında 2003–2004 eğitim- öğretim yılında MEB tarafından okutulması önerilen 1. ve 5. sınıf Türkçe ders kitabı kullanılmıştır. Ders kitabında metinlerde bulunan sözcükler bilgisayar ortamına aktararak kullanım sıklıkları, kökenleri, tekrarlı ve tekrarsız sayıları, söz varlığı içindeki yerleri belirlenmiştir. Elde edilen bulgulara bakıldığında incelen kitapların söz varlığı açısından yetersiz olduğu ve söz varlığının yaş ve zihinsel gelişim düzeyine uygun olarak hazırlanmadığı belirlenmiştir.

İlköğretim öğrencilerinin kelime servetini; kelime servetinin çevre ve sosyo-ekonomik düzeyle ilişkisini ortaya koymak için yapılan çalışmalardan biri de Cesur’a (2005) aittir. Cesur (2005); “Pansiyonlu İlköğretim Okulu Öğrencileri Üzerinde Kelime Serveti Araştırması” adıyla yaptığı çalışmada, Kastamonu ilinde, ilköğretim 3–8. sınıf öğrencilerinin kullandıkları kelimeleri belirlemeye; kelime serveti ile çocuk edebiyatı

eserleri ve sosyo-ekonomik düzey arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla kompozisyon yazdırmıştır. Kompozisyonların incelenmesiyle elde edilen sonuçlarda, öğrencilerin kelime hazinesini içinde bulunduğu çevre ve sosyo-ekonomik durumun etkilediği belirlenmiştir. Çocuk edebiyatı eserlerinin de çocukları her yönden etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Ünsal (2005), ilköğretim 5. ve 8. sınıflar ile ortaöğretim 11. sınıfların sözlü anlatımdaki kelime hazinelerini belirlemek amacıyla bir çalışma yapmıştır. “İlköğretim 5. ve 8. Sınıflar İle Ortaöğretim 11. Sınıfların Sözlü Anlatımdaki Kelime Hazineleri” başlıklı çalışmasında adı geçen sınıflardaki öğrencilerin aktif kelime hazinesini belirlemek amacıyla okullar sosyo-ekonomik durumlarına göre ayrılmıştır. Daha sonra okullar dolaşarak öğrencilere üç farklı türde konuşma yaptırılıp kaydedilmiştir ve kullanılan kelime sayıları tespit edilmiştir. Buna göre, 5. sınıf öğrencilerinin sözlü anlatımda sahip oldukları kelime hazinesi 1030; 8. sınıf öğrencilerinin sözlü anlatımda sahip oldukları kelime hazinesi 1223 ve 11. sınıf öğrencilerinin sözlü anlatımda sahip oldukları kelime hazinesi 1539 olarak tespit edilmiştir. Okulların sosyo-ekonomik durumuna göre kelime hazinelerinin farklılık gösterdiği saptanmıştır.

Ünsal (2005)’in çalışmasına benzer çalışma Çıplak (2005) tarafından yapılmıştır. Çıplak (2005), çalışmasında ilköğretim 5. ve 8. sınıflar ile ortaöğretim 11. sınıfların yazılı anlatımdaki kelime hazinelerini belirlemeyi amaçlamıştır. “Uşak Merkez İlköğretim 5.,8. ve 11. Sınıfların Yazılı Kelime Hazinesinin Belirlenmesi” adlı çalışmasında Çıplak (2005), öğrencilere üç farklı yazılı anlatım türünde 270 adet kompozisyon yazdırmıştır. Bu yazılı dokümanlarda geçen kelimeler, öğrencilerin eğitim kademesi (5., 8. ve 11.sınıf), sosyo-ekonomik seviyesi, cinsiyeti ve üç farklı anlatım türü esas alınarak değerlendirilmiştir.

Batur (2006), “İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Türkçe 6. ve 7. Sınıf Ders Kitaplarında Geçen Bilinmeyen Kelimeleri Kazanım Düzeyi Üzerine Bir Araştırma” adında bir çalışma yapmıştır. Çalışmasında, ilköğretim II. kademe son sınıfında okuyan öğrencilerin Türkçe 6. ve 7. sınıfta okutulan Türkçe ders kitaplarındaki okuma parçalarının altındaki bilinmeyen kelimeleri kazanıp kazanmadıklarını belirlemeyi amaçlamıştır. Son beş yılda okutulan altı farklı yazarın kitapları ele alınarak çalışma yapıları formu oluşturulmuştur ve bu kitaplarda geçen bilinmeyen kelimeler başlıklar halinde incelenmiştir. Çalışmanın sonucunda öğrencilerin kendilerine uygulanan 376

kelimeden 158 kelime 15 öğrenci ve daha fazlası tarafından bilinirken, 218 kelime ortalamanın altında cevap vermiştir. Buna bağlı olarak, Türkçe ders kitaplarında geçen bilinmeyen kelimelerin kazanım düzeyleri yeterli bulunmamıştır.

İnce'nin (2006), "Türkçede Kelime Öğretimi" adlı çalışması, kelime hazinesini genişletme açısından kelime öğretimi çalışmalarının önemli olduğunu belirtmektedir.

Türkçe ders kitaplarında söz varlığı üzerine yapılan diğer bir çalışmada Kutlu (2006) tarafından yapılan "MEB İlköğretim 6. 7. ve 8. sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Söz Varlığı Açısından Değerlendirilmesi" adlı çalışmadır. Araştırmada 6., 7. ve 8. sınıflar için MEB Türkçe ders kitapları kullanılmıştır. Bu kitaplarda yer alan metinlerin kelime dizinini yapmak için Cibakaya 2.2 sürümü adlı program kullanılmıştır. Yapılan inceleme sonucunda MEB 6.,7. ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinler, sırasıyla, 7321, 8142 ve 10345 olmak üzere toplam 25808 sözcük içermektedir.

Baysal (2007); "İlköğretim 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabının Kelime Serveti Bakımından Değerlendirilmesi" adındaki çalışmasında MEB tarafından 7. sınıflarda okutulan Türkçe ders kitabının değerlendirilmesi yapılmıştır. Çalışmada, sadece kitapta yer alan metinler doğrultusunda inceleme yapılmamıştır. 7. sınıf Türkçe ders kitabındaki hazırlık çalışmaları, sözcük ve sözcük grubu çalışmaları, anlama ve anlatım çalışmaları, tür ve biçim çalışmaları, dilimizi öğrenelim çalışmaları, sözlü yazılı anlatım çalışmaları, güzel yazı çalışmaları, değerlendirme soruları ve kitabın sözlük kısımlarının da kelime serveti bakımından değerlendirilmesi yapılmıştır. Yapılan çalışma sonucunda, ders kitabının öğrencilerin kelime servetini geliştirmesinde yeterli olmadığı bulunmuştur.

Karatay (2007), ilköğretim ikinci kademe Türkçe dersi kitaplarının öğrencilere ortak kelime edindirme hedefinin oranlarını incelemek amacıyla bir çalışma yapmıştır. Bu amaçla, 2003–2004 eğitim-öğretim yılında ilköğretim II. kademedeki okutulan 13 yayınevindeki Türkçe dersi kitaplarının "Sözlük Çalışmaları" başlığı altında yer alan ve öğrencilerin bilmediği varsayılan veya kazandırılması hedeflenen kelimeler; isimler, fiiller, deyimler ve kelime grupları ayrı ayrı sayılarak çizelgeler oluşturulmuştur. Elde edilen bulgulara göre, ilköğretim II. kademe Türkçe dersi kitabı yazarlarının ve yayınevlerinin bu sınıflarda okuyan öğrencilere nitelik ve nicelik açısından herhangi bir kelime kazandırma ölçütü ve birliği olmadığını ortaya koymaktadır.

Batılı ülkelerde, ana dili öğretiminin temelini oluşturan kelimelerin tespiti için ‘temel kelime listeleri’ konusunda ciddi çalışmalar yapılmıştır. “İngilizler ve Almanlar, okul öncesi çocuklarına 2000 kelime, 7–12 yaş grubundaki çocuklarına en az 5000 kelime öğretmeyi hedeflemektedirler. Bir insanın günlük hayatında azami 3000 kelime kullandığını kültürlü bir insanın kelime dağarcığında yaklaşık olarak 22000–27000 kelime bulundurmasının, kullanmasının gerektiğini, kendini yetiştirmiş bir insanın ise 40000 kelime bilmesi gerektiğini tespit etmişler ve eğitimde hedef göstermişlerdir. Kelime dağarcığında bulunması gereken kelime sayısını yaş gruplarına göre şöyle tespit edebiliriz:

0–6 Yaş Grubu: 2000- 3000 kelime

7–12 Yaş Grubu: 5000 kelime

13–18 Yaş Grubu: 20000 kelime

19- Artı Yaş Grubu: 35000 kelime (Rakamlar kesin olarak kabul edilmemelidir.)” (Karakuş, 2000,128).

ABD’de 1958 yılında yapılan bir araştırmayla 10 yaşındaki çocukların aktif kelime serveti 5.500, pasif kelime serveti 34.300 olarak; 14 yaşındaki çocukların ise aktif kelime serveti 8.500, pasif kelime serveti ise 62.500 olarak tespit edilmiştir.” (Göğüş, 1978: 24).

Milli Eğitim Bakanlığı kişilerin sahip olması gereken kelime serveti konusunda kesin rakamlar ortaya koymamıştır. Ancak, sınıflar düzeyinde metinlerin kaç kelimedenden oluşması gerektiği belirlenmiş ve bu metinlerin öğrenciler tarafından anlamlı olarak okumaları hedeflenmiştir. Bu rakamlar; ilköğretim 6. sınıf için hikâye türü yazılarında 350–400 kelime, düşünce yazılarında ise 150–200 kelime olarak belirlenmiştir. Yaptığımız çalışmamızda da, incelediğimiz metinlerin bu rakamlara uyup uymadığı tespit edilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

I. ARAŞTIRMA MODELİ

Bu araştırma, örnekleme alınan Türkçe ders kitabının kelime serveti öğelerinin incelenmesine ve istatistiksel verilerle incelenmesine dayanmaktadır.

Bu araştırma, örnekleme alınan Türkçe ders kitabının kelime serveti unsurları betimsel olarak tespit edilmiştir.

Bu çalışmada, yeni program ilköğretim 6. sınıf Türkçe ders kitaplarında bulunan metinlerin kelime serveti bakımından değerlendirilmesi ve güçlük seviyesinin belirlenmesi için yöntem olarak Kurudayıoğlu (2005)'nin çalışması esas alınmıştır.

Kurudayıoğlu (2005), “Kelime Hazinesi Çalışmaları Açısından Kelime Kavramı Üzerine Bir Değerlendirme” adlı çalışmada kelime kavramı üzerinde yapılan tanımlamalar ve açıklamaları dikkate alarak, olumlu ve olumsuz yönleri tespit etmiştir. Bunlardan hareketle de kelime hazinesi çalışmaları açısından kelime sınırlarını belirlemeye çalışmıştır.

Türkçe Sözlük'te (TDK, 1998), “anlamı olan ses veya ses birliği, söz, sözcük” olarak tanımlanan kelime kavramı üzerinde birçok tanım yapılmıştır. Kelime hazinesi alanında çalışma yapanlardan bazıları, tanımlarında belirleyici unsur olarak şekli, bazıları anlamı, bazıları da şekil ve anlamı bir arada kullanmayı esas almışlardır (Kurudayıoğlu, 2005).

1. Şekle göre Kelime Sınırlarının Belirlenmesi: Şekli belirleyici öge olarak ele alan kelime tanımlarından en yaygını ve en basiti olanı yazıya göre yapılan tanımdır. Buna göre “Sözcük, iki ucuna birer boşluk verilerek yazılan dil birimidir.” (Uzun, 2004: 47). Yazı diline ve şekle göre yapılan kelime tanımları kullanışlı olsa da yeterli gelmemektedir. Birleşik kelimelerin, biçime bakılarak değerlendirilmesi bu eksiklilerden biridir. Birden fazla kelimenin bir anlamı karşılamak için bir araya gelerek oluşturduğu somut olarak tanımlanan birleşik kelimeler, yazıda hem ayrı hem de birleşik olarak karşımıza çıkabilmektedir. Örneğin; aslanağzı ve karga tulumba kelimeleri biçime göre incelendiğinde, ilkini tek kelime, ikincisini başka bir kelime

olarak kabul etmek gerekir. Ancak, bu birleşik kelimeler kendilerini oluşturan kelimelerden farklı bir anlama karşılık gelmektedir (Kurudayıoğlu, 2005).

Eş sesli kelimeler de, şekle ait tanımlamaların eksik olduğunu göstermektedir. Söyleniş ve yazılışları aynı, anlamları farklı olarak tanımlanan eş sesli kelimelerin anlamının belirlenmesi, kelimenin kullanıldığı bağlamla ilgilidir. Örneğin; ‘yüz’ eş sesli kelimesi; sayı, çehre, yüzmek (suda) fiilinin üçüncü tekil kişi emir hali ve bir şeyin derisini çıkarmak anlamına gelmektedir. Bu nedenle, kelimeyi sadece biçimsel özelliklerinden yola çıkarak tanımlamak mümkün değildir (Kurudayıoğlu, 2005).

Yazı dili olmayan diller düşünüldüğünde, kelimeyi sadece yazıyı esas alarak tanımlamak olumsuz olan bir durumdur. Bu durum, konuşma dilini kapsayacak tanımlarında dikkate alınmasını gerekli kılmıştır.

Ses uyumlarına göre yapılan kelime ayırma işlemi de biçimsel açıdan yetersiz olmaktadır. Örneğin, birçok, denizaltı gibi birleşik kelimeler ünlü uyumuna aykırıdır.

2. Anlama Göre Kelime Sınırlarının Belirlenmesi: Kelime sınırlarının belirlenmesinde araştırmacıların bazıları, sadece anlamı temel almışlardır. Anlama göre kelimenin tanımı dildeki bağımsız ve anlamlı her birim olarak kabul edilmektedir.

Yalnızca anlama bakılarak yapılan kelime tanımlarında, eş anlamlı ve çok anlamlı kelimeler bir sıkıntı oluşturmaktadır. Anlamları aynı, yazılışları farklı olan eş anlamlı kelimelerle kelimenin sınırlarını belirlemek zordur. Aynı şekilde çok anlamlı kelimelerde de sınır belirlemek zordur. Çok anlamlılık bir kelimedede temel anlamla bağlantılı birden çok anlamın bulunması olarak tanımlanmaktadır. Örneğin; ‘ay’ kelimesi kendi içinde çok anlamlıdır; dünyanın uydusu ve yılın aralıklara bölünmüş zaman dilimi olarak anlam kazanmaktadır. Ayrıca, ünlem olarak kullanılan ‘ay!’ kelimesiyle eş sesli olmaktadır. Bu nedenle, bu tür kelimelerin çok anlamlı mı yoksa eş sesli mi olduğunu belirlemek bazen net ve kolay olamamaktadır.

Deyimler de anlam kavramını belirlemede bir sorun oluşturmaktadır. Deyim, birden fazla kelimededen oluşarak soyutlama ile bir anlama karşılık gelmektedir. Deyimi oluşturan kelimelerin anlamı ile deyim anlamı aynı olmamaktadır. Anlam bazında kelime sınırlaması yapmak bu açıdan mümkün değildir.

Anlam esas alınarak kelime sınırlarının belirlenmesinde edat ve bağlaçların değerlendirilmesi bir güçlük oluşturmaktadır. Edat ve bağlaçlar, anlamsız ama dil yapısı

içinde görevli kelimeler olarak tanımlanmaktadır. Örneğin; ‘gibi’ kelimesini, kelimeler arasında ilgi kurduğu, ‘kadar’ kelimesinin ise miktarla ilgili bir kıyaslama yaptığı şeklinde zihnimizde yer ettiği için bu kelimeleri anlamsız olarak nitelendirmek yanlışlık sayılmaktadır.

3. Şekil ve Anlama Göre Kelime Sınırlarının Belirlenmesi: Ergin (1986: 95) kelimeyi, “Manası veya gramer vazifesi bulunan ve tek başına kullanılan ses veya sesler topluluğudur.” diye tanımlamıştır. Bu tanıma göre kelimeler; manalı kelimeler (isim, fiil) ve görevli kelimeler (edat) olarak ikiye ayrılmaktadır. Ancak bu tanım, kelime kavramını tam olarak ifade edememektedir. Örneğin; ‘gök kuşağı’ ve ‘gökyüzü’ kelimesi, kendi başlarına anlamı olan iki kelimenin bir araya gelerek başka bir anlamda kullanılması ile oluşturulmuştur. Bu nedenle bu birleşik kelimeler anlam-şekil tanımına uymamaktadır.

Kelime hazinesi üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde, net bir kelime sınırının belirlenmediği ve kelime sınırlarının değişkenlik gösterdiği belirlenmiştir. Örneğin; Çiftçi (1991) çalışmasında, kelimeyi sözlük anlamı olarak düşünmüştür. Rakam, özel isim, gün ve ay adlarını dahil etmemiştir. Arzu et- gibi kelimeler ayrı kelimeler olarak sayılmıştır. Zarf-fiil ve sıfat-fiiller (okur, yazar gibi kalıcı isim yapanlar haricinde) kabul edilmemiştir. Deyimler tek kelime olarak değerlendirilmiştir. Edat ayrı bir kelime olarak, ne...ne, hem...hem gibi yapılar ise beraber değerlendirilmiştir. Kırca (1992) çalışmasında, deyimleri hem bütün olarak tek kelime hem de deyimi oluşturan kelimeler ayrı ayrı sayılmıştır. Fiilimsiler ile fiilimsilere gelen olumsuz ekleri (-ma, -me gibi) ayrı birer kelime olarak sayılmıştır. Tosunoğlu (1998) ise çalışmasında, zarf-fiil, sıfat-fiil ve fiillerin olumsuzluk eklerini almış şekilleri ayrı kelime olarak kabul etmiştir.

Görüldüğü üzere yapılan çalışmalardan hareketle Kurudayıoğlu (2005; 305) kelime sınırını şu şekilde belirlemektedir:

“Çekim unsurları çıkarıldığında, anlam ile biçimin kesiştiği ilk nokta. Kesişme bazen kelime kökünde, bazen kelime gövdesinde bazen de birleşik kelime tabanında gerçekleşebilmektedir. Bu açıdan kelime, anlamı veya görevi bulunan, çekim ekleri ile işlenmeye hazır tabandır. “*Taban, kelime kök ve*

gövdelerinin çekim eki almamış yalın hâlidir” (Korkmaz, 1992:145). Dolayısıyla, taban, kök ya da gövde olabileceği gibi birleşik yapılar şeklinde de karşımıza çıkabilir. Taban kavramı kelimenin biçim ve anlam yapısını da birlikte ortaya koymaktadır.

Türkçe kelime yapısına baktığımız zaman kelimeler *el, al-, kol, ama* gibi kök hâlindeki basit kelimeler; *satıcı, kışlık, gözlük, başla-* gibi köklerine getirilen eklerle oluşmuş türemiş kelimeler *ve kuşpalazı, eli açık, paldır küldür, toplu iğne* gibi iki ya da daha fazla kelimenin yeni bir kavramı karşılamak üzere bir araya geldiği birleşik kelimeler şeklindedir. İşte taban kavramı her üç kelime yapısında da istisna göstermeden kelime sınırlarını belirlemektedir. Meselâ *gözü, gözlüğü, çalar saatler* gibi her üç kelimededen çekim ekleri atıldığında tabanlarının *göz, gözlük ve çalar saat* olduğu görülecektir. Buradan hareketle tabanın, kök, gövde ya da birleşik kelime tabanı olabileceğini söyleyebiliriz. Türkçede kelime sınırlarının en kapsayıcısının taban olduğu görüşündeyiz. Sonuç olarak kelime, zihinde belli bir kavramı karşılayan veya kavramlar arasındaki ilişkiyi sağlayan ve bağlam içerisinde kullanılmaya hazır çekimlenmemiş- birimlerdir.”

Bu çalışmada da, Kurudayıoğlu'nun (2005) çalışması esas alınarak kelime sınırlaması yapılmıştır. Buna göre, kelimeler kök ve gövdelerinin çekim eki almamış yalın hali olarak kabul edilmiştir.

Bu kelime sınırlamasına bağlı olarak, 6. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan metinlerin kelime servetinin belirlenmesinde ise Kutlu (2006)' nun çalışmasında yer verdiği yöntemlerden bazılarına başvurulmuştur. Bu yöntemler aşağıdaki gibidir:

1. Metinlerdeki kelimelerin çekim ekleri atılarak taban halleri alınmıştır.
2. İkillemeler, kalıplaşmış ifadeler, deyimler, tekerlemeler, atasözleri, vecizeler ve birleşik kelimeler korunarak kelime sınırları belirlenmiştir.
3. Metinler “sınıf numarası\ metin numarası” esas alınarak numaralandırılmıştır.
4. Yardımcı fiiller (etmek, olmak vb.) kalıplaşmış olarak kabul edilmiş, kendilerinden önceki sözcükle birlikte, o sözcüğün dizini altında gösterilmişlerdir.

5. Fiillerin –ma/-me, –ış/iş’li halleri korunmuştur.
6. ‘lı’ ve ‘sız’ ekini almış sözcüklerden, Türkçe sözlükte yer almayanlar dizine alınmamıştır.
7. Yabancı isimlerin halleri korunarak dizinde yer almıştır. Metinde yer alan Türkçe telaffuzları varsa onlarda parantez içinde verilmiştir.
8. Zarf türündeki sözcükler (hızla, sayesinde vb.) kalıplaşmış olarak kabul edilip dizinde yer verilmiştir.
9. Metinlerde yer alan şahıs isimleri korunmuştur.
10. Metinlerde yer alan yer isimleri korunmuştur.
11. Hitap ifadeleri kalıplaşmış kabul edilmiştir.
12. Konuşma dilinde yer alan söyleyişler, ünlemler (acep, Ooo!) metindeki ilk şeklini koruyarak dizinde yer almıştır. Ayrıca bu tür ifadeler ayrı bir dizin halinde alınmıştır.
13. Deyimler dizini oluşturulurken, Ömer Asım Aksoy’un, 1997 basımlı “Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü” esas alınmıştır. Deyim olarak düşünülen bazı sözler de dizine alınmıştır (dikkati çekmek, cesaret vermek vb.) (Aksoy, 1997).
14. İkilemeler kalıplaşmış olarak kabul edilmiştir. İkilemeler dizini oluşturulurken, Vecihe Hatipoğlu’nun, 1981 basımlı “Türk Dilinde İkileme” adlı eseri esas alınmıştır (Hatipoğlu, 1981).
15. Tekerlemeler dizini oluşturulurken, Pertev Naili Boratav’ın 2000 basımlı, “Tekerleme” adlı eseri esas alınmıştır (Boratav, 2000).
16. Kısaltmalar açılımlarıyla birlikte dizinde yer almıştır.
17. Sayılar 1’den başlayarak dizinde yerini almıştır.
18. –mı, -mi, -mu, -mü gibi soru ekleri dizide yer almamıştır.
19. “Her” sözcüğü ile başlayan ve sözlükte yer alan kalıplaşmış kelimeler korunmuş ve dizinde verilmiştir.
20. Sesteş sözcüklerde anlamlar parantez içinde verilerek ayrı maddeler halinde gösterilmiştir.

21. Bu maddeler Cibakaya 2.2. sürümü kullanılarak dizin haline getirilmiştir. Türkçe araştırmalarına yardımcı olmak üzere yazılan Cibakaya 2.2. adlı bu program, geçtiği yerleri de göstermek suretiyle bir metindeki bütün kelimelerin dizinini hazırlamaktadır.

22. Bu program kullanılarak kelimelerin sıklık dizini oluşturulmuştur.

23. Metinler, kelime servetini oluşturan öğeler açısından değerlendirilmiş ve bu öğeler;

- a) Özel isimler,
- b) Etmek yardımcı fiilli ile yapılan birleşik fiiller,
- c) Olmak yardımcı fiilli ile yapılan birleşik fiiller,
- d) Deyimler,
- e) Atasözleri,
- f) İkilemeler,
- g) Tekerlemeler,
- h) Önemli vecizeler,
- i) Konuşma diline ait kullanımlar ve ünlemler,
- j) Yabancı sözcükler,
- k) Sayılar

başlıklar halinde verilmiştir.

24. Bütün metinlerdeki kelime ve kelime grupları sıralanarak kitabın kelime serveti ortaya konmaya çalışıldı.

25. Çalışmada 2005 basımlı TDK Türkçe Sözlük ile aynı yıl basılmış olan TDK Yazım Kılavuzu esas kabul edilmiştir.

26. Sonuç bölümünde tablolar dikkate alınarak değerlendirme yapıldı.

A. EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmanın çalışma evreni, yeni programa göre hazırlanmış ilköğretim 6. sınıf Türkçe ders kitabıdır.

Araştırmanın örnekleme, yeni programa göre hazırlanan Milli Eğitim Bakanlığının yayımladığı 6. sınıf Türkçe ders kitabıdır.

B. SAYILTILAR

Bu çalışmada, Milli Eğitim Bakanlığının yayımladığı 6.sınıf Türkçe ders kitapları metinlerinin kelime serveti hakkında yapılan incelemeler sonucu elde edilen verilerden, Türkçe Öğretimi alanında yararlanılacağı düşünülmüştür.

C. SINIRLILIKLAR

Bu araştırma;

1. Milli Eğitim Bakanlığı'nın yayımladığı, 2007 basımlı, "İlköğretim 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabı" ile, sınırlıdır.

II.BULGULAR

A.6. SINIF TÜRKÇE DERS KİTABINDAKİ METİNLERİN DİZİNİ

01	1. 6/5, 6/19, 6/19, 6/19, 6/19	1923	1. 6/4, 6/5
03	1. 6/5	1930	1. 6/6
10	1. 6/19, 6/19, 6/19	1931	1. 6/7
100	1. 6/14	1933	1. 6/6
12	1. 6/19, 6/19	1934	1. 6/6
14	1. 6/19	1935	1. 6/5
1400	1. 6/19	1991	1. 6/4
1881	1. 6/4	2	2. 6/19, 6/19
1902	1. 6/4	20	2. 6/14
191	1. 6/19	2004	2. 6/19
1914	1. 6/4	21	2. 6/8
1916	1. 6/5	22	2. 6/4
1919	1. 6/4, 6/4	2200	2. 6/19
1920	1. 6/4	23	2. 6/4

24
2. 6/19

25
2. 6/19

29
2. 6/4

3
3. 6/19

324
3.6/19

4
4. 6/7, 6/19

45
3. 6/14

5000
5. 6/19, 6/19

6
6. 6/19

72
7. 6/19, 6/19

9
9. 6/19

acaba
a. 6/3, 6/8, 6/8, 6/8

acele
a. +etmek 6/5

acep
a. 6/14

acı
a. 6/8, 6/8, 6/16, 6/16,
6/17

acilen
a. 6/4

aç-
a. 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/10, 6/13,
6/14, 6/15, 6/17

açık
a. 6/16, 6/18

açıklama
a. 6/7, 6/11

açıkla-
a. 6/3, 6/11

açıklık
a. 6/2

açıl-
a. 6/4, 6/14

ad
a. 6/1, 6/1, 6/1, 6/4, 6/4, 6/7, 6/7, 6/16,
6/17

ada
a. 6/19

adam
a. 6/1

ada-
a. 6/4

Adana
a. 6/5

adeta
a. 6/1, 6/8, 6/12, 6/12, 6/18, 6/18

adım
a. 6/1, 6/1, 6/4, 6/4, 6/5, 6/18, 6/18

adil
a. 6/7

aferin
a. 6/3

afet

a. 6/8, 6/18

affet-

a. 6/3

Afrika

a. 6/7

ağabey

a. 6/12, 6/12

ağaç

a. 6/10, 6/12, 6/14

ağaçlandırma

a. 6/19, 6/19

ağaçlık

a. 6/18

ağır

a. 6/2, 6/6

a. +başlı 6/2

ağırla-

a. 6/14

ağız

a. 6/1, 6/1, 6/1

a. +ını+açmak 6/1

ağla-

a. 6/5

ağlat-

a. 6/5

ağ-

a. 6/17

ağrı

a. 6/2

ah

a. 6/17

ahi

a. 6/14

ahlak

a. 6/2, 6/4

Ahlatlıbel

a. 6/18, 6/18

ahşap

a. 6/14, 6/14

aile

a. 6/6, 6/6, 6/19, 6/19

ait

a. 6/7, 6/7

ak

a. 6/18, 6/18

akagündüz

a. 6/14

Akbaş

a. 6/12

akciğer

a. 6/2

Akgöl

a. 6/19

akıl

a. 6/1, 6/4, 6/4, 6/8, 6/8

a. +ında+olmak 6/4

a. +ından+geçmek 6/8

akıllan-

a. 6/2

akış

a. 6/7, 6/16

ak-

a.6/10, 6/12, 6/18

a. +ıp+geçmek 6/4

a. +ıp+gitmek 6/14, 6/16

Akköprü

a. 6/18

aksi

a. +takdirde 6/7

aksine

a. 6/3

akşam

a. 6/17

Akşehir Gölü

a. 6/19, 6/19, 6/19, 6/19

al

a. 6/18

al-

a.6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1,
6/3, 6/5, 6/6, 6/7, 6/8, 6/8, 6/8,
6/8, 6/11, 6/12, 6/12, 6/12,
6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/14,
6/14, 6/16, 6/17, 6/17, 6/18,
6/19, 6/19, 6/19, 6/19

alabildiğine

a. 6/16

alan

a. 6/7

alçakgönüllü

a. 6/5

alçal-

a. 6/18

Alçıtepe

a. 6/12

alım

a. 6/12

alış-

a. 6/12

Ali Rıza Efendi

a. 6/4

alev

a. 6/10

alevi

a. 6/1

Allah

a. 6/1, 6/6

a. +aşkına 6/1

a. +allah 6/12

alt

a. 6/12, 6/13, 6/18, 6/18, 6/18, 6/19

a. +ına+imza+atmak 6/4

altı

a. 6/12

altın

a. 6/14

ama

a. 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/2, 6/3, 6/3, 6/3,
6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/5, 6/8,
6/9, 6/11, 6/11, 6/11, 6/11, 6/12, 6/12,
6/12, 6/12, 6/14, 6/14, 6/16, 6/16, 6/16,
6/16, 6/17, 6/18

amaç

a. 6/4, 6/7, 6/7, 6/7

aman

a. 6/16, 6/16

Amasya

a. 6/4

amca

a. 6/8

ameliyat

a. 6/8, 6/8, 6/8

an

a. 6/3, 6/3, 6/5, 6/8, 6/11, 6/17

ana

- a. 6/9, 6/18
- a. +baba 6/3
- a. +kapı 6/12

Anadolu

- a.6/4, 6/4, 6/15

Anadolu Selçuklu Devleti

- a. 6/7

Anafartalar

- a. 6/5

anayasa

- a. 6/6

ancak

- a. 6/2, 6/5, 6/8, 6/11, 6/11, 6/11, 6/12, 6/12, 6/16, 6/16, 6/16, 6/16, 6/16, 6/19

Andersen

- a. 6/1, 6/1, 6/1, 6/1

anı

- a. 6/5, 6/5, 6/12, 6/12

anımsa-

- a. 6/1

anıt

- a. 6/5, 6/5, 6/5, 6/5, 6/5

Ankara

- a. 6/14, 6/18

anlam

- a. 6/19

anla-

- a. 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/7, 6/8, 6/11, 6/11, 6/11, 6/16

anlaşıl-

- a. 6/1

anlaşma

- a. 6/4, 6/4

anlatıl-

- a. 6/4

anlat-

- a. 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/5, 6/5, 6/14, 6/14, 6/18

anlayışlı

- a. 6/11

anma

- a. +töreni 6/7

an-

- a. 6/1, 6/5

anne

- a. 6/3, 6/3, 6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/8, 6/8, 6/11, 6/11

anons

- a. 6/8, 6/8

Antakya

- a. 6/5

antrenman

- a. 6/2

apak

- a. 6/1

ara

- a. 6/1, 6/1, 6/5, 6/5, 6/8, 6/11, 6/11, 6/14
- a. +sıra 6/11

araba

- a. 6/8

aracılık

- a. 6/2, 6/2

araç

- a. 6/8, 6/8, 6/8, 6/8

arada

a.6/12

ara-

a. 6/3, 6/14, 6/14, 6/19,
6/19

arası

a. 6/7, 6/18

arasında

a. 6/2, 6/4, 6/17, 6/19

araştırıl-

a.6/2

araştırma

a. 6/3, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7,
6/7, 6/7

ardıç

a. 6/18, 6/18

ardından

a. 6/4, 6/4

arı

a. 6/15, 6/18

Arif Aşçı

a. 6/14

Arjantin

a. 6/1

arkadaş

a. 6/1, 6/1, 6/3, 6/3, 6/3,
6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3,
6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3,
6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/4, 6/5, 6/7,
6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7,
6/11, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12,
6/12

arka

a. 6/1, 6/3, 6/8, 6/12, 6/16,
6/18, 6/18
a. +arkaya 6/18

Arnavut

a. 6/14

artık

a. 6/4, 6/5, 6/8, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12,
6/14, 6/14, 6/18, 6/19, 6/19

art-

a. 6/1, 6/5, 6/9, 6/18, 6/19

arttır-

a. 6/1, 6/2, 6/2, 6/3

arz

a. +etmek 6/12

askı

a. +ya+almak 6/19

asıl

a. 6/4, 6/12, 6/16

asır

a. 6/7

asırlık

a. 6/5, 6/7, 6/14

asil

a. 6/10, 6/17

asker

a. 6/4, 6/4, 6/5, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12

askeri

a. 6/4, 6/4, 6/4, 6/5

askerlik

a. 6/4, 6/7, 6/12

aslında

a. 6/11, 6/16

asma

a. +yaprağı 6/14, 6/14

as-

a. 6/14

Asya Hun Devleti

a. 6/7, 6/7, 6/7, 6/7

aşağı

a. 6/1, 6/14

aşağıla-

a. 6/11

aşama

a. 6/7

aşık

a.6/15

aşıla-

a. 6/11

aşırı

a. 6/19

aşına

a. 6/15

aşk

a.6/4, 6/4, 6/17, 6/17

aş-

a. 6/7, 6/11, 6/11, 6/18

at

a. 6/1, 6/1, 6/5, 6/5

a. +a+binmek 6/2

ata

a. 6/7

Atatürk

a. 6/4, 6/4, 6/4, 6/5, 6/6,
6/6, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7,
6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7,
6/7, 6/7

ateş

a. 6/4, 6/18

ateşkes

a. 6/4

atık

a. 6/19, 6/19, 6/19, 6/19, 6/19, 6/19,
6/19, 6/19

atıl-

a. 6/12

atla-

a. 6/1, 6/18

atlat-

a. 6/19

at-

a. 6/4, 6/4, 6/4, 6/16

atom

a. 6/17

av

a. 6/8

Avrupa

a. 6/4, 6/6, 6/7

avuç

a. 6/17

a. +içi+kadar 6/17

ay (1) (gök cismi)

a. +yıldız 6/13

ay (2) (zaman dilimi)

a. 6/3, 6/12, 6/12, 6/15

ayak

a. 6/1, 6/5, 6/12, 6/12

a. +(ğ)ının+ucuna+basmak 6/3

a. +(ğ)a+kalkmak 6/7

a. +(ğ)ı+vurmak 6/12

a. +ları+yerden+kesmek 6/17

ayakkabı

a.6/5

ayarlı

a. 6/18

aydın

a. 6/6, 6/16

aydınlık

a.6/17, 6/17

ayıl-

a. 6/18

ayır-

a. 6/1, 6/7, 6/12

aynı

a. 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/3,
6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/4, 6/7

a. +zamanda 6/7

ayrı

a. 6/1, 6/3, 6/5, 6/11

a. +ayrı 6/3

ayrıca

a.6/1, 6/1, 6/1, 6/7, 6/18

ayrıl-

a. 6/4, 6/5, 6/5, 6/5, 6/5,
6/5, 6/5, 6/12

az

a. 6/1, 6/1, 6/2, 6/2, 6/2,
6/2, 6/3, 6/3, 6/3, 6/16, 6/16,
6/16, 6/16, 6/18, 6/18

azal-

a. 6/11, 6/11, 6/11, 6/16,
6/18

azamet

a. 6/16

Azerbaycan Cumhuriyeti

a. 6/7

azgın

a. 6/9

azıcık

a. 6/1, 6/1

azim

a. 6/4, 6/4, 6/4

azimli

a. 6/4

aziz

a. 6/4, 6/5

baba

b. 6/3, 6/3, 6/3, 6/4, 6/4, 6/4, 6/11,
6/11

bağ

b. 6/15, 6/18

bağımsızlık

b. 6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/7, 6/7

bağır-

b. 6/1, 6/1, 6/1, 6/11, 6/12, 6/16

bağış

b. 6/8, 6/8

bağışla-

b. 6/8, 6/8, 6/8, 6/8, 6/8, 6/8, 6/8

bağla-

b. 6/12

bağlı

b. 6/18

b. +olmak 6/7

bağlık

b. 6/18

Bağlum

b. 6/18

bağrış-

b. 6/1, 6/1

Bahadır

b. 6/7, 6/7, 6/7, 6/7

bahar

b. 6/12, 6/15, 6/17, 6/17,
6/18

bahçe

b. 6/15, 6/18, 6/18

bahset-

b. 6/4

bahşet-

b. 6/16

bahtsızlık

b. 6/16

bakımından

b. 6/4, 6/7

bakır

b. 6/14

bakış

b. 6/1

bak-

b. 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1,
6/1, 6/1, 6/3, 6/3, 6/3, 6/5, 6/7,
6/7, 6/8, 6/9
6/12, 6/12, 6/12, 6/13,
6/15, 6/16, 6/16, 6/16, 6/16,
6/17, 6/17, 6/17, 6/18, 6/18

balık

b. 6/8, 6/19

bana

b. 6/1, 6/1, 6/1, 6/3, 6/3,
6/5, 6/11, 6/11, 6/11, 6/11,
6/11, 6/11, 6/11

bar

b. 6/15

baraj

b. 6/19, 6/19

barış

b. 6/13

bari

b. 6/1

basit

b.6/3

bas-

b. 6/5, 6/12

baş

b. 6/2, 6/2, 6/2, 6/3, 6/8, 6/8, 6/8, 6/9,
6/10, 6/10, 6/12, 6/12, 6/15, 6/17, 6/17,
6/17, 6/18, 6/18
b. +tan+baş 6/2
b. b. +baş 6/10
b. +ına+kakmak 6/11

başar-

b. 6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/7, 6/7, 6/11,
6/16

başarı

b. 6/4, 6/4

başka

b. 6/2, 6/2, 6/2, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3,
6/3, 6/5, 6/11, 6/11, 6/11, 6/12, 6/18

başkan

b. 6/7, 6/19

başkası

b. 6/12

başkent

b. 6/14

Başkomutanlık Meydan Savaşı

b. 6/4, 6/4

başla-

b. 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1,
6/2, 6/3, 6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/5, 6/6, 6/7,
6/7, 6/8, 6/8, 6/8, 6/11, 6/12, 6/12, 6/12,
6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12,

6/14, 6/16, 6/16, 6/17, 6/18,
6/18, 6/18, 6/18, 6/18, 6/18,
6/18, 6/18, 6/19, 6/19, 6/19,
6/19

bataklık

b. 6/19, 6/19

batılı

b. 6/7

bat-

b. 6/19, 6/19

bayır

b. 6/18

bayrak

b. 6/7, 6/13

bazen

b. 6/3, 6/3

bazı

b. 6/1, 6/2, 6/2, 6/2, 6/2,
6/2, 6/2, 6/2, 6/2, 6/3, 6/3, 6/3,
6/3, 6/3, 6/7, 6/12, 6/12, 6/12,
6/12, 6/12, 6/14, 6/16, 6/16,
6/19

bedel

b. 6/8

beden

b. 6/7

beğen-

b.6/11, 6/13

beğenil-

b. 6/1, 6/12

bekle-

b. 6/3, 6/3, 6/3, 6/4, 6/5,
6/8, 6/11, 6/11, 6/11, 6/14,
6/19

bekleş-

b. 6/12, 6/14

bekletil-

b. 6/12

beklet-

b. 6/12

bel

b. 6/14

b. +ini+bükme 6/4

belah

b. 6/9

belde

b. 6/5, 6/5, 6/10

belediye

b. 6/6

belirle-

b. 6/4, 6/12, 6/19

belirti

b. 6/14

belirt-

b. 6/5, 6/6, 6/7, 6/19

belki

b. 6/8, 6/8, 6/8, 6/11, 6/12, 6/17

belli

b.6/1, 6/16, 6/18

ben

b. 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1,
6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1,
6/1, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3,
6/3, 6/3, 6/3, 6/4, 6/4, 6/5, 6/7, 6/7, 6/7,
6/7, 6/8, 6/8, 6/9, 6/9, 6/9, 6/10, 6/11,
6/11, 6/11, 6/11, 6/11, 6/11, 6/11, 6/11,
6/11, 6/11, 6/11, 6/11, 6/11, 6/11, 6/11,
6/11, 6/11, 6/11, 6/12, 6/12, 6/13, 6/13,
6/13, 6/16, 6/18, 6/18, 6/18, 6/18

bence

b. 6/3

benek benek

b. 6/15

benimse-

b. 6/6, 6/12

benlik

b. 6/7

b. +(ğ)ine+işlemek 6/2

benzer

b. 6/3

benzet-

b. 6/12

beraber

b. 6/6, 6/12, 6/16

beri

b. 6/12

beslen-

b. 6/19

beş

b. 6/12, 6/16

b. +on 6/3

beton

b. 6/18

beyaz

b. 6/10, 6/12, 6/13, 6/14,
6/18

Beyazıt

b. 6/12

beyazlık

b.6/10

Beyşehir Gölü

b. 6/19, 6/19, 6/19, 6/19

Beypazarı

b. 6/14, 6/14, 6/14, 6/14, 6/14

bez

b. 6/12, 6/14

bık-

b. 6/1

bırak-

b. 6/3, 6/7, 6/11, 6/11, 6/19

biçim

b. 6/5

bildir-

b. 6/12, 6/12, 6/19, 6/19

bile

b. 6/1, 6/1, 6/1, 6/3, 6/8, 6/8, 6/9, 6/11,
6/14, 6/16, 6/18, 6/18

bilgi

b.6/3, 6/3, 6/3, 6/6, 6/7, 6/12

b. +sahibi 6/2

bilgili

b. 6/3, 6/3

bilgin

b. 6/1

bilim

b. +adamı 6/7

bil-

b. 6/1, 6/1, 6/1, 6/2, 6/2, 6/3, 6/3, 6/3,
6/3, 6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/5, 6/5, 6/7, 6/7,
6/7, 6/7, 6/8, 6/8, 6/8, 6/8, 6/11, 6/11,
6/14, 6/16, 6/16, 6/16, 6/16, 6/16, 6/17,
6/17, 6/17, 6/19, 6/19, 6/19, 6/19

bin

b. 6/7

b. +pişman+olmak 6/5

bina

b. 6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12

binlerce

b. 6/3

bin-

b. 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/14,
6/18

bir

b. 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1,
6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1,
6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1,
6/1, 6/1, 6/1, 6/2, 6/2, 6/2,
6/2, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3,
6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3,
6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3,
6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3,
6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3,
6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3,
6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/4,
6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/4,
6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/5, 6/5,
6/5, 6/5, 6/5, 6/5, 6/5, 6/5,
6/5, 6/5, 6/5, 6/5, 6/5, 6/5,
6/5, 6/5, 6/5, 6/5, 6/6, 6/7,
6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7,
6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7,
6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/8, 6/8,
6/8, 6/8, 6/8, 6/8, 6/8, 6/8,
6/8, 6/8, 6/8, 6/8, 6/8, 6/8,
6/8, 6/8, 6/8, 6/8, 6/8, 6/8,
6/8, 6/8, 6/9, 6/9, 6/10,
6/10, 6/10, 6/10, 6/11,
6/11, 6/12, 6/12, 6/12,
6/12, 6/12, 6/12, 6/12,
6/12, 6/12, 6/12, 6/12,
6/12, 6/12, 6/12, 6/12,
6/12, 6/12, 6/14, 6/14,
6/14, 6/14, 6/14, 6/14,
6/14, 6/14, 6/14, 6/14,
6/14, 6/14, 6/14, 6/14,
6/14, 6/14, 6/14, 6/15,
6/15, 6/16, 6/16, 6/16,
6/16, 6/16, 6/16, 6/16,
6/16, 6/16, 6/16, 6/16,
6/16, 6/16, 6/16, 6/16,
6/17, 6/17, 6/17, 6/17,
6/17, 6/17, 6/17, 6/17,

6/17, 6/17, 6/17, 6/17, 6/17, 6/17, 6/17,
6/18, 6/18, 6/18, 6/18, 6/18, 6/18, 6/18,
6/18, 6/18, 6/18, 6/18, 6/18, 6/18, 6/18,
6/18, 6/18, 6/19, 6/19

b. +avuç 6/17

b. +gün 6/17

b. +bir 6/17

b. +iki 6/1

b. +köşeye+çekilmek 6/2

b. +uçtan+bir+uca 6/3

b. +şey 6/3, 6/4

b. + yandan 6/4, 6/18

b. +araya+gelmek 6/14

b. +zaman 6/14

b. +damla 6/19

biraz

b. 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/2, 6/8, 6/12,
6/14, 6/17, 6/18, 6/18, 6/18, 6/18

birazcık

b. 6/17

birbiri

b. 6/1, 6/11, 6/15

birçok

b. 6/3, 6/3, 6/4, 6/6, 6/11, 6/12, 6/18

birden

b. 6/1, 6/1, 6/11, 6/18

birdenbire

b. 6/5, 6/5, 6/9

birer

b. 6/1, 6/2, 6/2, 6/3, 6/5

biri

b. 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/3, 6/3,
6/3, 6/3, 6/3, 6/4, 6/8, 6/8, 6/14, 6/18

birik-

b. 6/14

biriktir-

b. 6/3, 6/8, 6/17

birinci

b. 6/12, 6/12, 6/12

birisi

b. 6/1, 6/12

birkaç

b. 6/1, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3,
6/8, 6/8, 6/12, 6/14, 6/18, 6/19

birleştir-

b.6/12

birlik

b. 6/4, 6/7, 6/7, 6/12, 6/12,
6/12, 6/12

birlikte

b. 6/3, 6/4, 6/4, 6/6, 6/6,
6/8, 6/12

birtakım

b. 6/2

bitir-

b. 6/4

bitki

b. +örtüsü 6/3

bit-

b. 6/8, 6/9, 6/19

biz

b. 6/1, 6/1, 6/3, 6/3, 6/3,
6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/5, 6/5, 6/5,
6/5, 6/6, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/9,
6/12, 6/13, 6/17, 6/17

bizzat

b. 6/7

blok

b. 6/18

bocala-

b. 6/11

boğaz (1) (organ)

b. 6/1, 6/15

boğaz (2) (kara parçası)

b. 6/15

bol

b. 6/3, 6/12

Bolu

b. 6/15

bomboş

b. 6/14

boncuk

b. +mavisi 6/17

bora

b. 6/9

borç

b. 6/7

boş

b. 6/12, 6/16, 6/18
b. +(u)+boşuna 6/16

boşuna

b. 6/15, 6/16

bot

b. 6/12, 6/12, 6/12

boy

b. 6/12
b. +atmak 6/10

boya

b. 6/12, 6/12

boyalı

b. 6/4

boya-

b. 6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12,
6/12, 6/12, 6/12, 6/12

boyun

b. 6/14
b. +eğmek 6/9

boyuna

b. 6/16, 6/16

boz

b. 6/18

bozkır

b. 6/18

boz-

b. 6/13

bozul-

b. 6/4

böbrek

b. 6/2, 6/2, 6/3, 6/3

böcek

b. 6/18, 6/18, 6/18

bölge

b. 6/19, 6/19, 6/19, 6/19,
6/19, 6/19, 6/19

bölgesel

b. 6/4

bölük bölük

b. 6/15

bölün-

b. 6/19

böyle

b. 6/1, 6/2, 6/18

böylece

b. 6/5

böylelikle

b. 6/3, 6/4

böylesi

b. 6/4

böylesine

b. 6/7

branda

b. 6/14

bu

b. 6/1,6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1,
6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1,
6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/2, 6/2, 6/2, 6/3, 6/3,
6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3,
6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3,
6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/4,
6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/5, 6/5, 6/5,
6/5, 6/5, 6/5, 6/5, 6/5, 6/5, 6/5, 6/5, 6/7,
6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7,
6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7,
6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7,
6/7, 6/8, 6/8, 6/8, 6/8, 6/8, 6/8, 6/8, 6/8,
6/8, 6/8, 6/11, 6/11, 6/11, 6/12, 6/12, 6/12,
6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12,
6/14, 6/14, 6/14, 6/14, 6/15, 6/15, 6/16,
6/16, 6/16, 6/16, 6/16, 6/16, 6/16, 6/16,
6/16, 6/16, 6/16, 6/16, 6/17, 6/18, 6/18,
6/18, 6/18, 6/18, 6/18, 6/19, 6/19, 6/19,
6/19, 6/19, 6/19

b. +arada 6/12

b. +yüzden 6/1, 6/4, 6/12

b. +nedenle 6/8

b. +sefer 6/18

bugün

b. 6/1, 6/1, 6/1, 6/5, 6/7, 6/8, 6/8, 6/8,
6/9, 6/19

buğday

b. 6/14, 6/14

bul-

b. 6/1, 6/2, 6/2,6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3,
6/3, 6/3, 6/3, 6/4, 6/7, 6/8, 6/12, 6/14

bulun-

b. 6/1, 6/5, 6/5, 6/7, 6/8, 6/12, 6/12,
6/14, 6/16, 6/19, 6/19, 6/19

bulut

b. 6/17, 6/17, 6/17, 6/18,
6/18

bunalt-

b. 6/11

bunca

b. 6/1

bundan

b. 6/3, 6/3, 6/3, 6/4, 6/12,
6/14, 6/14

bura

b. 6/5, 6/14

burada

b. 6/3, 6/3, 6/3, 6/6, 6/7,
6/14, 6/14

buradan

b. 6/5, 6/5, 6/8

buyur-

b. 6/7

buz

b. 6/1

bükül-

b. 6/9

bürgü

b. 6/14, 6/14

bürün-

b. 6/14

büsbütün

b. 6/5

bütün

b. 6/1, 6/1, 6/1, 6/3, 6/3,
6/3, 6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/5, 6/5,
6/6, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7,
6/11, 6/12, 6/12, 6/14

büyük

b. 6/1, 6/3, 6/3, 6/3, 6/4, 6/4, 6/4, 6/4,
6/5, 6/5, 6/5, 6/5, 6/5, 6/8, 6/8, 6/11, 6/11,
6/12, 6/12, 6/12, 6/19

Büyük Selçuklu Devleti

b. 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7

büyüklük

b. 6/7

büyülen-

b. 6/17

büyü-

b. 6/3, 6/4, 6/11, 6/11, 6/19

can

b. 6/17

c. +ı+sıkılmak 6/3, 6/5

canım

c. 6/10

canlılık

c. 6/2

cansız

c. 6/3

cazibe

c. 6/17

cemiyet

c. 6/7

cengaver

c. 6/7

Cengiz Horozoğlu

c. 6/19

cennet

c. 6/15, 6/18

cephe

c. 6/5, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12,
6/12, 6/12

cesaret

- c. 6/1, 6/4
c. +ini+toplamak 6/5

cevap

- c. 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3,
6/3, 6/12
c. +vermek 6/3

cevapla-

- c. 6/7

Cevat Abbas

- c. 6/5, 6/5

ceza

- c. 6/11
c. +vermek 6/11

cılız

- c. 6/1, 6/12

civil civil

- c. 6/15, 6/17, 6/17

cins

- c. 6/3

civar

- c. 6/14

Conkbayırı

- c. 6/5

coşku

- c. 6/8, 6/12

cömertçe

- c. 6/16

Cumhuriyet

- c. 6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/7,
6/7, 6/7

cüce

- c. 6/1, 6/1

cümbüş

- c. 6/17, 6/18

cümle

- c. 6/1

cüppe

- c. 6/1

çabala-

- ç. 6/11

çabuk

- ç. 6/8, 6/11, 6/16, 6/17

çağ

- ç. 6/1, 6/4

çağdaş

- ç. 6/14

çağır-

- ç. 6/17

çağrıştır-

- ç. 6/1

Çal Dağı

- ç. 6/18, 6/18

çalışkan

- ç. 6/4

çalışkanlık

- ç. 6/14

çalışma

- ç. 6/3, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/14, 6/19,
6/19, 6/19, 6/19, 6/19

çalış-

- ç. 6/1, 6/4, 6/4, 6/7, 6/8, 6/11, 6/12,
6/12, 6/12, 6/12, 6/12

çal-

- ç. 6/17

Çamlıca

ç. 6/15

çamur

ç.

ç. +deryası 6/19

Çanakkale

ç. 6/4, 6/4, 6/4, 6/12, 6/12,
6/12, 6/12

çanta

ç. 6/12, 6/12

çaresiz

ç.6/5

çaresizlik

ç. 6/19

çarp-

ç. 6/8, 6/8, 6/12

çarpış-

ç. 6/12

çarşı

ç. 6/14, 6/14, 6/14

çatı

ç. 6/17

çat-

ç. 6/9, 6/12

Çavuşlu Göl

ç. 6/19

çay (1) (içecek)

ç. 6/14, 6/14, 6/14
+bardağı 6/14

çay (2) (küçük akarsu)

ç. 6/15

Çayırhan

ç. 6/14

çekic

ç. 6/14

çekil-

ç. 6/5, 6/5, 6/14, 6/19, 6/19, 6/19, 6/19

çekingen

ç. 6/12

çekin-

ç. 6/11, 6/11

çekiş-

ç. 6/18

çek-

ç. 6/1, 6/4, 6/4, 6/7, 6/17

ç. +ip+gitmek 6/8

çelenk

ç. 6/18, 6/18

çelik

ç. 6/18

çelimsiz

ç. 6/17

çerçeve

ç. 6/12

çeşit

ç. 6/19, 6/19

çeşitli

ç. 6/3, 6/3, 6/7, 6/14, 6/19

çeşme

ç. 6/15

çevir-

ç. 6/1, 6/1, 6/12, 6/17, 6/18

çevre

ç. 6/8, 6/8

çığlık

ç. 6/14

çık-

ç. 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1,
6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/4, 6/7, 6/8,
6/8, 6/9, 6/13, 6/14, 6/18,
6/18, 6/18, 6/18, 6/18, 6/18,
6/19

çıkarma

ç. 6/19

çıkar-

ç. 6/2, 6/12, 6/12

çıkarıl-

ç. 6/19, 6/19, 6/19

çılğın

ç. 6/17, 6/17, 6/18

çılğınlık

ç. 6/17

çırpın-

ç. 6/16

çiçek

ç. 6/1, 6/10, 6/13, 6/15,
6/15, 6/18, 6/18, 6/18, 6/18,
6/18

çift

ç. 6/3

çiftçi

ç. 6/19

çiftlik

ç. 6/4, 6/4

çikolata

ç. 6/8

çimen

ç. 6/10, 6/15, 6/18, 6/18

çimenlik

ç. 6/18

çimento

ç. 6/12

Çin

ç. 6/14

çini

ç. 6/17

çiz-

ç. 6/7

çocuk

ç. 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1,
6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/3, 6/3,
6/3, 6/3, 6/3, 6/4, 6/4, 6/5, 6/5, 6/7, 6/7,
6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/8, 6/8, 6/8, 6/10, 6/10,
6/10, 6/10, 6/10, 6/10, 6/10, 6/10, 6/11,
6/11, 6/11, 6/11, 6/11, 6/11, 6/11, 6/14,
6/17, 6/17, 6/17, 6/17, 6/17, 6/17, 6/17
ç. +romanı 6/1
ç. +kitapları 6/1

çocukça

ç. 6/17

çocukluk

ç. 6/4

çoğal-

ç. 6/1, 6/1

çok

ç. 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/3, 6/3,
6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3,
6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/5,
6/5, 6/5, 6/7, 6/7, 6/7, 6/8, 6/8, 6/8, 6/8,
6/9, 6/11, 6/11, 6/11, 6/11, 6/11, 6/11,
6/11, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/14,
6/14, 6/16, 6/16, 6/16, 6/16, 6/17, 6/18,
6/18, 6/19, 6/19

çoktan

ç. 6/8, 6/18

çoktandır

ç. 6/1

çorak

ç. 6/19

çoraklaş-

ç. 6/19

çöl

ç. 6/13, 6/19

çöz-

ç. 6/2

çukur

ç. 6/18

çünkü

ç. 6/2, 6/2, 6/3, 6/4, 6/5,
6/7, 6/14, 6/16, 6/17, 6/18

da

d. 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1,
6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1,
6/2, 6/2, 6/2, 6/2, 6/2, 6/3, 6/3,
6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3,
6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/5, 6/5,
6/5, 6/5, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7,
6/8, 6/8, 6/8, 6/8, 6/8, 6/8, 6/8,
6/8, 6/9, 6/9, 6/11, 6/11, 6/11,
6/11, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12,
6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12,
6/12, 6/12, 6/13, 6/13, 6/14,
6/14, 6/14, 6/14, 6/16, 6/16,
6/16, 6/16, 6/18, 6/18, 6/18,
6/18, 6/19, 6/19, 6/19, 6/19

Daday

d. 6/15

dağ

d. 6/9, 6/10, 6/12, 6/13,
6/17, 6/18

dağınık

d. 6/2

dağıtım

d. 6/8

daha

d. 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/3, 6/3, 6/3,
6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/4, 6/5, 6/5, 6/7, 6/8,
6/11, 6/11, 6/11, 6/11, 6/12, 6/12, 6/12,
6/12, 6/16, 6/16, 6/16, 6/16, 6/18, 6/19,
6/19, 6/19, 6/19, 6/19

dahil

d.

d. +olmak 6/8

daima

d. 6/3, 6/5, 6/7

dakika

d. 6/5, 6/5, 6/5, 6/8, 6/8, 6/12, 6/16

dal

d. 6/9, 6/18

dalga dalga

d. 6/13

dalgah

d. 6/13, 6/18

dalgın

d. 6/8

dal-

d. 6/2

damla

d. 6/18, 6/18, 6/18

Danimarkalı

d. 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1

dar

d. 6/15

dava

d. 6/2

davet

d. 6/4

davranış

d.6/11, 6/11, 6/11, 6/11

davran-

d. 6/1, 6/11, 6/11, 6/11,
6/11

dayan-

d. 6/7, 6/9, 6/9

dayı

d. 6/4

de

d. 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1,
6/1, 6/1, 6/2, 6/2, 6/3, 6/3, 6/3,
6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3,
6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/36/3, 6/3,
6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/4, 6/4, 6/4,
6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/4,
6/5, 6/5, 6/5, 6/5, 6/6, 6/7, 6/7,
6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7,
6/7, 6/7, 6/8, 6/8, 6/8, 6/8, 6/8,
6/8, 6/9, 6/10, 6/10, 6/11,
6/11, 6/11, 6/11, 6/11, 6/11,
6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12,
6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12,
6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/14,
6/14, 6/16, 6/16, 6/16, 6/16,
6/17, 6/18, 6/18, 6/18, 6/18,
6/18, 6/18, 6/18, 6/18, 6/19,
6/19, 6/19, 6/19, 6/19, 6/19,
6/19

dede

d. 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3,
6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3,
6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3

defalarca

d. 6/1, 6/19

değer

d. 6/2, 6/17, 6/18

değersiz

d. 6/3

değil

d. 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1,
6/1, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/4, 6/5, 6/5,
6/5, 6/5, 6/5, 6/8, 6/8, 6/8, 6/11, 6/12,
6/12, 6/12, 6/16, 6/16, 6/18

değişik

d. 6/14

değişiklik

d. 6/6

değişme

d. 6/11

değiş-

d. 6/5, 6/7

değiştirme

d. 6/8

değiştir-

d. 6/4

değ-

d. 6/9, 6/14, 6/17

değnek

d. 6/1, 6/1, 6/1

deha

d. 6/4

dek

d. 6/9

deli

d. 6/17

delikanlı

d. 6/8

deme

d. 6/1

de-

d. 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1,
6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1,

6/1, 6/1, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3,
6/3, 6/3, 6/3, 6/4, 6/5, 6/5, 6/5,
6/5, 6/5, 6/5, 6/6, 6/7, 6/8, 6/8,
6/9, 6/9, 6/12, 6/12, 6/12,
6/14, 6/16, 6/17, 6/17, 6/18,
6/18, 6/19
d. +oluyor+ki 6/3

demirli
d. 6/19

demokrasi
d. 6/6

demokratik
d. 6/7

deneyim
d. 6/8

deniz
d. 6/4, 6/17, 6/19
d. +mavisi 6/17

denk
d. 6/4

dere
d. 6/10, 6/18, 6/18, 6/18,
6/18

derece
d. 6/4

deri
d. 6/1

derin
d. 6/16, 6/19

derinden
d. 6/4

derinleş-
d. 6/2

derinlik
d. 6/19, 6/19, 6/19, 6/19

ders
d. 6/3, 6/3, 6/3, 6/7, 6/7, 6/7, 6/12,
6/17

dert
d. 6/1

destan
d.6/13, 6/13

deş-
d. 6/18

dev
d. 6/1, 6/1, 6/3

devam
d. 6/4, 6/4, 6/4, 6/12, 6/18
d. +etmek 6/8, 6/12, 6/12, 6/16

deve
d. 6/14

devir
d. 6/7

devlet
d. 6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/4,
6/4, 6/4, 6/4, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7,
6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7,
6/7, 6/7, 6/7

dışarı
d. 6/14, 6/14, 6/14

diğer
d. 6/1, 6/3, 6/7, 6/8, 6/12, 6/12, 6/12,
6/12, 6/12, 6/19

diken diken
d. 6/12

dikil-
d. 6/1, 6/5, 6/5, 6/13

dikiş
d.
+makinesi 6/14

dikiz

d.+aynası 6/1

dikkat

d. 6/2

d. +çekmek 6/7, 6/8, 6/12,
6/19

d. +kesilmek 6/8

dikkatli

d. 6/2, 6/8

dik-

d. 6/13

Dikmen Deresi

d. 6/18

dil

d. 6/1, 6/5, 6/7, 6/7

d. +e+getirmek 6/1, 6/7,
6/11

d. +e+gelmek 6/15

dilek

d. 6/4

dilekçe

d. 6/12

din

d. 6/6

dinle-

d. 6/1, 6/1, 6/3, 6/5, 6/7,
6/7, 6/7, 6/8, 6/8, 6/11, 6/11

dinlen-

d. 6/12, 6/12, 6/18

dip

d. 6/13

direnış

d. 6/4

diren-

d. 6/1

diyar

d. 6/15

diye

d. 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1,
6/1, 6/2, 6/2, 6/5, 6/5, 6/8, 6/8, 6/11, 6/12,
6/12, 6/12, 6/14, 6/16, 6/16, 6/16, 6/17,
6/17

dizi dizi

d. 6/14, 6/14

doğallık

d. 6/17

doğ-

d. 6/1, 6/4, 6/4, 6/12, 6/13, 6/13, 6/17,
6/17, 6/17

doğru

d. 6/1, 6/1, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/5, 6/8,
6/8, 6/8, 6/12, 6/12, 6/18

d. +dürüst 6/1

doğrul-

d. 6/3

doğrultu

d. 6/7

doğrusu

d. 6/1, 6/3, 6/9

doğu

d. 6/5

doğulu

d. 6/7

doksan

d. 6/14

doktor

d. 6/8, 6/8, 6/8

dokuma

d. 6/14

doku-

d. 6/14

dokun-

d. 6/2, 6/17

dolan-

d. 6/17

dolap

d. 6/3, 6/3, 6/3

dolaş-

d. 6/3, 6/5, 6/14, 6/14,
6/14, 6/14

dolayı

d. 6/5, 6/12

dolayısıyla

d. 6/7, 6/14

doldur-

d. 6/1, 6/8, 6/19

dolu

d. 6/3
d. +dolu 6/12

Don Kişot

d. 6/1, 6/1, 6/1, 6/1

donuk

d. 6/18

dost

d. 6/1, 6/1, 6/1, 6/3, 6/3,
6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/16
d. +canlısı 6/14

doya doya

d. 6/17, 6/17

doyur-

d. 6/18

dökül-

d. 6/10, 6/12, 6/12

dönem

d. 6/4, 6/6, 6/19

dön-

d. 6/3, 6/4, 6/5, 6/12, 6/12, 6/12, 6/14

dönüş

d. 6/14, 6/17

dört

d.6/5, 6/5, 6/14
d. +bir+yanından 6/4

dörtnal

d. 6/16

döşek

d. 6/15

dr

d. 6/5

DSİ

d. 6/19

dua

d. +etmek 6/5, 6/12, 6/14

duman

d. 6/17

durdurul-

d. 6/19, 6/19

durum

d. 6/1, 6/1, 6/1, 6/2, 6/3, 6/4, 6/5, 6/7,
6/11, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12

dur-

d. 6/1, 6/1, 6/3, 6/3, 6/9, 6/10, 6/11,
6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/15, 6/16,
6/17, 6/18

durmadan

d. 6/18

duvar

d. 6/12, 6/12, 6/12, 6/14, 6/14

duygu

d. 6/4, 6/5, 6/8, 6/8, 6/12, 6/17

duygulu

d. 6/12

duygusal

d. 6/8

duy-

d. 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/5, 6/8, 6/8, 6/8, 6/8, 6/12, 6/12, 6/12, 6/14

düğün

d. 6/15

d. +çiçeği 6/18

dükkan

d. 6/14, 6/14, 6/14, 6/14, 6/14, 6/14, 6/14, 6/14, 6/14

dünya

d. 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/5, 6/6, 6/7, 6/7, 6/7, 6/9, 6/10, 6/17, 6/17, 6/17, 6/17, 6/18

d. +nın+öbür+ucu 6/1

d. +ya+gelmek 6/4, 6/11

d. + Savaşı 6/4

dünyalı

d. 6/1

dürüst

d. 6/4, 6/11

düş

d. 6/1

d. +kırıklığı 6/11

düşman

d. 6/4, 6/4, 6/4, 6/5

düş-

d.6/1, 6/1, 6/12, 6/13, 6/18, 6/19, 6/19

düşük

d. 6/19, 6/19

düşünce

d.6/4, 6/7, 6/8, 6/8, 6/8, 6/8, 6/11, 6/12

düşün-

d. 6/1, 6/1, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/5, 6/5, 6/7, 6/7, 6/8, 6/8, 6/8, 6/12, 6/12, 6/12

düşündür-

d. 6/1, 6/1, 6/1, 6/1

düşünür

d. 6/1

düşür-

d. 6/4, 6/11

düşüş

d. 6/19

düzel-

d. 6/4, 6/11, 6/12

düzenli

d. 6/4, 6/4, 6/8, 6/8

düzenle-

d. 6/3, 6/5, 6/6, 6/7, 6/7

düzey

d. 6/19

ecdat

e. 6/7

ebemkuşağı

e. 6/10

eda

e. 6/14

edebiyat
e. 6/7

efe
e. 6/15

efendi
e. 6/4, 6/4, 6/4

eğdir-
e. 6/9

eğer
e. 6/18

eğil-
e. 6/9, 6/9

eğitim
e. 6/6, 6/8

eğit-
e. 6/11

eğlen-
e. 6/3

eğ-
e. 6/9, 6/10

ekim
e. 6/4, 6/19

ekin
e. 6/17, 6/18

ekle-
e. 6/7

ekonomik
e. 6/4, 6/6, 6/6

eksik e.
e. +olmak 6/9

eksil-
e. 6/17

el
e. 6/1, 6/1, 6/3, 6/3, 6/5, 6/5, 6/5, 6/7,
6/8, 6/10, 6/12, 6/12, 6/14, 6/16, 6/16
e. +inden+gelmek 6/2
e. le+tutulur+gözle+görülür 6/3
e. +de+etmek 6/7, 6/11
e. +ini+ayağını+öpmek 6/8
e. +birliği 6/12
e. +inden+birşey+gelmemek 6/12
e. +inden+geleni+yapmak 6/12
e. +kadar 6/17

elbette
e. 6/1, 6/1, 6/3, 6/7, 6/12

Elbistan
e. 6/15

Elif
e. 6/7, 6/7, 6/7, 6/7

elli
e. 6/12

Elmadağ
e. 6/18

emanet
e. 6/4

emin
e. 6/4

emir
e. 6/4

emniyet
e. 6/5

emret-
e. 6/4, 6/4, 6/5, 6/5, 6/6, 6/12

en
e. 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/3, 6/3, 6/4,
6/4, 6/4, 6/5, 6/6, 6/6, 6/6, 6/7, 6/7, 6/7,
6/8, 6/11, 6/12, 6/12, 6/12, 6/14, 6/14,
6/14, 6/16, 6/16, 6/16, 6/16, 6/17, 6/17,

6/17, 6/17, 6/17, 6/18, 6/19,
6/19, 6/19, 6/19, 6/19

endişe

e. 6/5
e. +etmek 6/19

engel

e. 6/12
e. +olmak 6/2

enveriye

e. 6/12, 6/12

epeyce

e. 6/1, 6/18, 6/18, 6/18

er

e. 6/12, 6/12, 6/12, 6/12

eriş-

e. 6/11

erkek

e. 6/6, 6/6, 6/6, 6/6, 6/8,
6/14

erken

e. 6/1, 6/3, 6/14, 6/14

ertesi

e. 6/8

Erzurum

e. 6/4

esas

e. 6/7

esen

e. 6/9

eser

e. 6/2, 6/2, 6/4, 6/4, 6/18

eski

e. 6/7, 6/7, 6/7, 6/12, 6/14,
6/16

e. +si+gibi 6/14, 6/18

eskiden

e. 6/3

eski-

e. 6/1

esnaf

e. 6/14

eş

e.
+değer 6/7

eşek

e. 6/1, 6/1, 6/1

eşitlik

e.6/6

etajer

e. 6/3

etken

e. 6/7

etkile-

e. 6/7, 6/7

etkilen-

e. 6/11

etkileyici

e. 6/7

et-

e. 6/2, 6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/7, 6/11,
6/11, 6/16, 6/18

etraf

e. 6/16

ev

e. 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/4, 6/4, 6/8,
6/8, 6/8, 6/14, 6/14, 6/14, 6/14
e. +sahibi 6/1, 6/14, 6/18

evcil

e. 6/17

evet

e. 6/1, 6/1, 6/3, 6/3, 6/3,
6/3, 6/5, 6/7, 6/7, 6/7

evlek

e. 6/18

evvel

e. 6/7

eylül

e. 6/19

eyvah

e. 6/16

fabl

f. 6/1, 6/1, 6/1

fakat

f. 6/3, 6/3, 6/3, 6/4, 6/4,
6/5, 6/5, 6/5, 6/5, 6/8, 6/12,
6/18, 6/18

fakirlik

f. 6/4, 6/4

fark

f. 6/1, 6/16
f. +etmek 6/8, 6/8, 6/16
f. +(ına)+varmak 6/16,
6/18

farklı

f. 6/4

fayda

f. 6/2, 6/16
f. +sı+dokunmak 6/2
f. +sı+olmak 6/3

faydalan-

f. 6/2, 6/7

 faydalı

f. 6/7, 6/16, 6/16
f. +olmak 6/16

faziletli

f. 6/6

fazla

f. 6/1, 6/2, 6/3, 6/5, 6/6, 6/7, 6/8

felsefe

f. 6/2

ferahla-

f. 6/18

fert

f. 6/7

fıkra

f. 6/1, 6/1

fırın

f. 6/14

fırtına

f. 6/1, 6/18

fısıldaş-

f. 6/14

fikir

f. 6/4, 6/7, 6/12

film

f. 6/1

filozof

f. 6/1

firma

f. 6/19

form

f. 6/8, 6/8

fors

f.6/1, 6/1

Fransalı

f. 6/1

Fransız

f. 6/12, 6/12, 6/12

garip

g. 6/14

gayret

g.
g. +etmek 6/12, 6/12

gazoz

g. 6/14

gece

g. 6/1, 6/8, 6/14, 6/14, 6/17
g. +mavisi 6/17

gecik-

g. 6/8

geç

g. 6/16

geçerli

g. 6/1

geçil-

g. 6/4

geçim

g. 6/19, 6/19

geçindir-

g. 6/4

geçir-

g. 6/14

geç-

g. 6/1, 6/1, 6/5, 6/5, 6/5,
6/7, 6/8, 6/8, 6/8, 6/8, 6/8, 6/8,
6/8, 6/10, 6/12, 6/12, 6/12,
6/16, 6/16, 6/16, 6/16, 6/16,
6/18, 6/18, 6/19
g. +kalmak 6/14

geçmiş

g. 6/2, 6/7, 6/7

gelecek

g. 6/4, 6/4, 6/5, 6/5, 6/7, 6/7

gelenek

g. 6/4, 6/7, 6/14

gelinlik

g. 6/13

geliş

g. 6/3

gelişim

g. 6/2, 6/18

gelişmiş

g. 6/7, 6/7

geliştir-

g. 6/11

gel-

g. 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/3, 6/3,
6/4, 6/4, 6/5, 6/5, 6/5, 6/5, 6/5, 6/5,
6/5, 6/7, 6/7, 6/8, 6/8, 6/8, 6/8, 6/9, 6/9,
6/10, 6/11, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12,
6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/14, 6/14, 6/14,
6/14, 6/14, 6/15, 6/16, 6/16, 6/16, 6/16

gemi

g. 6/3, 6/7, 6/12, 6/19, 6/19, 6/19, 6/19

genç

g. 6/8, 6/16, 6/16, 6/16, 6/16

gençlik

g. 6/16

gene

g. 6/3, 6/3, 6/18

genellikle

g. 6/3

geniş

g. 6/18

gerçek

g. 6/3, 6/4

gerçekleş-

g. 6/4, 6/5, 6/7

gerçekten

g. 6/3, 6/5, 6/5, 6/7

Gerede Panayırı

g. 6/14

gerekli

g. 6/3, 6/3, 6/7

gerek-

g. 6/1, 6/2, 6/3, 6/4, 6/6,
6/7, 6/7, 6/12

gerin-

g. 6/1

geri

g. 6/12, 6/14, 6/18, 6/19
g. +ye+dönmek 6/1
g. +almak 6/5, 6/5, 6/16
g. +kalmak 6/6
g. +çevirmek 6/12

getir-

g. 6/4, 6/4, 6/7, 6/12, 6/17

gevele-

g. 6/2

geveze

g. 6/1, 6/1

gezdirebil-

g. 6/3

gezebil-

g. 6/3

gezi

g.6/5, 6/5

gezin-

g. 6/1, 6/10, 6/14

gez-

g. 6/1, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3,
6/3

gibi

g.6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1,
6/2, 6/2, 6/2, 6/2, 6/2, 6/3, 6/3, 6/3, 6/5,
6/5, 6/6, 6/8, 6/8, 6/8, 6/9, 6/10, 6/11,
6/11, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12,
6/12, 6/12, 6/12, 6/14, 6/14, 6/14, 6/14,
6/14, 6/15, 6/16, 6/17, 6/17, 6/17, 6/17,
6/17, 6/17, 6/17, 6/18, 6/18

gider-

g. 6/5

giriş

g.
g. +kapısı 6/12

giriş-

g. 6/16

gir-

g.6/3, 6/4, 6/4, 6/5, 6/5, 6/7, 6/8, 6/8,
6/9, 6/12, 6/14, 6/17

git-

g. 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3,
6/4, 6/5, 6/5, 6/5, 6/8, 6/8, 6/8, 6/9, 6/12,
6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/14,
6/14, 6/14, 6/16, 6/16, 6/16, 6/16, 6/16,
6/16, 6/17, 6/17, 6/19, 6/19, 6/19

gittikçe

g. 6/1, 6/12

giy-

g. 6/12, 6/14

giz

g. 6/1

gizemli

g. 6/17

gizli

g. 6/1

gizlice

g. 6/8

göç-

g. 6/19, 6/19

g. +üp+gitmek 6/17

g. +etmek 6/19

göğüs

g. 6/2

gök

g. 6/1, 6/5, 6/5, 6/10, 6/13,
6/14, 6/17, 6/17, 6/17, 6/17,
6/18, 6/18

gökçek

g. 6/10

Gökçen

g. 6/7, 6/7, 6/7

gökdelen

g. 6/17

gökkuşağı

g. 6/17

Göktürk Devleti

g. 6/7

gökyüzü

g. 6/17, 6/17, 6/17, 6/17,
6/17, 6/17, 6/17

g. +mavisi 6/17

göl

g. 6/19, 6/19, 6/19, 6/19,
6/19, 6/19, 6/19, 6/19, 6/19,
6/19, 6/19, 6/19, 6/19, 6/19,
6/19

gölcük

g. 6/18

gölge

g. 6/9, 6/18, 6/18

gönder-

g. 6/3

gönül

g. 6/5, 6/5, 6/7, 6/12, 6/17

gönüllü

g. 6/12

g. +olmak

gönüllük

g. 6/12

göre

g. 6/1, 6/1, 6/3, 6/4, 6/7, 6/12, 6/19

görenek

g. 6/7

görev

g. 6/3, 6/6, 6/6, 6/7, 6/12

g. +almak 6/6

görgü

g. 6/1, 6/3

gör-

g. 6/1, 6/1, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3,
6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/5, 6/7, 6/8, 6/8, 6/8,
6/11, 6/11, 6/11, 6/11, 6/11, 6/11, 6/11,
6/11, 6/11, 6/12, 6/12, 6/15, 6/16, 6/16,
6/16, 6/16, 6/17, 6/17, 6/17, 6/17, 6/17,
6/17, 6/17, 6/18, 6/18, 6/18

görül-

g. 6/1, 6/14

görün-

g. 6/3, 6/3, 6/3, 6/14, 6/19

görüş

g. 6/6, 6/7, 6/7

gösteriş

g. 6/2

göster-

g. 6/1, 6/1, 6/2, 6/2, 6/3,
6/4, 6/4, 6/4, 6/5, 6/7, 6/7, 6/7,
6/7, 6/11, 6/12

götür-

g. 6/3, 6/3, 6/7, 6/13

gövde

g. 6/9

göz

g. 6/1, 6/1, 6/3, 6/5, 6/5,
6/5, 6/5, 6/8, 6/8, 6/8, 6/8,
6/12, 6/12, 6/13, 6/17, 6/17,
6/17

g. +ünü+dikmek 6/5

g. +bebeği 6/17

gri

g. 6/17, 6/17

grup

g. 6/4, 6/7, 6/7, 6/7, 6/14

güç (1) (kuvvet)

g. 6/4, 6/4, 6/4, 6/5, 6/12,
6/12, 6/12, 6/16

güç (2) (zor)

g.

g. +duruma+düşmek 6/11

güçlük

g. 6/14

g. +çekmek 6/2

gül

g. 6/15

güldür-

g. 6/1, 6/1, 6/1

güle güle

g. 6/12

Güler Göçmez

g. 6/19

Güliverin Gezileri

g. 6/1, 6/1, 6/1, 6/1

gül-

g.6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/3, 6/10

g. +er+yüzlü 6/8

gülümse-

g. 6/1, 6/3, 6/3, 6/17, 6/17, 6/17, 6/17

Gülseren

g. 6/3, 6/3, 6/3

gümrük

g. 6/4

gümüş

g. 6/14

gün

g. 6/1, 6/1, 6/3, 6/4, 6/4, 6/4, 6/7, 6/7,
6/7, 6/8, 6/9, 6/9, 6/9, 6/12, 6/12, 6/12,
6/13, 6/13, 6/13, 6/14, 6/14, 6/14, 6/16,
6/17, 6/17, 6/17, 6/17, 6/18, 6/18, 6/18,
6/19

g. +(ün)+birinde 6/16

gündelik

g. 6/8

güneş

g. 6/1, 6/1, 6/9, 6/10, 6/12, 6/12, 6/17

g. +batmak 6/12

güneşli

g. 6/5

günlük

g. 6/8, 6/8

günümüzde

g. 6/3

gür

g. 6/1

gürleme

g. 6/18

gürültü

g. 6/1, 6/1

güveç

g. 6/14

güven

g. 6/7, 6/11

güvercin

g. 6/13

güzel

g. 6/1, 6/1, 6/2, 6/3, 6/3,
6/3, 6/4, 6/12, 6/14, 6/15,
6/17, 6/18, 6/18, 6/18, 6/18,
6/18, 6/18, 6/18, 6/18
g. +olmak 6/3

güzelce

g. 6/12

güzelleş-

g. 6/3

güzellik

g. 6/1

haber

h. 6/12, 6/12, 6/12, 6/12

Hacıkadın Deresi

h. 6/18, 6/18, 6/18, 6/18,
6/18, 6/18, 6/18

hacimli

h. 6/1

hafıza

h. 6/2

hafif

h. 6/12, 6/18

hafiflik

h. 6/17

hafta

h. 6/3, 6/3, 6/14

hak

h. 6/6, 6/6, 6/6, 6/6, 6/6, 6/6, 6/6, 6/6,
6/6, 6/6, 6/7, 6/11, 6/12, 6/12, 6/12
h. +kını+helal+etmek 6/12
h. +kından+gelmek 6/9

hakikat

h. 6/7

hakimiyet

h. 6/7

hakkında

h. 6/2, 6/2, 6/3, 6/3, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7,
6/12

haklı

h. 6/3, 6/8, 6/11

haksızlık

h.
h. +etmek 6/9, 6/9, 6/11

hal

h. 6/4, 6/4, 6/12, 6/12, 6/12, 6/14,
6/14, 6/18, 6/19

halâ

h. 6/1, 6/1, 6/14

halbuki

h. 6/16

halka

h. 6/18

hamle

h. +yapmak 6/8

hangi

h. 6/16, 6/18

hanım

h. 6/4, 6/7, 6/7

hanımefendi

h. 6/8

hani

h. 6/3, 6/17, 6/17, 6/17,
6/17, 6/17

harbiye

h. 6/12

harca-

h. 6/16, 6/16, 6/16, 6/16,
6/16

hareket

h. 6/5
h. +etmek 6/14

harikulade

h. 6/16, 6/18

harp

h. 6/4, 6/4

hasır

h. 6/14

hassas

h. 6/5

hasta

h. 6/8, 6/8, 6/12

hastalık

h. 6/2, 6/2

hastane

h. 6/12, 6/12, 6/12

haşmet

h. 6/7

hat

h. 6/7, 6/12

Hatay

h. 6/5, 6/15

hatıra

h. 6/4

hatırla-

h. 6/8

hatta

h. 6/2, 6/3, 6/8, 6/12

hava

h. 6/1, 6/1, 6/18, 6/18, 6/18, 6/18
h. +kararmak 6/8

havuç

h. 6/14, 6/14, 6/14, 6/14

hayal

h. 6/8, 6/17, 6/17

hayat

h. 6/4, 6/4, 6/6, 6/6, 6/6, 6/7, 6/7, 6/8,
6/14, 6/14, 6/17, 6/18

haykırış

h. 6/12

hayranlık

h. 6/5

hayret

h.
h. +etmek 6/12

haydi

h. 6/1, 6/3, 6/3

hayvan

h. 6/3

haz

h. 6/2
h. +duymak 6/2

hazır

h. 6/14

hazırcevap

h. 6/2

hazırla-

h. 6/3, 6/3

hazırlan-

h. 6/14, 6/14

hazım

h.+etmek 6/2

hazır

h. 6/7, 6/7

hazin

h. 6/16

haziran

h. 6/4, 6/19

hedef

h. 6/7

hediye

h.6/4

helal

h. 6/12

h. +etmek 6/12

h. +olsun 6/12

hele

h. 6/11, 6/17

hem

h. 6/1, 6/1, 6/3, 6/3, 6/3,
6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/4, 6/4, 6/5,
6/11, 6/11, 6/12, 6/12, 6/12,
6/12, 6/18

hemen

h. 6/3, 6/8, 6/8, 6/8, 6/8,
6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/14

hemofili

h. 6/8

hemşire

h. 6/8, 6/8, 6/8

hengame

h. 6/12

henüz

h. 6/14, 6/14, 6/16

hep

h. 6/1, 6/4, 6/4, 6/5, 6/8, 6/8, 6/11,
6/11, 6/18

hepiniz

h. 6/7

hepsi

h. 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/3, 6/3, 6/3,
6/11, 6/12, 6/16, 6/16, 6/17

her

h. 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/2, 6/2, 6/3,
6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3,
6/3, 6/3, 6/7, 6/7, 6/7, 6/11, 6/11, 6/11,
6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/13, 6/16, 6/17,
6/18, 6/18, 6/18, 6/19

h. +biri 6/3, 6/7

h. +gün 6/3, 6/4

h. +ne+kadar 6/4

h. +ne+zaman 6/4

h. +şey 6/1, 6/4

h. +zaman 6/7

herhalde

h. 6/3

herkes

h. 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/8, 6/8, 6/8

heyecan

h. 6/5, 6/14, 6/18

heyecanlan-

h. 6/1

heyecanlı

h. 6/5, 6/8

hıçkırık

h. 6/5

hırçın

h. 6/17

hız

h. 6/12, 6/12, 6/12, 6/12

hızla

h. 6/8, 6/8, 6/19, 6/19

hızlan-

h. 6/18, 6/19

hızlı

h. 6/12, 6/12

hiç

h. 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/3,
6/3, 6/4, 6/8, 6/11, 6/12, 6/17,
6/17, 6/18

hiçbir

h. 6/1, 6/1, 6/3, 6/3, 6/5,
6/6, 6/7, 6/7, 6/8, 6/16, 6/16,
6/16

hiçbiri

h. 6/16

Hindistan

h. 6/3, 6/7

hisset-

h. 6/3, 6/3, 6/8, 6/12, 6/16

hitaben

h. 6/5

hizmet

h. 6/7, 6/7, 6/16

hoca

h. 6/12

hora

h.+tepmek 6/15

horoz

h. 6/14

hoş

h. 6/3, 6/18

hoşça

h. 6/3

hoşgörülü

h. 6/7

Hotamış

h. 6/19

hukuk

h. 6/2

hummalı

h. 6/14

Hun Devleti

h. 6/7, 6/7

husus

h. 6/5, 6/12

huzur

h. 6/8

hücre

h. 6/17, 6/17

hücum

h. 6/12

h. ++kalkmak 6/12

hüküm

h.

h. +vermek 6/2

hünerli

h. 6/10

hür

h. 6/4

hüzün

h. 6/12

ılk

1. 6/18

ırgatlık

1.
1. +etmek 6/14

ırsın-

1. 6/1, 6/13

ıslak

1. 6/18

ıslan-

1. 6/18, 6/18

ıslat-

1. 6/18

ıstırap

1. 6/5

ışık

1. 6/13, 6/14, 6/17, 6/18,
6/18
1. +tutmak 6/7

ışıksız

1. 6/3

ışıl ışıl

1. 6/1

ışıl-da-

1. 6/5

icap

i.
i. +etmek 6/12

iç

i. 6/1, 6/1, 6/3, 6/4, 6/8,
6/8, 6/9, 6/14, 6/14, 6/14,
6/16, 6/17, 6/17, 6/17
i. +i+kararmak 6/1

i. +acıısı 6/12

i. +ine+çekmek 6/17

i. +ine+işlemek 6/17

içeri

i. 6/1, 6/3, 6/3, 6/7, 6/8, 6/8

iç-

i. 6/1, 6/8, 6/12, 6/14, 6/17

için

i. 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/2,
6/2, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3,
6/3, 6/3, 6/3, 6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/4,
6/4, 6/4, 6/5, 6/5, 6/5, 6/5, 6/5, 6/6, 6/7,
6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/8, 6/8,
6/8, 6/9, 6/11, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12,
6/12, 6/12, 6/14, 6/14, 6/14, 6/16, 6/16,
6/16, 6/17, 6/17, 6/17, 6/17, 6/18, 6/19,
6/19

içinde

i. 6/3, 6/5, 6/5, 6/5, 6/5, 6/8, 6/8, 6/11,
6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/16, 6/16,
6/19, 6/19, 6/19

İdadi

i. 6/4

idarecilik

i. 6/7

ideal

i. 6/7, 6/7

ifade

i. 6/5, 6/5, 6/7
i. +etmek 6/7, 6/12

ihale

i. 6/19

ihtar

i. 6/5

ihimal

i. 6/8

ihtiyaç

- i. 6/4, 6/8
- i. +duymak 6/3, 6/8
- i. +olmak 6/8

ihtiyar

- i. 6/16

ihtiyat

- i. 6/12, 6/12

iki

- i. 6/1, 6/1, 6/1, 6/2, 6/3, 6/3, 6/5, 6/5, 6/5, 6/7, 6/8, 6/14, 6/18

ikinci

- i. 6/3, 6/12

ikişer

- i. 6/5

ikram

- i. 6/8

il

- i. 6/15, 6/15

ilaç

- i. 6/2

ilan

- i. 6/4

ilçe

- i. 6/14, 6/14

ile

- i. 6/3, 6/3, 6/4, 6/5, 6/5, 6/5, 6/6, 6/6, 6/6, 6/8, 6/8, 6/9, 6/11, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/16, 6/16, 6/17, 6/18, 6/18

ileri

- i. 6/4, 6/5, 6/5, 6/5, 6/5, 6/12

ilerle-

- i. 6/5, 6/8, 6/8, 6/12, 6/18

ilgili

- i. 6/7, 6/7

ilim

- i. 6/4, 6/6

ilişki

- i. 6/2, 6/7

iliş-

- i. 6/5

ilk

- i. 6/1, 6/4, 6/5, 6/7, 6/7, 6/7, 6/12, 6/12, 6/12

ilkile ilkile

- i. 6/18

ilkyaz

- i. 6/18

ille

- i. 6/14

imdat

- i.
- i. +(d)ına+yetişmek 6/18

imkan

- i. 6/3, 6/3

imkansızlık

- i. 6/4

imparatorluk

- i. 6/4

imzala-

- i. 6/4

inanç

- i. 6/4, 6/11

inan-

i. 6/1, 6/1, 6/7, 6/7

inat

i. 6/14

ince

i.
i. +den+inceye 6/2, 6/18

incecik

i. 6/10

incele-

i. 6/2, 6/7, 6/7

incelik

i. 6/7

inkılap

i. 6/4

inle-

i. 6/5

in-

i. 6/8, 6/12, 6/14, 6/14,
6/14, 6/17, 6/18

insan

i. 6/1, 6/1, 6/1, 6/2, 6/2,
6/2, 6/2, 6/2, 6/2, 6/3, 6/3, 6/3,
6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3,
6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3,
6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3,
6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3,
6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/4, 6/4,
6/5, 6/7, 6/8, 6/8, 6/8, 6/8,
6/14, 6/14, 6/16, 6/16, 6/16,
6/16, 6/16, 6/17, 6/17, 6/17,
6/17, 6/17, 6/19

insancıl

i. 6/7

insanlık

i. 6/7, 6/7, 6/7, 6/8, 6/16

insanoğlu

i. 6/16, 6/16

inşaat

i. 6/19

internet

i. 6/7

ip

i. 6/18

ipek

i. 6/14

İpekyolu Kervanı

i. 6/14, 6/14

irade

i. 6/4

İrem

i. 6/15

irili ufaklı

i. 6/1, 6/18

ise

i. 6/2, 6/2, 6/3, 6/4, 6/4, 6/7, 6/12,
6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/16

isim

i. 6/4, 6/4

İskenderun Körfezi

i. 6/19

İspanyol

i. 6/1

ispat

i.
i. +etmek 6/7

İstanbul

i. 6/4, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12,
6/12, 6/12, 6/14

istek

i. 6/4, 6/4, 6/11, 6/12

iste-

i. 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/4, 6/4, 6/4, 6/6, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/8, 6/8, 6/8, 6/8, 6/8, 6/11, 6/11, 6/11, 6/11, 6/11, 6/11, 6/12, 6/12, 6/12, 6/13, 6/14, 6/14, 6/16, 6/18

istifade

i.
i. +etmek 6/14

istiklal

i. 6/4

istirham

i. 6/12

iş

i. 6/2, 6/2, 6/4, 6/7, 6/8, 6/8, 6/8, 6/11, 6/11, 6/11, 6/12, 6/12, 6/16, 6/16, 6/16, 6/16, 6/16, 6/16, 6/16, 6/19
i. +işten+geçmek 6/16

işgal

i.
i. +etmek 6/4, 6/4

işit-

i. 6/3, 6/18

işle-

i. 6/12, 6/17, 6/17

işletmecilik

i. 6/14

işleyiş

i. 6/14

iştah

i. 6/1

işte

i. 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/4, 6/12, 6/16, 6/17

İtalyan

i. 6/4

itibaren

i. 6/6

itibari

i. 6/19

itilaf

i. 6/4, 6/4, 6/4, 6/4

iyi

i. 6/2, 6/2, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/4, 6/4, 6/4, 6/9, 6/11, 6/11, 6/11, 6/16, 6/16, 6/16, 6/16, 6/16
i. +gelmek 6/2

iyice

i. 6/3

iz

i.
i.+bırakmak 6/11

izin

i. 6/5, 6/7
i. +vermek 6/3, 6/7, 6/8

kabar-

k. 6/12

kabiliyet

k. 6/7

kabul

k. 6/7
k. +etmek 6/6, 6/8, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12

kabullen-

k. 6/2

kaç

k. 6/16, 6/16

kaçın-

k. 6/3

kaçır-

k. 6/1

kaç-

k. 6/18

kadar

k. 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/4, 6/4, 6/5, 6/5, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/8, 6/8, 6/8, 6/9, 6/12, 6/12, 6/12, 6/16, 6/16, 6/16, 6/17, 6/17, 6/18, 6/18, 6/19, 6/19

kadın

k. 6/4, 6/5, 6/6, 6/6, 6/6, 6/6, 6/6, 6/6, 6/6, 6/6, 6/6, 6/6, 6/6, 6/6, 6/6, 6/8, 6/8, 6/14, 6/14, 6/14, 6/14, 6/14

kafa

k.

k. +na+göre 6/1

kağıt

k. 6/5, 6/7

kah

k.

k. +kah 6/17, 6/17, 6/18, 6/18

kahkaha

k. 6/1

kahraman

k. 6/3, 6/4

kahvaltı

k. 6/1

kahve

k. 6/3

kakül

k. 6/10

kalabalık

k. 6/8

kaldırım

k. 6/14, 6/14

kaldır-

k. 6/17

kahın

k. 6/1

kalıntı

k. 6/7

kal-

k. 6/1, 6/1, 6/1, 6/2, 6/3, 6/4, 6/4, 6/5, 6/5, 6/5, 6/5, 6/7, 6/9, 6/11, 6/12, 6/12, 6/12, 6/14, 6/16, 6/16, 6/16, 6/18, 6/19, 6/19, 6/19

kalker

k. 6/18

kalkış-

k. 6/1, 6/11

kalk-

k. 6/1, 6/3, 6/8, 6/14

kalp

k. 6/4, 6/8, 6/8, 6/12

k. +(b)i+yerinden+çıkmaq 6/8

kalpli

k. 6/4

kambur

k. 6/18

kan

k. 6/8, 6/8, 6/8, 6/8, 6/8,
6/8, 6/8, 6/8, 6/8, 6/8, 6/8, 6/8,
6/8, 6/8, 6/8, 6/8, 6/8, 6/8

k. +almak, 6/8
k. +grubu, 6/8
k. +vermek, 6/8
k. +dökmek 6/5

kanaat

k.
k. +getirmek 6/5, 6/5

kanama

k. 6/8

kanat

k.
k. +germek 6/9

kanun

k. 6/6, 6/6

kap

k. 6/14

kapalı

k. 6/18

kapalılık

k. 6/1

kapan-

k. 6/1, 6/3, 6/17, 6/18

kapı

k. 6/8, 6/12, 6/12, 6/14

kapla-

k. 6/19

kaplumbağa

k. 6/1, 6/1, 6/1, 6/1

kar

k. 6/1, 6/15

kara (1) (toprak parçası)

k. 6/4

kara (2) (siyah)

k. 6/18
k. +haber 6/12

karanlık

k. 6/3, 6/3

karar

k.6/2, 6/4
k. +vermek 6/2, 6/8, 6/12, 6/12, 6/12,
6/12

kararlı

k. 6/4, 6/4, 6/11
k. +olmak 6/12

karar-

k. 6/17, 6/17, 6/18, 6/18

kararsız

k. 6/17

karayel

k. 6/9, 6/9, 6/9

kardeş

k. 6/1, 6/4, 6/13

karışık

k. 6/1, 6/8, 6/8

karış-

k. 6/1

karıştır-

k. 6/14

karlı

k. 6/13

karpuz

k. 6/1

karşı
k. 6/1, 6/1, 6/3, 6/3, 6/4,
6/4, 6/5, 6/5, 6/12, 6/12

karşıla-
k. 6/14

karşılaştır-
k. 6/1

karşılık
k. 6/4
k. +vermek 6/5

kartal
k. 6/13

kasım
k. 6/3

kasırğa
k. 6/9

kaşık
k. 6/14

kat
k., 6/12
k. +kat 6/5, 6/5

katılma
k. 6/6, 6/6

katıl-
k. 6/6, 6/7, 6/12

katlan-
k. 6/11

kath
k. 6/4, 6/14

kat-
k. 6/17

kaval
k. 6/15

kavram
k. 6/7

kavra-
k. 6/3

kavrul-
k. 6/18

kavuş-
k. 6/6

kaya
k. 6/12, 6/18, 6/18

kaybet-
k. 6/4, 6/16, 6/16, 6/16, 6/16

kaydedil-
k. 6/19, 6/19, 6/19

kaydol-
k. 6/4, 6/12

kaymakam
k. 6/19

kaynak
k. 6/3, 6/7, 6/7

kayna-
k. 6/12

kazandır-
k. 6/3, 6/17

kazan-
k. 6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/6, 6/6, 6/6,
6/6, 6/6, 6/6, 6/8, 6/16, 6/16, 6/19

kazı
k. 6/7

kazı-
k. 6/12

kaz-
k. 6/13

Keçiören

k. 6/18, 6/18

keder

k. 6/13

kelebek

k. 6/18

kelime

k. 6/5

kemer

k. 6/18

kemik

k. 6/5

kendi

k. 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/2, 6/2, 6/3, 6/3, 6/3, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/8, 6/8, 6/8, 6/8, 6/8, 6/8, 6/8, 6/11, 6/11, 6/11, 6/11, 6/11, 6/12, 6/12, 6/16, 6/16, 6/16, 6/16

k. +nden+geçmek 6/1

k. +sini+alamamak 6/8

kendisi

k. 6/4, 6/4, 6/5, 6/12, 6/12, 6/17

kent

k. 6/1

kese

k. 6/18

kesil-

k. 6/18, 6/18

kesin

k. 6/4, 6/5, 6/11, 6/11

kesinti

k. 6/4

keşke

k. 6/8, 6/8

kez

k. 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/8, 6/12, 6/19, 6/19

kılıç

k. 6/1, 6/1

kıl-

k. 6/2

kıpır kıpır

k. 6/17, 6/17

kır

k. 6/17

kırıl-

k. 6/1, 6/9, 6/18

kırk

k. 6/5, 6/16

Kırkikindi

k. 6/18, 6/18

kırlangıç

k. 6/18

kır-

k. 6/11

kırmızılı

k. 6/14

kısa

k. 6/4, 6/4, 6/5, 6/5, 6/11, 6/12

kısaca

k. 6/7

kısaltıl-

k. 6/1

kısıtla-

k. 6/11

kısmen

k. 6/19

kış

k. 6/18, 6/18, 6/18

kıta

k. 6/4, 6/15

kıtlık

k. 6/18

kıvran-

k. 6/16

kıyı

k. 6/10

kıymet

k. 6/16, 6/16, 6/16

kız

k. 6/1, 6/3, 6/3, 6/3, 6/5,
6/5, 6/5, 6/5, 6/5, 6/5, 6/7

kızgınlık

k. 6/11

kızıl

k. 6/13

kızılımsı

k. 6/14

ki

k.6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1,
6/1, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/4,
6/4, 6/4, 6/5, 6/5, 6/5, 6/7, 6/8,
6/8, 6/8, 6/8, 6/9, 6/11, 6/11,
6/12, 6/12, 6/14, 6/16, 6/16,
6/16, 6/16, 6/17, 6/18, 6/18

kibar

k. 6/1

Kibritçi Kız

k. 6/1, 6/1

kilogram

k. 6/19, 6/19

kilometre

k. 6/14, 6/14

Kilye Koyu

k. 6/12

kim

k. 6/3, 6/3, 6/3, 6/8

k. +bilir 6/18

kimse

k. 6/2, 6/2, 6/2, 6/3, 6/3, 6/5, 6/5, 6/9,
6/11, 6/12, 6/14, 6/14, 6/14, 6/17

kir

k. 6/12

kirlenme

k. 6/19

kirli

k. 6/10

kirpik

k. 6/10

Kirte

k. 6/12, 6/12

kişi

k. 6/2, 6/3, 6/8, 6/8, 6/12

kişilik

k. 6/11

kitap

k. 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1,
6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/2,
6/2, 6/2, 6/2, 6/2, 6/2, 6/2, 6/2, 6/3, 6/3,
6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3,
6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3,
6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3,
6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3,
6/3, 6/3, 6/3, 6/7, 6/7, 6/16, 6/16

k. +Haftası 6/3

kitaplık

k. 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1,
6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3,
6/3

koca

k. 6/1, 6/12, 6/18, 6/18

kocaman

k. 6/18

koku

k. 6/17, 6/18, 6/18, 6/18,
6/18

kol

k. 6/8, 6/12

kolaçan

k.
k. +etmek 6/14

kolay

k. 6/1, 6/16, 6/16, 6/19

kolaylaş-

k. 6/8

kolla-

k. 6/11

koltuk

k. 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/8

komik

k. 6/1, 6/1

komiklik

k. 6/1

komşu

k. 6/14

komutan

k.6/5

komutanlık

k. 6/4

konakla-

k. 6/14

konferans

k. 6/7

kongre

k. 6/4, 6/7

kon-

k. 6/9, 6/18, 6/18, 6/18

konserve

k. 6/5

konu

k. 6/2, 6/2, 6/2, 6/2, 6/3, 6/3, 6/3, 6/7,
6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/8

konuş-

k. 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/2, 6/2, 6/2,
6/2, 6/2, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3,
6/3, 6/3, 6/5, 6/8, 6/8, 6/11, 6/16, 6/19

konuşma

k. 6/1, 6/1, 6/3, 6/3, 6/3, 6/6, 6/12

Konya Havzası

k. 6/19, 6/19, 6/19

kop-

k. 6/18

korkak

k.6/8

kork-

k. 6/1, 6/3, 6/3, 6/5, 6/9, 6/16

korku

k. 6/3, 6/13, 6/18

korkunç

k. 6/16, 6/18

korkut-
k. 6/1, 6/1, 6/11

koruma
k. 6/19

koru-
k. 6/7, 6/11

koruyucu
k. 6/5, 6/7

koş-
k. 6/12, 6/18, 6/18

koşmaca
k. 6/18

koştur-
k. 6/8

kovala-
k. 6/15

kovuk
k. 6/18

koy
k. 6/10, 6/12

koy-
k. 6/1, 6/1, 6/1, 6/2, 6/8,
6/11, 6/12, 6/14, 6/16

koyu
k. 6/17, 6/18

koyulaş-
k. 6/18

köprü
k. 6/18, 6/18, 6/18

köpüklen-
k. 6/15

köşe
k. 6/1, 6/3, 6/3, 6/11

k. +başı 6/16

kötü
k. 6/11, 6/16, 6/18

kötülük
k. 6/3

köy
k. 6/14, 6/18

krater
k. 6/19

kritik
k. 6/12

kul
k. 6/1

kulak
k. 6/1, 6/1, 6/3
k. +ardı+etmek 6/11

kullan-
k. 6/16, 6/16, 6/16, 6/19

kurak
k. 6/19

kuraklık
k. 6/19, 6/19

kural
k. 6/2, 6/2, 6/6, 6/11

kurdela
k. 6/12

kurma
k. 6/6

kur-
k. 6/2, 6/3, 6/4, 6/4, 6/4, 6/7, 6/7, 6/7,
6/7, 6/7

kurnaz
k. 6/2

kurt

k. 6/18

kurtarıcı

k. 6/5, 6/5, 6/5

kurtarma

k. 6/19

kurtar-

k. 6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/5,
6/5, 6/19, 6/19

kurtul-

k. 6/19

Kurtuluş Savaşı

k. 6/4, 6/4, 6/4, 6/6, 6/6

kuru

k. 6/14, 6/18

kurucu

k. 6/4, 6/7, 6/7

kurul-

k. 6/4, 6/4, 6/7, 6/14, 6/18

kurum

k. 6/5, 6/6, 6/7, 6/7, 6/7,
6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7

kuru-

k. 6/18, 6/19, 6/19, 6/19,
6/19, 6/19

kusursuz

k. 6/11

kuş

k. 6/1, 6/10, 6/13, 6/17,
6/17, 6/17, 6/18

kuşak

k. 6/15

kutla-

k. 6/3, 6/3

Kuvayı Milliye

k. 6/4

kuvvet

k. 6/4, 6/7, 6/7, 6/19, 6/19

kuvvetli

k. 6/2, 6/12

kuyruk

k. 6/8, 6/8, 6/8, 6/8, 6/12

kuytu

k. 6/18

kuzey

k. 6/9

kuzu

k. 6/1, 6/1

küçücük

k. 6/14

küçük

k. 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/3, 6/3, 6/4, 6/4,
6/4, 6/8, 6/11, 6/12, 6/18, 6/18, 6/18, 6/18,
6/19, 6/19

Küçük Hasan

k.6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12,
6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12,
6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12,
6/12, 6/12, 6/12, 6/12

kültür

k. 6/7, 6/7, 6/7

kültürel

k. 6/6

küme

k. 6/5

kürk

k. 6/1, 6/1, 6/1, 6/1

kütük

k. 6/14

la Fontaine (La Fonten)

l. 6/9, 6/1, 6/1, 6/1

layık

l. 6/4

l. +olmak 6/6

lazım

l. 6/2, 6/16, 6/16

levha

l. 6/5, 6/5, 6/5

lezzet

l. 6/14

lider

l. 6/14

liman

l. 6/4

lise

l. 6/12, 6/12, 6/12, 6/12

liseli

l. 6/12, 6/12

lokum

l. 6/14

lüzum

l. 6/5

maaş

m. 6/4

madde

m. 6/19

mağlubiyet

m. 6/4

mahalle

m. 6/4, 6/4

mahiyet

m. 6/7

makbule

m. 6/4

makine

m. 6/14

mal

m. 6/16, 6/18

mana

m. 6/5

manastır

m. 6/4

manevi

m. 6/8

mani

m.

m. +olmak 6/12

mantık

m. 6/2

manzara

m. 6/18, 6/18

martı

m. 6/15

masa

m. 6/3

masal

m. 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/10,
6/17

masmavi

m. 6/17, 6/17

matara

m. 6/12

matematik

m.6/2, 6/2, 6/4

mavi

m. 6/10, 6/12, 6/12, 6/13,
6/17, 6/17, 6/17, 6/17, 6/17,
6/17, 6/17, 6/17, 6/17, 6/17,
6/17, 6/17, 6/17, 6/17, 6/17,
6/17, 6/17, 6/17, 6/17, 6/17,
6/17, 6/17, 6/17, 6/17, 6/17,
6/17, 6/17, 6/17, 6/18, 6/18

m. +mavi 6/17

mavili

m. 6/14

mavilik

m. 6/5, 6/10, 6/17, 6/17,
6/17, 6/17

maya

m.

m. +çalmak 6/19, 6/19,
6/19

Maydos

m. 6/12

mayıs

m. 6/4

mazi

m.6/7

meclis

m. 6/4

medeni

m. 6/6

medeniyet

m. 6/7, 6/7

mehmetçik

m. 6/5

Mehmetçik Anıtı

m. 6/5, 6/5

Meke Gölü

m. 6/19, 6/19, 6/19, 6/19, 6/19

mektep

m. 6/4, 6/4

mektup

m. 6/11

meltem

m. 6/9

memleket

m.6/16, 6/16

memnun

m. 6/18, 6/18, 6/18

m. +olmak 6/5

memurluk

m. 6/4

menekşe

m. 6/17

merak

m. 6/12

m. +etmek 6/3

meraklı

m. 6/14

merdiven

m. 6/14

m. +dayamak 6/14

merhaba

m. 6/7

mermi

m.6/5

Mersin

m. 6/15

mes

m. 6/14, 6/14

mesela

m. 6/2

meslek

m. 6/6

meşe

m. 6/9, 6/9, 6/9

meşgul

m. 6/5

m. +olmak 6/2

meşhur

m. 6/14

metre

m. 6/19, 6/19, 6/19, 6/19,
6/19, 6/19

metrelik

m. 6/19

mevsim

m. 6/15

meydan

m.6/5

meyve

m.+suyu 6/8

meziyet

m. 6/7

mezun

m. 6/4

mırıldan-

m. 6/12

mide

m. 6/2

Miki

m. 6/1, 6/1, 6/1, 6/1

miktar

m. 6/19, 6/19, 6/19

millet

m. 6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/4,
6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/4,
6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7,
6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7,
6/7, 6/7

milletvekili

m. 6/4, 6/6

milli

m. 6/7, 6/7

mimari

m. 6/7

mirasyedi

m. 6/16

mizaç

m. 6/3

modern

m. 6/4, 6/6

mola

m.

m. +vermek 6/12

Mondros Ateşkes Antlaşması

m. 6/4

mor

m. 6/10, 6/15, 6/18

moral

m. 6/1, 6/4

MÖ

m. 6/7

mucize

m. 6/17

muhafız
m. 6/3

muhakkak
m. 6/4, 6/16

muharebe
m. 6/12, 6/12

muhtarlık
m. 6/6

muhtemelen
m. 6/8

muhteşem
m. 6/7

munis
m. 6/18

Murat
m. 6/3, 6/3, 6/3

Mustafa Kemal
m. 6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/4,
6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/4,
6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/4,
6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/4

Mustafa Kemal Atatürk
m. 6/5, 6/5, 6/7

mutfak
m. 6/14

mutlaka
m. 6/3, 6/16

mutlu
m. 6/8, 6/8

mutluluk
m. 6/8, 6/8, 6/8, 6/8, 6/8

mutsuz
m. 6/4

Muş
m. 6/5

mücadele
m. 6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/4

müddet
m. 6/4

müdürlük
m. 6/19

mühendis
m. 6/19

mühim
m. 6/7

müjdecı
m. 6/4

mülayim
m. 6/5

mülk
m. 6/16

mülkiye
m. 6/4

mümkün
m. 6/3, 6/3, 6/5, 6/19
m. +olmak 6/16

müşteri
m. 6/14, 6/14

müzik
m. 6/1, 6/17

müzikli
m. 6/17

nakışla-
n. 6/15

nakışlı
n. 6/10

nar

n. 6/15

nasıl

n. 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3,
6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/4, 6/8, 6/8,
6/11

Nasrettin Hoca

n. 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/19,
6/19

nazar

n.

n. +boncuğu 6/19, 6/19

ne

n. 6/1, 6/1, 6/1, 6/2, 6/2,
6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3,
6/3, 6/4, 6/4, 6/5, 6/7, 6/7, 6/8,
6/8, 6/11, 6/12, 6/12, 6/13,
6/13, 6/13, 6/14, 6/14, 6/16,
6/16, 6/16, 6/16, 6/16, 6/16,
6/16, 6/17, 6/17, 6/17, 6/18,
6/18, 6/18, 6/18, 6/18

n. +gibi 6/7

n. + kadar 6/4, 6/7

n. +yazık 6/4

n. +var+ki 6/8

n. +olursa+olsun 6/12

n. +ne 6/18

neden

n. 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3,
6/3, 6/19, 6/19, 6/19

nedense

n. 6/9

nedir

n. 6/3

nefes

n.

n. +almak 6/14, 6/18

nem

n. 6/12

nemli

n. 6/5

nerede

n. 6/1, 6/3, 6/3, 6/8, 6/17

neredeysse

n.6/1, 6/12, 6/19

nereye

n. 6/17

nesil

n. 6/7

neşe

n. 6/15

neşeli

n. 6/17

netice

n. 6/12

neyse

n. 6/1

nezaret

n. 6/12

nice

n. 6/14

niçin

n. 6/3, 6/3, 6/5

nihayet

n. 6/5

nisan

n. 6/4

nitelik

n.6/3

nokta

n. 6/5, 6/16

6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/4,
6/4, 6/5, 6/5, 6/5, 6/5, 6/6, 6/6,
6/6, 6/6, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7,
6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7,
6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7,
6/7, 6/8, 6/8, 6/8, 6/8, 6/8, 6/8,
6/8, 6/8, 6/8, 6/8, 6/11, 6/11,
6/11, 6/11, 6/11, 6/11, 6/11,
6/11, 6/11, 6/11, 6/11, 6/11,
6/11, 6/11, 6/11, 6/11, 6/12,
6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12,
6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/13,
6/14, 6/14, 6/14, 6/14, 6/14,
6/14, 6/16, 6/16, 6/16, 6/16,
6/16, 6/17, 6/17, 6/17, 6/17,
6/17, 6/17, 6/17, 6/17, 6/17,
6/17, 6/17, 6/18, 6/18, 6/18,
6/18, 6/18, 6/18, 6/18, 6/19
o. +sa+gerek 6/14

olumsuz
o. 6/4

oluş-
o. 6/2, 6/8, 6/8

oluştur-
o. 6/3, 6/7, 6/17

on
o. 6/4, 6/5, 6/8, 6/12, 6/12

ondan
o. 6/7

onur
o. 6/11

ooo
o. 6/3

ora
o. 6/5, 6/13

orada
o. 6/3, 6/3, 6/12, 6/17, 6/18

oran
o. 6/3

ordu
o. 6/4, 6/4, 6/4

orta
o. 6/1, 6/5, 6/5, 6/7
o. +çağ 6/1
o. +dan+kaldırmak 6/2
o. +yaşlı 6/8
o. +(da)+kalmak 6/16

ortak
o. 6/7

ortalama
o. 6/19, 6/19

Osmanlı
o. 6/4, 6/4, 6/4

Osmanlı Devleti
o. 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7

ot
o. 6/18, 6/18, 6/19

otomobil
o. 6/1, 6/1, 6/3

otobüs
o. 6/18, 6/18

otur-
o. 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/14,
6/14, 6/14

ova
o. 6/15

oyna-
o. 6/2, 6/15

oyun
o. 6/1, 6/2, 6/11, 6/18, 6/18, 6/18

oyuncak

ö. 6/9

öfkelen-

ö. 6/5

öğle

ö. 6/18

öğrenci

ö. 6/4, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7,
6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12,
6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12,
6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12

öğrenim

ö. 6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/6

öğrenme

ö. 6/16

öğren-

ö. 6/1, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3,
6/3, 6/4, 6/4, 6/4, 6/7, 6/7,
6/7, 6/11, 6/11, 6/11

öğretmen

ö. 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3,
6/3, 6/3, 6/4, 6/4, 6/7, 6/7, 6/7,
6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7,
6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12,
6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12,
6/12, 6/12, 6/12

öğret-

ö. 6/3, 6/11, 6/11, 6/11

öğüt

ö.

+vermek 6/2

öksür-

ö. 6/1

ölç-

ö. 6/19, 6/19

öl-

ö. 6/4, 6/13, 6/17, 6/17, 6/17, 6/19

ölüm

ö. 6/17

ömür

ö. 6/3, 6/4, 6/7, 6/16, 6/16, 6/16

ö. +boyu 6/8, 6/8

ön

ö. 6/1, 6/1, 6/3, 6/3, 6/5, 6/5, 6/7, 6/8,
6/8, 6/10, 6/14, 6/16, 6/16, 6/18

önce

ö. 6/1, 6/1, 6/3, 6/3, 6/4, 6/4, 6/6, 6/6,
6/7, 6/8, 6/8, 6/11, 6/12, 6/12, 6/12, 6/14,
6/18, 6/19, 6/19, 6/19, 6/19

önceki

ö. 6/14

öncelik

ö. 6/8

öncelikle

ö. 6/7

önder

ö. 6/7

önderlik

ö. 6/7

önem

ö. 6/2, 6/6, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7

ö. +vermek 6/7

önemli

ö. 6/3, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7

önemse-

ö. 6/8, 6/11

önlem

ö.

ö. +almak 6/19, 6/19

ördek

ö. 6/1, 6/1, 6/1

Ören

ö. 6/18

örnek

ö. 6/11, 6/14

örneğin

ö. 6/1

örtü

ö. 6/13

örtün-

ö. 6/14

öte

ö. 6/18

öteki

ö. 6/1, 6/3, 6/3, 6/16

ötüş

ö. 6/14

övgü

ö. 6/1

öv-

ö. 6/1

övüngen

ö. 6/1

övün-

ö. 6/1, 6/1, 6/7, 6/14

öykü

ö. 6/17

öyle

ö. 6/1, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3,
6/3, 6/5

öyleyse

ö. 6/1, 6/3, 6/3

öz

ö. 6/11

özellik

ö. 6/1

özellikle

ö. 6/2, 6/4, 6/7

özen

ö. 6/2, 6/12

özetle-

ö. 6/1

özgürlük

ö. 6/6, 6/11, 6/17, 6/17, 6/17

özlem

ö. 6/1

ö. +çekmek

özür

ö.

ö. +dilemek 6/1, 6/11

paldır küldür

p. 6/17

papatya

p. 6/10, 6/18

para

p. 6/3, 6/3, 6/8, 6/8, 6/12, 6/16, 6/16

p. +getirmek 6/14

parça

p. 6/1, 6/2, 6/2, 6/5, 6/5, 6/19

park

p. 6/3

parlak

p. 6/4, 6/18

parmak

p. 6/10

p. +la+gösterilmek 6/4

paşa
p. 6/5, 6/5, 6/5, 6/5

patlat-
p. 6/19

pay
p. 6/7, 6/11

paylaş-
p. 6/4, 6/7

pazar
p. 6/1, 6/3, 6/14, 6/18

pek
p. 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/5,
6/11, 6/14

peki
p. 6/3, 6/7, 6/7

pekiştir-
p. 6/3

pembe
p. 6/4, 6/10

pencere
p. 6/12, 6/12, 6/12, 6/17,
6/17

perde
p. 6/3, 6/3, 6/14, 6/17

peygamber
p.
p. +çiçeği 6/17

peynir
p. 6/14

pişir-
p. 6/14

plan
p. 6/2

planla-
p. 6/12

posta
p. 6/1

prens
p. 6/1, 6/1

problem
p. 6/2, 6/2

program
p. 6/5

puslu
p. 6/18

püsküllü
p. 6/14

raf
r. 6/1, 6/1, 6/1

rağmen
r. 6/3, 6/4, 6/8, 6/8

rağbet
r. 6/14

rahat
r. 6/3, 6/19
r. +rahat 6/3

rahatsız
r.
r. +etmek 6/5

rahmani
r. 6/18

rahmet
r. 6/18

rastla-
r. 6/1, 6/5, 6/9

razi

r.
r. +olmak 6/5

reçete

r. 6/2

renk

r.6/12, 6/17, 6/17, 6/17,
6/17, 6/17, 6/17, 6/17, 6/17,
6/17, 6/17, 6/17, 6/17, 6/17,
6/17, 6/17, 6/18
r. +(g)i+atmak 6/8
r. +renk 6/15

renkli

r. 6/17, 6/17

resim

r. 6/10, 6/10, 6/10, 6/10

Rh

r. 6/8

ritmik

r. 6/14

roman

r. 6/1

romatizma

r. 6/12

römork

r. 6/14

ruh

r. 6/5, 6/5, 6/5, 6/5

rutubet

r. 6/12

rüştiye

r. 6/4, 6/4, 6/4

rütbe

r. 6/4

rüya

r. 6/3, 6/3

rüzgar

r. 6/9, 6/9, 6/12, 6/13, 6/17, 6/18

rüzgarlı

r. 6/9

saat

s.6/3, 6/8

saatlerce

s. 6/1, 6/5

sabah

s. 6/1, 6/1, 6/14
s. +ın+köründe 6/14

sabahleyin

s. 6/1

sabır

s.6/17
s. +(1)+tükenmek 6/5

saç

s. 6/12, 6/12, 6/17, 6/17, 6/17

saçlı

s. 6/10

saç-

s. 6/18

sadece

s. 6/2, 6/12, 6/12, 6/12, 6/19

sadık

s.
s. +kalmak 6/7

saf

s. 6/1

Safranbolu

s. 6/14

sağ

s. 6/1, 6/12, 6/12, 6/18
s. +a+sola 6/12

sağır

s. 6/1

sağlam

s. 6/7

sağlan-

s. 6/6, 6/6

sağla-

s. 6/3, 6/3, 6/4, 6/19, 6/19

sahip

s. 6/1, 6/1, 6/3, 6/7, 6/7,
6/7, 6/7, 6/8, 6/8, 6/8
s. +olmak 6/3, 6/7, 6/8
s. +çıkılmak 6/7

sahne

s. 6/3, 6/5, 6/7, 6/7, 6/7

sakal

s. 6/1

sakın

s. 6/1

sakla-

s. 6/12

salla-

s. 6/1

sal-

s. 6/9

Samsun

s. 6/4

sana

s. 6/2, 6/4, 6/9, 6/9

sanat

s. 6/2, 6/7, 6/17

sanki

s. 6/3, 6/3, 6/8, 6/12, 6/12

san-

s. 6/1, 6/1, 6/3

sap-

s. 6/11

sarı

s. 6/10, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12,
6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/15, 6/18

sarıh

s. 6/14

sarf

s.
s. +etmek 6/4

sargı

s. 6/12

sar-

s. 6/1, 6/12

sarsıl-

s. 6/11, 6/12

sat-

s. 6/14

savaş

s. 6/4, 6/4, 6/4, 6/5, 6/5, 6/12, 6/12,
6/13

savaş-

s. 6/1, 6/4

savun-

s. 6/6

sayesinde

s. 6/16

sayfa

s. 6/1

saygı

s. 6/1, 6/3, 6/4, 6/5, 6/11
s. +göstermek 6/1

sayı

s. 6/1, 6/3, 6/3

say-

s. 6/8, 6/17
s. +makla+bitmez 6/17

saz

s. 6/9, 6/9, 6/9, 6/9

sebep

s. 6/3, 6/4, 6/7, 6/7, 6/12

sebepile

s. 6/1, 6/2, 6/2

sebzeli

s. 6/14

seçenek

s. 6/14

seçilme

s. 6/6

seçil-

s. 6/2, 6/4

seçim

s. 6/6, 6/6

seçme

s. 6/6, 6/6, 6/11

sefer

s. 6/12, 6/18

seher

s. 6/14
s. +yeli 6/9

sekiz

s. 6/4, 6/5

sekte

s.
s. +ye+uğramak 6/4

selamla-

s. 6/7, 6/13

Selanik

s. 6/4

Selcen

s. 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7

Selçuklu Devleti

s. 6/7, 6/7, 6/7, 6/7

semer

s. 6/14, 6/14, 6/14, 6/14, 6/14

seminer

s. 6/7

sen

s. 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1,
6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/3, 6/3, 6/4, 6/7,
6/9, 6/11, 6/13, 6/13

sene

s. 6/16, 6/16, 6/16, 6/16, 6/16

sepet

s. 6/14

serçe

s. 6/9, 6/18

seri

s. 6/19

serinlik

s. 6/17, 6/17, 6/17

ser-

s. 6/9, 6/9, 6/9, 6/10, 6/14

serpil-

s. 6/10, 6/17

sert

s. 6/5, 6/9, 6/9, 6/9

sertleş-

s. 6/19, 6/19, 6/19, 6/19

servet

s. 6/8, 6/8, 6/8, 6/8

ses

s. 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1,
6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1,
6/8, 6/11, 6/14, 6/15

seslen-

s. 6/3, 6/8

sessiz

s. 6/15

sessizlik

s. 6/5

sevdir-

s. 6/3

seve seve

s. 6/3, 6/3

sevecen

s. 6/11

sevgi

s. 6/10

sevgili

s. 6/7, 6/15

Sevil

s. 6/7, 6/7

sevil-

s. 6/1

sevimli

s. 6/5

sevinç

s. 6/1, 6/8

sevindir-

s. 6/14

sevin-

s. 6/3, 6/3, 6/12, 6/17

seviye

s. 6/19, 6/19

sev-

s. 6/1, 6/1, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/4, 6/4,
6/4, 6/11, 6/17, 6/18

seyret-

s. 6/10, 6/14, 6/14, 6/16, 6/17, 6/18

sez-

s. 6/18

sıcak

s. 6/12, 6/12, 6/18, 6/18

sıcaklık

s. 6/1, 6/1

sığın-

s. 6/11, 6/13, 6/18, 6/18

sığ-

s. 6/3

sık sık

s. 6/12, 6/12, 6/18, 6/18

sıkı sıkı

s. 6/14

sık-

s. 6/3, 6/3

sıkıl-

s. 6/3

sıkıntı

s.6/4, 6/4
s. +vermek 6/3

sıkıntılı

s. 6/18

sıkıştır-

s. 6/11

sıklaş-

s. 6/18

sımsıcak

s. 6/1, 6/1

sınıf

s. 6/1, 6/1, 6/1, 6/3, 6/7,
6/7, 6/12

sınır

s. 6/5

sınırla-

s. 6/11

sır

s.
s. +vermek 6/14

sıra

s. 6/1, 6/3, 6/3, 6/7, 6/8,
6/8, 6/8, 6/8, 6/8, 6/8, 6/12,
6/12, 6/12, 6/12, 6/12

sıradan

s.6/1

sırala-

s. 6/11, 6/14

sırasında

s. 6/7

sırt

s. 6/12, 6/18, 6/18

sıva

s. 6/12

sıva-

s. 6/12

sızıntı

s. 6/18

sızlan-

s. 6/16

sız-

s. 6/17, 6/17

sicim

s. 6/18

silah

s. 6/4

silahlı

s. 6/19, 6/19

sindir-

s. 6/11

sinek

s. 6/18

sinir

s.
s. +leri+gerilmek 6/12

siper

s. 6/12

sis

s. 6/17

Sivas

s. 6/4

siyah

s. 6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/17,
6/17

siyasi

s. 6/6, 6/6, 6/6, 6/6

siz

s. 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1,
6/1, 6/1,6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3,
6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3,
6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3,
6/3, 6/3, 6/3, 6/4, 6/7, 6/7, 6/7,
6/9, 6/9, 6/9, 6/9, 6/11, 6/11,
6/11, 6/11, 6/11, 6/11, 6/11,
6/11, 6/11, 6/11, 6/11, 6/11,
6/12, 6/12, 6/12, 6/16, 6/16,
6/16, 6/16, 6/17

soğuk

s. 6/1, 6/1, 6/1

soğukkanlılık

s. 6/11

sokak

s.6/3, 6/14, 6/14, 6/14,
6/14

sokul-

s. 6/3, 6/12

sol

s. 6/1, 6/18, 6/18

solu-

s. 6/18

son

s. 6/3, 6/4, 6/5, 6/7, 6/12,
6/13, 6/14, 6/14, 6/18, 6/19,
6/19, 6/19
s. +(a)+ermek 6/16

sonra

s. 6/3, 6/3, 6/3, 6/4, 6/4,
6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/5, 6/5, 6/6,
6/7, 6/7, 6/8, 6/11, 6/11, 6/12,
6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12,
6/12, 6/14, 6/14, 6/14, 6/14,
6/14, 6/14, 6/16, 6/16, 6/16,
6/16, 6/17, 6/17, 6/18, 6/18,

6/18, 6/18, 6/18, 6/18, 6/18, 6/18, 6/18

sonsuzluk

s.6/10, 6/10, 6/17

sonuç

s. 6/11

sonuncu

s. 6/18

sonunda

s. 6/4

sor-

s. 6/1, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/12

soru

s. 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/7
s. +sormak 6/11

sorumlu

s. 6/1

sorun

s. 6/19

sosyal

s. 6/6, 6/6, 6/6

soy

s. 6/9, 6/14

soylu

s. 6/1

soy-

s. 6/10

soyun-

s. 6/12

söyle-

s. 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/5, 6/5, 6/5,
6/5, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/8, 6/8, 6/8,
6/11, 6/11, 6/11, 6/14, 6/17, 6/19

söylev

s. 6/5, 6/5, 6/5, 6/5, 6/11

söz

s. 6/1, 6/1, 6/4, 6/5, 6/5,
6/6, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/8
s. +ünü+kesmek 6/1
s. +e+karışmak 6/1
s. +sahibi 6/4
s. +vermek 6/3, 6/11
s. +etmek 6/6
s. +almak 6/7
s. +ünü+tutmak 6/11

sözcük

s. 6/1

sözleş-

s. 6/12

su

s. 6/1, 6/2, 6/12, 6/17,
6/17, 6/17, 6/17, 6/17, 6/17,
6/17, 6/17, 6/18, 6/18, 6/19,
6/19, 6/19, 6/19, 6/19, 6/19,
6/19, 6/19, 6/19, 6/19, 6/19,
6/19, 6/19, 6/19
s. +gibi+akmak 6/4

suç

s. 6/1, 6/11, 6/11

suçluluk

s. 6/11

Suğla

s. 6/19

sulak

s. 6/18

sulama

s. 6/19

sula-

s. 6/10

Suluhan

s. 6/14

sun-

s. 6/14

sunum

s. 6/7, 6/7, 6/7

suret

s. 6/5

sus-

s. 6/1, 6/5

sümbül

s. 6/18

süngü

s. 6/12

sürçme

s. 6/5

sürdür-

s. 6/1, 6/1, 6/8, 6/14

süre

s. 6/1, 6/4, 6/4, 6/4, 6/5, 6/5, 6/5, 6/11,
6/12

sürece

s. 6/11

sürekli

s. 6/11, 6/19

sür-

s. 6/1, 6/8, 6/14, 6/18

Sürmene

s. 6/15

sürü

s. 6/18

sürün-

s. 6/18

sürt-

s. 6/12

süs

s. 6/2, 6/13

süsle-

s. 6/2, 6/2

süt

s. 6/14

sütççekleri

s. 6/18

süzgeç

s. 6/2

süzgün

s. 6/13

süzme

s. 6/14

süz-

s. 6/2, 6/17

süzül-

s. 6/18

şair

ş. 6/4

şalvarlı

ş. 6/14

şamata

ş. 6/18

şans

ş. 6/8

şapka

ş. 6/16

şarkı

ş. 6/17

şaşır-

ş. 6/1, 6/11, 6/12

şaşırt-

ş. 6/7

şaşkınlık

ş.6/14

şart

ş. 6/4, 6/5

şavk

ş. 6/17

şehir

ş. 6/4, 6/4, 6/17, 6/17, 6/17, 6/17, 6/17

şehirli

ş. 6/17, 6/17

şehit

ş. 6/4, 6/5, 6/12, 6/12, 6/12, 6/13

ş. +düşmek 6/12, 6/12

şekil

ş. 6/3, 6/4

ş. +vermek 6/10

şekilde

ş. 6/8, 6/8, 6/8, 6/8, 6/12

şemsiye

ş. 6/14

şenlik

ş. 6/17, 6/18

şeref

ş. 6/13

şerefli

ş. 6/7

şey

ş. 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/2, 6/3, 6/3, 6/3,
6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/4, 6/6,

6/7, 6/8, 6/8, 6/12, 6/12, 6/12,
6/13, 6/16, 6/16, 6/16, 6/16,
6/17, 6/18, 6/18

şmart-
ş. 6/11

şingirtı
ş. 6/14

şüir
ş. 6/2, 6/13, 6/17

şimdi
ş. 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/4,
6/5, 6/7, 6/12, 6/12, 6/12,
6/13, 6/14, 6/15, 6/15, 6/15,
6/15, 6/15, 6/15, 6/15, 6/15

şimşek
ş. 6/18

şirin
ş. 6/14, 6/17

şirket
ş. 6/19

şövalye
ş. 6/1

şöyle
ş. 6/3, 6/7, 6/17, 6/19

şu
ş. 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1,
6/3, 6/5, 6/5, 6/7, 6/7, 6/8, 6/8,
6/9, 6/10, 6/11, 6/16, 6/17,
6/18

şube
ş. 6/19

şüphesiz
ş. 6/4

şükür
ş.
ş. +etmek 6/17

ta
t. 6/1, 6/2, 6/14, 6/16, 6/17

taarruz
t. 6/4, 6/12

taban
t. 6/18

tabii
t. 6/7

taç
t. 6/15

tahta
t. 6/1, 6/7

takdirde
t. 6/7

takır takır
t. 6/18, 6/18

takip
t. 6/4

taksi
t. 6/8

talep
t.
t. +etmek 6/6

talimat
t.
t. +vermek 6/7

tam
t. 6/3, 6/6, 6/18, 6/19

tamam
t. 6/1

tamamen

t. 6/19, 6/19

tamamla-

t. 6/4, 6/4, 6/7

tane

t. 6/3, 6/15

tanın-

t. 6/6

tanı-

t.6/3, 6/3, 6/7, 6/7, 6/7,
6/11, 6/11, 6/11

tanış-

t. 6/3, 6/3, 6/3

tanıtma

t. 6/7

tanıt-

t. 6/3, 6/7

Tanrı

t. 6/9

taptaze

t. 6/14

taraf

t. 6/3, 6/3, 6/15, 6/18

tarafından

t. 6/4, 6/7, 6/12, 6/12

tar-

t. 6/7, 6/8

tarım

t. 6/19

tarif

t.
t. +etmek 6/15

tarifsizlik

t. 6/17

tarih

t. 6/2, 6/5, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7,
6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7,
6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7,
6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7,
6/17, 6/17, 6/17, 6/17

tarihi

t. 6/5, 6/7, 6/7, 6/7, 6/14, 6/14, 6/14

tarla

t. 6/4, 6/14, 6/17

tartış-

t.6/1

tartışma

t. 6/1, 6/2

taş

t. 6/12, 6/17, 6/17
t. +düşürmek 6/2

taşı-

t. 6/4, 6/5, 6/5, 6/8

tat

t. 6/1, 6/17, 6/17

tatlı

t. 6/3, 6/3, 6/3, 6/3
t. +su 6/19, 6/19

tat-

t. 6/14, 6/14, 6/17

tatmin

t.
t. +etmek 6/5

tavır

t.6/5

tavşankanı

t. 6/14

tavuklu

t. 6/14

TBMM

t. 6/4, 6/4, 6/4

tecrübe

t. 6/2, 6/3

tedirgin

t.

t. +etmek 6/11

teessüf

t. 6/16

teğmen

t. 6/4

tehlike

t. 6/4, 6/19, 6/19

tek

t. 6/1, 6/2, 6/4, 6/8, 6/12

t. +başına 6/12

t. +tük 6/14

t. +tek 6/19, 6/19

teklif

t. 6/8, 6/12, 6/12

tekrar

t. 6/4, 6/4, 6/5, 6/5, 6/12,
6/14, 6/16

tel

t. 6/17, 6/17

telaş

t. 6/18

telkari

t. 6/14

tembel

t. 6/1

temel

t. 6/4

temizle-

t. 6/1, 6/12

temmuz

t. 6/12

temsil

t.

t. +etmek 6/1

teneke

t.6/5

tepe

t. 6/14, 6/18, 6/18, 6/18

tercüme

t.

t. +etmek 6/16

tereddütsüz

t. 6/5

tereyağı

t. 6/14, 6/14

terle-

t. 6/18

ters

t.6/1, 6/1, 6/1

tersine

t. 6/11

tespit

t.

t. +etmek 6/7

teşekkür

t. 6/7, 6/7, 6/7

t. +etmek 6/7, 6/8

tetik

t. 6/12

tetik

t. 6/7

teyze

t. 6/4

tezgah

t. 6/14, 6/14

tıbbiye

t. 6/12

tıkır tıkır

t. 6/14

tıpkı

t. 6/2

tırman-

t. 6/18

tırtıl

t. 6/18

ticaret

t. 6/7

tilki

t. 6/1

titre-

t. 6/12

tiyatro

t. 6/1

tokmak

t. 6/14

toksik

t. 6/19, 6/19

tol

t. 6/18

ton

t. 6/19, 6/19

top

t. 6/2

toparla-

t. 6/16

toplama

t. 6/19

topla-

t. 6/12

toplama

t. 6/12

toplantı

t. 6/3

topluluk

t. 6/7

toplum

t. 6/6, 6/6, 6/7, 6/8

toplumsal

t. 6/6

toprak

t. 6/5, 6/5, 6/5, 6/5, 6/7, 6/7, 6/10,
6/12, 6/14, 6/18, 6/18, 6/18, 6/18, 6/19

topuk

t. 6/12

torba

t. 6/14

toz

t. 6/18

t. +duman 6/12

tören

t. 6/14

Trablusgarp

t. 6/4

traktör

t. 6/14

tuhaf

t. 6/14

turkuaz

t. 6/17

tutam

t. 6/17, 6/17

tutarsız

t. 6/11

tut-

t. 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/3,
6/8, 6/12, 6/16, 6/19

tutul-

t. 6/2

tuzlu

t. 6/19, 6/19

tüfek

t. 6/12, 6/12, 6/12, 6/12

tüken-

t. 6/14, 6/17

tüm

t.6/3, 6/17, 6/19

tümen

t. 6/12

Türk

t. 6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/4,
6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/5,
6/5, 6/5, 6/6, 6/6, 6/6, 6/6, 6/6,
6/6, 6/6, 6/6, 6/6, 6/7, 6/7, 6/7,
6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7,
6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7,
6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7,
6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7,
6/7, 6/12, 6/19, 6/19
t. +Kızılayı 6/8

Türkiye

t. 6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/19

Türkiye Cumhuriyeti

t. 6/7, 6/7

Türklük

t. 6/7

türlü

t. 6/2, 6/3, 6/5, 6/7, 6/18, 6/18

tüy

t. 6/1

uç

u. 6/12, 6/14

uçak

u. 6/3

uç-

u. 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/13, 6/18, 6/18
u. +up+gitmek 6/17
u. +suz+bucaksız 6/17

uçurtma

u. 6/17, 6/17

uçuş-

u. 6/1

ufaklık

u. 6/1

ufuk

u. 6/1, 6/16

uğra-

u. 6/4, 6/5

uğraş

u. 6/11

uğrat-

u. 6/11

uğruna

u. 6/4

ulaş-

u. 6/4, 6/7, 6/7, 6/7, 6/18,
6/19

ulu

u. 6/7

um-

u. 6/7

umut

u. 6/1

un

u. 6/14

unut-

u. 6/1, 6/1, 6/3, 6/11, 6/11,
6/11

usan-

u. 6/1

usandır-

u. 6/11

uslan-

u. 6/18

usta

u. 6/14, 6/14, 6/14, 6/14,
6/14, 6/14

ustalaş-

u. 6/2

Uşak

u. 6/15

uyan-

u. 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1

uyar-

u. 6/16, 6/16

uydur-

u. 6/18

uygun

u. 6/2, 6/3, 6/4, 6/12

uyku

u.

u. +ya+yatmak 6/8

Ulla

u. 6/19

uy-

u. 6/2

uyukla-

u. 6/1

uyu-

u. 6/3, 6/3, 6/8, 6/16, 6/16

uyuyakal-

u. 6/8

uzak

u. 6/1, 6/1, 6/1, 6/18

uzaklaş-

u. 6/12, 6/14

uzaklık

u. 6/14, 6/14

uza-

u. 6/18

uzan-

u.6/8, 6/14, 6/16

uzat-

u. 6/1, 6/8, 6/8

uzun

u. 6/1, 6/4, 6/7, 6/12, 6/12

üç
ü. 6/1, 6/1, 6/4, 6/14, 6/18
ü. +beş 6/15

üçüncü
ü. 6/1

üfle-
ü. 6/17

ülke
ü. 6/1, 6/1, 6/1, 6/3, 6/6,
6/6, 6/7, 6/14

ümit
ü. 6/17, 6/17, 6/17

ün
ü. 6/1

ürk-
ü. 6/11

ürper-
ü. 6/9

üretim
ü. 6/14

üst
ü. 6/1, 6/2, 6/9, 6/11, 6/17
ü. +üne+titremek 6/4
ü. +üste 6/14

üstelik
ü. 6/3, 6/4

üstlen-
ü. 6/19

üstün
ü. 6/4, 6/7

üstünde
ü. 6/1, 6/1, 6/1, 6/18

üstüne
ü. 6/1, 6/12

üşüş-
ü. 6/18

üye
ü. 6/5

üzere
ü. 6/7

üzeri
ü. 6/14, 6/14, 6/14, 6/14, 6/14, 6/17,
6/18
ü. +nden+atmak 6/14

üzerinde
ü. 6/1, 6/7, 6/11

üzerine
ü. 6/1, 6/4, 6/5

üzgün
ü. 6/5

üz-
ü. 6/11

üzül-
ü. 6/4, 6/9, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12

üzüntü
ü. 6/1, 6/5, 6/11

vakit
v. 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/6, 6/14, 6/14,
6/14, 6/16, 6/16
v. +geçirmek 6/3

vakum
v. 6/19

var
v. 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/2, 6/3, 6/3,
6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/4, 6/4, 6/7,
6/7, 6/7, 6/8, 6/8, 6/9, 6/12, 6/12, 6/12,
6/12, 6/15, 6/16, 6/16, 6/17

ya
y. 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3,
6/8, 6/17

yabancı
y. 6/5, 6/5, 6/11
y. +dil 6/16

yabancılık
y. 6/14

yabansüseni
y. 6/18

yağış
y. 6/19, 6/19, 6/19, 6/19,
6/19, 6/19, 6/19

yağ-
y. 6/18, 6/18, 6/18, 6/18

yağmur
y. 6/5, 6/10, 6/12, 6/17,
6/18, 6/18, 6/18

yakın
y. 6/3, 6/4, 6/5, 6/11, 6/12,
6/14, 6/18

yakın-
y. 6/16

yaklaşık
y. 6/8, 6/19, 6/19

yaklaş-
y. 6/8, 6/11, 6/18, 6/18

yalan
y. 6/11, 6/17, 6/17

yalnız
y. 6/1, 6/2, 6/3, 6/3, 6/3,
6/3, 6/3, 6/5, 6/5, 6/18

yalnızlık
y. 6/3, 6/3, 6/3

yalvar-
y. 6/5

yamaç
y. 6/18, 6/18

yan
y. 6/1, 6/3, 6/3, 6/3, 6/7, 6/8, 6/12,
6/14, 6/18, 6/18
y. +ı+başı 6/3, 6/18

yanaş-
y. 6/8

yandan
y. 6/4

yanılgı
y. 6/11
y. +ya+düşmek 6/3

yanıl-
y. 6/3, 6/3, 6/3, 6/11, 6/11, 6/11

yanında
y. 6/1, 6/3, 6/3, 6/8, 6/11, 6/11, 6/11,
6/12

yani
y. 6/2, 6/2, 6/7, 6/16

yankılan-
y. 6/14

yanlış
y. 6/2, 6/11, 6/19

yan-
y. 6/18

yansı-
y. 6/5

yapılı
y. 6/12

yapıl-
y. 6/1, 6/6, 6/14, 6/19

yapma

y. 6/6

yapmacık

y. 6/5

yap-

y. 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/2, 6/2, 6/2, 6/3, 6/3, 6/3, 6/4, 6/4, 6/5, 6/5, 6/5, 6/6, 6/6, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/8, 6/8, 6/10, 6/11, 6/11, 6/11, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/14, 6/14, 6/15, 6/16, 6/16, 6/16, 6/16, 6/16, 6/16, 6/16, 6/16, 6/16, 6/16, 6/16, 6/16, 6/16, 6/18, 6/18

yaprak

y. 6/14, 6/14

y. +sarması 6/14

yara

y. 6/11, 6/12, 6/12, 6/12

yaralan-

y. 6/12

yaralı

y. 6/12

yara-

y. 6/2, 6/16, 6/17

yaramaz

y. 6/17

yaramazlık

y. 6/11

yarar

y. 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3

yararlan-

y. 6/3, 6/11

yararlı

y. 6/16

y. +olmak 6/3

yaratılış

y. 6/7

yarat-

y. 6/1

yardım

y.6/8, 6/8

+etmek 6/8, 6/8, 6/12

yargıla-

y. 6/11

yarı

y. 6/14, 6/16

yarım

y. 6/4, 6/18

yarış-

y. 6/1

yasak

y. 6/11

yastık

y. 6/8

yaş (1) (zaman dilimi)

y. 6/3, 6/4, 6/4, 6/5, 6/8, 6/11, 6/11, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/14, 6/16, 6/16, 6/16

yaş (2) (gözyaşı)

y. 6/8

yaşam

y. 6/11

yaşama

y. 6/7

yaşa-

y. 6/1, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3,
6/5, 6/7, 6/7, 6/7, 6/8, 6/8, 6/9,
6/12, 6/16, 6/16, 6/16, 6/17,
6/17, 6/17, 6/17, 6/17, 6/17,
6/19

yaşan-

y. 6/19

yaşasın

y. 6/3

yaşlan-

y. 6/1, 6/16

yaşlı (1) (ihtiyar)

y.6/1, 6/8, 6/8, 6/16

yaşlı (2) (yaşla dolmuş)

y. 6/8, 6/8

yatak

y. 6/12

yat-

y. 6/1

yatır-

y. 6/1

yavan

y. 6/2

yavaş

y. 6/1, 6/1, 6/18, 6/18,
6/18, 6/18
y. +yavaş 6/19, 6/19

yavru

y. 6/3, 6/3

yavruağzı

y. 6/18

yayıl-

y. 6/1, 6/18

yayımlama

y. 6/7

yayla

y. 6/15

yay-

y. 6/7

yaz

y. 6/17, 6/18

yazar

y. 6/4

yazı

y. 6/1

yazık

y. 6/1, 6/3, 6/12, 6/16, 6/16, 6/16, 6/16

yazıl-

y. 6/1, 6/3, 6/3, 6/3, 6/12, 6/12

yaz-

y. 6/2, 6/2, 6/5, 6/7, 6/7, 6/12, 6/13

yazılı

y. 6/7

yedi

y. 6/4, 6/7, 6/7, 6/17, 6/18
y. +kat 6/9

yel

y. 6/9
y. +değirmeni 6/1

yemek

y. 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3
y. +yemek 6/3

ye-

y. 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/8

yeni

y. 6/1, 6/4, 6/4, 6/4, 6/12, 6/19, 6/19

yeniden

y. 6/6, 6/16, 6/17

yepyeni

y. 6/12

yer

y. 6/1, 6/1, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/3, 6/5, 6/6, 6/9, 6/9, 6/9, 6/11, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/13, 6/16, 6/17, 6/17, 6/18, 6/18, 6/18, 6/18, 6/19, 6/19

y. +almak 6/7

y. +ine+getirmek 6/7

y. +li+yerinde 6/18

y. +altı+suları 6/19

yeraltı

y. 6/19, 6/19, 6/19

yerde

y. 6/1

yerine

y. 6/10, 6/12

yerinde

y. 6/1, 6/12, 6/12

yerleş-

y. 6/4, 6/6

yerli yersiz

y. 6/11

yeryüzü

y. 6/1, 6/1, 6/3

yeşert-

y. 6/18

yeşil

y. 6/10, 6/12, 6/15, 6/17, 6/17, 6/17, 6/17, 6/17, 6/18, 6/18, 6/18, 6/18, 6/18

yeşillen-

y. 6/15

yetenek

y. 6/11

yeter

y. 6/1, 6/3, 6/13

y. +i+kadar 6/3

yeterli

y. 6/4, 6/19, 6/19

yetiş-

y. 6/2, 6/16, 6/16, 6/16, 6/18

yetki

y. 6/2, 6/2

yet-

y. 6/8, 6/11, 6/11, 6/16, 6/16, 6/19

yıka-

y. 6/1

yıkan-

y. 6/5

yığın

y. 6/3

yıl

y. 6/1, 6/3, 6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/4, 6/5, 6/5, 6/5, 6/7, 6/7, 6/14, 6/14, 6/19, 6/19, 6/19, 6/19, 6/19, 6/19, 6/19, 6/19, 6/19, 6/19, 6/19, 6/19, 6/19

yıldırım

y. 6/4

yıldız

y. 6/4, 6/12, 6/14, 6/17

yıllık

y. 6/14, 6/19, 6/19

yırtıl-

y. 6/17

yine
y. 6/1, 6/4, 6/4, 6/12, 6/12,
6/19, 6/19

yirmi
y. 6/5

yitir-
y. 6/11, 6/17, 6/17, 6/17,
6/17, 6/17

yit-
y.
y. +ip+gitmek 6/17

yiyecek
y. 6/17

yoğurt
y. 6/14, 6/14

yok
y. 6/1, 6/1, 6/3, 6/3, 6/3,
6/3, 6/3, 6/3, 6/5, 6/5, 6/5, 6/5,
6/16, 6/17
y. +olmak 6/19

yoksa
y. 6/16

yokuş
y. 6/18

yol (1) (gaye, maksat)
y. 6/4, 6/7, 6/7
y. +u+açmak 6/4

yol (2) (mesafe)
y. 6/5, 6/5, 6/8, 6/11, 6/14,
6/15
y. +a+düşmek 6/14
y. +a+koyulmak 6/18
y. +unu+tutmak 6/18

volculuk
y. 6/3, 6/17

yollan-
y. 6/12, 6/12

yorul-
y. 6/8, 6/12, 6/15

yön
y. 6/7

yönel-
y. 6/8

yönetim
y. 6/4, 6/4, 6/6, 6/6

yöntem
y. 6/19, 6/19, 6/19

yukarı
y. 6/11

yumuşak
y. 6/11

yurt
y. 6/3, 6/4, 6/4, 6/5

Yusuf
y. 6/7, 6/7

yut-
y. 6/2

yuva
y. 6/15

yük
y. 6/19, 6/19

yüksek
y. 6/1, 6/1, 6/11, 6/18

yüksel-
y. 6/1, 6/5, 6/17, 6/18

yürek
y. 6/1, 6/1, 6/5, 6/7, 6/8, 6/10, 6/16
y. +ini+daraltmak 6/14

yürekli

y. 6/9

yürü-

y. 6/8, 6/12, 6/12, 6/12,
6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/19

yürüyüş

y. 6/2, 6/12, 6/12

yüz (1) (çehre)

y. 6/1, 6/17

yüz (2) (sayı)

y.

y. +de+yüz 6/11

yüzlerce

y. 6/3, 6/3, 6/3, 6/4, 6/14

yüzünden

y. 6/19, 6/19, 6/19

yüzyıl

y. 6/7

yüzyıllık

y. 6/3

zafer

z. 6/4, 6/4, 6/4, 6/4

zaman

z. 6/1, 6/1, 6/1, 6/1, 6/1,
6/1, 6/1, 6/1, 6/2, 6/2, 6/3, 6/3,
6/3, 6/3, 6/3, 6/4, 6/4, 6/5, 6/7,
6/7, 6/7, 6/7, 6/7, 6/8, 6/11,
6/11, 6/14, 6/14, 6/14, 6/16,
6/16, 6/16, 6/16, 6/16, 6/16,
6/16, 6/16, 6/16, 6/16, 6/16,
6/16, 6/16, 6/16, 6/16, 6/16,
6/16, 6/16, 6/16, 6/18, 6/18

zamandır

z. 6/12

zamanla

z. 6/1

zararlı

z. 6/3

zararsız

z. 6/3

zaruret

z. 6/12

zaten

z. 6/16

zayıf

z. 6/4, 6/12

zeka

z. 6/2, 6/2, 6/4

zeki

z. 6/1

zengin

z. 6/7

zenginlik

z. 6/7

zevk

z. 6/7

z. +almak 6/2

z. +duymak 6/1

Zığındere

z. 6/12

zıpla-

z. 6/1

zihin

z. 6/2, 6/2, 6/2, 6/5

zindan

z. 6/17

ziyade

z. 6/5

zor

z. 6/9, 6/15

z. +unda+kalmak 6/4, 6/5,
6/11, 6/19

zorla-

z. 6/11

Zübeyde

z. 6/4

zümrüt

z. 6/15

B. 6. SINIF TÜRKÇE DERS KİTABINDAKİ KELİMELEİN SIKLIK DİZİNİ

bir	210	her	45	Mustafa Kemal	26
ve	174	gör-	43	kadın	25
bu	160	sonra	43	konuş-	25
ol-	159	en	40	bazı	25
de	109	iste-	40	diye	25
da	81	tarih	39	bütün	24
kitap	81	arkadaş	38	el	24
o	79	yer	38	iyi	24
ben	70	bil-	37	Küçük Hasan	24
için	67	millet	37	söz	24
insan	66	git-	36	baş	23
çok	59	daha	35	biz	23
çocuk	58	kadar	35	çık-	23
Türk	58	kendi	35	söyle-	23
yap-	58	ki	35	ile	22
siz	57	dünya	34	kan	22
de-	53	ama	33	yaşa-	22
gibi	51	oku-	32	Atatürk	21
zaman	50	al-	31	büyük	21
ne	49	gün	31	iş	21
başla-	48	öğretmen	31	önce	21
gel-	47	şey	31	sen	21
		var	31	tüken-	21
		değil	30	düşün-	20
		bak-	29	güzel	20
		su	28	okul	20
		yıl	28	öğrenci	20
		kal-	27	şimdi	20
		geç-	26	ver-	20
				göz	19
				hem	19
				renk	19
				dede	18
				iç	18
				içinde	18
				küçük	18
				şu	18

anla-	17	gök	12	soru	9
dur-	17	hayat	12	süre	9
hak	17	hiçbir	12	tek	9
<hr/>		ise	12	tut-	9
biri	16	sarı	12	uç-	9
bul-	16	sev-	12	yürü-	9
öğren-	16	yan	12	<hr/>	
yaş (1)		<hr/>		arka	8
(zaman dilimi)	16	anne	11	atık	8
<hr/>		bekle-	11	ayak	8
az	15	birkaç	11	ayrıl-	8
başka	15	çalışma	11	baba	8
duy-	15	çalış-	11	başar-	8
göl	15	dinle-	11	cephe	8
göster-	15	dost	11	cevap	8
kazan-	15	et-	11	ders	8
ses	15	geri	11	eski	8
sıra	15	kız	11	gerek-	8
yok	15	kurum	11	gökyüzü	8
<hr/>		vakit	11	güç (1) (kuvvet)	8
anlat-	14	<hr/>		güneş	8
biraz	14	aç-	10	herkes	8
doğru	14	boya-	10	karar	8
durum	14	bugün	10	kez	8
kimse	14	çiçek	10	kurtar-	8
konu	14	çünkü	10	masal	8
ön	14	diğer	10	mücadele	8
sahip	14	evet	10	orta	8
toprak	14	işte	10	ömür	8
<hr/>		hemen	10	para	8
ancak	13	karşı	10	savaş	8
bana	13	kur-	10	şehit	8
fakat	13	yalnız	10	tanı-	8
hepsi	13	<hr/>		ülke	8
hiç	13	ad	9	üzeri	8
iki	13	ara	9	yanında	8
kitaplık	13	devam	9	yavaş	8
nasıl	13	doğ-	9	yol (2) (mesafe)	8
son	13	dükkan	9	yürek	8
yeşil	13	gez-	9	<hr/>	
<hr/>		hakkında	9	adım	7
artık	12	hal	9	akıl	7
aynı	12	hep	9	alt	7
bile	12	ilk	9	araştırma	7
bulun-	12	İstanbul	9	asker	7
gir-	12	koy-	9	bağışla-	7
		neden	9	bilgi	7
		olarak	9	birçok	7

birlik	7	ak-	6	ye-	6
birlikte	7	an	6	yemek	6
bölge	7	bağımsızlık	6	yet-	6
bundan	7	bağır-	6	zor	6
burada	7	belki	6		
Cumhuriyet	7	bin-	6	01	5
Çanakkale	7	çek-	6	acı	5
çekil-	7	dağ	6	anıt	5
dakika	7	dikkat	6	ara-	5
dil	7	dolaş-	6	art-	5
dön-	7	duygu	6	ay (1) (gök cismi)	5
düş-	7	emret-	6	ayrı	5
düşünce	7	erkek	6	ayrıca	5
fark	7	gece	6	azal-	5
fazla	7	gelecek	6	bahar	5
gemi	7	göre	6	Beypazarı	5
görev	7	Hacıkadın Deresi	6	bırak-	5
gül-	7	hani	6	bina	5
gülümse-	7	ışık	6	bulut	5
hava	7	içeri	6	Büyük Selçuklu	
in-	7	ileri	6	Devleti	5
kabul	7	kendisi	6	büyü-	5
konuşma	7	kısa	6	çeşitli	5
kuş	7	kork-	6	çevir-	5
oturma	7	kuru-	6	Danimarkalı	5
okuma	7	mavilik	6	davran-	5
önem	7	metre	6	dere	5
öyle	7	Nasrettin Hoca	6	duvar	5
pek	7	oda	6	düzenle-	5
sınıf	7	oyun	6	elbette	5
siyah	7	öl-	6	eser	5
sor-	7	önemli	6	genç	5
şehir	7	parça	6	getir-	5
tarihi	7	rüzgar	6	gönül	5
tekrar	7	saygı	6	görün-	5
Türkiye	7	Selcen	6	grup	5
üst	7	seyret-	6	harca-	5
var-	7	tatlı	6	hisset-	5
ya	7	türlü	6	iç-	5
yağmur	7	ulaş-	6	ifade	5
yakın	7	unut-	6	ihtiyaç	5
yazık	7	usta	6	ilerle-	5
yaz-	7	üç	6	insanlık	5
yeni	7	üzül-	6	kalp	5
yine	7	yağış	6	kaybet-	5
		yanıl-	6	kim	5
adeta	6	yazıl-	6	kişi	5
		yedi	6	koku	5

koltuk	5	araç	4	kaplumbağa	4
köşe	5	arasında	4	kararlı	4
Kurtuluş Savaşı	5	arttır-	4	karar-	4
kurul-	5	Asya Hun Devleti	4	kesin	4
kuvvet	5	aşk	4	koca	4
kuyruk	5	aş-	4	kolay	4
La Fontaine		at-	4	kon-	4
(La Fonten)	5	ay (2) (zaman dilimi)	4	kulak	4
Meke Gölü	5	Bahadır	4	kullan-	4
mutluluk	5	Beyşehir Gölü	4	kural	4
mümkün	5	bildir-	4	kürk	4
nerede	5	birden	4	lise	4
orada	5	birer	4	memnun	4
Osmanlı Devleti		boş	4	miki	4
	5	böbrek	4	olgunluk	4
öğrenim	5	çabuk	4	öğret-	4
özgürlük	5	davramış	4	öteki	4
pencere	5	deniz	4	övün-	4
sabah	5	derinlik	4	paşa	4
saç	5	dikil-	4	Pazar	4
sağla-	5	Don Kişot	4	perde	4
sahne	5	dört	4	rağmen	4
sanki	5	düşman	4	resim	4
sebep	5	düşündür-	4	ruh	4
semer	5	düzenli	4	sağ	4
sene	5	Elif	4	sana	4
ser-	5	epeyce	4	Selçuklu Devleti	4
ses	5	er	4	sert	4
söylev	5	erken	4	sertleş-	4
şekilde	5	fayda	4	servet	4
ta	5	faydalı	4	sevin-	4
teşekkür	5	gerçekten	4	sıcak	4
uyan-	5	göç-	4	sığın-	4
uyu-	5	götür-	4	sık sık	4
uzun	5	Güiverin Gezileri	4	siyasi	4
vatan	5	haber	4	sürdür-	4
yarar	5	halâ	4	sür-	4
yetiş-	5	hatta	4	şöyle	4
yüzlerce	5	havuç	4	tam	4
		hız	4	taraf	4
Acaba	4	hızla	4	tarafından	4
aile	4	inan-	4	taş	4
Akşehir Gölü	4	istek	4	taşı-	4
Allah	4	itilaf	4	tepe	4
amaç	4	kah	4	toplum	4
Andersen	4	kalk-	4	tüfek	4
anı	4	kapan-	4	uygun	4
		kapı	4	uzak	4

üstünde	4	cıvıl cıvıl	3	heyecan	3
vur-	4	çarp-	3	hizmet	3
yabancı	4	çarşı	3	incele-	3
yağ-	4	çıkar-	3	işle-	3
yaklaş-	4	çıkarıl-	3	karayel	3
yani	4	çılgın	3	kardeş	3
yapıl-	4	daima	3	karışık	3
yara	4	damla	3	kat	3
yaşlı (1) (ihtiyar)	4	dayan-	3	katıl-	3
yeter	4	değer	3	kaya	3
yıldız	4	değ-	3	kaydedil-	3
yol (1)	4	değnek	3	kaynak	3
(gaye, maksat)	4	dev	3	kırıl-	3
yönetim	4	dışarı	3	kış	3
yurt	4	dinlen-	3	kıymet	3
yüksek	4	doğrusu	3	Konya Havzası	3
yüksel-	4	doktor	3	korkut-	3
zafer	4	dolap	3	koş-	3
zihin	4	doldur-	3	köprü	3
		dökül-	3	kötü	3
		dönem	3	kurtarıcı	3
10	3	dua	3	kurucu	3
ağaç	3	düzeltil-	3	kültür	3
ağır	3	efendi	3	lazım	3
ameliyat	3	ekonomik	3	levha	3
Anadolu	3	fabl	3	maya	3
asıl	3	fikir	3	meşe	3
asırlık	3	Fransız	3	miktar	3
askerlik	3	geçmiş	3	mor	3
at	3	gene	3	Murat	3
Avrupa	3	gerçekleş-	3	Mustafa Kemal	3
ayır-	3	gerekli	3	Atatürk	3
azim	3	gezin-	3	neredeyse	3
bahçe	3	Gökçen	3	niçin	3
belde	3	gölge	3	oğul	3
belirle-	3	görüş	3	olanca	3
belli	3	güldür-	3	oluş-	3
beraber	3	Gülseren	3	oluştur-	3
beş	3	hafta	3	ordu	3
birbiri	3	haklı	3	Osmanlı	3
birdenbire	3	haksızlık	3	ot	3
birinci	3	hanım	3	otomobil	3
bit-	3	hasta	3	ördek	3
bot	3	hastane	3	özellikle	3
böcek	3	haydi	3	peki	3
böyle	3	helal	3	raf	3
buradan	3	hemşire	3	rahat	3
		henüz	3	rastla-	3

rüstiye	3	yöntem	3	baraj	2
sanat	3	yürüyüş	3	bas-	2
san-	3	yüzünden	3	başarı	2
sayı	3	zeka	3	başkan	2
say-	3			Başkomutanlık	
sebeple	3	12	2	Meydan Savaşı	2
seçme	3	1919	2	bataklık	2
serinlik	3	2	2	bat-	2
sıkıntı	3	4	2	bayrak	2
sırt	3	72	2	bazen	2
soğuk	3	açık	2	beğen-	2
sol	3	açıklama	2	beğenil-	2
sonsuzluk	3	açıkla-	2	bekleş-	2
sosyal	3	açıl-	2	bel	2
suç	3	afet	2	benimse-	2
sunum	3	ağabey	2	benlik	2
şaşır-	3	ağaçlandırma	2	bez	2
şekil	3	ak	2	bilgili	2
şiir	3	Ahlatlıbel	2	bin	2
tamamla-	3	ahşap	2	birisi	2
tarla	3	ait	2	bol	2
tat	3	ahlak	2	boy	2
tat-	3	akış	2	boya	2
TBMM	3	aman	2	boyun	2
tehlike	3	Ankara	2	boyuna	2
teklif	3	anlaşma	2	böylelikle	2
ters	3	an-	2	buğday	2
tüm	3	anons	2	bura	2
uzan-	3	aracılık	2	bürgü	2
uzat-	3	arası	2	cennet	2
ümit	3	ardıç	2	Cevat Abbas	2
üzerinde	3	ardından	2	cılız	2
üzerine	3	arı	2	coşku	2
üzüntü	3	asil	2	cüce	2
yaklaşık	3	aslında	2	cümbüş	2
yalan	3	asma	2	Çal Dağı	2
yalnızlık	3	aşağı	2	çanta	2
yanlış	3	ateş	2	çat-	2
yaprak	3	atla-	2	çekin-	2
yara-	3	aydın	2	çelenk	2
yeniden	3	aydınlık	2	çeşit	2
yer altı	3	azıcık	2	çevre	2
yerinde	3	aziz	2	çiftlik	2
yeryüzü	3	bağış	2	çoğal-	2
yeterli	3	bağlı	2	çoktan	2
yıllık	3	bağrış-	2	çöl	2
yorul-	3	bakımından	2	dal	2
		balık	2	dalga dalga	2

dalgalı	2	günlük	2	kanaat	2
defalarca	2	gürültü	2	kanun	2
değiş-	2	güven	2	kar	2
destan	2	hafif	2	kara (2) (siyah)	2
diken diken	2	hangi	2	karanlık	2
dikkatli	2	hareket	2	karşılık	2
dizi dizi	2	harikulade	2	katılma	2
dokun-	2	harp	2	katlı	2
dolayı	2	hastalık	2	kaydol-	2
dolayısıyla	2	haz	2	kazandır-	2
dolu	2	hazırla-	2	Keçiören	2
doya doya	2	hazırlan-	2	kesil-	2
dönüş	2	hazır	2	keşke	2
durdurul-	2	haziran	2	kılıç	2
durmadan	2	hele	2	kıpır kıpır	2
düğün	2	heyecanlı	2	kırk	2
dürüst	2	hızlan-	2	Kırkikindi	2
düş	2	hızlı	2	kıta	2
düşük	2	Hindistan	2	Kıbrıç Kız	2
düşür-	2	hoş	2	kilogram	2
eğil-	2	Hun Devleti	2	kilometre	2
eğitim	2	husus	2	kitre	2
eğ-	2	hücre	2	kol	2
ekim	2	hücum	2	komik	2
ekin	2	ıslan-	2	kongre	2
endişe	2	ıslan-	2	korkunç	2
enveriye	2	ideal	2	koru-	2
etkile-	2	ihtiyat	2	koruyucu	2
fakirlik	2	ikinci	2	koy	2
faydalan-	2	il	2	koyu	2
fıkra	2	ilçe	2	köy	2
form	2	ilgili	2	kuraklık	2
fors	2	ilim	2	kutla-	2
gayret	2	ilişki	2	kuvvetli	2
geçim	2	imkan	2	kuzu	2
gelenek	2	inanç	2	layık	2
gelişim	2	ince	2	liseli	2
gelişmiş	2	insanoğlu	2	mahalle	2
geveze	2	İpekyolu Kervanı	2	mal	2
gezi	2	irili ufaklı	2	manzara	2
gittikçe	2	isim	2	masmavi	2
giy-	2	işgal	2	medeniyet	2
görgü	2	işit-	2	Mehmetçik Anıtı	2
görül-	2	kaç	2	mektep	2
gri	2	kağıt	2	memleket	2
güçlük	2	kahraman	2	merak	2
güle güle	2	kaldırım	2	mes	2
		kalkış-	2	milletvekili	2

milli	2	seve seve	2	uzaklaş-	2
modern	2	sevgili	2	üstelik	2
moral	2	Sevil	2	üstün	2
muhakkak	2	sevinç	2	üstüne	2
muharebe	2	seviye	2	vazgeç-	2
mutlaka	2	sıcaklık	2	veril-	2
mutlu	2	sıkı sıkı	2	viran	2
müşteri	2	sık-	2	yamaç	2
müzik	2	sımsıcak	2	yanılgı	2
nazar	2	sırala-	2	yararlan-	2
nefes	2	sız-	2	yararlı	2
nokta	2	silahlı	2	yaşlan-	2
okur	2	sokul-	2	yaşlı (2)	
ortalama	2	soy	2	(yaşla dolmuş)	2
otobüs	2	sus-	2	yayıl-	2
oyna-	2	sürekli	2	yaz	2
ölç-	2	süs	2	yerleş-	2
önemse-	2	süsle-	2	yetki	2
önlem	2	süz-	2	yoğurt	2
örnek	2	şart	2	yolculuk	2
özen	2	şehirli	2	yollan-	2
özür	2	şenlik	2	Yusuf	2
papatya	2	şirin	2	yük	2
parlak	2	taarruz	2	yüz (1) (çehre)	2
parmak	2	tahta	2	zayıf	2
paylaş-	2	takır takır	2		
pembe	2	tamamen	2	03	1
prens	2	tane	2	100	1
problem	2	tanıt-	2	14	1
renkli	2	tara-	2	1400	1
rüya	2	tartışma	2	1881	1
saat	2	tecrübe	2	1902	1
saatlerce	2	tel	2	191	1
sabır	2	temizle-	2	1914	1
sağlan-	2	tereyağı	2	1916	1
sar-	2	tezgah	2	1920	1
sarsıl-	2	tıkır tıkır	2	1923	1
savaş-	2	toksik	2	1930	1
seçil-	2	ton	2	1931	1
seçim	2	toz	2	1933	1
sefer	2	tutam	2	1934	1
seher	2	tuzlu	2	1935	1
sekiz	2	tüken-	2	1991	1
selamla-	2	Türkiye Cumhuriyeti	2	20	1
serçe	2	uçurtma	2	2004	1
serpil-	2	ufuk	2	21	1
seslen-	2	uğra-	2	22	1
		uyar-	2	2200	1

23	1	alevi	1	bağla-	1
24	1	altı	1	bağlık	1
25	1	altın	1	Bağlum	1
29	1	Amasya	1	bahset-	1
3	1	amca	1	bahşet-	1
324	1	Anadolu Selçuklu		bahtsızlık	1
45	1	Devleti	1	bakır	1
6	1	Anafartalar	1	bakış	1
9	1	anayasa	1	bar	1
acele	1	anımsa-	1	barış	1
acep	1	anlam	1	basit	1
acilen	1	anlaşıl-	1	başkent	1
açıklık	1	anlatıl-	1	batılı	1
ada	1	anlayışlı	1	bayır	1
adam	1	anma	1	bedel	1
ada-	1	Antakya	1	beden	1
Adana	1	antreman	1	beklet-	1
adil	1	apak	1	belalı	1
aferin	1	araba	1	belediye	1
affet-	1	arada	1	belirti	1
Afrika	1	araştırıl-	1	benek benek	1
ağaçlık	1	Arif Aşçı	1	benzer	1
ağırla-	1	Arjantin	1	benzet-	1
ağla-	1	Arnavut	1	beri	1
ağ-	1	Arz	1	beslen-	1
Ağrı	1	askı	1	beton	1
Ahi	1	asır	1	Beyazıt	1
akagündüz	1	as-	1	beyazlık	1
Akbaş	1	aşağıla-	1	bık-	1
akciğer	1	aşama	1	biçim	1
Akgöl	1	aşık	1	bilgin	1
akıllan-	1	aşıla-	1	bilim	1
Akköprü	1	aşırı	1	binlerce	1
aksi	1	aşına	1	birazcık	1
aksine	1	ata	1	birik-	1
akşam	1	ateşkes	1	birleştir-	1
al	1	atıl-	1	birtakım	1
alabildiğine	1	atlat-	1	bitir-	1
alan	1	atom	1	bitki	1
alçakgönüllü	1	av	1	bizzat	1
alçal-	1	ayakkabı	1	blok	1
Alçıtepe	1	ayarlı	1	bocala-	1
alım	1	ayıl-	1	boğaz (2)	
alış-	1	azamet	1	(kara parçası)	1
Ali Rıza		Azerbaycan		bolu	1
Efendi	1	Cumhuriyeti	1	bomboş	1
alev	1	azgın	1	boncuk	1
		azimli	1	bora	1

borç	1	çatı	1	deli	1
boz	1	Çavuşlu Göl	1	delikanlı	1
bozkır	1	çay (2)		deme	1
boz-	1	(küçük akarsu)	1	demirli	1
bozul-	1	Çayırhan	1	demokrasi	1
bölgesel	1	çekic	1	demokratik	1
bölük bölük	1	çekingen	1	denk	1
bölün-	1	çekiş-	1	derece	1
böylece	1	çelik	1	deri	1
böylesi	1	çelimsiz	1	derinden	1
böylesine	1	çerçeve	1	derinleş-	1
branda	1	çeşme	1	dert	1
bunalt-	1	çığlık	1	deş-	1
bunca	1	çıkarma	1	deve	1
buyur-	1	çılgnlık	1	devir	1
buz	1	çırpın-	1	dikiş	1
bükül-	1	çift	1	dikiz	1
bürün-	1	çiftçi	1	dik-	1
büsbütün	1	çikolata	1	Dikmen Deresi	1
büyükük	1	çimenlik	1	dilek	1
büyülen-	1	çimento	1	dilekçe	1
canım	1	Çin	1	din-	1
canlılık	1	çini	1	dip	1
cansız	1	çiz-	1	direnış	1
cazibe	1	çocukça	1	diren-	1
cemiyet	1	çocukluk	1	diyar	1
cengaver	1	çoktandır	1	doğallık	1
Cengiz		çorak	1	doğrul-	1
Horozoğlu	1	çoraklaş-	1	doğrultu	1
cevapla-	1	çöz-	1	doğu	1
cins	1	çukur	1	doğulu	1
civar	1	Daday	1	doksan	1
Conkbayırı	1	dağınık	1	dokuma	1
cömertçe	1	dağıtım	1	doku-	1
cümle	1	dahil	1	dolan-	1
cüppe	1	dal-	1	donuk	1
çabala-	1	dar	1	doyur-	1
çağdaş	1	dava	1	dörtнал	1
çağrıştır-	1	davet	1	döşek	1
çalışkan	1	dayı	1	DSİ	1
çalışkanlık	1	değersiz	1	duman	1
çal-	1	değişik	1	duygulu	1
Çamlıca	1	değişiklik	1	duygusal	1
çamur	1	değişme	1	dünyalı	1
çaresiz	1	değiştirme	1	düşünür	1
çaresizlik	1	değiştir-	1	düşüş	1
çarpış-	1	deha	1	düzey	1
		dek	1	ecdat	1

ebemkuşağı	1	garip	1	güzelce	1
eda	1	gazoz	1	güzelleş-	1
edebiyat	1	gecik-	1	güzellik	1
efe	1	geç	1	hacimli	1
eğdir-	1	geçerli	1	hafıza	1
eğer	1	geçil-	1	hafiflik	1
eğit-	1	geçindir-	1	hakikat	1
eğlen-	1	geçir-	1	hakimiyet	1
ekle-	1	gelinlik	1	halbuki	1
eksik	1	geliş	1	halka	1
Elbistan	1	geliştir-	1	hamle	1
elli	1	gençlik	1	hanımefendi	1
Elmadağ	1	genellikle	1	harbiye	1
emanet	1	geniş	1	hasır	1
emin	1	gerçek	1	hassas	1
emir	1	Gerede Panayırı	1	haşmet	1
emniyet	1	gerin-	1	hatıra	1
eriş-	1	gevele-	1	hatırla-	1
ertesi	1	gezdirebil-	1	haykırış	1
Erzurum	1	gezebil-	1	hayranlık	1
esas	1	gider-	1	hayret	1
esen	1	giriş	1	hayvan	1
eskiden	1	giz	1	hazır	1
eski-	1	gizemli	1	hazırcevap	1
esnaf	1	gizli	1	hazım	1
eş	1	gizlice	1	hazin	1
eşitlik	1	gökçek	1	hedef	1
etken	1	gökdelen	1	hediye	1
etkilen-	1	gökkuşağı	1	hemofili	1
etkileyici	1	Göktürk Devleti	1	hengame	1
etraf	1	gölcük	1	hepiniz	1
evcil	1	gönder-	1	herhalde	1
evlek	1	gönüllük	1	heyecanlan-	1
evvel	1	görenek	1	hıçkırık	1
eylül	1	gösteriş	1	hırçın	1
eyvah	1	gövde	1	hiçbiri	1
farklı	1	güç (2) (zor)	1	hitaben	1
faziletli	1	gül	1	hoca	1
felsefe	1	Güler Göçmez	1	hora	1
ferahla-	1	gümrük	1	horoz	1
fert	1	gümüş	1	hoşça	1
fırın	1	gündelik	1	hoşgörülü	1
fısıldaş-	1	güneşli	1	Hotamış	1
film	1	günümüzde	1	hukuk	1
filozof	1	gür	1	hummalı	1
firma	1	gürleme	1	huzur	1
Fransalı	1	güveç	1	hüküm	1
		güvercin	1	hünerli	1

hür	1	istirham	1	kavram	1
hüzün	1	işletmecilik	1	kavra-	1
ılık	1	işleyiş	1	kavrul-	1
ırgatlık	1	iştah	1	kavuş-	1
ıslak	1	İtalyan	1	kaymakam	1
ıslat-	1	itibaren	1	kayna-	1
ıstırap	1	itibari	1	kazı	1
ışıksız	1	iyice	1	kazı-	1
ışıl ışıl	1	iz	1	kaz-	1
ışıl-da-	1	kabar-	1	keder	1
icap	1	kabiliyet	1	kelebek	1
idadi	1	kabullen-	1	kelime	1
idarecilik	1	kaçın-	1	kemer	1
ihale	1	kaçır-	1	kemik	1
ihtar	1	kaç-	1	kent	1
ihmal	1	kafa	1	kese	1
ihtiyar	1	kahkaha	1	kesinti	1
ikişer	1	kahvaltı	1	kıl-	1
ikram	1	kahve	1	kır	1
ilaç	1	kakül	1	kırlangıç	1
ilan	1	kalabalık	1	kır-	1
iliş-	1	kaldır-	1	kırmızılı	1
ilkile ilkile	1	kalın	1	kısaca	1
ilkyaz	1	kalıntı	1	kısaltıl-	1
illa	1	kalker	1	kısıtla-	1
imdat	1	kalpli	1	kısmen	1
imkansızlık	1	kambur	1	kıtlık	1
imparatorluk	1	kanama	1	kıvran-	1
imzala-	1	kanat	1	kıyı	1
inat	1	kap	1	kızıl	1
incecik	1	kapalı	1	kızılımsı	1
incelik	1	kapalılık	1	kibar	1
inkılap	1	kara (1)		Kilye koyu	1
inle-	1	(toprak parçası)	1	kir	1
insancıl	1	kararsız	1	kirlenme	1
inşaat	1	karış-	1	kirli	1
internet	1	karıştır-	1	kirpik	1
ip	1	karlı	1	kişilik	1
ipek	1	karpuz	1	kocaman	1
irade	1	karşıla-	1	kolaçan	1
İrem	1	karşılaştır-	1	kolaylaş-	1
İskenderun		kartal	1	kolla-	1
Körfezi	1	kasım	1	komiklik	1
İspanyol	1	kasırğa	1	komşu	1
ispat	1	kaşık	1	komutan	1
istifade	1	katlan-	1	komutanlık	1
istiklal	1	kat-	1	konakla-	1
		kaval	1	konferans	1

konserve	1	Maydos	1	nakışla-	1
kop	1	mayıs	1	nakışlı	1
korkak	1	mazi	1	nar	1
koruma	1	meclis	1	nedense	1
koştur-	1	medeni	1	nedir	1
kovala-	1	mehmetçik	1	nem	1
kovuk	1	mektup	1	nemli	1
koyulaş-	1	meltem	1	nereye	1
köpüklen-	1	memurluk	1	neşe	1
kötülük	1	menekşe	1	neşeli	1
krater	1	meraklı	1	netice	1
kul	1	merhaba	1	neyse	1
kurak	1	mermi	1	nezaret	1
kurdela	1	Mersin	1	nice	1
kurma	1	mesela	1	nihayet	1
kurnaz	1	meslek	1	nisan	1
kurt	1	meşgul	1	nitelik	1
kurtarma	1	meşhur	1	normal	1
kurtul-	1	metrelik	1	not	1
kuru	1	mevsim	1	nur	1
kusursuz	1	meydan	1	nüfuz	1
kuşak	1	meyve	1	nükteci	1
Kuvayi Milliye	1	meziyet	1	ok	1
kuytu	1	mezun	1	okunan	1
kuzey	1	mırıldan-	1	olanak	1
küçücük	1	mide	1	oldukça	1
kültürel	1	mirasyedi	1	olgunlaş-	1
küme	1	mizaç	1	olumsuz	1
kütük	1	mola	1	ondan	1
lezzet	1	Mondros	1	onur	1
lider	1	MÖ	1	ooo	1
liman	1	mucize	1	oran	1
lokum	1	muhafız	1	ortak	1
lüzum	1	muhtarlık	1	ova	1
maaş	1	muhtemelen	1	oyuncak	1
madde	1	muhteşem	1	öfkelen-	1
mağlubiyet	1	munis	1	öğle	1
mahiyet	1	mutfak	1	öğrenme	1
makine	1	mutsuz	1	öğüt	1
mana	1	Muş	1	öksür-	1
manastır	1	müddet	1	ölüm	1
mani	1	müdürlük	1	önceki	1
mantık	1	mühendis	1	öncelik	1
martı	1	müjdecı	1	öncelikle	1
masa	1	mülayim	1	önder	1
matara	1	mülk	1	önderlik	1
mavili	1	mülk	1	Ören	1
		müzikli	1	örneğin	1

örtü	1	salla-	1	sonuncu	1
örtün-	1	sal-	1	sonunda	1
öte	1	Samsun	1	sorumlu	1
ötüş	1	sap-	1	sorun	1
övgü	1	sarı	1	soylu	1
öv-	1	sarf	1	soy-	1
öykü	1	sargı	1	soyun-	1
öyleyse	1	sat-	1	sözcük	1
öz	1	savun-	1	sözleş-	1
özellik	1	sayesinde	1	suçluluk	1
özetle-	1	sayfa	1	Suğla	1
özlem	1	sebzeli	1	sulak	1
paldır küldür	1	seçenek	1	sulama	1
park	1	sekte	1	sula-	1
patlat-	1	seminer	1	Suluhan	1
pekiştir-	1	sepet	1	sun-	1
peygamber	1	seri	1	suret	1
peynir	1	sessiz	1	süngü	1
pişirmek	1	sessizlik	1	sümbül	1
plan	1	sevdir-	1	sürece	1
planla-	1	sevil-	1	Sürmene	1
posta	1	sevimli	1	sürü	1
program	1	sevindir-	1	sürün-	1
puslu	1	sez-	1	sürt-	1
püsküllü	1	sığ-	1	süt	1
rağbet	1	sıkıntılı	1	sütçiçekleri	1
rahatsız	1	sıkıştır-	1	süzgeç	1
razı	1	sıklaş-	1	süzgün	1
reçete	1	sınır	1	süzme	1
rh	1	sınırla-	1	süzülme	1
ritmik	1	sır	1	şair	1
roman	1	sıradan	1	şalvarlı	1
romatizma	1	sırasında	1	şamata	1
römork	1	sıva	1	şans	1
rutubet	1	sıva-	1	şapka	1
rütbe	1	sızıntı	1	şarkı	1
rüzgarlı	1	sızlan-	1	şaşırt-	1
sabahleyin	1	sicim	1	şaşkınlık	1
saçlı	1	silah	1	şavk	1
sadık	1	sindir-	1	şemsiye	1
saf	1	sinek	1	şeref	1
Safranbolu	1	sinir	1	şerefli	1
sağır	1	siper	1	şımart-	1
sağlam	1	sis	1	şingirtı	1
sakal	1	Sivas	1	şimşek	1
sakın	1	soğukkanlılık	1	şirket	1
sakla-	1	solu-	1	şövalye	1
		sonuç	1	şube	1

şüphesiz	1	tokmak	1	ürper-	1
şükür	1	tol	1	üretim	1
taban	1	top	1	üstlen-	1
tabii	1	toparla-	1	üşüş-	1
taç	1	toplam	1	üye	1
takdirde	1	topla-	1	üzere	1
takip	1	toplanma	1	üzgün	1
taksi	1	toplantı	1	üz-	1
talip	1	topluluk	1	vakum	1
talimat	1	toplumsal	1	varlık	1
tamam	1	topuk	1	vasiyetname	1
tanın-	1	torba	1	vatansever	1
Tanrı	1	toz	1	vazife	1
taptaze	1	tören	1	vefat	1
tarım	1	Trablusgarp	1	velhasıl	1
tarif	1	traktör	1	verem	1
tarifsizlik	1	tuhaf	1	veri	1
tartış-	1	turkuaz	1	vızıldaş-	1
tatmin	1	tutarsız	1	vişne	1
tavır	1	tutul-	1	vuruş	1
tavşankanı	1	tümen	1	vücut	1
tavuklu	1	türklük	1	Walt Disney	
tedirgin	1	tüy	1	(Volt Disney)	1
teessüf	1	uçak	1	yabancılık	1
teğmen	1	uçuş	1	yabansüseni	1
telaş	1	ufaklık	1	yakın-	1
telkari	1	uğraş	1	yalvar-	1
tembel	1	uğrat-	1	yanaş-	1
temel	1	uğruna	1	yandan	1
temmuz	1	ulu	1	yankılan-	1
temsil	1	um-	1	yan-	1
teneke	1	umut	1	yansı-	1
tercüme	1	unut-	1	yapılı	1
tereddütsüz	1	usan-	1	yapma	1
terle-	1	usandır-	1	yapmacık	1
tersine	1	uslan-	1	yaralan-	1
tespit	1	ustalaş-	1	yaralı	1
tetik	1	Uşak	1	yaramaz	1
teyze	1	uydur-	1	yaramazlık	1
tıbbiye	1	uyku	1	yaratılış	1
tıpkı	1	Ulla	1	yarat-	1
tırman-	1	uy-	1	yargıla-	1
tırtıl	1	uyukla-	1	yarış-	1
ticaret	1	uyuyakal-	1	yasak	1
tilki	1	üçüncü	1	yastık	1
titre-	1	üfle-	1	yaş (2) (gözyaşı)	1
tiyatro	1	ün	1	yaşam	1
		ürk-	1	yaşama	1

yaşan-	1	zenginlik	1
yaşasın	1	Zığındere	1
yatak	1	zıpla-	1
yat-	1	zindan	1
yatır-	1	ziyade	1
yavan	1	zorla-	1
yavruağzı	1	Zübeyde	1
yayımlama	1	zümrüt	1
yayla	1		
yay-	1		
yazar	1		
yazı	1		
yazılı	1		
yel	1		
yepyeni	1		
verde	1		
yerli yersiz	1		
yeşert-	1		
yeşillen-	1		
yetenek	1		
yıka-	1		
yıkan-	1		
yıgın	1		
yıldırım	1		
yırtıl-	1		
yirmi	1		
yit-	1		
yiyecek	1		
yoksa	1		
yokuş	1		
yön	1		
yönel-	1		
yukarı	1		
yumuşak	1		
yut-	1		
yürekli	1		
yüz (2) (sayı)	1		
yüzyıl	1		
yüzyıllık	1		
zamandır	1		
zamanla	1		
zararlı	1		
zararsız	1		
zaruret	1		
zaten	1		
zeki	1		
zengin	1		

C.6. SINIF TÜRKÇE DERS KİTABINDAKİ METİNLERİN İÇERDİĞİ ÖĞELER

a. Metinlerde Geçen Deyimler

Tablo 4. Metinlerde Geçen Deyimler

	Deyim	Sınıf No\ Metin Sıra No:
1.	aklından geçmek	6/8
2.	askıya almak	6/19
3.	ayağa kalkmak	6/7
4.	ayakları yerden kesmek	6/17
5.	başına kakmak	6/11
6.	belini bükmek	6/4
7.	boy atmak	6/10
8.	boyun eğmek	6/9
9.	canı sıkılmak	6/3, 6/5
10.	çekip gitmek	6/8
11.	dikkat çekmek	6/7, 6/8, 6/12, 6/19
12.	dikkat kesilmek	6/8
13.	dile gelmek	6/15
14.	dile getirmek	6/1, 6/7, 6/11
15.	elinden gelmek	6/2
16.	elinden geleni yapmak	6/12
17.	elini ayağını öpmek	6/8
18.	farkına varmak	6/16, 6/18
19.	geri çevirmek	6/12
20.	geri kalmak	6/5, 6/5, 6/16
21.	geriye dönmek	6/1
22.	görev almak	6/6
23.	gözleri dolu dolu olmak	6/18
24.	gözünü dikmek	6/5
25.	güçlük çekmek	6/2
26.	hakkından gelmek	6/9
27.	haz duymak	6/2
28.	hora tepmek	6/15
29.	hücuma kalkmak	6/12
30.	ışık tutmak	6/7
31.	içi kararmak	6/1
32.	içine çekmek	6/17
33.	içine işlemek	6/17
34.	imdadına yetişmek	6/18
35.	izin vermek	6/3, 6/7, 6/8
36.	kalbi yerinden çıkmak	6/8
37.	kan dökmek	6/5
38.	kanat germek	6/9

39.	karar vermek	6/2, 6/8, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12
40.	karşılık vermek	6/5
41.	kulak ardı etmek	6/11
42.	önem vermek	6/7
43.	parmakla gösterilmek	6/4
44.	renği atmak	6/8
45.	sabrı tükenmek	6/5
46.	sıkıntı vermek	6/3
47.	sinirleri gerilmek	6/12
48.	sona ermek	6/16
49.	söz almak	6/7
50.	söz vermek	6/3, 6/11
51.	söze karışmak	6/1
52.	sözünü kesmek	6/1
53.	sözünü tutmak	6/11
54.	talimat vermek	6/7
55.	üstüne titremek	6/4
56.	yerine getirmek	6/7
57.	yola düşmek	6/14
58.	yola koyulmak	6/18
59.	yolunu tutmak	6/18
60.	yüreğini daraltmak	6/14
61.	zevk duymak	6/1
62.	zorunda kalmak	6/4, 6/5, 6/11, 6/19

b. Metinlerde Geçen İkilemeler

Tablo 5. Metinde Geçen İkilemeler

	İkilemeler:	Sınıf No/ Metin Sıra No:
1.	Allah Allah	6/12
2.	ara sıra	6/11
3.	ayrı ayrı	6/3
4.	benek benek	6/15
5.	beş on	6/3
6.	bir bir	6/17
7.	bir iki	6/1
8.	bölük bölük	6/15
9.	cıvıl cıvıl	6/15, 6/17, 6/17
10.	dalga dalga	6/13
11.	diken diken	6/12
12.	dizi dizi	6/14, 6/14
13.	dolu dolu	6/12
14.	doya doya	6/17, 6/17
15.	güle güle	6/12
16.	ışıl ışıl	6/1
17.	ilkile ilkile	6/18
18.	irili ufaklı	6/1, 6/18
19.	kat kat	6/5, 6/5
20.	kıpır kıpır	6/17, 6/17
21.	mavi mavi	6/17
22.	paldır küldür	6/17
23.	rahat rahat	6/3
24.	renk renk	6/15
25.	seve seve	6/3, 6/3
26.	sık sık	6/12, 6/12, 6/18, 6/18
27.	sıkı sıkı	6/14
28.	takır takır	6/18, 6/18
29.	tek tek	6/14
30.	tek tük	6/19, 6/19
31.	tıkır tıkır	6/14
32.	uçsuz bucaksız	6/17
33.	üç beş	6/15
34.	yavaş yavaş	6/19, 6/19
35.	yerli yersiz	6/11
36.	yüzde yüz	6/11

c. Metinlerde Geçen Önemli Vecizeler

Tablo 6. Metinlerde Geçen Önemli Vecizeler

	Önemli Vecizeler:	Söyleyen	Sınıf No/ Metin Sıra No:
1.	“Ben size taarruzu emretmiyorum, ölmeyi emrediyordum!”	Atatürk	6/4
2.	“Milletin istiklalini yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır.”	Atatürk	6/4
3.	“Türk kadını dünyanın en aydın, en faziletli ve en ağır kadını olmalıdır.”	Atatürk	6/6
4.	Bizim dinimiz hiçbir vakit kadınların erkeklerden geri kalmasını talep etmemiştir. Allah'ın emrettiği şey, erkek ve kadının beraber olarak ilim ve bilgiyi kazanmasıdır.”	Atatürk	6/6

d. Metinlerde Geçen Konuşma Diline Ait Kullanımlar Ve Ünlemler

Tablo7. Metinlerde Geçen Konuşma Diline Ait Kullanımlar ve Ünlemler

	Konuşma Diline Ait Kullanımlar ve Ünlemler:	Sınıf No/Metin Sıra No:
1.	acep	6/14
2.	Allah aşkına!	6/1
3.	Allah!...Allah!	6/12
4.	Ama dedeciğim!	6/3
5.	Büyük kurtarıcımız!	6/5
6.	Canım	6/10
7.	Çok geç kaldık, çok!	6/16
8.	Dedeciğim!	6/3
9.	Eyvah!	6/16
10.	Gerçekten yazık!	6/16
11.	Helal olsun Hasan'ım!	6/12
12.	Helal olsun!	6/12
13.	korkak!	6/8
14.	Küçük Hasanım	6/12
15.	Merhaba arkadaşlar!	6/7
16.	Ne var gene yavrum!	6/3
17.	Nerden bilebilirdi ki!	6/8
18.	Ooo!	6/3
19.	Susun!	6/1
20.	Tabii ki!	6/7
21.	Vakit çok az!	6/16
22.	Ya!	6/3
23.	Yaşasın!	6/3
24.	Yazık!	6/16
25.	Yemek, yemek, yemek!	6/3
26.	Zaman yok!	6/16

e. Metinlerde Kullanılan Kısaltmalar

Tablo 8. Metinlerde Kullanılan Kısaltmalar

	Kısaltmalar:	Sınıf No/Metin Sıra No:
1.	Dr (doktor)	6/5
2.	TBMM (Türkiye Büyük Millet Meclisi)	6/4, 6/4, 6/4
3.	M.Ö (Milattan önce)	6/7
4.	DSİ (Devlet Su İşleri)	6/19
5.	Rh	6/8

40.	Çin	6/14
41.	Daday	6/15
42.	Danimarkalı	6/1, 6/1, 6/1, 6/1
43.	Dikmen Deresi	6/18
44.	Don Kişot	6/1, 6/1, 6/1, 6/1
45.	Elbistan	6/15
46.	Elif	6/7, 6/7, 6/7, 6/7
47.	Elmadağ	6/18
48.	Erzurum	6/4
49.	Fransalı	6/1
50.	Fransız	6/12, 6/12, 6/12
51.	Gerede Panayırı	6/14
52.	Gökçen	6/7, 6/7, 6/7
53.	Göktürk Devleti	6/7
54.	Güler Göçmez	6/19
55.	Güliverin Gezileri	6/1, 6/1, 6/1, 6/1
56.	Gülseren	6/3, 6/3, 6/3
57.	Hacıkadın Deresi	6/18, 6/18, 6/18, 6/18, 6/18, 6/18, 6/18
58.	Hatay	6/5, 6/15
59.	Hindistan	6/3, 6/7
60.	Hotamış	6/19
61.	Hun Devleti	6/7, 6/7
62.	İpekyolu Kervanı	6/14, 6/14
63.	İrem	6/15
64.	İskenderun Körfezi	6/19
65.	İspanyol	6/1
66.	İstanbul	6/4, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/14
67.	Keçiören	6/18, 6/18
68.	Kırkikindi	6/18, 6/18
69.	Kibritçi Kız	6/1, 6/1
70.	Kilye Koyu	6/12
71.	Kirte	6/12, 6/12
72.	Konya Havzası	6/19, 6/19, 6/19
73.	Kurtuluş Savaşı	6/4, 6/4, 6/4, 6/6, 6/6
74.	Kuvayı Milliye	6/4
75.	Küçük Hasan	6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12, 6/12
76.	La Fontaine (La Fonten)	6/9, 6/1, 6/1, 6/1
77.	Maydos	6/12
78.	Mehmetçik Anıtı	6/5, 6/5
79.	Meke Gölü	6/19, 6/19, 6/19, 6/19, 6/19
80.	Mersin	6/15
81.	Mondros Ateşkes Antlaşması	6/4

g. Metinlerde Geçen Yabancı Sözcükler

Tablo 10. Metinlerde Geçen Yabancı Sözcükler

	Yabancı Sözcükler:	Sınıf No/ Metin Sıra No:
1.	Andersen	6/1, 6/1, 6/1, 6/1
2.	Don Kişot	6/1, 6/1, 6/1, 6/1
3.	La Fontaine (La Fonten)	6/9, 6/1, 6/1, 6/1
4.	Walt Disney (VOLT Disney)	6/1

h. Metinlerde Geçen Sayılar

Tablo 11. Metinlerde Geçen Sayılar

	Sayılar:	Sınıf No/ Metin Sıra No:
1.	01	6/5, 6/19, 6/19, 6/19, 6/19
2.	03	6/5
3.	10	6/19, 6/19, 6/19
4.	100	6/14
5.	12	6/19, 6/19
6.	14	6/19
7.	1400	6/19
8.	1881	6/4
9.	1902	6/4
10.	191	6/19
11.	1914	6/4
12.	1916	6/5
13.	1919	6/4, 6/4
14.	1920	6/4
15.	1923	6/4, 6/5
16.	1930	6/6
17.	1931	6/7
18.	1933	6/6
19.	1934	6/6
20.	1935	6/5
21.	1991	6/4
22.	2	6/19, 6/19
23.	20	6/14
24.	2004	6/19
25.	21	6/8
26.	22	6/4
27.	2200	6/19
28.	23	6/4
29.	24	6/19
30.	25	6/19

31.	29	6/4
32.	3	6/19
33.	324	6/19
34.	4	6/7, 6/19
35.	45	6/14
36.	5000	6/19, 6/19
37.	6	6/19
38.	72	6/19, 6/19
39.	9	6/19

III. DEĞERLENDİRME

A. 6. SINIF TÜRKÇE DERS KİTABINDAKİ METİNLERİN KELİME SERVETLERİNİN SAYISAL OLARAK İNCELENMESİ:

Tablo 12

VERİLER	
Toplam sözcük sayısı	8864
Çeşit Söz Sayısı*	2154
Çeşit Fiil Sayısı**	561
Olmak Yardımcı fiili ile yapılan birleşik fiillerin sayısı	22
Etmek Yardımcı fiili ile yapılan birleşik fiillerin sayısı	40
Atasözlerin sayısı	0
Deyimlerin sayısı	62
İkilemelerin sayısı	36
Önemli vecizelerin sayısı	4
Tekerlemelerin sayısı	0
Konuşma diline ait kullanımlar ve ünlemlerin sayısı	26
Kısaltmaların sayısı	5
Özel isimlerin sayısı	110
Yabancı isimlerin sayısı	4
Sayıların miktarı	39

* Çeşit söz sayısı; metinde kaç defa geçtiğine bakılmaksızın, farklı her kelime ya da kelime grubunu ifade eder.

** Çeşit fiil sayısı; metinde kaç defa geçtiğine bakılmaksızın, farklı her fiil türünü ifade eder.

Tablo 13

ORANLAR	
Çeşit söz sayısı / Toplam sözcük sayısı	% 24,3
Çeşit fiil sayısı / Çeşit söz sayısı	% 26
Olmak Yardımcı fiili ile yapılan birleşik fiillerin sayısı / Çeşit söz sayısı	% 1
Olmak Yardımcı fiili ile yapılan birleşik fiillerin sayısı / Çeşit fiil sayısı	% 3,9
Etmek Yardımcı fiili ile yapılan birleşik fiillerin sayısı / Çeşit söz sayısı	% 1,8
Etmek Yardımcı fiili ile yapılan birleşik fiillerin sayısı / Çeşit fiil sayısı	% 7,1
Atasözlerin sayısı / Çeşit söz sayısı	%0
Deyimlerin sayısı / Çeşit söz sayısı	% 2,8
İkilemelerin sayısı / Çeşit söz sayısı	% 1,6
Önemli vecizelerin sayısı / Çeşit söz sayısı	% 0,1
Tekerlemelerin sayısı / Çeşit söz sayısı	%0
Konuşma diline ait kullanımlar ve ünlemlerin sayısı / Çeşit söz sayısı	% 1,2
Kısaltmaların sayısı / Çeşit söz sayısı	% 0,2
Özel isimlerin sayısı / Çeşit söz sayısı	% 5,1
Yabancı isimlerin sayısı / Çeşit söz sayısı	% 0,1
Sayıların miktarı / Çeşit söz sayısı	% 1,8

B. 6. SINIF TÜRKÇE DERS KİTABINDAKİ METİNLERDE GEÇEN KELİMELEİN KULLANILMA SIKLIĞI:

Tablo 14

SÖZCÜKLERİN METİNLERDE KULLANILMA SIKLIĞI		TOPLAM SÖZCÜK SAYISINA ORANI
200' den fazla	1	0,01
100–200 arası	5	0,05
50–100 arası	14	0,15
25–50 arası	37	0,41
15–25 arası	49	0,55
10–15 arası	55	0,62
5–10 arası	58	0,65
5 defa	79	0,89
4 defa	121	1,36
3 defa	172	1,94
2 defa	355	4
1 defa	1077	12,15

C. 6. SINIF TÜRKÇE DERS KİTABINDAKİ METİNLERİN GÜÇLÜK SEVİYESİ VE OKUNABİLİRLİK DÜZEYİ:

Güneş'e (2003: 44–45) göre kısa ve basit yapılı cümleler uzun ve karmaşık yapılı cümlelere göre daha iyi öğrenilmektedir. Bu yüzden, ders kitaplarına metin seçimi yapılırken, kelime–cümle uzunlukları göz önüne alınmalı ve öğrencilerin seviyesine göre kelime ve cümle uzunluğu değişmelidir.

Metin seçiminde kelime ve cümle uzunluğunun yanı sıra okunabilirlik de önemli bir değişkendir. Ateşman'a (1997: 71) göre okunabilirlik, okuyan tarafından metinlerin

kolay ya da güç anlaşılır olma durumudur. Okunabilirlik, çoğunlukla metinlerdeki cümle ve kelime uzunlukları ve bilinmeyen kelime sayısı esas alınarak metnin güçlüğünü belirlemeyi amaçlar. Metin seçimiyle ilgili olarak, İlköğretim Türkçe Dersi 1–5. Sınıflar Öğretim Programı’nda (2005: 428) “Kelimelerde olduğu gibi, çocuk kitaplarında kullanılan cümlelerin de kısa ve basit olması okunabilirliği arttırmaktadır.” denilmektedir.

Metinlerin güçlük düzeylerinin belirlenmesi amacıyla yabancı ülkelerde çeşitli okunabilirlik formülleri geliştirilmiştir. Bugüne kadar çeşitli ülkelerde geliştirilen okunabilirlik formülleri ve Türkçe için geliştirilen formül kısaca şu şekilde ele alınabilir:

a) Dale-Chall Formülü: Edgar Dale ve Jeanne S. Chall tarafından geliştirilmiş olan bu formül cümle uzunluğu ve zor (bilinmeyen) kelime sayısı yoluyla metnin güçlüğünü belirlemeyi amaçlar (Jacqueline, 1992: 3).

b) Gunning Fog Index: Robert Gunning’in geliştirdiği formül üç ve daha fazla heceli kelimeler ve cümlelerde kullanılan ortalama kelime sayısına dayalı bir formüldür (Temur, 2003: 175).

c) Fry Okunabilirlik Grafiği: Bir metinden baştan 100, ortadan 100 ve sondan 100 kelime olmak üzere seçilen üç bölümdeki cümle ve kelime sayıları ve bunların belirlenen grafikteki yerlerinin bulunmasıyla sınıf düzeyine uygun metin seçimini sağlamayı amaçlayan bir çalışmadır (Temur, 2003: 176–177).

ç) Flesch-Kincaid Formülü: Cümle başına düşen kelime ve kelime başına düşen hece sayısına dayalı bir formüldür (Temur, 2003: 175–176).

d) Raygor Formülü: Bu okunabilirlik formülünde metnin ya da kitabın başından, ortasından ve sonundan yüzer kelimelik bölümler seçilir. Seçilen bölümlerdeki cümleler, altı ve daha fazla heceli kelimeler sayılır ve Raygor grafiği ile karşılaştırılarak metnin okunabilirliği hakkında çıkarımlarda bulunulur (Cooter ve Flynt, 1996: 57).

e) Ateşman tarafından Türkçe için geliştirilen formül: Ateşman tarafından Türkçe için, kelime ve cümle uzunluğunu temel alan ve metinden seçilen yüz kelimelik bir bölümde uygulanabilen aşağıdaki okunabilirlik formülü ve sınıflandırması geliştirilmiştir:

$$\text{Okunabilirlik Sayısı} = 198,825 - 40,175 X_1 - 2,610 X_2$$

X_1 = Hece olarak ortalama kelime uzunluğu

X_2 = Kelime olarak ortalama cümle uzunluğu

Bugüne kadar okunabilirlikle ilgili yapılan çalışmalarda metnin düzeyini belirlerken; metnin içeriği, uzunluğu, yapısı, mantık örgüsü, metinle birlikte kullanılan resimlerin etkisi, metnin öğretim programına uygunluğu, okuyucu ilgisi gibi unsurlar ölçümlerin dışında tutulmuştur (Fry, 2002: 287). Okunabilirlik ölçüsü, metnin nitel özellikleri ile birlikte ele alınırsa ancak kesin bir sonuca ulaştırabilir. Bu nedenle, geliştirilen okunabilirlik formülleri çalışmada incelediğimiz metinler için net bir sonuç verememektedir.

D. BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Araştırmamızda, MEB ilköğretim yeni program 6. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin kelime serveti incelemesi yapılmış ve aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Sonuçlar:

1. İncelediğimiz yeni program 6. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan metinlerin büyük çoğunluğunu deneme, hikâye ve şiir türünde yazılar oluşturmuştur. Biyografi, anı, tiyatro, fabl, mektup, efsane türleri birer örnekle yer almaktadır. Gezi yazısı türüne ise iki örnekle değinilmektedir.

Kutlu (2006) tarafından yapılan “MEB İlköğretim 6. 7. ve 8. sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Söz Varlığı Açısından Değerlendirilmesi” adlı çalışmadaki veriler incelendiğinde de; ders kitaplarında yer alan metin türlerinin ağırlıklı olarak şiir, anı, öykü türünde olduğu, diğer türlere ise çok az yer verildiği belirtilmiştir. Buradan anlaşılacağı üzere, Türkçe ders kitabında yer alan metinler, farklı yazın türlerini içermekte ve genellikle belli türler üzerinde daha çok örneklere yer verilmektedir.

2. Metinlerin seçiminde klasik ve çağdaş edebiyattan örnekler azdır.

3. Çalışmamızda, yeni program 6. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan metinler incelendiğinde toplam sözcük sayısı 8864 olarak bulunmuştur.

Kutlu'nun (2006) çalışmasında bu sayı 7321 iken, Özer'in (2005) çalışmasında 7911 olarak belirtilmiştir. Buna göre, çalışmamızda kullandığımız ders kitabında yer alan metinlerdeki kelime sayıları diğer ders kitaplarına göre artış göstermiştir.

4. Bu kelimelerden 2154 tanesi çeşit kelime sayısını oluşturmaktadır. Çeşit kelime sayısının toplam kelime sayısının oranı, % 24,3'tür.

Batılı ülkeler, 7–12 yaş grubundaki çocuklarına en az 5000 kelime öğretmeyi hedeflemektedirler. Buna göre, çeşit kelime sayısı bakımından değerlendirildiğinde ders kitabındaki metinlerin kelime serveti bakımından zayıf olduğu görülmektedir.

5. Çeşit fiil sayısı 561 tanedir.

6. 'Olmak' yardımcı fiili ile yapılan birleşik fiillerin sayısı 22 iken, 'etmek' yardımcı fiili ile yapılan birleşik fiil sayısı 40'tır. Bu yardımcı fiillerin, çeşit fiil sayısına oranları ise sırasıyla, %3,9 ve % 7,1'dir. Buradan da anlaşılacağı üzere, metinlerde 'olmak' yardımcı fiili ile yapılan birleşik fiillerin, 'etmek' yardımcı fiili ile yapılan birleşik fiillerden daha az olduğu görülmektedir.

7. Metinlerde, fiil türündeki çeşit sözlerin ancak % 26'lık bir yer kapladığı görülmektedir.

8. Metinlerde atasözü ve tekerleme bulunmamıştır.

9. Metinlerde yer alan ikilemelerin sayısı deyimlerden azdır.

10. Metinlerde yer alan herkesçe bilinen vecizeler çeşitlilik göstermemekle birlikte sayıları da azdır.

11. Metinlerde, özel isimler çeşit söz toplam sayısında içerisinde ancak % 5,1'lik yer kaplamaktadır.

12. Metinlerde kısaltma ve sayının az olduğu görülmektedir.

13. Metinlerde, çeşit söz toplam sayısına oranla, konuşma diline ait kullanımların ve ünlemlerin sayısının % 1,2 olduğu görülmektedir.

14. Metinlerde bir kez kullanılan sözcüklerin sayısı, toplam sözcükler arasında birinci sıradadır. Kullanılma sayısı arttıkça, bu sıralamada gerilemektedir.

15. Metinlerde en fazla yer alan 5 kelime aşağıda verilmiştir:

bir: 210 defa

ve:174 defa

bu: 160 defa

ol-: 159 defa

de: 109 defa

Arı (2003) alışmasında, 6. sınıf üç Türkçe ders kitabında ‘bir’ kelimesini en çok geçen sözcük, ‘olmak’ kelimesini ise sıklığı yüksek olan ikinci sözcük olarak bulmuştur. Buradan da anlaşılacağı üzere, metinlerdeki kelime sıklığı benzer sözcüklerden oluşmaktadır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

I. SONUÇLAR

Bu çalışmada elde edilen bulgular neticesinde, aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Kelime servetinin kazandırılmasında Türkçe derslerinin önemli bir payı vardır.
2. Türkçe öğretiminde, Türkçe ders kitaplarında yer alan metinler önemli yer tutmaktadır.
3. Yeni program MEB 6. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan metinler 8864 adet sözcük içermektedir.
4. Metinler, kelime serveti kazandırması açısından farklı özellikler göstermektedir.

II. ÖNERİLER

1. Talim ve Terbiye Kurulundaki kitap inceleme komisyonları kelime serveti, kelime servetinin önemi, kelime servetini arttırmaya yönelik çalışmaları dikkate almalıdır.
2. İlköğretim Türkçe ders kitaplarına alınacak metinlerdeki kelimeler, bir programa bağlı olarak seçilmelidir. Öncelikle, Talim ve Terbiye Kurulunun önerdiği ders kitaplarındaki kelimeler taranmalı, kelime sayımları yapılmalı, sıklık çizelgeleri hazırlanarak, “hangi kelimelerin çok geçtiği” tespit edilmelidir. Tespit edilen kelimelere göre hangi sınıf ve yaş grubunda hangi kelimelerin verileceği belirlenmelidir. Belirlenen kelimelere göre her sınıf ve seviye için ders kitabı hazırlanmalı ve Türkiye’nin her yerinde aynı yaş ve seviyedeki öğrenciler için aynı kitaplar kullanılmalıdır.
3. Çalışma kitaplarında kelime dağarcığını geliştirme çalışmalarına (boşluk doldurma, gruplandırma gibi) yer verilmelidir.
4. Öğrencilerin kişisel kelime servetinin geliştirilmesi için öğretmenlere önemli görevler düşmektedir. Derslerde öğrencilere öğretilmesi planlanan her yeni

kelimeyi en doğru biçimde kullanan, öğrencisine model olan, nitelikli öğretmenler yetiştirilmesine daha çok özen gösterilmelidir.

5. Öğretmen, derslerinde ders kitabı dışındaki basılı materyallerden gazete, dergi, hikâye, roman vb. kullanmalı, buralarda geçen kelimelerin öğretime ve öğrencilerin kelime hazinelerini geliştirmelerine özen gösterilmelidir.
6. Ders kitapları dışında Milli Eğitim Bakanlığının önerdiği, öğrencilerin seviyelerine uygun okuma kitapları, öğrencilere programlı bir şekilde okutulmalıdır.
7. Ders kitaplarında günlük dilde kullanılan kelimelerin yanı sıra edebi ve akademik kelimelere, çeşitli kavramlara da değinilmelidir.
8. İlköğretim Türkçe ders kitaplarında yer alan metinler arasında çok sayıda şiir bulunmaktadır. Ancak, şiirler kelime servetinin geliştirilmesinde düz yazı kadar etkili değildir. Bu nedenle şiirler, ders kitaplarında serbest okuma metni olarak ele alınmalıdır.
9. Türkçe ders kitaplarında söz varlığı açısından, tüm unsurlara sıklıkla yer verilmelidir.

KAYNAKÇA

- Ağca, H., 2001, “Sözlü ve Yazılı Anlatımda Türkçenin Kullanılması”, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara, s.38.
- Aksan, D., 1996, “Türkçenin Söz Varlığı”, Engin Yayınları, Ankara, s. 26–38.
- Aksan, D., 1998, “Her Yönüyle Dil”, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Aksan, D., 2000, “Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim”, Ankara, TDK Yayınları.
- Aksoy, Ö., 1997, “Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü”, İstanbul, İnkılap Kitabevi.
- Aksoy, Ö., A., 1975, “Gelişen ve Özleşen Dilimiz”, TDK Yayınları, Ankara, s. 11.
- Akyol, H., 2005, “Türkçe İlkokuma Yazma Öğretimi”, PegemA Yayıncılık, Ankara.
- Arı, G., 2003, “İlköğretim Altıncı Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Kelimeler ve Bu Kelimelerin Kullanılabilirliği (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi)”, İstanbul Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Aytaç, K., 1980, “Avrupa Eğitim Tarihi”, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Basımevi, Ankara, s. 191.
- Aytaç, G., 2001, “Türkçe Ders Kitaplarının Yazımında Metin Seçimi ve Metin Altı Sorularının Hazırlanmasında Dikkat Edilmesi Gereken Bazı Hususlar”, Türk Yurdu Dergisi, 162-163, s. 59- 61.
- Baraz, T. ve Özdemir, E., 1991, “Türk Dili ve Edebiyatı Yazın Türleri”, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Ders Kitapları, Yayın No:1 04/YT, Eskişehir, s. 47.
- Batur, Z., 2006, “İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Türkçe 6. ve 7. Sınıf Ders Kitaplarında Geçen Bilinmeyen Kelimeleri Kazanım Düzeylerine İlişkin Bir Araştırma (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi)”, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Baysal, A. D., 2007, “İlköğretim 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabının Kelime Serveti Bakımından Değerlendirilmesi (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi)”, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.

- Baytekin, Ç., 1992, “Yurtdışında Öğretim Gören Öğrencilere Uygulanan Türk Dili Öğretimi”, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınları, Ankara.
- Beyreli, L., Çetindağ, Z. ve Celepoğlu, A., 2005, “Yazılı ve Sözlü Anlatım”, Ankara, PegemA Yayıncılık.
- Bilgen, N., 1988, “Kelime Hazinesi Konusunda Bir Araştırma”, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, (Yayınlanmamış Araştırma Raporu), Ankara.
- Boratav, P., N., 2000, “Tekerleme Türk Halk Masalının Tipolojik ve Stilistik İncelemesine Katkı”, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Cesur, O., 2005, “Pansiyonlu İlköğretim Okulu Öğrencileri Üzerinde Kelime Serveti Araştırması (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi)”, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Çakır, F., 1997, “İlkokul Türkçe Ders Kitaplarının Eğitim Öğretime Uygunluğunun Değerlendirilmesi (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi)”, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Çeçen, M. A. ve Çiftçi, Ö., 2007, “İlköğretim 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Tür ve Tema Açısından İncelenmesi”, Milli Eğitim Dergisi, S. 173.
- Çıplak, M., 2005, “Uşak Merkez İlköğretim 5.,8. ve 11. Sınıfların Yazılı Kelime Hazinesinin Belirlenmesi (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi)”, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Çiftçi, M., 1991, “Bir Grup Yükseköğrenim Öğrencisi Üzerinde Kelime Serveti Araştırması (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi)”, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Çotuksöken, Y., 1988, “Deyimlerimiz”, Varlık Yayınları, İstanbul, s. 7.
- Davaslıgil, Ü., 1985, “Farklı Sosyo Ekonomik ve Kültürel Çevreden Gelen Birinci Sınıf Çocuklarının Dil Gelişimine Okulun Etkisi”, İstanbul Üni. Ed.Fak. Yayınları, İstanbul.
- Demir, C., 2006, “Türkçe/ Edebiyat Eğitimi ve Kişisel Kelime Serveti” Milli Eğitim Dergisi, S. 169.
- Ediskun, H., 2004, “Türk Dil Bilgisi”, Remzi Kitabevi, İstanbul, s.9.
- Ergin, M., 1986, “Türk Dil Bilgisi”, Boğaziçi Yayınları, İstanbul.
- Ergin, M., 2003, “Türk Dil Bilgisi”, Bayrak Yayınları, İstanbul, s.3.

- Erkul, R., 2003, “Cümle ve Metin Bilgisi”, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Gencan, T., N., 2001, “Dilbilgisi”, Ayraç Yayınları, Ankara, s.21.
- Göğüş, B., 1978, “Orta Dereceli Okullarımızda Türkçe ve Yazın Eğitimi”, Gül Yayınları, Ankara.
- Güteryüz, H., 2001, “Türkçe Programlanmış İlkokuma Yazma Öğretimi”, Ankara, PegemA Yayıncılık.
- Günay, D. V., 2003, “Dil ve İletişim”, İstanbul.
- Güneyli, A., 2003, “Metin Türlerine Göre Okuduğunu Anlama Becerisi (Türkiye-Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetleri Üniversiteleri Üzerine Bir Araştırma) (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi)”, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Harıt, Ö., 1971, “Samsun ve Ankara İllerinin 6-7 Yaş Çocuklarında Kelime Hazinesi Araştırması”, MEB Plânlama Araştırma ve Koordinasyon Dairesi Bşk. Yayını, Ankara.
- Hatipoğlu, V., 1981, “Türk Dilinde İkileme”, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Hesapçıoğlu, M., 1994, “Öğretim İlke ve Yöntemleri Eğitim Programları ve Öğretim”, Beta Basım Yayım, Ankara.
- İnce, H. G., 2006, “Türkçede Kelime Öğretimi (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi)”, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- İpekçi, A., 2005, “İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Kelime Serveti Üzerine Bir Araştırma (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi)”, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- İzgören, M., K., 2003, “Oyunlarla Dil Öğretimi”, Academyplus Yayınevi, Ankara.
- Karakuş, İ., “Türkçe- Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi”, 2000, Sistem Ofset Yayınları, Ankara, s.127.
- Karakuş, İ., 1997, “Çocukta Dil Gelişimi”, Türk Dili, s. 544.
- Karatay, H., 2007, “Kelime Öğretimi”, Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, C: 27, S: 1, s: 141–153.
- Karatay, H., 2007, “Türkçe Dersi Kitaplarında Kelime Çalışmaları”, Milli Eğitim Dergisi, S:173, s:50–66.

- Kavcar, C.ve Oğuzkan, F., 1999, “Örnek Edebi Metinlerle Yazılı ve Sözlü Anlatım”, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Kırca, N., 1992, “İlkokulun Dört ve Beşinci Sınıflarında Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Üzerine Araştırmalar-I Türkçe Ders Kitapları (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi)”, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Koşar, E., 2001, “İlköğretim Okulu Türkçe Dersi Programı, Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu”, Türkçe 1-8, Nobel Yayınları, Ankara.
- Kurudayıoğlu, M. ve Karadağ, Ö., 2005, “Kelime Hazinesi Çalışmaları Açısından Kelime Kavramı Üzerine Bir Değerlendirme”, Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, C. 25, S. 2, s.293–307.
- Kutlu, H., 2006, “MEB İlköğretim 6. 7. ve 8. sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Söz Varlığı Açısından Değerlendirilmesi (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi)”, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, İstanbul.
- Küken, G., 1996, “Felsefe Açısından Eğitim”, Alfa Yayınları, İstanbul, s.140-145.
- Özbay, M., 2002, “İlköğretim Okulları Türkçe Ders Kitaplarındaki Anlama Sorularının Öğrencinin Düşünme Becerilerine Katkısı”, Türk Dili, 609.
- Özbay, M., 2006, “Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri II”, Öncü Kitap Basımevi, Ankara.
- Özdemir, E., 1981, “Yazı ve Yazınsal Türler”, Karacan Yayınları, Ankara, s.6-7.
- Özdemir, E., 1983, “Okuma Sanatı”, Varlık Yayınları, İstanbul, s. 39.
- Özer, M., 2005, “İlköğretim 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Kelime Serveti Bakımından Değerlendirilmesi (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi)”, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Pars, V., B., 1954, “Okuma Psikolojisi ve İlkokuma Öğrenimi”, Maarif Basımevi.
- Sağır, M., 2002, “Türkçe Dilbilgisi Öğretimi”, Nobel Yayınları, Ankara, s. 45
- Sertel, A., 2006, “Tecrübenin Dili Konu Konu Atasözleri”, İstanbul, Pozitif Yayınları.
- Sever, S., 2004, “Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme”, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Sever, S., 2003, “Çocuk ve Edebiyat”, Kök Yayıncılık, Ankara.

- Sever, S., 2000, “Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme”, Anı Yayıncılık, Ankara, S.121.
- Sever,S., Kaya, Z. ve Aslan,C., 2006, “Etkinliklerle Türkçe Öğretimi”, Morpa Kültür Yayınları, Yaylacık Matbaası, İstanbul. s:101–106.
- Şahin, T., 1998, “Amerika’da İlkokullar 5. Sınıflarda Okutulan İlkokul Ders Kitabının Değerlendirilmesi”, Dünyada ve Türkiye’de Anadili Eğitimi, Sempozyum Bildirileri, Ankara Üniversitesi Tömer Yayınları, Ankara.
- Şahin, T., ve Yıldırım, S., 1999, “Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme”, Anı Yayıncılık, Ankara, s. 47.
- Şengül, M., 2005, “Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlere Dayalı Olarak Hazırlanan Soruların Öğrencilerin Bilişsel Gelişimlerine Etkisi”, XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Denizli, Kongre Kitabı, C.2.
- Topaloğlu, A., 1989, “Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü”, ÖtükenYayıncılık, İstanbul, s. 98.
- Tosunoğlu, M., 1998, “İlköğretim Okullarına Başlayan Öğrencilerin Okuma Yazmayı Öğrenmeden Önceki Kelime Serveti Üzerine Bir Araştırma(Yayımlanmamış doktora tezi)”, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Tosunoğlu, M., 1999, “Kelime Servetinin Eğitim ve Öğretimdeki Yeri ve Önemi”, Millî Eğitim Dergisi, S.144, s.71–73.
- Türk Dil Kurumu, Türkçe Sözlük, 2005, Ankara.
- Türkçe Dersi Öğretim Programı, 2005, Ankara.
- Türkçe-Yazı Programı, 2002, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul.
- Uzun, N.E., 2004, “Dilbilgisinin Temel Kavramları”, Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi, İstanbul.
- Ünalın, Ş., 2004, “Dil ve Kültür”, Nobel Yayınları, Ankara.
- Ünsal, H., 2005, “İlköğretim 5. ve 8. Sınıflar ile Ortaöğretim 11. Sınıfların Sözlü Anlatımdaki Kelime Hazinesi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi)”, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Yalçın, A., 1996, “Türkçe Dersi Kitaplarının Planlanması ve Yazılması”, Türk Yurdu, 107.

- Yalçın, S. K., 2005, “İlköğretim 1. ve 5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Söz Varlığı Unsurlarının Eğitsel Açıdan Değerlendirilmesi (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi)”, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Yangın, B., 1999, “İlköğretimde Türkçe Öğretimi”, MEB Projeler Koordinasyon Merkezi Başkanlığı, Ankara.
- Yıldız, C., Okur, A., Arı G., ve Yılmaz, Y., Ekim 2006, “Yeni Öğretim Programına Göre Kuramdan Uygulamaya Türkçe Öğretimi”, Pegema Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara.

EK 1
METİNLER

METİN 1

ÇOCUK KİTAPLIĞINDA SABAH TARTIŞMASI

Güneş, ufuktan kulağımı daha yeni göstermişti ki Walt Disney (Volt Disney)'in mikileri uyandı. Kitapların üstünde atlayıp zıplamaya başladı.

Mikilerin sesini duyan diğer kitaplar da gözlerini açtı.

“N’oluyor?” diye gür sesiyle bağırdı Don Kişot. “Her sabah sizin gürültünüzle mi uyanacağım Allah aşkına!”

Don Kişot yine atının üstündeydi. Kılıcını sağa sola sallıyordu. Mikilerin çoğu korkmuştu.

Biri cesaretini toplayıp konuştu:

“Sen herkesi korkutsan da beni korkutamazsın şövalye dostum. O cılız atınla tahta kılıcının forsu orta çağlarda kaldı. Yel değirmenleriyle savaşır gibi davranma bizlere. Biraz kibar olmasını öğren bakalım.”

“Benim forsum hiçbir çağda geçmez ufaklık.” dedi Don Kişot.

Küçümseyerek baktı mikilere.

“Bu gece doğru dürüst uyuyamadım.” diye konuşmasını sürdürdü. “Şu kitaplıkta sayımız çoğaldıkça saygı kalmadı doğru dürüst. İçinizde en yaşlılardan biri benim. Aynı zamanda en hacimli, en kalın olanı da... Biraz saygı gösterilmez mi adama? Ne yazık ki göstermiyorsunuz. İkinci sınıf, üçüncü sınıf kitapla bir tutmaya kalkışıyorsunuz beni. Yaşlandığım için mi nedir, şu mikiler bile posta koymaya başladılar bana. Aynı yerde yatırıyor, aynı yerde ayakta tutuyorsunuz. Biliyorsunuz, ben soylu sınıftan geliyorum her şeyden önce. Sıradan bir kitapla aramızda bazı farkların olması gerekmez mi? Ben bütün dünya dillerine çevrildim. Aynı zamanda dünyanın en çok okunan kitabıyım. Zamanla yarışım âdeta. Zaman eskidi, ben eskimedim...”

Daha konuşacaktı ki orta sıralardan Güliiver’in Gezileri sözünü kesti:

“Bir kez senin çocuk romanı olup olmadığın hâla belli değil Don Kişot kardeş.” dedi. “Ayrıca özetlenip kısaltılmışsın. Çocuklar daha kolay anlayıp sevsinler diye mi yapıyorlar bunu? Doğrusu senin durumuna düşmeyi hiç istemezdim. Olduğum gibi çıkardım okurlarımın karşısına. Sen çocuklar için yazılmadığından yapıyorlar bunu. Senin yerinde olsam çıkıp giderim şu çocuk kitaplarının arasından.”

“Kim diyor çocuk romanı olmadığını?” dedi Don Kişot. “Bütün dünya çocukları okumuyor mu beni? Okuyor. Bütün dünya çocukları zevk duymuyor mu? Duyuyor. Öyleyse, ben bir İspanyol olduğum kadar dünyalıyım da. Büyüklerin olduğu kadar çocukların da dostuyum.”

“Senin de pek özelliğim yok.” dedi Fransalı Küçük Prens. “Kendi kafana göre iki düş ülkesi yaratmışsın. Birinde Güliiver’i devlerle karşılaştırırsın, birinde de cücelerle... Hiç normal insan bulunmaz mı senin dünyanda kuzum?”

“Güleyim bari senin bu sözüne.” dedi Güliiver’in Gezileri. Bütün dünya anladı da bunu, sen mi anlayamadın? Azıcık zeki sanıyordum seni. Demek ki adın gibi aklında küçükmüş. Her insanın bir dev, bir cüce yanı bulunur. Ben bunu temsil ediyorum. Herkes kendini bende bulduğu için bunca sevildim. Filmlerim, tiyatrolarım yapıldı ayrıca. Hepsi çok çok beğenildi. Ama seni... Kitaplığımızın sahibi bile okumadı daha! Öyle değil mi?”

“Derslerden, oyundan bana zaman ayırmadıysa azıcık da tembelse bunun suçu bende mi?” dedi Küçük Prens. Baksana, neredeyse güneş doğacak. Kuşlar uyandı, çiçekler, kitaplar uyandı, o hâlâ yatıp duruyor.

“Aslında sen pek anlaşılacak kitap değilsin.” dedi Güliiver’in Gezileri. Fazla okunmuyorsan bunun sorumlusu biraz da sensin kuzum. Bu giz, bu kapalılık sende oldukça hep yalnız kalacaksın çocukların yanında.

La Fontaine (La Fonten), sabahleyin erkenden kalkmış, elini yüzünü yıkamış, kahvaltısını yapmıştı.

“Tembel dediğiniz o çocuk beni üç kez okudu.” diye söze karıştı. Ayrıca defalarca arkadaşlarına anlatıp durdu. Şu koca kitaplıkta daha hiç okunmayanlar varken benim üç kez okunmuş olmam biraz düşündürmeli sizleri, bu durum dünyanın her köşesi için geçerli. La Fontaine’in adını bilmeyen, duymayan çocuk yoktur yeryüzünde. Hepsi en az bir fablimi bilir. Her fablimin arkasından güldükleri kadar düşünürler de. Bu yüzden ben komik olduğum kadar filozofum da. İsterseniz bir fablimi anlatayım sizlere.

“Anlat anlat!” diye bağıştılar raflarda uyuklayan kitaplar. Bir iki öksürdü La Fontaine, boğazını temizledi. Yavaş yavaş anlatmaya başladı:

“Kaplumbağanın biri bıkmış, usanmış yaşadığı yerden. Uzak ülkelerin özlemine çekmeye başlamış. Derdini iki ördeğe açmış. İstersen seni dünyanın öbür ucuna

uçururuz demiş ördekler. Hem gezer, hem bilgini görgünü artırırısın. Olur, demiş kaplumbağa. İki ördek bir değnek almışlar ağızlarına. Haydi, tutun bakalım demişler. Ama sakın ağzını açayım deme. Kaplumbağa söz vermiş konuşmamaya. Ağzıyla tutunmuş değneğe. Uçmaya başlamışlar. Aşağıdan görenler şaşırılmış. Şuna bakın, kaplumbağa uçuyor demişler. Kaplumbağa geveze mi geveze... Bir parça da övüngen. Elbette uçuyorum, der demez, ağzından kaçırılmış değneği, düşüp karpuz gibi kırılıvermiş.”

“Anlattığın pek de komik değil.” dedi ev sahibi durumunda olan Nasrettin Hoca Fıkraları. “Evet, La Fontaine herkesi güldürebilir, düşündürebilir. Ama Nasrettin Hoca’nın güldürüp düşündürmesinin ayrı bir tadı vardır. İnsanı güldürüp düşündürenler biraz Nasrettin Hoca’dır. Ünüm dünyaya yayılmıştır. Size La Fontaine gibi fıkra anlatmayacağım. Adımı anmanız, komikliğimi çağrıştırmaya yeter de artar bile.”

Nasrettin Hoca, ters bindiği eşeğini sürüp giderken herkes kahkahalarla gülüyordu

Nasrettin Hoca geriye döndü, kendisine gülenlere seslendi:

- Eşeğime ters bindiğim için gülüyorsunuz değil mi? dedi.
- Evet, diye bağıldılar. Onun için gülüyoruz.
- Allah’ın saf kulları, dedi Nasrettin Hoca: Bunu otomobil mi sandınız? Üstüne bindiğim bir eşek. Otomobiller gibi dikiz aynası olsa arkamı görürdüm. Olmadığına göre, elbette ki ters bineceğim.

“Uzun zamandır sizleri dinliyorum.” dedi Andersen. “Bakıyorum da herkes kendini övmeye çalışıyor. Hepiniz övünürken Danimarkalı Andersen’in masallarını unutup gidiyorsunuz.”

Şöyle birkaç adım öne çıkıp gezindi. Apak bir sakalı, uzun cüppesi vardı. Danimarka’nın soğuk bir gününe rastladığı için midir nedir, irili ufaklı bütün masallarının üstünde tilki derisinden dikilmiş kürkler vardı. Hepsi birbirlerinden güzeldi kürklerin. Işıl ışıldı.

“Şunu soracağım size.” diye konuşmasını sürdürdü Andersen. “Yeryüzünde hiçbir çocuk kitaplığının Andersensiz olduğu görülmüş müdür? Bakmayın siz bizim üstümüzdeki kürklere. Sıcaklık, güzellik kürklerimizde tüylerinde değil, yüreklerimizdedir. İnanmazsanız gelip okuyuverin masallarımızı, ısınacaksınız. Örneğin “Kibritçi Kız” sımsıcak bir masaldır, değil mi? Danimarka’nın karına, buzuna,

fırtınasına karşı koyan o küçük kızın kibritlerinin alevi değil, yüreğinin sıcaklığıdır. Bütün Danimarkalıların o soğuklara benim masallarımınla direnip karşı koyduklarını hiç düşündünüz mü? Bana inanmazsanız bir soğuk havada açıp okuyun masallarımı. Sımsıcak olacaktır içiniz. Neyse, sevmediğim şeylerden birisi övünmektir. Bugün ben de istemeyerek bunu yaptım. Bu sebeple özür dilerim bütün arkadaşlardan.

Belki öteki kitaplar da konuşacak, övgüyle karışık üzüntülerini, sevinçlerini, umutlarını dile getireceklerdi ki kitapların sahibi çocuk birden gözlerini açtı. Güneş, kentin göğünde epeyce yükselmişti.

Yatağında bir kez gerindi çocuk. Günlerden pazar olduğunu anımsadı. Bugün bir kitap okunurdu. Gülümseyerek baktı raflara. Elini raflardan birine doğru uzattı. Kitapların hepsi birden heyecanlandı. Birer adım öne çıkıp “Beni oku! Beni oku!” diye bağırmaya başladılar. “Susun!” diye bağırdı çocuk. “Bugün çok yüksek çıkıyor sesleriniz!”

Her zaman duymazdı bu sesi. Kitaplar mı konuşmazdı, kendi kulakları mı sağır olurdu, anlayamazdı. O zaman tek kitap olsun okuyamazdı. İçi kararlıydı. Çoktandır böyleydi. Ama hava güzel mi, morali yüksek mi, duyardı onların sesini. Bu sesi duydu mu tamamdı. Okumaya iştahı var demektir. Gelsin o zaman kitaplar. Üzerlerine kapanırdı onların. Saatlerce kendinden geçerdiler. Her şeyi unutup giderdi...

Kitaplardan birini çekip aldı. Uzak ülkelerden, ta Arjantin’den yeni bir dosttu. Geçen yıl almıştı bunu. Daha bunun gibi pek çok kitabı okuyamadığını düşündü. Bu süre içerisinde de ilk sayfayı okuyup çevirdi. Bakışları yazılar üzerinde uçuşmaya başladı. Su sesi, müzik sesi gibi bir şey doldurmaya başladı içini... Çocuk, çok uzaklardan gelen bu sesi dinledi. Gittikçe çoğalıyor, kendisine sarıp içine alıyordu. Çocuk, bu sesin nereden geldiğini anladı: Az önce tartışan kitapların gürültüsü değildi bu. Okuduğu sözcüklerden, cümlelerden gelen gizli bir sestir...

Mehmet GÜLER

METİN 2

OKUMA ÜSTÜNE

Okumak; haz duymaya, zihnimizi süslemeye ve yetkimizi arttırmaya yarar. Haz duymak konusundaki faydası, insan bir köşeye çekilip tek başına kaldığı zaman kendini gösterir. Zihnimizi süslemesinin, konuşurken; yetkimizi arttırmasının ise bir iş hakkında hüküm verirken faydası dokunur. Tecrübeyle yetişmiş kimseler bazı işler yapar, onlar hakkında birer karar verebilirler. Öğütler vermek, planlar yapmak, kurallar koymak, özellikle bilgi sahibi kimselerin elinden gelir. Okunan kitaplardan süs olsun diye fazla faydalanmak gösteriş, bir karar verirken sadece kitaptaki kurallara uymak da yanlıştır.

Kitapları, ne yanlış bulmak için ne de olduğu gibi kabullenip konuşmalarında sana konu olsun diye oku. Bazı kitaplardan insan yalnız zevk alır, bazılarını olduğu gibi yutar, bazılarını geveler ve hazmeder. Yani bazı kitaplardan birtakım parçalar okunur, bazıları baştan başa ama inceden inceye araştırılmadan, bazıları ise dikkatle ve özenle okunur. Bazı kitaplar da vardır, insan onları başkalarının aracılığıyla yani başkalarının onlardan çıkardıkları parçalar aracılığıyla okur. Bu ancak kitabın değeri ve konunun önemi az olduğu zaman yapılır. Çünkü başkasının süzgecinden geçmiş böyle kitaplar, süzölmüş su gibi yavan olur.

Okumak insana olgunluk, konuşmak canlılık, yazmak da açıklık verir. Bu sebeple az yazanın hafızasının kuvvetli, az konuşanın hazırcevap, az okuyanın da bilmediğini bilir gibi göstermesi için kurnaz olması lazımdır. Tarih kitapları insanı akıllandırır, şiir nükteci, matematik dikkatli kılar, felsefe eserleri de derinleştirir. Mantık ve güzel konuşma sanatı, tartışmalarda ustalaştırır; ahlak da ağırbaşlı yapar.

“İnsanın okuduğu şey benliğine işler.” Hatta insan, kendi zekâsının gelişimine engel olan her türlü durumu, iyi seçilmiş eserler okumakla ortadan kaldırabilir. Tıpkı vücudun tutulduğu hastalıkların uygun antrenmanlarla iyi edilebildiği gibi. Mesela topla oynanan oyunlar böbrekte oluşan taşları düşürerek böbreklere; ok atmak, akciğerle göğse; ağır yürüyüşler mideye; ata binmek baş ağrılarını iyi gelir. Bu sebeple bir kimsenin zihni dağınıksa matematikle meşgul olsun; çünkü bir problemi çözerken biraz dalırsa probleme ta baştan başlaması gerekir. Kişi iki konu arasında ilişki kurmakta

güçlük çekiyorsa hukuk davalarını incelesin. Böylece her zekâ hastalığına ilaç olacak birer reçete bulunabilir.

BACON

METİN 3

EN İYİ ARKADAŞ

(1. Perde)

KİŞİLER (Sahneye geliş sırasıyla): Gülseren / Dede / Murat / Baba

SAHNE:

(Bir kitaplık odası. Dolaplar, etajerler, kitaplarla doludur. Köşede bir çalışma masası ve yanında birkaç koltuk bulunmaktadır. Bir dede bu koltuklardan birine oturmuş, kitap okumaktadır. Bu sırada ayaklarının ucuna basarak saygılı bir şekilde biri erkek, öteki kız iki çocuk içeri girer.)

Gülseren – (Dedenin yanına iyice sokularak) Dedeciğim!

Dede – (Başını okumakta olduğu kitaptan kaldırarak) Ne var gene yavrum! Kitabımı rahat rahat okuyamayacak mıyım?

Gülseren – Annem, babam sizi yemeğe bekliyorlar.

Dede – (Canı sıkılmış gibi) Yemek, yemek, yemek! Başka şeyler düşündükleri yok şu insanların...

Gülseren – Ama dedeciğim, yemek yemeden nasıl yaşarsız sonra?

Dede – (Gülümseyerek) Haklısın tatlı kızım. Ama insanlar yemeği sevdikleri kadar okumayı, öğrenmeyi sevmiş olsalardı dünya daha güzel olurdu sanırım.

Murat – (Gülseren'in arkasından) Dünya güzel değil mi dedeciğim?

Dede – Ooo! Sen de mi buradaydın? Demek beni yemeğe götürmek için çift muhafız gönderiyorlar.

Gülseren – Okumak o kadar tatlı mı dede?

Dede – Elbette, dünyada okumaktan tatlı çok az şey vardır... Hatta bence başka hiçbir şey yoktur.

Murat – Dede! Siz neden başkalarının dedeleri gibi sokağa, kahveye, parka çıkmıyorsunuz? Arkadaşlarınız yok mu sizin?

Dede – (Gülümser.) Arkadaşsız insan olur mu? Benim de birçok arkadaşım var. Beş on günde bir çıkar onlarla konuşurum. Bu da bana yeter.

- Gülseren** – Herhâlde yalnızlığı çok seviyorsunuz.
- Dede** – Kim söyledi size yalnız olduğumu?
- Murat** – Yalnız olduğunuzu her gün görüyoruz ya!
- Dede** – Yanılıyorsunuz, ben bu odada her gün yüzlerce arkadaşım ve dostumla vakit geçiriyorum.
- Murat** – Hani o yüzlerce dediğiniz arkadaşlarınız neredeler?
- Dede** – Hepsi de yanı başımda, karşımda duruyorlar.
- Gülseren** – Affedersin dedeciğim. Burada kimseyi göremiyoruz.
- Dede** – (Gülerek) Ya! Demek göremiyorsunuz öyle mi? İsterseniz sizi onlarla tanıştırayım. Ne dersiniz?
- Murat** – Kimlerle tanıştıracaksınız?
- Dede** – Arkadaşlarımla.
- Murat** – Korkarız biz.
- Dede** – Neden korkuyorsunuz?
- Murat** – Sizin görünmeyen arkadaşlarınızdan.
- Dede** – Benim arkadaşlarım öyle görünmeyen cinsten değil. Hepsi de görülür, elle tutulur şeyler.
- Murat** – (Hayretten, korkudan büyümüş gözlerle) Fakat bize görünmüyorlar işte.
- Dede** – Tanışmak istiyor musunuz? (Yerinden doğrulur.) Gelin size arkadaşlarımı göstereyim. Onları tanıyınca ne kadar zararsız, aksine yararlı şeyler olduğunu göreceksiniz. (Her ikisinin de ellerinden tutarak kitap dolaplarından birisinin önüne götürür.) İşte arkadaşlarımdan birkaç tanesi burada duruyor.
- Gülseren** – Ama bu kitap dolabı, içerisinde de kitaplardan başka bir şey yok.
- Dede** – İyi ya, işte benim arkadaşlarım bunlar...
- Murat** – (Hayretle) Kitaplar mı?
- Dede** – Evet, kitaplar. Onlardan iyi arkadaş olur mu? İşte arkadaşlarımı gördünüz... Bunlar, daha yüzlercesi binlercesi, yazılmış, yazılacak kitapların hepsi benim arkadaşımdır.
- Murat** – Ama dedeciğim! Kitap cansız bir şey, sizinle ne konuşabilir ne de söylediklerinizi anlar.

Dede – Yanılıyorsun. Hem konuşur hem de cevap verir...

Gülseren – Kitaplar hem konuşur hem de insana cevap mı verir?

Dede – Evet, doğru.

Gülseren – Fakat nasıl olur dedeciğim?

Dede – Çok basit, gelin bakalım... (Önce kendisi koltuğa oturur.) şöyle yanıma oturun. (Çocuklardan biri koltuğun bir tarafına, öteki de diğer tarafına oturur.) Şimdi siz bana cevap verin bakalım, insan arkadaşına niçin ihtiyaç duyar?

Murat – Gezip konuşmak, hoşça vakit geçirmek için.

Dede – Güzel. Öyleyse kitaplar kadar iyi bir arkadaş yok demektir!

Gülseren – Neden?

Dede – Çünkü kitap insana gerçekten hoş vakit geçirtir. Bazı kitaplar vardır, insanı hem düşündürür hem eğlendirir. Kitaplar kişinin bilgisini, görgüsünü artırarak büyük yararlar sağlar... O hâlde insana bu kadar faydası olan kitap, neden iyi bir arkadaş olmasın?

Murat – İnsan arkadaşıyla konuşur, kitapla da konuşamaz ya!

Dede – Kitabın konuşması için kulağımıza seslenmesi gerekmez. Bir arkadaşımızın konuşmasını nasıl dinleyerek anlıyorsak kitabı da okuyarak anlarız. Öğretmenleriniz sınıfta size ders anlatıyor, siz de evinizde aynı dersi kitaplarınızdan okuyarak bilginizi pekiştiriyorsunuz. Demek oluyor ki, kitaplar da insanlar gibi bizimle konuşabiliyor.

Murat – Tüm kitaplar iyi midir?

Dede – Genellikle kitaplar iyidir.

Murat – Öğretmenimiz bazı kitapları okumamıza izin vermiyor. Neden acaba?

Dede – Bazı kitaplar vardır ki, tecrübeleri az olduğundan çocuklar o kitapları kavrayamaz, yanılığa düşerler. Bu da onlar için zararlı olur. Bir de bazı kitaplar vardır; değersiz, insana yararı olmayan kitaplar. Bütün bu nitelikteki kitapları okumaktan kaçınmalıdır.

Murat – İnsan arkadaşını her istediği, her aradığı zaman yanında bulamaz. Ama kitap için böyle bir durum yoktur. İnsan her istediği an bir kitap bulup okuyabilir.

Dede – Aferin Murat. Bir kitabı her an yanımızda bulabilme imkânı vardır. Dostlarım, arkadaşlarım beni hiç yalnız bırakmıyorlar. İstedğim zaman onlarla geziyorum.

Murat – Kitabı okurken uyuyor, rüya görüyorsunuz öyleyse.

Dede – Bunu da nereden çıkardın Murat?

Murat – Öyle ya dedeciğim. Başka türlü nasıl gezersiniz oturduğunuz yerde? Mutlaka uyuyor, rüya görüyorsunuz.

Dede – (Gülseren’e dönerek) Sen de mi aynı şeyi düşünüyorsun yoksa?

Gülseren – Öyle düşünmüyorum ama kitabın sizi nasıl gezdirebildiğini merak ettim doğrusu.

Dede – Size bir soru. İnsan niçin gezer?

Gülseren – Görmediği, bilmediği yerleri görmek, öğrenmek için.

Dede – Evet. Fakat insanın her yeri görmesi mümkün mü?

Gülseren – Zamanı ve çok parası olan bir insan için mümkün.

Dede – Yanılıyorsun. Çok parası, bol zamanı olan bir insan bile her yeri gezemez.

Murat – Eskiden olsa söyledikleriniz doğru olabilirdi. Ama günümüzde yolculuklar birkaç saat içine sığabiliyor. Uçaklar, otomobiller ve dev gemilerle dünyayı bir uçtan bir uca gezebiliyor insan.

Dede – Evet, gene de bir insanın bütün dünyayı yeteri kadar gezip tanıması için birkaç yüzyıllık ömre sahip olması gerekli. Ama kitaplarla dostluk kuran insanlar için hiç de imkânsız değil.

Murat – Nasıl?

Dede – Dünyamızın çeşitli ülkelerini bize tanıtan, orada yaşayan insanları, hayvanları, bitki örtüsünü anlatan bir yığın kitap var... Her gün bunlardan birini okuyarak insan istediği yer hakkında gerekli bilgiye hemen sahip olabiliyor. İşte ben de bazen öyle yapıyor, her biri ayrı ayrı yerler hakkında yazılmış kitapları okuyarak oturduğum yerden sanki oraları gezmiş gibi oluyorum. Bir başka kitabı elime alıyorum, kitabın kahramanı ile birlikte sanki Çin’i, Hindistan’ı dolaşıp geziyorum. Doğru değil mi bunlar?

Murat – Benim anlayamadığım bir yer kaldı.

Dede – Nedir o?

Murat – Kitapların konuşmasını anladım. Ama sorduklarımıza nasıl cevap verecek?

Dede – Peki anlatayım. Önce size bir soru: Öğretmenleriniz size bazı araştırma konuları veriyor. Bu konuları nasıl hazırlıyorsunuz?

Gülseren – Çeşitli kaynak kitaplardan yararlanarak hazırlıyoruz. Bize verilen soruların cevabını kitaplardan buluyoruz.

Dede – Bu soruları kim soruyor size?

Gülseren – Öğretmenimiz.

Dede – O hâlde sizde aynı soruları kitaba sormuş oluyorsunuz. Soruların cevabını bulduğunuz kitap da size cevap vermiş olmuyor mu?

Murat – Anladık dedeciğim. Hem de ne iyi oldu biliyor musunuz? Tam da vaktinde öğrendik bunu. Önümüzdeki hafta Kitap Haftası'nı kutlayacağız. Kitaplarını yararlarını anlatacağız. Şimdi bize öğrettiklerinizin büyük yararı olacak.

Dede – Bilmediklerinizi öğrenmek her insana büyük yararlar sağlar... Bunu hiçbir vakit unutmayın.

Murat – Dedeciğim, her yıl kasım ayının ikinci pazarında düzenlenen Kitap Haftası ile ne yapmak istiyorlar? Üstelik yalnız yurdumuzda değil, işittiğime göre bütün dünyada aynı hafta içinde Kitap Haftası kutlanıyor. Sebebini biliyor musunuz?

Dede – Neden olacak? Çocuklara daha küçük yaşta iyi arkadaşlar, gerçek dostluklar kazandırmak için. Okumayı sevdirmek öğretmenlerin, ana babaların çocuklarına karşı en önemli görevlerinden biridir.

Gülseren – Öğretmenimiz diyor ki, her evin bir kitaplığı olmalı. Kitaplığı olmayan bir ev ışıksız, karanlık bir odaya benzer. Nasıl karanlık oda insanı sıkarsa kitapsız evde okumayı seven bir insanı daima sıkır.

Dede – Öğretmeniniz çok doğru söylemiş. İnsan bazen bir toplantıya gider. Orada birçok insan bulunmasına rağmen, kendi mizacına uygun bir kimseyi bulamadığı zaman sıkılır, yalnızlık hisseder. İşte okumayı, kitabı seven bir insan için de kitaplıksız ev aynı şeydir. İnsan kendisini yalnız hisseder, yalnızlık ise insana sıkıntı verir.

Murat – Bundan sonra okuduğum kitapları biriktirerek bir kitaplık oluşturacağım.

Dede – Böyle bir şey yaparsanız çok sevinirim. Kitaplığımdan bir köşeyi size seve seve veririm. Böylelikle benim dostlarımda da birer küçük dostu olur.

Murat – Yaşasın benim tatlı dedeciğim.

Dede – Siz de çok yaşayın yavrularım.

Gülseren – Size söz veriyoruz dedeciğim. Bundan sonra kitaplar en yakın arkadaşlarımız olacak.

Dede – Buna çok sevindim. Haydi, şimdi yemeğe gidelim. Anneniz ve babanız bizi bekliyordur. Onları daha fazla bekletmeyelim.

Murat – Gidelim dedeciğim. Ama son olarak bir soru daha soracağım size.

Dede – Sor bakalım.

Murat – Başladığımızda dediniz ki “İnsanlar yemeyi düşündükleri kadar okumayı, öğrenmeyi de düşünselerdi dünya daha güzel olurdu.” Bunu açıklar mısınız?

Dede – Okuyan insan bilgili insan demektir. Bilgili insanların yaşadıkları bir dünyada kötülükler de yeryüzünden kalkar. Dünya güzelleşir. Ne yazık ki yemeği düşünen insanların sayısına oranla okumayı düşünen insanların sayısı çok azdır. Bunu söylemek istemiştım. Bu konuda daha çok konuşuruz. Haydi, şimdi gidelim. (Çıkarlarken perde kapanır.)

Hadi BESLEYİCİ

METİN 4

ATATÜRK VE ONUN BÜYÜK ESERİ

Sevgili çocuklar, sizlere Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ten ve Türkiye Cumhuriyeti'nin nasıl kurulduğundan bahsetmek istiyoruz.

Atatürk 1881 yılında Selânik'te dünyaya geldi. Ona, Mustafa ismini verdiler. Mustafa'nın doğduğu şehir Selânik, o zamanlar Osmanlı Devleti'nin Avrupa kıtasındaki büyük liman şehirlerinden biriydi. İşte küçük Mustafa Selânik'teki üç katlı pembe boyalı bir evde doğmuştu.

Babası Ali Rıza Efendi, dürüst ve çalışkan bir insandı. Evini gümrük memurluğundan kazandığı maaşla geçindiriyordu. Annesi Zübeyde Hanım ise Mustafa'nın üstüne titreyen iyi kalpli bir kadındı.

Mustafa'nın çocukluğuna denk gelen yıllarda uzun yıllar farklı devletlerle savaşmak zorunda kalmak Osmanlı Devleti'ni ekonomik bakımından zayıf düşürmüştü. Milletimizde bu durumdan etkilenerek bir yandan fakirlikle mücadele ediyor, bir yandan da bozulan moralini düzeltmeye çalışıyordu. Türk milletinin çektiği bu sıkıntılar dönemin şair ve yazarlarının eserlerinde özellikle anlatılıyordu.

Zaman su gibi akıp geçti ve küçük Mustafa büyüyüp okul çağına geldi. O günlerin geleneğine uygun olarak annesi Mustafa'nın mahalle mektebine gitmesini istiyordu. Mustafa, yakınlarının başarı dilekleriyle mahalle mektebine başladı. Kısa bir süre sonra Mustafa, babasının isteğiyle Şemsi Efendi Okuluna devam etti. Mustafa'nın küçük kalbindeki ilim öğrenme aşkı artık karşılığını buluyor, Mustafa her gün yeni bir şeyler öğreniyordu.

Ne yazık ki yedi yaşındayken babasının vefatı Mustafa'nın öğrenimini bir süre de olsa kesintiye uğratacaktı. Mustafa çok üzgündü. Hem babasını kaybetmiş, hem de çok sevdiği okulundan ayrılmıştı. Annesi ve kardeşi Makbule'yle birlikte dayısının çiftliğine yerleştiler.

Mustafa'nın akli hep okulundaydı. Bu yüzden çiftlik hayatı onu mutsuz ediyordu. Tarla beklemek ona göre değildi. Annesi de Mustafa'nın bu hâline çok üzülüyor, onun tekrar okula gidebilmesini çok istiyordu. Bir müddet sonra annesinin bu isteği gerçekleşecek, Mustafa teyzesinin daveti üzerine tekrar öğrenimine devam etmek

için Selânik'e dönecekti. Böylelikle Türk milletini kurtaracak o dehanın yolu açılmış olacaktı.

Mustafa Selânik'e döndükten sonra önce Şemsi Efendi Okulundaki yarım kalan öğrenimini tamamladı. Ardından Mülkiye Rüştiyesine kaydoldu. Fakat Mustafa'nın akli fikri asker olmaktaydı. Bunun için Askerî Rüştiyeye girdi. Böylesi kararlı ve azimli bir insan neyi başaramazdı ki? Bu okulda da başarısını devam ettirdi ve kısa bir süre içerisinde bütün öğretmen ve arkadaşlarının parmakla gösterdiği öğrenci oldu. Bu okuldaki matematik öğretmeni "Oğlum, senin adın da Mustafa, benim adım da Mustafa. Sana Kemal ismini de verelim." dedi. O günden sonra adı Mustafa Kemal oldu. Askerî Rüştiyeyi üstün dereceyle bitiren Mustafa Kemal, on sekiz yaşındayken de Manastır Askerî İdadisinden mezun olup İstanbul'da Harp Okuluna başladı. Harp Okulundaki öğrenimini 1902 yılında tamamlayarak teğmen rütbesiyle askerlik hayatına adım attı.

Mustafa Kemal'in 1911 yılında Trablusgarp'taki İtalyanlara karşı kazandığı zafer, onun ne kadar iyi bir asker olduğunu gösteriyor, gelecekte Türk milletiyle kazanacağı zaferlerin de müjdecisi oluyordu. 1914 yılındaki Çanakkale Deniz Savaşı'nda ise İtilaf Devletleri'ne Çanakkale'nin geçilemeyeceğini kahraman Türk askerleriyle birlikte öğretiyordu. Askerlerimize verdiği "Ben size taarruzu emretmiyorum, ölmeyi emrediyordum!" emri, Çanakkale Kara Savaşı'nda İtilaf Devletleri'ne mağlubiyetine sebep oldu.

1. Dünya Savaşı'nın sonunda İtilaf Devletleri'yle Osmanlı İmparatorluğu arasında imzalanan Mondros Ateşkes Anlaşması'ndan sonra Yıldırım Orduları Grubu Komutanlığına getirildi.

Mondros Anlaşması'nın ardından Anadolu'nun, İtilaf Devletleri tarafından işgal edilmesi onu derinden etkiledi. Yüzlerce yıllık Türk yurdu ve hiçbir zaman sekteye uğramamış Türk bağımsızlığı tehlikedeydi. Üstelik fakirlik, imkânsızlık milletimizin belini büküyordu. Fakat yine de o bir şeyden çok emindi. Türk milleti her zaman hür kalmayı başarmıştı. Bütün olumsuz şartlara rağmen bunu şimdi de başaracaktı.

19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıktığında aklında tek bir düşünce vardı: Kurtuluş mücadelesini başlatarak çok sevdiği vatanından düşmanları atmak. Bu mücadelede en kuvvetli silahın Türk milletindeki bağımsızlık aşkı olduğunu biliyordu. 22 Haziran 1919'da Amasya'da sarf ettiği "Milletin istiklalini yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır." sözleriyle Kurtuluş mücadelesinin ateşini yakmayı başardı. Mustafa

Kemal ve kendisiyle aynı duyguları paylaşan bütün vatanseverler, Erzurum ve Sivas Kongreleri'nde vatanımızın, milletimizin kurtuluşu için takip edilecek yolu belirlediler.

Mustafa Kemal, Anadolu'yu düşman işgalinden kurtaracak, milletimizin çektiği sıkıntıları bitirecek gücün milletin kendisi olduğunu bildiği için 23 Nisan 1920'de yurdun dört bir yanından seçilen milletvekilleriyle Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM)'ni açtı. TBMM'nin açılması milletimiz yönetimde söz sahibi kılarken Mustafa Kemal'e ve bağımsızlık mücadelemize de büyük güç verdi.

Kurtuluş mücadelesinin gerçek gücünü kazanması için acilen düzenli bir orduya ihtiyacımız vardı. Her ne kadar Kuvay-ı Milliye adı verilen bölgesel direniş birlikleri bağımsızlığımız için mücadele ediyorsa da bu, yeterli olmuyordu. TBMM'nin kurduğu düzenli orduyla birçok zaferin altına imza atıldı. Düşmanlara karşı son ve kesin zafer Mustafa Kemal'in başkomutanlığında Başkomutanlık Meydan Savaşı ile kazanıldı.

Onun için asıl mücadele bundan sonra başlıyordu. Yeni ve modern bir devletin temellerinin atılması için çok çalışmak gerekiyordu. Yapılacak ilk iş devletin yönetim şeklinin değiştirmekti. Bu amaçla 29 Ekim 1923'te Cumhuriyet'i ilan etti ve yeni kurulan bu devleti inkılaplarla daha ileri taşıdı.

Atatürk Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni, azmiyle, kararlılığıyla, cesaretiyle, inancıyla ve iradesiyle kurmayı başardı. Kurduğu bu devleti, uğruna ömrünü adadığı Türk milletine hediye etti. Çünkü çok sevdiği Türk milletini her şeyin en iyisine layık olduğunu biliyordu.

Yüce Türk Milletinin Güzel Çocukları,

Unutmayınız ki Türkiye Cumhuriyeti, Atatürk'ün önce sizlere emanetidir. Şüphesiz azminiz, ahlakınız ve zekânızla Türkiye Cumhuriyeti'ni geleceğin en parlak yıldızı hâline getireceksiniz. Bunu yaparken de muhakkak sizin bu günlere ulaşmanızı sağlayan Atatürk'ün ve bütün şehitlerimizin aziz hatrasına hep saygı göstereceksiniz.

Komisyon

METİN 5

ATATÜRK'TEN ANILAR

01.03.1923, Adana...

Yolun ortasına geldiğimiz zaman, sahne birdenbire değişti. Bir küme kadın ve bunların arasından iki levha taşıyan ikişerden dört kız, birdenbire yolun ortasına dikildi. Bu iki levhada, “Büyük kurtarıcımız! Hatay’ı da kurtarınız.” yazıyordu.

İki levha taşıyan dört kızın önüne başka bir kız geldi. On sekiz yaşlarında sevimli bir kız... Söylev vermeye başladı. Elinde kâğıt yok, dilinde sürçme yok, tavrında yapmacıklık yok. Ruhtan gelen ve ruhlara giden söylevi dinliyoruz.

Beş dakikalık bir söylev. Fakat bu söylev değil, bu söz biçimine girmiş bir hıçkırıktı. Söylemiyor, inliyor. Bu konuşan, Antakyalı bir kız çocuğu değil, vatandan ayrı kalan o beldelerin bir ruhu, o beldelerin ağlayan ve ağlatan bir yürek gücü idi.

Büyük kurtarıcıya: “Kurtar!” diye yalvaran kız susmuştu. Şimdi bütün gözler kurtarıcıya dikildi. Bize mi öyle geldi bilmiyorum, Atatürk’ün gözleri de nemliydi. Ne diyecek diye bekliyoruz. Yağmurla yıkanmış güneşli birer gök parçası maviliği ile ışıldayan gözlerini bir göğe dikti; söyleyeceği sözü gözleriyle anlatıyor gibiydi. Gözlerindeki mana kelimelere yansdı:

- Kırk asırlık Türk yurdu, yabancı elinde kalamaz, dedi.

İsmail Habip SEVÜK

Birinci Dünya Savaşı. Doğu Cephesi. Yıl 1916...

Birliklerimizin kısa bir süre için çekilmek zorunda kalmasından dolayı sabrı da tükenen Cevat Abbas (Gürer):

- Atları emreder misiniz Paşam? demesi üzerine, o andaki askerî duruma pek fazla canı sıkıldığı için ziyadesiyle hassas ve üzgün bulunan Komutan Mustafa Kemal sert bir ifade ile:

- Acele etmeye lüzum yok, hareket zamanını ben bilirim, ihtarında bulunmuşlardı. Dakikalar ilerledikçe endişemiz büsbütün artıyordu. Nihayet aradan bir süre geçtikten sonra arkadaşım Cevat, bütün cesaretini toplayarak tekrar:

- Paşam, kimse kalmadı, atları emreder misiniz? dedi ama, bunu dediğine ve diyeceğine bin pişman olmuştu. Çünkü Paşa öfkelenmişti ve eliyle ilerisini göstererek:

- Karşıdan gelmekte olduğunu gördüğüm asker önümden geçip emniyete girmedikçe, buradan ayrılmayı hiçbir zaman düşünmem!..

Derin bir sessizlik içinde geçirdiğimiz o heyecanlı dakikalarda Mustafa Kemal, artık gerilerde kimsenin kalmadığına kanaat getirmiş olacaktır ki yerinden bir iki adım ayrılarak bize hitaben mülayim fakat kesin bir ifade ile:

- Çocuklar, şu topraklardan ayrılmaya gönlüm bir türlü razı olmuyor. Saatlerce ve üzüntü içinde hep bunu düşünüyorum, zihnim daima bununla meşgul. Bugün, çaresiz buradan ayrılacağım. Fakat bir şartla ki o da çok kısa gelecekte, hem de yalnız buralara kadar değil, daha ilerilere gitmek için tekrar geleceğim!

Gerçekten paşa, çok yakın bir gelecekte, yalnız ayrıldığı noktaya kadar değil, düşmandan Muş'u geri almak suretiyle daha ileriye giderek son çekilmenin ıstırabını kat kat giderecek ve bu hususta ileriye tereddütsüz belirttiği kanaatini de böylece gerçekleştirmiş olacaktır.

Şükrü TEZER

1935 yılında Türk Tarih Kurumu üyeleriyle tarihî bir gezi düzenlemiştim. Atatürk'ten aldığım izinle programımızda ilk uğradığım Anafartalar ve Conkbayırı olmuştu. Yirmi yıl sonra bir savaş meydanında dolaşmanın heyecanını duyuyordum. Toprağa basmakla aziz şehitlerimizi rahatsız etmekten korkar gibi idim. Gerçekten ayaklarımıza ilişen bir konserve tenekesi, bir mermi paçası ve ayakkabılar içinde insan kemiklerine rastlamamak mümkün değildi.

Bu topraklarda kanlarını döken vatan koruyucularının gönüllerde yaşayan anılarına saygı ve ruhlarının memnun olmasına dua ederek ayrılırken alçakgönüllü Mehmetçik Anıtı karşısında yükselen yabancı anıtlara da hayranlıkla bakmışım.

Bu gezi dönüşü Atatürk'e duygularımı anlatırken bizimde oralarda niçin büyük bir anıt yapamadığımızı sordum. O, bana şu karşılığı vermişti;

- Evet, doğru söyledin biz de Mehmetçiğimizi anmak için büyük, çok büyük anıtlar yapmalıyız. Fakat bu, bir süre ve olanak sorunudur. Ancak; tatmin etmek için söyleyeyim ki, bu toprakların Türk sınırları içinde kalmasıyla Mehmetçik en büyük anıtı kendisi yapmıştır.

Prof. Dr. Ayşe AFETİNAN

METİN 6

KADININ SOSYAL VE SİYASİ HAKLARINI KAZANMASI

Atatürk, kadının erkekle birlikte öğrenim yapması; sosyal, ekonomik ve kültürel hayatta onlarla birlikte görev alması görüşünü benimsemiş ve savunmuştur. Atatürk döneminde Türk kadını, aile kurma, eğitim yapma ve istediği mesleği seçme hak ve özgürlüğü gibi sosyal haklar kazanmıştır.

Türk ailesinin kuruluşunu yeniden düzenleyen Türk Medeni Kanunu'nun kabul edilmesiyle, toplumsal ve ekonomik hayatta kadın erkek eşitliği sağlanmıştı. Burada kadınların siyasi haklarından söz edilmemekteydi. Demokrasinin bütün kurum ve kurallarıyla yerleşebilmesi için kadınlarımıza siyasi hakların verilmesi gerekiyordu. Kurtuluş Savaşı'nın kazanılmasında görevini fazlasıyla yapmış olan Türk kadını, ülke yönetimine de katılmalıydı.

Medeni Kanun ile kazanılan haklardan sonra Türk kadınına yönetimde görev alabilmesini sağlayan siyasi haklar 1930'dan itibaren verilmeye başlandı. Önce 1930'da kadınlara belediye seçimlerine katılma hakkı tanındı. Türk kadını, 1933'te muhtarlık seçimlerine katılma hakkına kavuştu. Türk kadını, 1934'te yapılan anayasa değişikliği ile Avrupa ülkelerinin birçoğundan önce, milletvekili seçme ve seçilme hakkını kazandı.

Atatürk bir konuşmasında; "Türk kadını dünyanın en aydın, en faziletli ve en ağır kadını olmalıdır." demiştir. Atatürk "Bizim dinimiz hiçbir vakit kadınların erkeklerden geri kalmasını talep etmemiştir. Allah'ın emrettiği şey, erkek ve kadının beraber olarak ilim ve bilgiyi kazanmasıdır." sözü ile toplum hayatında kadının önemini belirtmiştir.

Böylece, Türk kadını modern Türk toplumunda layık olduğu yeri tam olarak aldı.

www.meb.gov.tr

METİN 7

ATATÜRK VE TARİHİMİZ

Sahne: Öğretmen ve öğrenciler sınıfta derstedirler.

Kişiler:

Öğretmen: Sevil Hanım

Öğrenciler: Selcen, Bahadır, Elif, Gökçen, Yusuf

(Öğretmen içeri girer. Öğrenciler ayağa kalkar. Öğretmenin öğrencileri selamlamasından sonra derse geçilir.)

Öğretmen Sevil Hanım: Evet çocuklar, bugünkü dersimizin konusu Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu olan ulu önderimiz Mustafa Kemal Atatürk'ün milli tarihimize verdiği önem ve bu yönde yaptığı çalışmalar. Bildiğiniz üzere bu konuda Selcen, Bahadır, Elif ve Yusuf bir sunum yapacaklardı. Selcen kızım, grubunuz hazır mı?

Selcen: Hazır öğretmenim.

Sevil Öğretmen: Buyurun o zaman, zevkle sizi dinliyoruz.

(Gruptaki öğrenciler tahtanın önüne iki sıra çekerek yerlerini alırlar. Grup başkanı Selcen sunumu başlatır.)

Selcen: Merhaba arkadaşlar! Grup arkadaşlarım ve ben sizleri Türk tarihinin zenginliği, Türklerin insanlığa yaptığı hizmetler, Türkler tarafından kurulmuş olan devletler ve Atatürk'ün Türk tarihinin araştırılmasına verdiği önem hakkında bilgilendireceğiz. Bu konuda yaptığımız araştırma sırasında konuyla ilgili çok çeşitli kitapları taradık ve İnternet'ten faydalandık. Araştırmamızın her aşamasında Türk tarihinin ne kadar köklü olduğunu gösteren bilgilere ulaştık. Dolayısıyla milletimizin tarihini öğrenmenin ne kadar gerekli olduğunu anladık. Şimdi sözü, millet ve tarih kavramları arasındaki ilişkiyi açıklaması için Gökçen arkadaşımıza bırakıyorum.

Gökçen: Teşekkür ederim Selcen. Millet, aynı topraklar üzerinde yaşayan kültür, dil, gelenek, görenek, tarih ve ideal birliği olan insan topluluğudur. Bir milleti ideal birliğe ulaştıran etkenlerden en önemlisi de tarihtir. Çünkü tarih, bir milletin bütün fertlerinin geçmişinin ortak olduğunu gösterir; o milletin geleceğine de ışık tutar.

Bahadır: Arkadaşlar, milletimizin tarihi çok eskilere dayanmaktadır. MÖ 4. yüzyıldan bu yana tarih sahnesinde var olan Türkler hiçbir zaman devletsiz kalmamıştır. Bunun sebebi ise bağımsızlığın Türk milleti için vazgeçilmez olmasıdır.

Sevil Öğretmen: Peki Bahadır, Türklerin hiçbir zaman devletsiz kalmadığını söyledin. Bunlardan tarihin akışını etkilemeleri bakımından en önemlilerinin adlarını söyler misin?

Bahadır: (Elindeki notlara bakarak) Türklerin kurduğu ilk devlet tarihi kaynaklara göre Asya Hun Devleti'dir. Türkler, Asya Hun Devleti'nden sonra da büyük devletler kurmuşlardır. Bunlardan bazıları; Göktürk Devleti, Büyük Selçuklu Devleti, Anadolu Selçuklu Devleti, Osmanlı Devleti, Türkiye Cumhuriyeti, Azerbaycan Cumhuriyeti...

Elif: Bahadır, izin verirsen burada Atatürk'ün Türk devletleri hakkındaki görüşlerini sınıfla paylaşmak istiyorum.

Bahadır: Tabii ki!

Elif: (Atatürk'ün sözlerinin yazılı olduğu kâğıdı okumaya başlar.) “Bizim milletimizin esas hayatını düşünelim. Bu düşünce bizi, elbette yedi asırlık Osmanlı Türklerinden, Selçuklu Türklerine ve ondan evvel bu devirlerin her birine eş değer olan, büyük Türk devrine ulaştırır.” diyen Atatürk, Osmanlı ve Selçuklu Devletleri'nden önce Orta Asya'da yaşamış Türk devletlerinin de varlığına dikkat çekmiştir. Ayrıca bu devletlerin oluşturdukları medeniyetin tanıtılmasını istemiştir. Atatürk, aynı zamanda en uzun ömürlü Türk devleti olan Osmanlı Devleti hakkındaki görüşlerini de şöyle ifade etmiştir:

“Türk milleti bin yıldan fazla bir zamandır, bu topraklarda yaşama hakkına sahiptir. Bu, eskiye ait kalıntılarla tespit edilmiştir. Osmanlı Devleti'ne gelince bu devlet, yedi asırdır yaşamaktadır ve muhteşem mazisi ve tarihiyle övünebilir.

Biz kuvveti ve haşmeti, bütün dünyada, Asya, Avrupa ve Afrika hatlarında tanınan bir milletiz. Cengâverlerimiz ve ticaret gemilerimiz okyanusları aşmışlar ve bayrağımızı Hindistan'a kadar götürmüşlerdir. Kabiliyetlerimiz, bir zamanlar sahip olduğumuz ve bütün dünyaca bilinen hakimiyetimizle ispat edilmiştir.)

Selcen: (Elif okumasını tamamlayınca söz alır.) Teşekkür ederiz Elif. Sevgili arkadaşlar, tarih sahnesinde var olmayı her zaman başarabilmiş Türklerin, zengin bir kültürü ve insanlığa yaptığı önemli hizmetleri vardır. Türkler, özellikle askerlik ve idarecilik alanlarında kendilerini göstermiştir. Türk milleti diliyle, edebiyatıyla,

mimarisiyle kısaca sanatıyla da diğer toplum ve milletleri etkilemiş, bu durum batılı ve doğulu bilim adamlarınca da kabul görmüştür.

Elif: Arkadaşımız Selcen'in sözlerine benim de eklemek istediğim bir şey var. Türk milleti, tarih sahnesine çıktığı ilk günden bugüne kadar kurduğu bütün devletlerde daima adil, insancıl, demokratik ve hoşgörülü olmayı başarabilmiştir.

Yusuf: Arkadaşlar, izin verirseniz, Atatürk'ün, böylesine üstün meziyetlere sahip olan Türk milleti hakkındaki fikirlerini söylemek istiyorum. Atatürk Türk milletinin eski ve şerefli bir millet olduğunu, sağlam bir ruha ve bedene sahip bulunduğunu, bunun da yaratılıştan geldiğini söylüyor. Büyük devletler kuran atalarımızın gelişmiş bir medeniyete de sahip olduğunu belirten Atatürk bunu araştırmanın ve incelemenin, Türklüğü dünyaya tanıtmamanın bir borç olduğunu ifade ediyor. Türk çocuklarının tarihini öğrenmesi gerektiğini de şu sözle dile getiriyor: "Türk çocuğu ecdadını tanıdıkça daha büyük işler yapmak için kendinde kuvvet bulacaktır."

Sevil Öğretmen: Peki çocuklar, tarihimize bu kadar önem veren Atatürk bu konuda ne gibi çalışmalar yapmıştır?

Gökçen: Öğretmenim bu soruyu ben cevaplamak istiyorum.

Sevil Öğretmen: Evet Gökçen, seni dinliyoruz.

Gökçen: Atatürk, Türk milletinin büyüklüğüne her zaman gönülden inanmıştı. Bağımsızlığımızı korumak, gelişmiş bir ülke olmak için milletin öncelikle kendi tarihini bilmesi ve bunun için de tarihini ilk kaynaklardan araştırması gerektiğini düşünüyordu. Bu amaçla 1931 yılında Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti kurmuştur. Bu kurumun günümüzdeki adı Türk Tarih Kurumudur. Atatürk'ün kurucusu ve koruyucusu olduğu bu kurumun amacı Türk tarihini ve bununla ilgili konuları incelemek ve elde edilen her türlü yolla yaymaktır. Kurum bu amaçlarını gerçekleştirmek için anma törenleri, konferanslar, seminerler, kongreler düzenler; kazılar yaptırır. Türk Tarih Kurumu, Türk tarihine ait kitaplar yayımlama görevini de yerine getirir.

Yusuf: (Söz alır.) Atatürk hayatının son günlerine kadar Türk Tarih Kurumunun çalışmalarına bizzat kendisi önderlik etmiş ve bu yolda yapılacak araştırmalar için Tarih Kurumu çalışanlarına şu talimatı vermiştir. "Tarih yazmak, tarih yapmak kadar mühimdir. Yapan yazana sadık kalmazsa değişmeyen hakikat insanlığı şaşkırtacak bir mahiyet alır."

Elif: Atatürk, Türk Tarih Kurumuna verdiği önemi, düzenlediği vasiyetnamesinde bu kuruma da önemli bir pay ayırarak göstermiştir.

Selcen: Evet arkadaşlar, Atatürk'ün tarihimize ne kadar önem verdiğini biliyoruz. Bizler de bu milletin çocukları olarak tarihimiz bütün incelikleriyle öğrenmeliyiz. Aksi takdirde geçmişini, kültürünü yani tarihini tanımayan bir nesil geleceğe güvenle bakamaz. Bu sebeple tarih okumak ve öğrenmek çok önemlidir. Atatürk'ün bize çizdiği hedefler doğrultusunda kendi millî benliğimize bağlı olmalıyız. Umarım sunumumuz faydalı olmuştur. Dinlediğiniz için hepinize teşekkür ederiz.

Sevil Öğretmen: Ben de size teşekkür ederim çocuklar. Gerçekten etkileyici bir çalışma yapmışsınız. Söylediklerinize yürekten katılıyor ve tarihimize sahip çıkacağınıza inanıyorum.

Komisyon

METİN 8

ÖMÜR BOYU MUTLULUK

Heyecandan kalbi yerinden çıkacakmış gibi çarpıyordu. Kalbinin sesinden âdeta düşüncelerini duyamaz hâldeydi. Belki haklıydı da bu kadar heyecanlı olmakta. 21 yaşına gelmiş, eğitimini sürdürememiş ve düzenli bir iş bulamamıştı bugüne kadar. Fakat aldığı bir teklif hayatını değiştirme ihtimali taşıyordu... Geceyi bu duygularla ve hiç uyumadan geçirdi.

Ne büyük bir şans olmuştu o bir günlük işi kabul etmesi. Ertesi gün hava kararmaya başlayınca çok yorulmuş olmasına rağmen biraz para kazanmanın sevinciyle evinin yolunu tutmuştu. Aldığı gündeliği biriktirip belki küçük bir servete sahip olabileceği hayalleri ile dalgın bir şekilde yürürken aralarından geçmeye çalıştığı insan kalabalığını fark etmemişti bile...

Düzenli bir şekilde sıraya geçmiş insanlardan birine çarpınca kuyruğa dikkat kesildi. Sıra çok da fazla değildi, ancak sırada gençlerin ve orta yaşlıların karışık bir şekilde beklediği hemen dikkat çekiyordu.

Kuyruğun başına doğru baktığında Türk Kızılayının aracını gördü.

Kuyruğun muhtemelen bir yardım dağıtımı için oluştuğunu düşündü ve kuyruğa dâhil olmaktan da kendisini alamadı. Sıra ne çabuk ilerlemiş ve öne kendisi nasıl gelmişti anlayamadı. Sıranın başına gelen, hemşirenin uzattığı bir formu alıyor ve doldurmaya başlıyordu. Kendisine uzatılan formu aldığı anda sırasının kan bağışısı yapmak isteyenlerden oluştuğunu anladı: “Kan bağışlamak nasıl bir şey acaba?” diye düşündü, bu konuda hiçbir şey bilmediğini fark etti.

Duygusal bir insandı. Çevresindekilerin ne söylediklerini hep önemserdi. Çekip gitse “Korkak!” derler miydi acaba? Gözleriyle arabanın içini gizlice taradı. Doktorlar da hemşireler de güler yüzlüydü. Kan bağışlayanların hemen gitmesine izin vermiyor, ikramlarda bulunuyorlardı. Çikolatasını yiyen de meyve suyunu içen de mutluydu. Araçtan çıkan yaşlı amcanın yanındaki delikanlıya:

— 200’e kadar say, bittiğini göreceksin, bu işler çok kolaylaştı çok...” dediğini duydu.

Kolay mıydı acaba? Nerden bilebilirdi ki! Kan vermemişti ki daha önce... Tek bildiği kalbinin yerinden çıkacak gibi attığıydı.

O sırada bir taksi hızla kan aracının yanına yaklaştı. İçinden rengi atmış, gözleri yaşlı bir kadın ile yanındaki birkaç erkek indi. Hızla yanından geçip doktor ve hemşirelerle konuştular. Doktor onları dinledikten sonra kapıya yanaştı:

— Bir dakika beni dinler misiniz? diye seslendi. Herkesin ona baktığını görünce de konuşmasına devam etti.

— Biraz önce gelen hanımefendinin oğlu bugün ameliyata girmiş. Çocuk hemofili hastasıymış. Ameliyatta kanama başlayınca eldeki kan yetmemiş. Bu nedenle içinizden kanı AB Rh (+) olan varsa hemen içeri alalım!

Bu anonsla birlikte arka sıralardan iki kişi öne doğru ilerlemiş, hatta çevreden anonsu duyanlardan da kan bağıışı aracına doğru yönelenler olmuştu. Gözü yaşlı anne içeri giren herkese teşekkür ediyor; sanki ellerini, ayaklarını öpmek ister gibi hamleler yapıyor, yanındakiler kollarından tutuyorlardı. Bir an için gözü yaşlı o kadının kendi annesi olduğunu düşündü. Annenin acısını yüreğinde hissetti. Bir anneye çocuğunu bağıışlayan kan, keşke kendi kanı olsaydı. Afetlerde kan bağıışlayan toplumumuz diğer zamanlarda da kan bağıışlasa da bugün bu anne acılar içinde koşturmasaydı. Kan bağıışlamak belki de para vermeden yapılan en büyük insanlık yardımıydı.

Ne var ki kendisinin kan grubu ameliyattaki çocuğun kan grubundan değildi. Önceliği o kan grubuna sahip kişilere verdiler. Hemen aklından şunları geçirdi, “Ya benim kan grubumdan kana ihtiyaç duyan bir hasta varsa... Eve de geciktim ama buradan kan bağıışlamadan da gitmemeliyim.”

İlk kez yaşayacağı bir deneyim için koltuğa uzandığında aklından karışık düşünceler geçiriyordu. İhtiyacı olan birisine yardım etmenin manevi coşkusu yaşıyordu. Yaklaşık on dakika süren düşünceler sırasında kan alınmış ve dikkatli bir şekilde kalkabileceği kendisine söylenmişti bile...

Gece başını yastığa huzurla koyduğunda aklından kimin söylediğini hatırlamadığı şu sözler geçiyordu: “Birkaç saatlik mutluluk isteyen uykuya yatsın, bir günlük mutluluk isteyen balık avına çıksın ev ömür boyu mutluluk isteyen bir insana yardım etsin.” Ömür boyu mutluluk... bu duyguya sahip olmak bir servete bedel değil miydi? Kendisi bu servete hep sahip olacaktı. Keşke herkes bu servetin bu olduğunu

bilseydi... Artık düzenli olarak kan bađıřlayacađına karar vermiřti ki bu mutlu dűřüncelerle çoktan uyuyakaldı.

Fadime ÇETİN

METİN 9

MEŞE İLE SAZ

Meşe, bir gün, saza demiş:
- Doğrusu Tanrı size haksızlık etmiş.
Minnacık serçe konsa üstünüze
Beliniz bükülürerir.
Suları ürperten seher yeli
Baş eğdirir size
Bir de benim şu dağ gibi gövdeme bak!
Güneş bile zor giriyor içime,
Fırtına dallarıma oyuncak.
Her esen yel sana bora,
Bana kasırgalar meltem.
Bari gelip gölgemde yaşasan da
Üzerine kanat gersem.
Ama sizin soy nedense gider
Sulu, rüzgârlı yerlerde biter.
Acıyorum sizlere,
Doğa haksızlık etmiş sazlara.
- İyi yüreklisin, demiş saz meşeye;
Eksik olma, ama bizim için üzülme.
Benden çok sende kork rüzgârdan:
Ben eğilirim, kırılmam.
Doğru, bugüne kadar dayanmışsın,
Dimdik durmuş, boyun eğmemişsin.
Ama sertin serti var,
Bir gün, bakarsın sana da çatar.
Demeye kalmamış rüzgâr çıkmış,
Bir karayel, bir karayel ki...
O güne dek kimseler rastlamamış

Böyle belalınsına.
Rüzgârlar anası Kuzey,
En azgın oğlunu salmış dünyaya.
Saz eğilmiş, meşe dayanmış,
Derken karayel arttıkça artmış.
Sonunda birden bire gelmiş meşenin hakkından:
Göklere değen başını sermiş yere,
Köklerini çıkarmış yedi kat yerden.

La Fontaine (La Fonten)

METİN 10

ÇOCUK VE RESİM

Bir çocuk resim yapıyor:
Tutup ebemkuşağını sermiş önüne
Ve o asil beyazlığa eğmiş başını,
Kalemleri, yeşil, mavi, sarı...
Düşürmüş de kâküllerini bir masal beldesine,
Huzura şekil veriyor incecik parmakları...

Bir çocuk resim yapıyor:
Uzun kirpikleri geziniyor mor dağlarda,
Ufukta gülüp duruyor alev saçlı bir güneş,
Barışın gökçek maviliğinden kuşlar geçiyor,
Küçük yüreğinin sevgisi serpiliyor toprağa,
Yamaçlarda beyaz papatyalar açıyor...

Bir çocuk resim yapıyor:
Bir dere geliyor sonsuzluktan, akıyor sonsuzluğa,
Dirliğe boy atıyor kıyısında çimenler...
İki ağaç baş başa seyrediyor gökleri,
Yanağından pembeler dökülüyor çocuğun,
Cömert bir yağmur gibi suluyor çiçekleri...

Ah çocuk canım çocuk,
Gel şu dünyayı kirli libasından soy!
Düşleri nakışlı çocuk, elleri hünerli çocuk,
Resminin bir yerine beni de koy...

Dilâver CEBECİ

METİN 11

BİR MEKTUP

Sevgili Anneciğim ve Babacığım,

Bütün duygu ve düşüncelerimi dile getirebilseydim, size şunları söylemek isterdim:

Sürekli bir büyüme ve değişme içindeyim. Sizin çocuğunuz olsam da sizden ayrı bir kişilik geliştiriyorum. Beni tanımaya ve anlamaya çalışın.

Deneme ile öğrenirim. Oyunda, arkadaşlıkta ve uğraşlarımda bana özgürlük tanıyın. Beni her yerde, her zaman koruyup kollamayın. Davranışlarımda sonuçlarını kendim görürsem daha iyi öğrenirim. Bırakın kendi işimi kendim göreyim. Büyüdüğümü başka nasıl anlarım?

Büyüme için çok istiyorsam da ara sıra yaşımdan küçük davranmaktan kendimi alamıyorum. Bunu önemsemeyin; ama beni de şımartmayın. Hep çocuk kalmak isterim sonra. Her istediğimi elde edemeyeceğimi biliyorum; ancak siz verdikçe almadan edemiyorum. Bana yerli yersiz söz de vermeyin. Sözü tutmayınca güvenim azalıyor.

Bana kesin ve kararlı davranmaktan çekinmeyin. Yoldan saptığımı görünce beni sınırlayın. Koyduğumuz kurallar ve yasakların hepsini beğendiğimi söyleyemem. Ancak hiç kısıtlanmayınca da ne yapacağımı şaşırıyorum. Tutarsız davrandığınızı gördüğümde hem bocalıyor hem de bundan yararlanmadan edemiyorum.

Öğütlerinizden çok davranışlarınızdan etkilendiğimi unutmayın. Beni eğitirken ara sıra yanlışlar yapabilirsiniz. Bunları çabuk unuturum. Ancak birbirinize sevgi ve saygınızın azaldığını görmek beni yaralar ve sürekli tedirgin eder.

Çok konuşup çok bağırmayın. Yüksek sesle söylenenleri pek duymam. Yumuşak ve kesin sözler bende daha iyi iz bırakır. “Ben senin yaşındayken,” diye başlayan söylevleri hep kulak ardı ederim.

Küçük yanlışlarımı büyük suçmuş gibi başıma kakmayın. Bana yanlışlık payı bırakın. Beni, korkutup sindirerek, suçluluk duygusu aşılıyarak usandırmaya çalışmayın. Yaramazlıklarım için beni kötü çocukmuşum gibi yargılamayın.

Yanlış davranışlarımda durup onları düzeltin. Ceza vermeden önce beni dinleyin. Suçumu aşmadığı sürece cezama katlanabilirim.

Beni dinleyin; öğrenmeye en yakın olduğum zamanlar, soru sorduğum anlardır. Açıklamalarınız kısa ve öz olsun. Beni yeteneklerimi aşan işlere zorlamayın; ama başarabileceğim işleri de yapmamı bekleyin.

Benden yaşamın üstünde olgunluk beklemeyin. Bütün kuralları birden öğretmeye kalkışmayın; bana süre tanıyın. Yüzde yüz dürüst davrandığımı görünce ürkmeyin. Beni köşeye sıkıştırmayın; sonra yalana sığınmak zorunda kalırım.

Sizi çok bunaltsam bile soğukkanlılığınızı yitirmeyin. Kızgınlığınızı haklı görebilirim; ama beni aşağılamayın. Hele başkalarının yanında onurumu kırmayın. Unutmayın ki ben de sizi yabancıların yanında güç duruma düşürebilirim.

Bana haksızlık ettiğinizi anlayınca açıklamaktan çekinmeyin. Özür dileyişiniz size olan sevgimi azaltmaz; tersine, beni size daha çok yaklaştırır. Aslında ben sizleri olduğunuzdan daha iyi görüyorum. Bana kendinizi yanılmaz ve erişilmez göstermeye çabalamayın; yanıldığınızı görünce üzüntüm büyük olur.

Biliyorum ara sıra sizi üzüyor, belki de düş kırıklığına uğrattıyorum. Bana verdiklerinizin yanında benden istediklerinizin çok olmadığını da biliyorum. Yukarıda sıraladığım istekler size çok geldiyse birçoğundan vazgeçebilirim; yeter ki beni ben olarak seveceğinize olan inancım sarsılmasın.

Benden “örnek çocuk” olmamı istemezseniz, bende sizden kusursuz anne baba olmanızı beklemem. Sevecen ve anlayışlı olmanız bana yeter.

Sizin çocuğunuz olarak dünyaya gelmek benim elimde değildi; ama seçme hakkım olsaydı, sizden başka kimsenin çocuğu olmak istemezdim.

Sevgiler...

Çocuğunuz

METİN 12

İSTANBUL LİSELİ KÜÇÜK HASAN

İstanbul Lisesi binasının sıvaları dökülmeye başlamıştı. Uzun zamandır boyanmayan okul binası, kir içinde kalmıştı. Yağmur ve kar, duvarlara nüfuz etmiş, bir romatizmalı hasta gibi nem ve rutubet duvarlarda ilerlemişti. Bu durum öğretmen ve öğrencileri üzüyordu.

Her gün okula gidip gelen öğrenciler, okullarının içler acısı halini görünce “Bir şeyler yapmalıyız.” diye düşündüler. Okullarını kendileri boyamaya karar verdiler ve para toplamak için sözleştiler. Öğretmenleri de onların bu fikrine katılıp ellerinden geleni yapacaklarını ifade ettiler. Baharın bütün coşkusu ile geldiği bir ayda, ilk önce duvarları bir güzel temizlediler. Kabaran yerleri kazıdılar. Dökülen yerleri çimentoyla sıvadılar. Artık sıra boyaya gelmişti. Bunun için boyanacak renk hakkında karar verilmesi gerekiyordu. Bazıları mavi olsun dedi, bazıları yeşil, bazıları beyaz, bazıları da sarı. Sarı olmasını en çok Küçük Hasan istiyordu. Lise birinci sınıfa giden Hasan:

— Okulun her yanını sarıya boyayalım, dedi.

Diğer arkadaşları ise:

— Neden, diye sordular.

.....

— Onun bu duygulu konuşması öğretmenler ve öğrenciler tarafından da benimsendi. Neticede okulun sarıya boyanmasına karar verildi ve işe başlandı. Sarı boya bulunarak öğrencilerin ve öğretmenlerin el birliği ile İstanbul Lisesi sarıya boyandı. Eski binanın yerinde şimdi yepyeni bir bina vardı.

Çanakkale Savaşı başlamış ve bütün hızıyla devam ediyordu. Kendilerini güneşe benzeten İstanbul Lisesi öğrencileri ve diğer gönüllüler vatan güneşinin batmaması için topraklara bir güneş gibi, bir yıldız gibi düşmeye karar vermişler, kuyrukta bekliyorlardı. Elbette gönüllü yazılan sadece İstanbul Lisesi öğrencileri değildi. Tıbbiyeliler de gönüllüydü.

İstanbul Lisesinden elli kadar öğrenci gönüllü olarak kabul edilmişti. Ancak birisi vardı ki yaşının küçük olması sebebiyle kapıdan geri çevrilmişti. Bu öğrenci Küçük Hasan’dan başkası değildi. Hasan bundan dolayı büyük üzüntü duyuyordu.

Sonra okuluna döndüğünde, koca okulda sadece beş altı kişi kaldıklarını görünce hayret etmişti. Kendisi de arkadaşlarıyla, ağabeyleriyle beraber cepheye gitmeyi istemişti.

Gerçekten Hasan yaşından da küçük gösteriyordu. Sarı saçları ve mavi gözleriyle, zayıf elleri ve kollarıyla hemen dikkati çekiyordu. Belki biraz daha yapılı olsaydı onu da alabilirlerdi ama ne yazık ki geri çevrilmişti.

Küçük Hasan yine de her gün okula gidiyor, birkaç öğretmeni ile birlikte ders işlemeye çalışıyordu. Öğretmenlerin tek düşüncesi cepheye giden öğrencilerdi. Onların boş sıralarına hüzünle bakıyorlardı. Çok geçmeden şehit haberleri gelmeye başladı.

Gelen kara haberlerle sarsılan öğrenciler ve öğretmenler onların anısına bir şeyler yapmayı planlıyorlardı. Ama dua etmekten başka ellerinden bir şey gelmiyordu. Şehit haberlerini duydukça Küçük Hasan “Kapıları ve pencerelerin çerçevelerini siyaha boyayalım.” diye bir teklifte bulundu. Onun bu teklifi diğer öğrenci ve öğretmenleri tarafından da beğenildi. İlk önce okulun ana kapısı siyaha boyanmaya başladı. Daha sonra da giriş kapıları. Derken sıra pencerelere gelmişti. Birinci ve ikinci kattaki pencereler de siyaha boyandı. İstanbul Lisesi binası artık sarı siyahtı...

Bir süre sonra siyaha boyanacak yer de kalmadı. İşte bu arada Çanakkale’den gelen yaralıları hastaneler almaz oldu. İstanbul Lisesinin de hastaneye çevrilme zarureti doğdu. Kısa sürede sıralar birleştirilip yatak hâline getirildi.

Bu duruma en çok Küçük Hasan üzüldü. Şehit arkadaşlarının anısını yaşatmak istedikleri okulları hastaneye çevrilmişti. O da yaralılara yardım etmeye başladı. Çanakkale’ye hâlâ asker yollanıyordu.

Küçük Hasan, arkadaşlarının ve ağabeylerinin hatta öğretmenlerinin şehit düştüğü cepheye gitmek orada çarpışmak, cephede diğer öğrenciler gibi şehit düşmek istiyordu.

Ne zamandan beri tekrar gönüllü yazılmayı düşünüyordu. Bunun için sık sık Harbiye Nezaretinin olduğu Beyazıt’a gidiyor, son durum hakkında bilgi almaya çalışıyordu. Kendisine,

“Çanakkale’de savaş olanca hızıyla devam ediyor. Yeni asker alımına yakında başlanacak.” deniyordu.

Küçük Hasan ise ne yapıp edip Çanakkale’ye gidecekti. Bu duygu sadece Küçük Hasan’da değil, cepheye gidememiş ve askerliğe alınmamış öğrencilerin hepsinde vardı.

Küçük Hasan günlerdir düşünüp duruyordu. Artık ne olursa olsun gönüllü olarak kabul edilmeliydi. Yaşı artık gönüllük için uygundu.

Bir gönül dilekçesi yazdı:

“Ben İstanbul Lisesi öğrencilerinden Küçük Hasan. Yaşım tutmadığı için beni arkadaşlarımdan ayırmış, gönüllü olarak kabul etmemişsiniz. Şimdi ise yaşım gönüllü olmama engel değildir. Bu kez de beni gönüllü olarak almazsanız tek başıma Çanakkale’ye gitmeye kararlı olduğum bildiririm.

Gönüllü olarak alınmam hususunda gereğinin yapılmasını arz ederim.”

Çok geçmeden Küçük Hasan’a cevap geldi. Gönüllü olma isteği kabul edilmişti. Küçük Hasan o gün çok sevindi. Hemen öğretmenine gitti ve durumu bildirdi. Bu habere öğretmenleri hem üzülmüş hem de sevinmişlerdi. Küçük Hasan öğretmenlerinden ayrılırken:

- Hocam, sizlerden bir istirahatım var, dedi.

Öğretmeni şaşırıldı ve merakla sordu:

- Nedir Hasan’ım?

.....Üzerimizde hakkınız vardır. Helal ediniz.

- Helal olsun Hasan’ım! Bizim hakkımız sizin gibi cepheye koşan öğrencilerin hakkı yanında çok küçük kalır. Asıl siz hakkınızı helal ediniz.

-Helal olsun!

Küçük Hasan uzaklaşırken onun arkasından bakan öğretmenin gözleri dolu dolu olmuştu. Âdeta kimsenin duymamasını istercesine mırıldandı.

- Güle güle... büyük işler yapmak için büyük vazifeye soyunan Küçük Hasan, güle güle...

İstanbul Liseli Küçük Hasan, Kilye Koyu’na gelmişti. Bu koyda birçok asker durmadan cepheye akıyor, yaralananlar Akbaş’ta toplanma yerinde bekletiliyordu. Daha sonra gemilerle İstanbul’a yollanıyordu.

Küçük Hasan ise temmuz ayının sıcaklığında birliği ile Maydos’a doğru yürüyordu. Oradan da Kirte’ye (Alçitepeye) geçecekti. Alınan haberler göre birlik Zığındere Muharebesi’nde ihtiyat kuvvetli olarak görev yapacaktı.

Küçük Hasan hızlı yürümeye çalışıyordu. Giydiği botlar ayağını vuruyordu. Elinde tuttuğu tüfeği neredeyse boyu kadardı. Bu yüzden tüfeğin ucu yürürken taşlara sürtüyordu ama yine de yürümeye devam ediyordu.

Küçük Hasan'ın başındaki enveriye bol geliyor, en hafif rüzgârda başında sağa sola dönüp duruyordu. Küçük Hasan hem tüfeğini tutmaya hem de sağa sola dönen enveriyesini düzeltmeye çalışıyordu. Yoruluyordu ama diğer askerler gibi hızla yürümeye gayret ediyordu. Fakat topuğuna vuran botlar hızla yürümesine her seferinde mâni oluyordu.

Birliğine on dakika mola verilmesi emredildi. Erler hemen sırtlarındaki çantalarını yere koydular. Tüfeklerini çattılar. Mataraların içinde sıcaktan kaynamış sularını içtiler. Bazı erler gibi Küçük Hasan da botlarını çıkarmış, ayağındaki yaraya bakıyordu. Yarasını bir bezle güzelce sardı. Sonra bir ağacın altında dinlenmeye başladı.

Küçük Hasan yürüyüşe başlayacakları sırada çantasında özenle sakladığı sarı kurdelayı çıkardı ve sağ koluna bağladı. Sırasına girerek yürümeye başladı. Uzun bir yürüyüşten sonra Kirte'ye vardılar. Oradan da hiç dinlenmeden hemen sargı yerine yakın bir yerde siperlere girdiler.

Türklerin On Birinci Tümeni Fransızların hücumuna karşı koymaya çalışıyordu. Ancak durum gittikçe kritik hâle geliyordu. Bu yüzden de ihtiyat olarak belirlenen askerlerin de muharebeye sokulması icap etti. Küçük Hasan'ın içinde bulunduğu birlik de ileri hatlara sokuldu.

Fransızların üstüne doğru hızlı bir hücumla kalkmışlardı. Küçük Hasan da diğer erlerle taarruz ediyor, o cılız ayaklarının bastığı yerlerin adeta titrediğini hissediyordu. Olanca gücüyle, süngüsü ileride olduğu halde “Allah!...Allah!...” diye bağırıp duruyordu. Şimdi Türk askerleri dağdan inen kayalar gibi Fransızlara karşı hücumla kalkmışlardı. Her erin sinirleri gerilmiş, saçları diken diken olmuş ve kalpleri sanki duracakmış gibi çarparcasına Fransızların üzerlerine atılıyordu. Haykırışlar toz duman içinde kayboluyordu sanki. Küçük Hasan ise bu hengâme içinde olanca gücüyle koşuyordu. İlk önce çekingen bir şekilde tetiğe giden eli daha sonra alışmıştı. Gücü yettiği kadar vuruşmaya gayret ediyordu.

İsmail Bilgin

METİN 13
BAYRAK

Ey mavi göklerin beyaz ve kıvıl süsü...
Kız kardeşimin gelinliği, şehidimin son örtüsü,
Işık ışık, dalga dalga bayrağım.
Senin destanını okudum, senin destanını yazacağım.

Sana benim gözümle bakmayanın
Mezarını kazacağım.
Seni selamlamadan uçan kuşun
Yuvasını bozacağım.

Dalgalandığın yerde ne korku ne keder...
Gölgende bana da, bana da yer ver!
Sabah olmasın, günler doğmasın ne çıkar;
Yurda ay yıldızının ışığı yeter.

Savaş bizi karlı dağlara götürdüğü gün
Kızılığında ısındık;
Dağlardan çöllere düşürdüğü gün
Gölgene sığındık.

Ey şimdi süzgün, rüzgârlarda dalgalı;
Barışın güvercini, savaşın kartalı...
Yüksek yerlerde açan çiçeğim;
Senin altında doğdum,
Senin dibinde öleceğim.
Tarihim, şerefim, şiirim, her şeyim;
Yeryüzünde yer beğen
Nereye dikilmek istersen
Söyle, seni oraya dikeyim!

Arif Nihat ASYA

METİN 14

BEYPAZARI

Güneş, o kızılımsı, taptaze ışıklarını tepelerden aşağıya, evlerinde beyaz perdeleri henüz açılmamış Beypazarı'nın üzerine seriyordu. Bomboş sokaklarda, ev sahibinin mutfağa gitmesinden istifade edip odaları kolaçan eden meraklı bir komşu edasıyla dolaşıyorum. Safranbolu ustalarının yaptığı üç katlı ahşap evlerin pencerelerinde, kapı tokmaklarında bir hayat belirtisi, çay bardağını karıştıran bir kaşık şingirtisi, bir çocuk çığılığı arayarak gezinirken biraz tuhaf göründüğümü biliyorum. Dışarıya sır vermeyen duvarların gerisinden “Sabahın kör vakti, boynunda makineyle dolaşan garip bir kadın. Ne arar ki acep bu sokaklarda?” diye fısıldaştıklarını da duyar gibiyim. Geç kalmış horozların ötüşünden bir zaman sonra yarı bellerine inen, sarılı, kırmızılı, mavili, uçları püsküllü bürgüleriyle sıkı sıkı örtünmüş şalvarlı kadınlar beklemeye başlıyor yol üzerinde. Yakın tarlalara ırgatlık etmeye giderlermiş; ne olursa artık, havuç olursa havuç, buğday olursa buğday. “Bir gün sonra pazarı olur buranın, Ankara'dan gelirler, yoğurt almaya, asma yaprağı almaya. Kal da, ta İstanbul'dan kalkıp geldiğine değsin.” diyor kadınlar, sonra da traktörlerin römorklarına binip uzaklaşıyorlar.

Beypazarı'nın Son Ustaları

Beypazarı'nın tarihî çarşısında o dükkân senin bu dükkân benim dolaşıyorum. Sabahım erken vakitlerindeki şaşkınlığımı ve yabancılığımı üzerimden atıp en dost canlısı hâlime bürünüyorum. Asırlık dükkânlarda gelsin çaylar gitsin gazozlar... Ama ille de çaylar... Burada kimse kimsenin dükkânından tavşankanı bir çay içmeden çıkamaz.

Beypazarı'nın son semer ustasını dükkânın önündeki kaldırıma oturup bekliyorum. Ustanın evi dükkânın hemen üstünde; ama doksan yaşına merdiven dayadığı için olsa gerek eskisi gibi erken çıkamıyormuş dışarıya. Nice zaman sonra güçlkle nefes alarak iniyor merdivenlerden, dükkânı açıp içerdeki hazır semerlerden birkaçını dışarıya sıralıyor. Bir ağaç kütüğü üzerine oturup ustanın bir törene hazırlanır gibi semer yapmaya hazırlanışını seyrediyorum. Eskisi gibi rağbet olmadığı için üst üste birikmiş semerleri Gerede Panayırı'nda sattığını söylüyor; semercilik artık para

getirmiyor çünkü. Sonra duvarlarında dizi dizi meslerin asıldığı bir dükkâna giriyorum. Dikiş makinesinin tıklar tıklar işleyişi mes giyen insanların soyunun henüz tükenmediğini anlatır gibi... Bakırın üzerine inen çekicinin ritmik sesleri yankılanıyor çarşıda. Küçük birkaç dükkânda el tezgâhlarında ipek bürgü dokuyan dokuma ustaları görülüyor. Bu yıllarda yüzlerce yıllık bir ahi geleneği sürdürülüyor hâlâ; haftada bir gün bütün çarşı esnafı bir araya gelerek dua ediyor... Başkente uzaklığı 100 kilometre bile olmayan bu tarihî ilçede zamana inat bir hayat akıp gidiyor kimselerin yüreğini daraltmadan. Çalışkanlıklarıyla övünüyorlar en çok, bir de tarihî İpekyolu üzerinde bulunmalarıyla. Bundan dört yıl önce Çin'den develerle hareket eden çağdaş İpekyolu Kervanı'nı ağırladıklarını, grubun lideri Arif Aşçı'nın viran hâldeki Suluhan'da, gökteki yıldızları seyrederek bir gece konakladığını anlatıyorlar heyecanla. Geceyi, Beypazarı'na 20 kilometre uzaklıktaki Çayırhan'da geçirdikten sonra, seher vakti yola düşüp Beypazarı'na dönüyorum tekrar. Bir önceki gün tek tek insanların dolaştığı sokaklarda hummalı bir çalışma sürüyor şimdi. Tezgâhlar kuruluyor, şemsiyeler açılıyor, brandalar çekiliyor. Civar köylerden gelen kadınlar, bez torbalar içine koydukları süzme yoğurtlardan, peynirlerden, tereyağlarından tattırıyorlar müşterilerine. İki yanında ahşap evlerin uzandığı Arnavut kaldırım sokaklarda hasır sepetlerin içindeki asma yapraklarına müşteri arayan kadınlar ve erkekler oturuyorlar. Beypazarı'nın yaprağı, dolayısıyla da yaprak sarması pek meşhur. Ülkenin havuç üretiminin yüzde 45'ini karşılayan bu şirin ilçe, değişik lezzetler tatmak isteyenler için çok çeşitli seçenekler sunuyor. Havuç lokumu, toprak kapları içinde taş fırınlarda pişirilen tavuklu, sebzeli güveç ve süt, tereyağı ve undan yapılan "kuru" bunlardan bazıları. Beypazarı dönüşü birilerini sevindirmek istiyorsanız altın ve gümüş işletmeciliği telkârinin en güzel örneklerini burada bulabilirsiniz.

Ülkü Özel AKAGÜNDÜZ

METİN 15

ANADOLU'DA BAHAR

İlkbaharı geldi Anadolu'nun
Silifke'de çiçek açtı nar şimdi.
Her tarafı yeşillendi Bolu'nun,
Sultandağı benek benek kar şimdi.

Eğri yollar yaylaların kuşağı,
Çayır, çimen sevgililer döşeği,
Hora teper Sürmene'nin uşağı,
Dadaşların oynadığı bar şimdi.

Durgun çayı köpüklendi Daday'ın,
Palmiyeler zümrüt tacı Hatay'ın,
Çukurova cennetidir bu ayın,
Aydın ili efelere dar şimdi.

Gönül dile gelir kaval sesinde,
Boz martılar düğün yapar Mersin'de,
Isparta'nın renk renk gül bahçesinde,
Bülbüllerin neşesini gör şimdi.

Cıvıl cıvıl, sessiz duran yuvalar,
Kelebekler birbirini kovalar.
Halı gibi nakışlandı ovalar...
Bölük bölük sarı, yeşil, mor şimdi.

Âşıklar diyarı Elbistan ili,
Olur bu mevsimin Bağı İrem'i,
Her çeşmenin üç beş tane güzeli,
Her çiçeğin bir arısı var şimdi.

Çıkıp baksan Çamlıca'nın başına,
İki kıta bir boğazda aşına...
Karakoç'um gel yorulma boşuna,
İstanbul'u tarif etmek zor şimdi.

Abdurrahim KARAKOÇ

METİN 16

ZAMANI KAZANMAK VEYA KAYBETMEK

Okumuş, aydın bir dostumla konuşuyordum; zamanın azlığından yakınıyordu. Çünkü yaşlı idi. Önünde ne kadar zaman olduğunu bilmiyordu, ama bunun az olduğunu biliyordu. Eline yabancı dilden bir kitap almıştı. “Bu harikulâde bir kitap!” diyordu. “Bunu tercüme etmek istiyorum. Ama buna bir girişirsem öteki işlerimi yapamayacağım diye korkuyorum. Hâlbuki yapılacak çok iş var. Hepsinin de mutlaka yapılması lazım. Benim vaktim bunlardan hangisini yapmaya yetebilir? Yazık! Çok geç kaldık, çok!”

Gerçekten yazık! Zamanın azaldığını insan, ancak bir yaşa geldikten sonra fark edebiliyor. Hazin olan budur. İnsanoğlu kolay yetişmiyor, kolay olgunlaşmıyor. Bazı işleri yapabilmek için belli bir olgunluğa varmak lazım. Ancak o kadar olgunluğa vardıktan sonra gücünüzün bazı işleri başarmaya yettiğini görürsünüz. İşte bunu gördüğünüz zaman bir telaştır başlar. Yaşınız en az kırka varmıştır. Önünüzde kaç seneniz kaldı? Daha kaç sene yaşayacaksınız? Bilemezsiniz. “Aman şunu da yapayım! Aman bunu da yapayım!” diye çırpınırsınız.

Hâlbuki zaman, alabildiğine, dörtlüğe gitmektedir. Bir de bakarsınız, beş seneniz daha gitmiş. Başladığınız işin henüz yarısına gelmemişsinizdir. Eyvah! Zaman yok! Vakit çok az! Onun için değil midir ki bir ihtiyaç: “Köşe başında şapkamı elimde açık tutsam da gelen geçen, boş geçen zamanlarını içine atsa!” diye bağırmaştır.

Zamanın kıymetini insanoğlu ne yazık ki genç yaşlarda iken bilemiyor. Gençlere bakıyorum: kendilerinin bir şey öğrenmelerine yarayacak en kıymetli zamanlarını boşu boşuna, bir mirasyedinin para harcaması gibi harcıyorlar. Harcanan para yeniden kazanılabilir. Ama boşuna harcanmış zamanı tekrar geri alıp eski yerine koyamazsınız. O, boyuna akar gider. Siz uyursunuz, zaman uyumaz; akışına devam eder. Durmaksızın boyuna giderken sizin ömrünüzü de beraber götürür. Aslında sizin ömrünüzdür giden, farkına varmazsınız. Her geçen dakika ile neler kaybettiğinizi hiçbir zaman bilemezsiniz. Ancak seneler ve seneler geçtikten sonra arkanıza baktığınız zaman, o gençlik günlerinizin ta ufuklara kadar uzanıp gittiğini, derin teessüfler içinde görür, kaybettiğinizin azametini seyrederken acılar içinde yüreğinizin sızlandığını hissedersiniz.

Servet, mal, mülk, bunların hiçbiri bir kıymet değildir. Ömrünüz sona erdiği zaman, onların hepsi ortada kalır. Ama faydalı bir iş yaptınızsa sizden sonra gelecekleri daha iyi edecek, onları daha çabuk toparlayacak bir hizmette bulunabildinizse kendiniz gitseniz bile, adınız yaşar. Aslına bakarsanız yaşamak da budur zaten!

Fakat insanın etrafına, memleketine, insanlığa yararlı bir şey yapabilmesi, kendisine cömertçe bahşedilmiş olan zamanları iyi kullanması sayesinde mümkün olabilir. Ancak iyi yetişmiş insanlar, memleketlerine faydalı işler yapabilirler. Yetişmemiş, yani zamanlarını iyi kullanmamış, boşu boşuna harcamış insanlarsa, ne kendilerine ne de memleketlerine faydalı olabilirler. Gençleri uyaralım, bu noktada uyarmamızın faydası vardır, zamanlarını iyi kullansınlar. Yoksa günün birinde, yaşlandıkları zaman, hiçbir şey yapamamış olmanın acısı ile kıvranacaklardır. Gençler, boş geçirdikleri zamanlarla neler kaybettiklerini anladıkları gün ise ne yazık ki, iş işten geçmiş olacaktır. İnsan için bahtsızlığın en kötüsü, en korkuncu, muhakkak ki, bunu, yapılacak hiçbir şey kalmadığı zaman fark etmektir.

Şevket RADO

METİN 17

MAVİSİNİ YİTİRMİŞ YAŞAMAK

Mavi tükendi... Renklerin en neşelisini ve en çocukçasını yitirdik. Göz ve gönül aydınlığımız; içimize ümit, özgürlük ve sonsuzluk duygusu getiren renk uçup gitti. Karardık.

Maviyi sever miydiniz; şu, renklerin en çok doğup en çabuk ölenini? Mavinin “su rengi” demek olduğunu bilir miydiniz? Adını sudan aldığını, sonra gökyüzüne ağarak oradan suya ve insanlara gülümseyip durduğunu... O gülümseyiş ki yer üstünde yaşamın tellerine dokunmuş ve müziği başlatmıştır. Bu sayede yaşamak; mavi, müzikli bir yolculuk olmuştur. Güzel ve şirin olan ne varsa hayatımızda, üzerine biraz mavi serpilmiş, hücrelerine, atomlarına maviler işlemiştir.

“Gün olur başıma kadar mavi
Gün olur başıma kadar güneş
Gün olur deli gibi...”

Mavi işte cıvıl cıvıl, kıpır kıpır mavi... Su gibi, rüzgâr gibi. Göz bebeklerimizde, saçlarımızın telinde ve avuçlarımızda serinlik.

Serinliği yeşilden almış olmalı; yeşil ile menekşe rengi arasında doğar çünkü o.

Perdeleri açıp dünyasına girelim mavinin. Bulutsuz gökyüzü rengi. Çocukların uçurtma şenliği, kuşların süzülüş çılgınlığı, dağların göğe yükselişi ve ayaklarımızı yerden kesip biziz göklere çağıran hafiflik. Birazcık, avuç içi kadar gökyüzü mavisi için, zindanların çatısından, gökdelenlerin penceresinden sızacak bir tutam mavilik için neler vermeyiz? Uçsuz bucaksız bir mucizedir gökyüzü mavisi. Bulutlar şöyle yırtılıverince gördüğümüz, görüp de yeniden doğmuş gibi sevindiğimiz anın tarifsizliği...

Deniz mavisi, kararsız ve hırçın. Aşk gibi, verem gibi işler içinize. Kâh yeşile kâh su rengine dönüşerek çılgına çevirir insanı. Ah, gece mavisi. Gizemli... Siyah saçlarına dolanmış gecenin. Yaz akşamlarının iç serinliği, yıldız şavklarına vuran şarkılar. Ya peygamber çiçeği mavisi! Mavinin bahar kokusu kırlarda, ekin tarlalarında. Renkli bir bahar aydınlığı... Mavinin en koyusu, şehrili ve evcil olanı boncuk mavisidir. Çinilere işlenince sabırla büyülenen aşk ve sanat rengi. Ve turkuaz, mavinin yeşille

oluşturduğu cümbüş. Taşa değer katan, taşa serinlik kazandıran asil mavi... Maviler saymakla bitmez, masal gibi bir dünyanın içine çeker insanı.

Mavi... Tüm renklere can üfleyen yaramaz çocuk, yaşamın rengi, tadı, cazibesi velhasıl ta kendisidir. Rengini yitirmiş bir yaşamak neye yarar?

İşte şehirler bir bir yitiriyor mavisini. Rengi gittikçe kararıyor dünyamızın. Mavinin perdeleri kapanıyor. Hani gökyüzü, hani paldır küldür bulutlar, hani yağmur sonrası yedi renkli gökkuşağı? Kuş oldu, uçup gitti hepsi. Göğe baksam, suya baksam, nereye gitsem mavilik görünmüyor. Şehirde sis, şehirde duman, şehirde griler ve siyahlar... Tadını ve doğallığını yitirdi her şey. İçine mavi sızmayan yiyecekler acı, rengine mavi vurmayan sular içilmiyor. Saçlarına mavilik inmemiş çocuklar çelimsiz... Şehirlilerin gözlerine mavi ışıklar, yüzlerine gülümseme değmiyor.

Kitaplar yalan söylüyor çocuklara. Şiirler, öyküler yalan...

Göğün mavi mavi gülümsediği yok. Bir gün çocuklar “Hani mavi gök, hani dalın yeşili, masmavi deniz nerede?” diyecekler. Bir gün “Mavinin Tarihi” diye bir ders okutulacak belki. Mavinin tarihi, mavinin ölümü diye. Mavinin tarihinde, uçurtmanın tarihini okuyacak çocuklar.

Yine bir gün, maviyi hiç tatmadan ölenler olacak. Hiç yaşamadan, ölenler olacak bir gün. İnsanlar denizi ve suyu görecek, gökyüzüne bakacaklar; ama bir tutam renk, bir avuç mavilik görmeden; ümit nedir, hayal ve özgürlük nedir bilmeden göçüp gidecekler. Ümidin, hayalin ve özgürlüğün maviye çaldığını kimse bilmeyecek.

Şimdi siz, rengi eksilmiş dünyanın insanları! El kadar mavi görünüyorsa pencerenizden, hele başınızı kaldırınca masmavi, çılgınca bir gökyüzü görebiliyorsanız bir yerlerde, şükredin. Göz bebeklerinizde biriktirin o maviyi, hücrelerinize çekin. Ve bizler için, bir de şehirlerin grisinde yitip giden çocuklar ve kuşlar için doya doya seyredin gökyüzünü.

Ali ÇOLAK

METİN 18

KIRKİKİNDİLER

Yazın Ankara'nın tepeleri boz, dereleri yeşildir. Çünkü dereler kuytudur, yazın sulak kışın ılık olur. Onun için de yamaçları bağlık, tabanları ağaçlıktır.

Ankara derelerinin bence en güzeli Hacıkadın Deresi'dir. Ben Hacıkadın'ı bir kış pazarı görmüş, onun kış hâlini bile sevmiştim.

Bugün Hacıkadın'a son gelişimi anlatmak istiyorum.

Haziran başlarında bir gündü. Hava güzel, gök parlak mavi idi. Yalnız Elmadağ ile Çal Dağı'nın ve Ahlatlıbel'in üstünde irili ufaklı beyaz bulutlar vardı. Bir gün önce biraz yağmur da yağmıştı. Tam Hacıkadın'ın günü idi. Öğleden sonra otobüse atladım. Keçiören'de hiç durmadan Hacıkadın'ın yolunu tuttum. Koca ardıca vardıktan sonra biraz ilerleyerek yamacın başından dereye bir baktım: Her şey olduğu gibi eskisi gibi yerli yerinde idi.

Acep şu ardıcın arkasındaki sırtın tepesine çıksam... Epeyce de uzak ve yüksek... Epeyce terlemeye, solumaya mal olacak ama değer.

Tepeye tırmanmaya başladım.

Sıcak, hem kuru sıcak değil, biraz da sıkıntılı... Yavaş yavaş çıkıyor, sık sık duruyor, dinleniyordum. Yokuşun yarısını aştıktan sonra az soluma düşen koca kalker bloklarının gölgesinde biraz nefes alayım dedim. Kayalara varınca gördüm ki öte yanda küçük bir su sızıntısı bir evlek kadar yeri ıslatmış, yeşertmiş ve yeşil çimenlerin arasından çıkan düğün çiçekleri, yavruağızları, yabansüsenleri, papatyalar, mor sümbüller, ak sütçiçekleri; bu ıslak, yeşil yeri bir çiçek bahçesine çevirmişler.

Bu küçük çiçek bahçesine birçok böcek, sinek, arı, kelebek üşüşmüştü. Kâh bir çiçeğe konuyorlar kâh uçuyorlar, yükseliyorlar, alçalıyor, vızıldaşıyorlar, türlü türlü uçuş oyunları yapıyorlardı. Kayaların yanından ayrılıp az sonra tepeye ulaşmıştım. Manzara geniş ve güzeldi. Fakat bu güzel manzara çok sürmedi; bir yandan Bağlum sırtlarının arkasını karartan ve gölgeleri dalgalı bayırları koyulaştıran kara bulutlar ilerliyor, bir yandan da Etlik gerilerinden kopan bir toz fırtınası Akköprü'ye doğru koşuyordu.

Hızlı adımlarla keseden inmeye başladım. Geçerken baktım ki küçük çimenlikteki şenlikten eser kalmamış. Çiçekler de böcekler de yaklaşan afeti sezmişler. Böcekler kaçmışlar, kim bilir hangi kovuğa sığınmışlar. Çiçekler hep kapanmışlar, açık yeşil görünen çimenler de koyu, donuk bir renk almışlar.

Sağa, sola, çok yakınlara ateş, korku saçan şimşeklerden sonra işitilen korkunç gürlmeler durmadan artıyor, nur topu damlalar sıklaşıyordu. Ben de onlara adım uyduruyor, âdeta koşuyordum. Boş bağ evine yaklaşırken damlalar uzamaya ip sicim olmaya başladılar. Toprak ıslanıyor, ıslandıkça kararıyor ve havaya güzel bir koku yayılıyordu. Oh! Bu ne hoş ne rahmanî bir koku idi! Bu cennet kokusu, toprak kokusu idi.

Çelengin altına sığındığım zaman artık yağmıyor, âdeta akıyordu. Yavaş yavaş uslanmaya başlayan rüzgâr kesildikten sonra inceden inceye yağın yağmur birden hızlanıyor, şamata geçtikten sonra gene hafiften yağıyordu.

Bu kırkikindilerden biri, belki de sonuncusudur, diyordum. Bozkırda hayat onlara bağlı, onlara ayarlıdır. Eğer baharla başlayan, ilkyazla kesilen kırkikindi rahmetleri imdada yetişmezse kötüdür: Kıtık olur! Toprak takır takır kurur; otlar, ekinler yanar, kavrulur; sürüler kırılır, tollar viran, köyler ören olur.

Demin yeri deşen yağmur damlaları, toprağı doyurduktan sonra önündeki küçük çukurlarda ilkile ilkile birkaç gölcük yapmışlar, bu sefer de başka bir oyuna başlamışlardı.

Damlalarla suyun cümbüşünü epeyce seyrettikten sonra halkalar azaldığından, Çelengin altından çıkarak yola koyuldum. Daha her taraf kapalı, hava da puslu idi.

Aktepe'ye çıktığım zaman Ahlatlıbel ile Çal Dağı arasına, Hacıkadın gibi munis olan Dikmen Deresi üzerine harikulade güzel bir köprü kurulmuştu. Bu köprü ne çelikten ne betondan; aldan, yeşilden, sarıdan, maviden, ak ışığın, ana ışığın yedi ışınından bir köprü idi.

Güzel kemere bakarken yanı başımdaki vişneye üç serçe süzüldü. Konar konmaz çekişmeye başladılar. Fakat telaşlarından, heyecanlarından altlarındaki dalda arka arkaya kamburlarını çıkararak sürünen kocaman iki tırtılın, ben oradan ayılıncaya kadar, farkına bile varmadılar. Otobüse binerken kırlangıçlar, Keçiören havalarında çoktan başladıkları koşmaca oyunlarına çılgınca devam ediyorlardı. Bu ne güzel, ne güzel

dünya idi böyle! Ferahlayan gök memnun, kurtlar, kuşlar, otlar memnun, her şey memnundu...

Hikmet BİRAND

METİN 19

CENNET GÖLLER TEK TEK YOK OLUYOR

Konya Havzası'ndaki Beyşehir, Akşehir ve Meke göllerinde sular yılda bir metre çekiliyor. Önlem alınmazsa 10 yıl içinde bölgedeki göllerin tümünün kurumasından endişe ediliyor.

Teslime TOSUN/ Kerem PULGAT
Konya DHA

Göller bölgesi olarak bilinen Konya Havzası'ndaki Beyşehir, Akşehir Gölü ve Meke Gölü'ndeki sular hızla çekiliyor. Su miktarında yılda ortalama 1 metrelik düşüş yaşanırken önlem alınmazsa 10 yıl içinde bölgedeki göllerin tamamen kuruyacağı bildirildi.

Meke artık kurtulamaz

“Dünyanın nazar boncuğu” olarak bilinen Meke Krater Gölü'nün suları, bölge yeterli yağış almaması ve gölün beslendiği yeraltı sularının çiftçilerce kullanılması yüzünden çekildi. Daha önce 12 metre derinliğe ulaşan Meke Gölü'nün derinliği 1 metreye düştü. Bölgenin yeterli düzeyde yağış alması için Türk Silahlı Kuvvetleri ağaçlandırma çalışması başlattı. Ancak gölü kurtarmanın mümkün görünmediği kaydedildi.

Bölgede bulunan diğer küçük göller Suğla ve Çavuşlu Göl'den geriye çamur deryası kalırken Hotamış ve Akgöl'de tamamen kurudu.

5000 aile göç etti

Nasrettin Hoca'nın maya çaldığı göl olarak bilinen Akşehir Gölü de son yıllarda tam anlamıyla çöl görünümünü aldı.

Gölden geçimini sağlayan yaklaşık 5000 aile, suların kuruması yüzünden göç etti. Türkiye'nin en büyük tatlı su gölü olan koruma altındaki Beyşehir Gölü de kuraklık, yanlış sulama, tarım ve kirlenme yüzünden bataklık olmaya başladı. 25 yıl önce derinliği 24 metre ölçülen Beyşehir Gölü'nün en derin yeri bu yıl 9 metre olarak belirlendi. Balık çeşidinin de 14'ten sadece 3 çeşide indiği göldeki bazı adalara artık rahatça yürüyerek gidilemiyor.

Barajlarda kurudu

Kuraklık nedeniyle Konya'daki barajlarda da su son 72 yılın en düşük seviyesinde.

DSİ 4. Bölge Müdürlüğü verilerine göre, 1 Ekim itibariyle bölgedeki 12 barajı dolduran yıllık toplam yağış miktarı 191 kilogram olarak ölçülürken 72 yıllık ortalama yağış miktarını 324 kilogram olduğu bildirildi.

Jeoloji Mühendisleri Odası Konya Şubesi 2. Başkanı Güler Göçmez de kuraklık ve çoraklaşma tehlikesinin giderek büyüdüğüne dikkat çekerek şöyle konuştu:

“Göllerimiz yavaş yavaş bataklık görünümünü almaya başladı. Son yılların en kurak dönemini yaşıyoruz. Yeraltındaki tatlı su bitince yerini tuzlu suya bırakacak. Tuzlu suda toprağın tamamını çoraklaştıracaktı. Bu yıl yağışlar çok olur ve yer altı suları artarsa bu tehlikeyi kısmen atlatabiliriz. Eğer yağış seviyesi yine düşük giderse 10 yıl içinde göllerde su kalmayabilir.”

Hoca'nın mayası tutmadı

Nasrettin Hoca'nın birkaç yıl öncesine kadar ‘maya çaldığı’ göl olarak bilinen Akşehir de, hızla ölüyor. Neredeyse bir damla suyu kalmayan, otlar kaplayan bu gölden geçimlerini sağlayan tam 5000 aile, çaresizlikten göç etmek zorunda kaldı.

“Dünyanın nazar boncuğu” Meke Gölü'nün derinliği 1 metreye düştü. Türk Silahlı Kuvvetleri'nin ağaçlandırma çalışması da gölü kurtarmaya yetmedi.

Ulla'da yine sorun çıktı

İskenderun Körfezi'nde demirli hâlde beklerken toksik atık yüküyle batan M/V Ulla gemisindeki atıkları çıkarma çalışması, bir kez daha durduruldu. 6 Eylül 2004'te 2200 ton toksik atıkla batan gemideki yükün çıkarılması ihalesini kazanan inşaat ve gemi kurtarma şirketinin 2 Haziran'da başlattığı daha önce de defalarca çeşitli nedenlerle askıya alınan çalışmalar, bu kez de gemideki atığın sertleşmesi nedeniyle durduruldu. Her geçen gün daha da sertleşen atığın çıkarılabilmesi için yeni yöntemlerin arandığı kaydedilirken bunlar arasından aşırı sertleşen atığın patlatılarak çok küçük parçalara bölünmesi ve vakumla çekilmesinin de bulunduğu kaydedildi. İskenderun Kaymakamı Cengiz Horozoğlu, bugüne kadar yapılan çalışmalarda yaklaşık 1400 ton atığın çıkarıldığını söyledi. Denizdeki atık maddenin sürekli daha da sertleştiğini belirten Horozoğlu, “İşi üstlenen firma yeni yöntem arıyor. En seri ve kolay yöntemin bulunmasıyla hızlanacak.” dedi. AA.